

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΊΔΡΥΜΑ
ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΘΕΜΑ: "ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ».
Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ"

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ: ΜΑΝΤΖΑΡΗ ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΑ
ΨΥΧΑΡΑΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

ΕΠΟΠΤΗΣ: ΓΑΛΑΝΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ, 1999

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΤΜΗΜΑ
ΕΚΔΟΣΕΩΝ & ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

*Αφιερώνεται με αισθήματα
Σεβασμού και αγάπης
στους γονείς μας*

Συντομογραφίες

A/A	Αύξων αριθμός
ΑΔΕΚ	Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση Καλαμάτας
A.E.	Ανώνυμη Εταιρεία
A.Σ.	Αναπτυξιακός Σύνδεσμος
B.Δ.	Βασιλικό Διάταγμα
ΒΙΟ.ΠΑ.	Βιομηχανική Περιοχή
Γ.Ε.	Γεωγραφικές Ενότητες.
Δ.	Διάταγμα
Δ.Ε.	Διοικούσα Επιτροπή
Δ.Ε.Η.	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
Δ.Κ.Κ.	Δημοτικός Κοινοτικός Κώδικας
Δ.Ο.Υ.	Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία
Ε.Α.Σ. Μεσσηνίας	Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ε.Τ.Α.Α.	Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτ/κησης
ΕΛ.ΤΑ.	Ελληνικά Ταχυδρομεία
ΕΟΜΜΕΧ	Ελληνικός Οργανισμός Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας
ΕΤΒΑ	Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης
ΚΑΠΗ	Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων
ΚΕΔΚΕ	Κεντρική Ένωση Δήμων & Κοινοτήτων Ελλάδος
ΜΜΕ	Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
ν.	Νόμος
Ν.	Νόμος
Ν.Α.	Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση
ΝΠΔΔ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
ΝΠΙΔ	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
Ν.Σ.	Νομαρχιακό Συμβούλιο
Ο.Α.Ε.Δ.	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
Ο.Ν.Ε.	Οικονομική Νομισματική Ένωση
Ο.Π.Ε.	Οργανισμός Προώθησης Εξαγωγών

Ο.Σ.Ε.	Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος
Ο.Τ.Α.	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Ο.Τ.Ε.	Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος
παρ.	Παράγραφος
Π.Δ.	Προεδρικό Διάταγμα
Πελ/σου	Πελοποννήσου
ΣΕΒΕ	Σύνδεσμος Ελληνικών Βιοτεχνικών Επιχειρήσεων
Σ.Π.	Συμβούλια Περιοχής
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
Τ.Α.	Τοπική Αυτοδιοίκηση
Τ.Ε.Δ.Κ.	Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων
Υ.Α.	Υπουργική Απόφαση
ΥΠ.ΕΣ.	Υπουργείο Εσωτερικών
ΥΠΕΣΔΔΑ	Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης
ΥΠΕΧΩΔΕ	Υπουργείο Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων
Φ.Π.Α.	Φόρος Ακίνητης Περιουσίας
Φ.Ε.Κ.	Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Συντομογραφίες	2
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
ΜΕΡΟΣ 1^ο	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο - ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ - ΠΕΡΙΟΔΟΣ	
1832 - 1979.....	11
1.1. Η περίοδος της βασιλείας του Όθωνος 1833 – 1862	11
1.1.1. Το Β.Δ. της 26 ^{ης} Απριλίου 1833	11
1.1.2. Το Β.Δ. της 20 ^{ης} Ιουνίου/2 ^{ας} Ιουλίου 1836	13
1.1.3. Ο νόμος ΚΕ της 5 ^{ης} Δεκεμβρίου 1845.....	15
1.2. Η περίοδος βασιλείας του Γεωργίου του Α΄ (1863).....	15
1.2.1. Το σύνταγμα του 1864.....	15
1.2.2. Προσάρτηση Επτανήσων (1864).....	16
1.2.3. Προσάρτηση της Θεσσαλίας (1881)	17
1.3 Κατάργηση επαρχιών και επαρχείων	18
1.3.1. Ο νόμος ΑΦΞΑ΄ της 27 ^{ης} Μαΐου 1887.....	18
1.3.2. Ο νόμος ΑΠΝΣΤ της 3 ^{ης} Απριλίου 1891.....	19
1.3.3. Ο νόμος ΑΠΟΓ της 2 ^{ας} Μαΐου 1891.....	19
1.3.4 Ο νόμος ΒΚΖ της 21 ^{ης} Ιουλίου 1892 (ΦΕΚ 240).....	19
1.3.5. Ο νόμος ΒΦΙΕ της 5ης Δεκεμβρίου 1897.....	20
1.3.5. α) Ο νόμος ΒΧΔ της 6 ^{ης} Ιουλίου 1899 (ΦΕΚ 136)	20
1.3.5. β) Ο νόμος ΒΧΕ της 6 ^{ης} Ιουλίου 1899 (ΦΕΚ 136)	21
1.3.6. Ο νόμος ΒΨΜΗ της 8 ^{ης} Απριλίου 1900 (ΦΕΚ 91).....	21
1.3.7. Ο νόμος ΓΥΛΔ της 16 ^{ης} Νοεμβρίου 1909 (ΦΕΚ 282 Α).....	21
1.4. Η περίοδος 1912 έως 1979	22
1.4.1. Ο νόμος ΔΝΖ/1912.....	22
1.4.2. Το σύνταγμα του 1927.....	23
1.4.3. Ο Δημοτικός Κοινοτικός Κώδικας του 1954.....	23
1.4.4. Το σύνταγμα του 1968.....	24
1.4.5. Το σύνταγμα του 1975.....	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1980 - 1996	26
2.1. Θεσμικές πρωτοβουλίες του 1980	26
2.1.1. Ο νόμος 1416/1984 - Αναπτυξιακοί Σύνδεσμοι	26
2.1.2 Γεωγραφικές ενότητες ν. 1622/1986.....	28

2.1.3. Λόγοι αποτυχίας των ν. 1416/1984 και του ν. 1622/1986	30
2.2. Ο νόμος 2218/1994 - Συμβούλια περιοχής.....	31
2.2.1. Αρμοδιότητες Συμβουλίων Περιοχής	33
2.2.2. Διοίκηση Συμβουλίων Περιοχής	34
2.2.3. Συμπεράσματα από τη λειτουργία των Συμβουλίων Περιοχής	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ"

3.1. Ο σκοπός του προγράμματος "Ιωάννης Καποδίστριας"	36
3.2. Ανάλυση στόχων της ανασυγκρότησης	37
A. Εκσυγχρονισμός του διοικητικού συστήματος.....	37
B. Εκσυγχρονισμός του τοπικού πολιτικού συστήματος.	38
Γ. Η τήρηση της νομιμότητας, η διαφάνεια στη διαχείριση των πόρων και ο κοινωνικός έλεγχος στην άσκηση της τοπικής εξουσίας.	38
Δ. Ενίσχυση του ρόλου της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης με την ανάθεση σημαντικών αρμοδιοτήτων.....	39
Ε. Η ανασυγκρότηση, δυναμικότερη προϋπόθεση για την απόκτηση της οικονομικής αυτοδυναμίας και της διοικητικής αυτοτέλειας.	39
ΣΤ. Η ανασυγκρότηση των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ όχημα για την "αναγέννηση των χωριών" και την ανάπτυξη της Ελλάδος.	40

ΜΕΡΟΣ 2^ο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

1.1. Φυσικό Περιβάλλον	42
1.1.1. Μορφολογία.....	42
1.1.2. Σεισμικότητα	44
1.1.3. Ορυκτός πλούτος.....	44
1.1.4. Κλίμα.....	45
1.2. Πληθυσμός.....	45
1.2.1. Βασικά χαρακτηριστικά.....	45
1.2.2. Πληθυσμιακή εξέλιξη.....	46
1.2.3. Μετανάστευση – Φυσική κίνηση.....	46
1.2.4. Δημογραφικά χαρακτηριστικά	48
1.3. Ανθρώπινο δυναμικό.....	50
1.3.1. Εργατικό δυναμικό.....	50
1.3.2. Απασχόληση.....	52
1.3.3. Χαρακτηριστικά ανθρώπινου δυναμικού	53
1.3.4. Διάρθρωση απασχόλησης	55
1.3.5. Κλαδική διάρθρωση της απασχόλησης.....	58
1.3.6. Ανεργία	58
1.4. Χωροταξική οργάνωση.....	60

1.4.1. Βασικές κατηγορίες χρήσεων.....	60
1.4.2. Πολεοδομικό – Χωροταξικό πλαίσιο.....	65
1.4.3. Κατοικία.....	67
1.5. Α – Τεχνική υποδομή.....	68
1.5.1. Δίκτυο Μεταφορών.....	68
1.5.2. Ύδρευση - Αποχέτευση.....	71
1.5.3. Διαχείριση Απορριμμάτων.....	73
1.5. – Β Κοινωνικές υποδομές.....	76
1.5.4. Εκπαίδευση.....	76
1.5.5. Υγεία – Πρόνοια.....	80
1.5.6. Πολιτιστικά χαρακτηριστικά.....	83
1.6. Οικονομική φυσιογνωμία του Νομού.....	90
1.6.1. Διάρθρωση και εξέλιξη των τομέων οικονομικής δραστηριότητας.....	90
1.6.2. Επενδύσεις.....	91
1.7. Πρωτογενείς τομέας.....	93
1.7.1. Φυτική παραγωγή.....	93
1.7.2. Ζωική παραγωγή.....	93
1.7.3. Σύνοψη υφισταμένης κατάστασης στον πρωτογενή τομέα.....	94
1.8. Δευτερογενής τομέας.....	99
1.8.1. Γενικά.....	99
1.8.2. Μεταποίηση.....	100
1.8.3. Ορυχεία.....	102
1.9. Τριτογενής τομέας.....	103
1.9.1. Γενικά.....	103
1.9.2. Απασχόληση στον τριτογενή τομέα.....	104
1.9.3. Ο τουριστικός τομέας.....	105
1.10. Επιχειρηματικές Δραστηριότητες της Τ.Α.....	105
1.10.1. Επιχειρηματική δραστηριότητα Α' βάθμιας Αυτοδιοίκησης.....	105
1.10.2. Κατηγορίες επιχειρήσεων της Τ.Α και θεσμικό πλαίσιο.....	106
1.10.3. Επιχειρηματική δραστηριότητα Β' βάθμιας Αυτοδιοίκησης.....	109
1.10.4. Οι αναπτυξιακοί φορείς γενικά.....	112
1.10.5. Αναπτυξιακοί φορείς Μεσσηνίας.....	113
1.11. Κοινοτικά προγράμματα.....	115
1.11.1 Κοινοτικά προγράμματα.....	115
1.11.2. Κοινοτικές πρωτοβουλίες.....	119
1.12. Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα της περιοχής.....	119
1.13. Ανάλυση περιορισμών και δυνατοτήτων ανάπτυξης κατά τομέα.....	123
1.13.1 Τομείς οικονομικής δραστηριότητας.....	123
1.13.2. Φυσικά και ανθρώπινα διαθέσιμα.....	126
1.13.3. Τεχνική και Κοινωνική υποδομή.....	128

1.13.4. Δομή και οργάνωση της τοπικής κοινωνίας.....	130
1.13.5. Θεσμικό πλαίσιο – Αναπτυξιακός Ν.2601/98.....	131
1.14. Ανάπτυξη.....	133
1.14.1. Γενικά.....	133
1.14.2. Μοντέλα ανάπτυξης.....	134
1.14.3. Βασικές στρατηγικές επιλογές.....	136
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ	
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (1833-1980).....	143
2.1. Ο Νομός Μεσσηνίας στο νεοσύστατο Ελληνικό Κράτος.....	143
2.2. Οι Δήμοι του 1835 στο Νομό Μεσσηνίας.....	144
2.3. Οι Δήμοι του 1840.....	148
2.4. Οι Ο.Τ.Α. που προέκυψαν στο Ν. Μεσσηνίας με το ΔΝΖ/1912.....	152
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΩΝ ΣΤΟ	
ΝΟΜΟ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1980-1996	160
3.1 Εισαγωγή.....	160
3.2 Οι απλοί σύνδεσμοι και η εφαρμογή τους στο Νομό Μεσσηνίας.....	160
3.3 Ο νόμος 1416/1984 και η εφαρμογή του στο Νομό Μεσσηνίας.....	163
3.4 Ο νόμος 1622/1986 και η εφαρμογή του στο Νομό Μεσσηνίας.....	173
3.5 Ο νόμος 2218/1994 και η εφαρμογή του στο Νομό Μεσσηνίας.....	186
3.6. Εδαφικές περιφέρειες συμβουλίων περιοχής Ν. Μεσσηνίας.....	187
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ» ΚΑΙ Η	
ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ.....	209
4.1. Εισαγωγή.....	209
4.2. Εισηγητική έκθεση της Δ.Ε. της ΤΕΔΚ Νομού Μεσσηνίας.....	210
4.3. Εισηγητική Έκθεση της Πρότασης της Επιτροπής Υποστήριξης προγράμματος «Ιωάννης Καποδίστριας» Νομού Μεσσηνίας.....	224
4.4. Η εφαρμογή του προγράμματος «Ιωάννης Καποδίστριας» στο Νομό Μεσσηνίας.....	237
4.5. Σύγκριση πρότασης ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας και προγράμματος «Ιωάννης Καποδίστριας».	359
4.6 Σύγκριση προτάσεων Επιτροπής Υποστήριξης προγράμματος «Ιωάννης Καποδίστριας» νομού Μεσσηνίας με το πρόγραμμα « Ιωάννης Καποδίστριας».....	363
ΜΕΡΟΣ 3^ο	
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	373
Βιβλιογραφία.....	376

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Με την παρούσα εργασία μας επιχειρήσαμε να παρουσιάσουμε την ιστορική εξέλιξη του Νομού Μεσσηνίας από το 1833 έως και σήμερα. Η προσοχή μας επικεντρώθηκε στις αλλαγές που επήλθαν στο Νομό διαχρονικά και ιδιαίτερα στις διαρθρωτικές αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν με το Επιχειρησιακό Σχέδιο "Ιωάννης Καποδίστριας" για την ανασυγκρότηση της πρωτοβάθμιας Τ.Α.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα για την πολύτιμη βοήθεια που μας προσέφερε καθ' όλη την διάρκεια εκπόνησης της εργασίας μας τον κ. Γαλάνη Κων/νο, Σύμβουλο Ανάπτυξης Τ.Ε.Δ.Κ. Ν. Μεσσηνίας και επιστημονικό συνεργάτη του τμήματος Δ.Μ.Τ.Α. του Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας και επιβλέποντα της εργασίας μας καθώς επίσης και την Τ.Ε.Δ.Κ. Ν. Μεσσηνίας για τη συλλογή των στοιχείων που αφορούν το Νομό.

Καλαμάτα Φεβρουάριος 1999

Μάντζαρη Α. Κυριακούλα

Ψυχαράκη Α. Ευαγγελία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το αντικείμενο της εργασίας μας είναι το πρόγραμμα "Ιωάννης Καποδίστριας" και η εφαρμογή του στο Νομό Μεσσηνίας.

Το χωρίζουμε σε τρία μέρη. Στο πρώτο μέρος αναφερόμαστε σε όλες τις νομοθετικές διατάξεις που αφορούν την πρωτοβάθμια Τ.Α. και επέφεραν αλλαγές στην διοικητική διαίρεση της χώρας διαχρονικά.

Στο δεύτερο μέρος αναφερόμαστε στο Νομό Μεσσηνίας ειδικότερα. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το προφίλ του Νομού Μεσσηνίας και οι προοπτικές ανάπτυξης του βασισμένοι στην Αναπτυξιακή Μελέτη του Νομού. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφερόμαστε στην ιστορική πορεία του Νομού από το 1833 έως και το 1980. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζουμε τις αλλαγές που επέφεραν στο Νομό οι πρώτες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες της περιόδου 1980 – 1996. Συγκεκριμένα γίνεται αναφορά στους απλούς συνδέσμους, στους αναπτυξιακούς συνδέσμους (ν. 1416/1984), στις εθελοντικές συνενώσεις (ν. 1622/1986) και στα Συμβούλια Περιοχής (ν. 2218/1994). Τέλος στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζουμε τις προτάσεις για τη χωροθέτηση των νέων δήμων στα πλαίσια του προγράμματος "Ιωάννης Καποδίστριας" και αναλυτικά όλους τους νέους Ο.Τ.Α. που δημιουργήθηκαν στο Νομό με τον νόμο 2539/1997.

Στο τρίτο και τελευταίο μέρος καταλήγουμε σε κάποιες διαπιστώσεις όσον αφορά την μέχρι τώρα εφαρμογή του προγράμματος.

ΜΕΡΟΣ 1ο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο - ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ - ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1832 - 1979

1.1. Η περίοδος της βασιλείας του Όθωνος 1833 – 1862

1.1.1. Το Β.Δ. της 26^{ης} Απριλίου 1833

Το 1833 οι Μεγάλες Δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία) αποφάσισαν να αποτελέσει η Ελλάδα ανεξάρτητο κράτος (Βασίλειο) και υπέγραψαν στο Λονδίνο την 25^η Απριλίου/7^η Μαΐου 1832 συνθήκη η οποία καθόρισε και την οριστική νομική υπόσταση του νέου κράτους. Ορίστηκε ως βασιλέας (κληρονομικός μονάρχης) της Ελλάδος ο ανήλικος πρίγκιπας της Βαυαρίας, Όθωνας και εξουσιοδοτήθηκε ο φιλέλληνας βασιλέας Λουδοβίκος, πατέρας του Όθωνα να ορίσει τριμελή αντιβασιλεία που θα ασκούσε τη βασιλική εξουσία έως ότου ενηλικιωθεί ο Όθων δηλαδή τη συμπλήρωση των 20 χρόνων του.

Τα σημαντικότερα προβλήματα που είχε να αντιμετωπίσει η αντιβασιλεία ήταν το οικονομικό και η αναδιοργάνωση της διοίκησης. Οι Βαυαροί επιχείρησαν την πρώτη προσπάθεια για διοικητική αναδιάρθρωση τον Απρίλιο του 1833 διαιρώντας την χώρα σε 10 νομούς και σε 47 επαρχίες. Με το διάταγμα της 26^{ης} Απριλίου/8^{ης} Μαΐου 1833 θεσπίστηκε ο πρώτος νόμος *“περί συστάσεως των Δήμων”* του Ελληνικού κράτους για την Τοπική Αυτοδιοίκηση πρώτου βαθμού. Το διάταγμα αυτό στο χώρο της Τ.Α. πραγματοποιήθηκε στις 27 Δεκεμβρίου του 1833. Συγκεκριμένα η Επικράτεια διαιρέθηκε σε δήμους που διακρίνονταν σε τρεις τάξεις ανάλογα με τον πληθυσμό τους. Δήμοι α΄ τάξεως ορίστηκαν όσοι είχαν τουλάχιστον 10.000 κατοίκους, Δήμοι β΄ τάξεως ορίστηκαν όσοι είχαν τουλάχιστον 2.000 κατοίκους και γ΄ τάξεως ορίστηκαν όσοι είχαν πληθυσμό μέχρι 2.000 κατοίκους.

Η σύνθεση των δημοτικών αρχών για μια περισσότερη αποτελεσματική λειτουργία και διοίκηση (άρθρο 39 του Β.Δ. της 26^{ης}

Απριλίου/8^{ης} Μαΐου 1833) για τους δήμους α΄ τάξης ήταν 1 Δήμαρχος, 2 - 4 πάρεδροι και Δημοτικό συμβούλιο 12 μελών. Για τους δήμους β΄ τάξης, 1 Δήμαρχος, 2 - 4 πάρεδροι και Δημοτικό τάξης, 1 Δήμαρχος, 1 πάρεδρος και Δημοτικό συμβούλιο 12 μελών.

Η διοικητική διαίρεση της χώρας σύμφωνα με το Β.Δ. του 1833 είχε την εξής μορφή:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Διοικητική διαίρεση 1833 (Β.Δ. 3^{ης} (15) Απριλίου 1833/ΦΕΚ 12)

Νομός Αττικής και Βοιωτίας		Νομός Φωκίδος και Λοκρίδος	
ΑΙΓΙΝΗΣ	ΑΙΓΙΝΗΣ	ΔΩΡΙΔΟΣ	ΛΟΙΔΩΡΙΚΙΟΝ
ΑΤΤΙΚΗΣ	ΑΘΗΝΑΙ	ΛΟΚΡΙΔΟΣ	ΤΑΛΑΝΤΙΟΝ
ΘΗΒΩΝ	ΘΗΒΑΙ	ΠΑΡΝΑΣΣΙΔΟΣ	ΣΑΛΩΝΑ
ΛΕΙΒΑΔΙΑΣ	ΛΕΙΒΑΔΙΑΣ	ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ	ΣΑΛΩΝΑ
ΜΕΓΑΡΙΔΟΣ	ΜΕΓΑΡΑ		
Νομός Ακαρνανίας και Αιτωλίδας		Νομός Εύβοιας	
ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	ΔΡΑΓΑΜΕΣΤΟΝ	ΧΑΛΚΙΔΟΣ	ΧΑΛΚΙΣ
ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΝ	ΚΑΡΥΣΤΙΑΣ	ΚΑΡΥΣΤΟΣ
ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ	ΝΑΥΠΑΚΤΟΣ	ΒΟΡΕΙΩΝ	ΣΚΟΠΕΛΟΣ
		ΣΠΟΡΑΔΩΝ	
ΑΓΡΙΝΙΟΥ	ΒΡΑΧΩΡΙΟΝ		
ΚΑΛΛΙΔΡΟΜΗΣ	ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ		
Νομός Κυκλάδων		Νομός Αργολίδος και Κορινθίας	
ΑΝΔΡΟΥ	ΑΝΔΡΟΣ	ΝΑΥΠΛΙΑΣ	ΝΑΥΠΛΙΟΝ
ΤΗΝΟΥ	ΤΗΝΟΣ	ΑΡΓΟΥΣ	ΑΡΓΟΣ
ΣΥΡΟΥ	ΕΡΜΟΥΠΟΛΙΣ	ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	ΚΟΡΙΝΘΟΣ
ΚΥΘΝΟΥ	ΘΕΡΜΙΑ	ΥΔΡΑΣ	ΥΔΡΑ
ΜΗΛΟΥ	ΜΗΛΟΣ	ΕΡΜΙΟΝΙΔΟΣ	ΣΠΕΤΣΑΙ
ΘΗΡΑ	ΦΗΡΑ (ΘΗΡΑ)	ΤΡΟΙΖΗΝΙΑΣ	ΠΟΡΟΣ
ΝΑΞΟΥ	ΝΑΞΟΣ		
Νομός Αχαΐας και Ηλίδος		Νομός Μεσσηνίας	
ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ	ΒΟΣΤΙΤΣΑ	ΟΛΥΜΠΙΑΣ	ΦΑΝΑΡΙΟΝ
ΚΙΝΑΙΘΗΣ	ΚΑΛΑΒΡΥΤΑ	ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ	ΑΡΚΑΔΙΑ
ΠΑΤΡΩΝ	ΠΑΤΡΑ	ΜΕΘΩΝΗΣ	ΜΕΘΩΝΗ
ΗΛΙΑΣ	ΠΥΡΓΟΣ	ΜΕΣΣΗΝΗΣ	ΑΝΔΡΟΥΣΑ
		ΚΑΛΑΜΩΝ	ΚΑΛΑΜΑΤΑ

Νομός Αρκαδίας		Νομός Λακωνίας	
ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΕΩΣ	ΛΕΟΝΤΑΡΙΟΝ	ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΟΣ	ΜΥΣΤΡΑΣ
ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ	ΤΡΙΠΟΛΙΤΣΑ	ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ	ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑ
		ΛΙΜΗΡΑΣ	
ΓΟΡΤΥΝΗΣ	ΚΑΡΥΤΑΙΝΑ	ΓΥΘΕΙΟΥ	ΜΑΡΑΘΩΝΗΣΙ
ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	ΠΑΡΑΣΤΟΣ	ΟΙΤΥΛΟΝ	ΒΟΙΤΟΥΛΟΝ

Πηγή: "Ιστορικό διάγραμμα Δήμων και Κοινοτήτων 1833 – 1912" Ε. Σκιαδά

1.1.2. Το Β.Δ. της 20^{ης} Ιουνίου/2^{ης} Ιουλίου 1836

Το Β.Δ. της 26^{ης} Απριλίου/8^{ης} Μαΐου 1833 αντικαταστάθηκε με το Β.Δ. "Περί διοικητικού οργανισμού" της 20^{ης} Ιουνίου/2^{ης} Ιουλίου 1836. Με το προαναφερόμενο διάταγμα διατηρήθηκε μεν η διοικητική διαίρεση της χώρας σε νομούς και επαρχίες αλλά καταργήθηκαν οι θέσεις των νομαρχών, των νομοδιευθυντών και των επάρχων καθώς και οι υπηρεσίες τους δηλαδή η νομαρχία και το επαρχείο. Ουσιαστικά αδρανοποιήθηκε ο καταργούμενος υπάρχων μηχανισμός ενώ η επικράτεια διαιρέθηκε σε 30 διοικήσεις και 19 υποδιοικήσεις. Το σύστημα των διοικήσεων και των υποδιοικήσεων που θεωρήθηκε ως άκρως συγκεντρωτικό αντιμετώπισε σοβαρότατες δυσκολίες και δέχτηκε τις ανάλογες επιθέσεις της αντιπολίτευσης. Η αδυναμία να εξευρεθούν ικανά πρόσωπα για να καλύψουν τις διοικητικές θέσεις αλλά και τις οικονομικές δυσχέρειες οδήγησαν στην έκδοση του Β.Δ. της 22^{ης} Ιουνίου /4^{ης} Ιουλίου 1838 "Περί μεταρρυθμίσεως των διοικήσεων". Με αυτό τροποποιήθηκε το σύστημα της διοικητικής διαιρέσεως της χώρας και περιορίστηκαν οι διοικήσεις σε 24 και οι υποδιοικήσεις σε 7.

Η διοικητική διαίρεση της χώρας σύμφωνα με το ΒΔ της 20^{ης} Ιουνίου /2^{ης} Ιουλίου 1836 είχε την εξής μορφή:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Διοικητική διαίρεση 1836 (ΒΔ 20 Ιουνίου / 2 Ιουλίου 1836 / ΦΕΚ 28)

Νομός Αττικής και Βοιωτίας			Νομός Φωκίδος και Λοκρίδος		
Διοίκηση	Επαρχίες	Έδρα	Διοίκηση	Επαρχίες	Έδρα
ΑΤΤΙΚΗΣ	ΑΤΤΙΚΗΣ ΜΕΓΑΡΩΝ ΑΙΓΙΝΗΣ	ΑΘΗΝΑ	ΦΩΚΙΔΟΣ	ΠΑΡΝΑΣΣΙΔΟΣ ΔΩΡΙΔΟΣ	ΑΜΦΙΣΣΑ
ΘΗΒΩΝ	ΘΗΒΩΝ	ΘΗΒΑ	ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ	ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ ΛΟΚΡΙΔΟΣ	ΛΑΜΙΑ
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	ΛΕΙΒΑΔΙΑ				
Νομός Ακαρνανίας και Αιτωλίας			Νομός Εύβοιας		
ΑΙΤΩΛΙΑΣ	ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ	ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΝ	ΕΥΒΟΙΑΣ	ΧΑΛΚΙΔΟΣ	ΧΑΛΚΙΣ
ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	ΑΜΦΙΟΛΟΧΙΚΟ Ν. ΑΡΓΟΣ	ΚΑΡΥΣΤΟΥ	ΚΑΡΥΣΤΟΥ	ΚΟΥΜΗ
ΤΡΙΧΩΝΙΑ	ΑΓΡΙΝΙΟΥ	ΑΓΡΙΝΙΟΝ			
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	ΚΑΛΛΙΔΡΟΜΗΣ	ΚΑΛΛΙΔΡΟΜΗ			
Νομός Κυκλάδων			Νομός Αργολίδος		
ΤΗΝΟΥ	ΑΝΔΡΟΥ ΤΗΝΟΥ	ΤΗΝΟΣ	ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ	ΝΑΥΠΛΙΑΣ ΑΡΓΟΥΣ	ΝΑΥΠΛΙΟΝ
ΣΥΡΟΥ	ΣΥΡΟΥ ΚΕΑΣ ΚΥΘΝΟΥ ΜΥΚΟΝΟΥ	ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ	ΚΟΡΙΝΘΟΥ	ΤΡΟΙΖΗΝΙΑΣ ΕΡΜΙΟΝΙΔΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ ΣΙΚΥΩΝΙΑΣ	ΚΟΡΙΝΘΟΣ
ΝΑΞΟΥ	ΝΑΞΟΥ	ΝΑΞΟΣ	ΥΔΡΑΣ	ΥΔΡΑΣ ΣΠΕΤΣΩΝ	ΥΔΡΑ
ΜΗΛΟΥ	ΜΗΛΟΥ	ΜΗΛΟΣ		ΚΑΛΑΒΡΙΑΣ	
ΘΗΡΑΣ	ΘΗΡΑΣ	ΘΗΡΑ			
Νομός Αρκαδίας και Ηλίδος			Νομός Μεσσηνίας		
ΑΧΑΪΑΣ	ΠΑΛ. ΠΑΤΡΩΝ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ ΑΙΓΙΟΥ	ΠΑΛΙΑΙ ΠΑΤΡΑΙ	ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ	ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ
ΚΥΛΛΗΝΙΑΣ	ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	ΚΥΝΑΙΘΗ	ΠΥΛΙΑΣ	ΜΕΘΩΝΗΣ	ΠΥΛΟΣ
ΗΛΕΙΑΣ	ΓΑΣΤΟΥΝΗΣ	ΠΥΡΓΟΣ	ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	ΚΑΛΑΜΩΝ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	ΚΑΛΑΜΑΙ
Νομός Αρκαδίας			Νομός Λακωνίας		
ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ	ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΕΩΣ	ΤΡΙΠΟΛΙΣ	ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΑΣ	ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΑΣ ΕΠΙΔ. ΛΙΜΗΡΑΣ	ΣΠΑΡΤΗ
ΓΟΡΤΥΝΗΣ	ΓΟΡΤΥΝΗΣ	ΘΕΙΣΩΑ	ΛΑΚΩΝΙΑΣ	ΟΙΤΥΛΟΥ ΓΥΘΕΙΟΥ	ΑΡΕΙΟΠΟΛΙΣ
ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ ΠΡΑΣΣΙΩΝ	ΑΓ. ΠΕΤΡΟΣ			

Πηγή: "Ιστορικό διάγραμμα Δήμων 1833-1912" Ε. Σκιαδάς

1.1.3. Ο νόμος ΚΕ της 5^{ης} Δεκεμβρίου 1845

Με την επανάσταση της 3^{ης} Σεπτεμβρίου/15^{ης} Σεπτεμβρίου 1843 ήρθε το τέλος της απολυταρχικής περιόδου και εισήγαγε στη χώρα το καθεστώς της συνταγματικής μοναρχίας.

Το διοικητικό σύστημα καταδικάστηκε και εκθειάστηκε το νομαρχιακό του 1833 με αίτημα επαναφοράς του. Σχηματίστηκε επιτροπή της βουλής με αντικείμενο τη μελέτη για την επαναφορά του νομαρχιακού διοικητικού συστήματος. Βάσει ενός σχεδίου νόμου που κατάρτισε η Επιτροπή εκδόθηκε ο νόμος ΚΕ της 5^{ης} Δεκεμβρίου 1845 *“Περί διοικητικής διαιρέσεως του κράτους”*, ο οποίος κατήργησε το σύστημα των διοικήσεων και των υποδιοικήσεων και επανέφερε ελάχιστες αλλαγές στη διοικητική διαίρεση της χώρας όπως αυτή είχε πραγματοποιηθεί με τον νόμο του 1833.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το δημοτικό σύστημα παρέμεινε όπως είχε, δεν υπήρξε καμιά συνταγματική κατοχύρωση και καμιά βελτίωση στις διατάξεις του πρώτου συστήματος τοπικής αυτοδιοικήσεως (1833). Παρ’ όλες τις ελλείψεις που είχε ο νόμος εφαρμόστηκε αναλλοίωτος για 80 συναπτά έτη.

1.2. Η περίοδος βασιλείας του Γεωργίου του Α΄ (1863)

1.2.1. Το σύνταγμα του 1864

Η επανάσταση που έγινε στο Ναύπλιο στις 11 Οκτωβρίου το 1862 έθεσε τέρμα στη δυναστεία του Όθωνος και στο πολίτευμα της συνταγματικής μοναρχίας. Η Β΄ εθνική συνέλευση όρισε ως συνταγματικό βασιλέα της Ελλάδας τον Γεώργιο τον Α΄, Πρίγκιπα της Δανίας ο οποίος έφτασε στην Ελλάδα στις 18 Οκτωβρίου 1863. Το 1864 στις 17 Οκτωβρίου η Εθνική συνέλευση ψήφισε νέο σύνταγμα το οποίο ο βασιλέας δεσμεύτηκε να τηρήσει. Το νέο σύνταγμα δεν περιλάμβανε καμιά διάταξη για θέματα τοπικής αυτοδιοικήσεως πλην του άρθρου 105 που αναφερόταν στον τρόπο εκλογής των δημοτικών αρχών. Λόγω αποτυχίας του πρώτου δημοτικού νόμου (1833) εξαιτίας της συγκέντρωσης υπερβολικής εξουσίας από την διοίκηση και της

παραμέλησης της κοινότητας, η Β΄ εθνική συνέλευση σχημάτισε επιτροπή "επί των δημοτικών νόμων" η οποία υπέβαλλε σχέδιο νόμου.

Οι μεταρρυθμίσεις που προκρίνονταν μέσω του σχεδίου ήταν: α) περιορισμός της διοικητικής εποπτείας του κράτους με την καθιέρωση νέων αρχών αυτονομίας των τοπικών οργανισμών και εκτελεστικών δυνατοτήτων των διαφόρων πράξεων των οργάνων διοικήσεων τους, β) καθιέρωση της κοινότητας ως οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης και καθορισμός των οργάνων της, γ) διατήρηση των μεγάλων δήμων και καθορισμός του αξιώματος του δημάρχου ως τιμητικού και αμίσθου, και δ) παροχή δυνατότητας συγκροτήσεως ομοσπονδιακού συνδέσμου πολλαπλών και μικρών κοινοτήτων. Βασικό επίτευγμα του σχεδίου αποτελούσε η κατάργηση κάθε μορφής κρατικής εποπτείας στις αποφάσεις των δημοτικών συμβουλίων ενώ η κοινότητα εξακολουθούσε να παραμένει στο περιθώριο. Το σχέδιο αυτό δεν κυρώθηκε τελικώς από την Εθνική συνέλευση.

1.2.2. Προσάρτηση Επτανήσων (1864)

Τα Επτάνησα με τη συνθήκη των Παρισίων στις 5 Νοεμβρίου του 1815 τέθηκαν υπό την προστασία της Μεγάλης Βρετανίας με την επωνυμία "*Ηνωμένον Κράτος των Ιονίων Νήσων*".

Έπειτα από πολύχρονες διαβουλεύσεις της βουλής των Επτανήσων και των Μεγάλων Δυνάμεων υπογράφηκε την 28^η Μαΐου του 1864 πρωτόκολλο μεταξύ του Μεγάλου Αρμοστή των Ιονίων Νήσων και του απεσταλμένου αντιπροσώπου της Κυβερνήσεως της Ελλάδος με το οποίο στις 2 Ιουνίου 1864 τίθενται υπό την κυριαρχία του Ελληνικού Βασιλείου.

Η επικύρωση της ενώσεως έγινε με το νόμο της 28^{ης} Μαρτίου 1864 ενώ την 13^η Μαΐου του 1864 εκδόθηκε ΒΔ "*Περί της μετά την παύσιν της Αγγλικής προστασίας, διοικήσεως των Ιονίων Νήσων*". Με ΒΔ της 17^{ης} Δεκεμβρίου 1864 εφαρμόστηκε στα Επτάνησα ο νόμος "*Περί διοικητικής διαιρέσεως του κράτους*" (ΚΕ 15.12.1845) που ίσχυε

στην υπόλοιπη Ελλάδα. Σχηματίσθηκαν 4 νομοί και 7 επαρχίες. Επίσης προσδιορίστηκαν οι έδρες των νομαρχιών και των επάρχων .

Ήδη όπως στα Επτάνησα την εποχή της προσάρτησης τους στην υπόλοιπη, Ελλάδα ίσχυε από τις 26 Οκτωβρίου 1817 το σύνταγμα του *“Ηνωμένου Κράτους των Ιονίων Νήσων”*. Σύμφωνα με αυτό τις τοπικές αρχές κάθε νήσου αποτελούσε ο έπαρχος και συγχρόνως λειτουργούσε το επαρχιακό συμβούλιο (από 5 μέλη) ενώ σε κάθε νησί υπήρχαν τα περιοχικά δημοτικά συμβούλια.

Με την προσάρτηση αποφασίστηκε η σταδιακή εφαρμογή των νόμων που ίσχυαν στην Ελλάδα. Σύντομα εκδόθηκε την 31^η Δεκεμβρίου 1864 διάταγμα *“Περί προσωρινής προεδρίας των εν Επτανήσω Νήσων επαρχιακών συμβουλίων”* με το οποίο αποφασίστηκε η προσωρινή διαχείριση μέχρι νεωτέρας απόφασης των υποθέσεων της δημοτικής διαίρεσης της Επτανήσου από τα επαρχιακά συμβούλια των νησιών τα οποία θα προεδρεύονται από τους αρμόδιους νομάρχες και επάρχους.

Με το νόμο στις 9 Ιανουαρίου 1866 *“Περί διοικητικής διαιρέσεως της Επτανήσου”* (ΦΕΚ 6/9/ Ιανουαρίου 1866) κυρώθηκε και τροποποιήθηκε το διάταγμα του 1864.

1.2.3. Προσάρτηση της Θεσσαλίας (1881)

Με τη συνθήκη του Αγίου Στεφάνου στις 24 Απριλίου 1878 τερματίζεται ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος. Η Αγγλία όμως θεώρησε ότι οι όροι της συνθήκης ήταν ασυμβίβαστοι με τα συμφέροντα των συμμάχων με αποτέλεσμα να συγκληθεί το Συνέδριο του Βερολίνου την 1^η Ιουνίου του 1878. Με αυτό το συνέδριο αποφασίστηκε η προσάρτηση στην Ελλάδα σημαντικών εδαφών με τη Συνθήκη του Βουκουρεστίου.

Οι Μεγάλες Δυνάμεις πρότειναν για τον καθορισμό των συνόρων συνεννόηση μεταξύ Υψηλής Πύλης και Ελλάδας προτείνοντας ότι η οριοθεσία μπορεί να ακολουθήσει *“. . . την κοιλάδα του Πηνειού (Σαλαμβρία) επί της κλιτύος προς το Αιγαίο Πέλαγος και την του*

Θυμάμιδος (Καλαμό) εν Ηπείρω". Το ΙΓ' πρωτόκολλο βρήκε αρνητική την Τουρκία με αποτέλεσμα να ακολουθήσει η "Βερολίνειος Διάσκεψη" του 1880. Η συνθήκη αυτή πρότεινε για οριοθεσία τη λεγόμενη "Βερολίνειο Γραμμή" όπου η Ελλάδα εκτεινόταν μέχρι τον Αλιάκμονα, την οποία η Τουρκία απέρριψε.

Τελικά μετά από διάσκεψη των Μεγάλων Δυνάμεων και κατόπιν πολλών συνεδριάσεων που διήρκησαν περίπου πέντε μήνες κατέληξαν σε απόφαση την 10^η Μαΐου 1881. Σύμφωνα μ' αυτήν την απόφαση παραχωρούνταν στην Ελλάδα η Θεσσαλία, μέρος μόνο της Ηπείρου και η Πούντα (Ακτιον).

Στις 26 Ιουνίου του 1881 (ΦΕΚ 53) εκδόθηκε Β.Δ. που όρισε "*Περί προσωρινής διοικήσεως των προσαρτημένων τη Ελλάδι χωρών κ.λ.π.*" που προσδιόριζε ότι μετά την κατάληξη κάθε νέου τμήματος καταργείται η υπάρχουσα διοικητική και οικονομική αρχή και τη διοίκηση αναλαμβάνει προσωρινά βασιλικός επίτροπος. Οι ήδη υπάρχουσες επαρχιακές διαιρέσεις διατηρήθηκαν προσωρινώς και σ' αυτές συγχωνεύτηκαν οι υπάρχουσες υποδιοικήσεις. Σε όποια επαρχία δε θα αναλάμβανε τη διοίκηση βασιλικός επίτροπος θα διοριζόταν έπαρχος ενώ ταυτόχρονα θα οριζόταν η περιφέρεια και η έδρα του.

Με το νόμο Π.Μ. της 20^{ης} Μαρτίου 1882 "*Περί εισαγωγής της Ελληνικής νομοθεσίας εις τας άρτι προσαρτηθείσας Θεσσαλικάς και Ηπειρωτικές επαρχίας*" επεκτάθηκε η νομοθεσία του Κράτους στις επαρχίες και διαιρέθηκαν οι προσαρτηθείσες περιοχές σε 3 νομούς και 12 επαρχίες έως ότου εκδοθεί οριστικός νόμος.

1.3 Κατάργηση επαρχιών και επαρχείων

1.3.1. Ο νόμος ΑΦΞΑ' της 27^{ης} Μαΐου 1887

Ο θεσμός που είχε καθιερωθεί με το νόμο ΚΕ του 1845 σύντομα είχε εκτραπεί του προορισμού του. Ο νόμος ΑΦΞΑ της 27^{ης} Μαΐου 1887 "*Περί μεταρρυθμίσεως του από 5 Δεκεμβρίου 1845, περί διοικητικής διαιρέσεως του κράτους*" που θεσπίστηκε από την

Κυβέρνηση του Χαρίλαου Τρικούπη κατήργησε την επαρχιακή διαίρεση και τις υπηρεσίες της ενώ όρισε ότι οι νομοί διοικούνται από τους νομάρχες. Καταργήθηκαν οι θέσεις των επάρχων και του προσωπικού των επαρχείων ενώ παραχωρήθηκε η δυνατότητα διορισμού σε κάθε νομαρχία ενός διευθυντού και ενός ή περισσοτέρων γραμματέων.

1.3.2. Ο νόμος ΑΠΝΣΤ της 3^{ης} Απριλίου 1891

Η υπόθεση όμως των επαρχιών και των επαρχιακών συμβουλίων αποτέλεσε αντικείμενο πολιτικής διαμάχης με συνέπεια η κυβέρνηση Δηλιγιάννη να θεσπίσει το νόμο ΑΠΝΣΤ της 3ης Απριλίου του 1891 *“Περί επαρχιακών συμβουλίων”* ο οποίος επανέφερε σε λειτουργία το θεσμό των επαρχιακών συμβουλίων. Το άρθρο 30 του ΑΠΝΣΤ του 1891 όριζε ως ημερομηνία ενάρξεως του νόμου την 10^η Ιουλίου του 1891.

1.3.3. Ο νόμος ΑΠΟΓ της 2^{ης} Μαΐου 1891

Ο νόμος ΑΦΞΑ του 1887 έχοντας καταργήσει την επαρχιακή διαίρεση της επικράτειας και τις υπηρεσίες των επαρχιών είχε σαν αποτέλεσμα να απαιτείται η έκδοση διατάγματος προ της ανασυστάσεως των επαρχιακών συμβουλίων. Προκειμένου να επανασυσταθούν τα επαρχεία εκδόθηκε ο νόμος ΑΠΟΓ της 2^{ης} Μαΐου 1891 *“Περί καταργήσεως του νόμου ΑΦΞΑ, περί μεταρρυθμίσεως του από 5.12.1845 νόμου περί διαιρέσεως των νομαρχιών και περί τροποποιήσεως του νόμου τούτου”*.

1.3.4 Ο νόμος ΒΚΖ της 21^{ης} Ιουλίου 1892 (ΦΕΚ 240)

Ο Χαρίλαος Τρικούπης πλειοψήφησε στις εκλογές της 3^{ης} Μαΐου 1892 και μέσα σε λίγο χρονικό διάστημα προέβη στην έκδοση του νόμου ΒΚΖ της 21^{ης} Ιουλίου 1892 *“Περί μεταρρυθμίσεως του από 5 Δεκεμβρίου 1845 περί διοικητικής διαιρέσεως του κράτους νόμου”*. Ο

ΒΚΖ του 1892 κατάργησε τα επαρχεία ενώ η διοίκηση των επαρχιών ανατέθηκε στο νομάρχη. Ανασυστάθηκαν οι θέσεις των διευθυντών και των λοιπών υπαλλήλων ενώ τα καθήκοντα των επάρχων διανεμήθηκαν στους νομάρχες ή στους ειρηνοδίκες ή σε αξιωματικούς κλπ. Χαρακτηριστικό της νέας ρύθμισης ήταν η μη επαναφορά του θεσμού των νομαρχιακών συμβουλίων και η διατήρηση της λειτουργίας των επαρχιακών συμβουλίων που ουσιαστικά με την κατάργηση των επαρχείων περιήλθαν σε αφάνεια.

1.3.5. Ο νόμος ΒΦΙΕ της 5ης Δεκεμβρίου 1897

Μετά τον Ελληνοτουρκικό πόλεμο που κηρύχθηκε την 5^η Απριλίου 1897 η Ελλάδα οδηγήθηκε σε ήττα. Στις 22 Νοεμβρίου του ίδιου έτους υπογράφηκε οριστική συνθήκη ειρήνης και η Ελλάδα εκτός των υπολοίπων παραχώρησε ως αποζημίωση στην Τουρκία ορεινή περιοχή της γραμμής Ολύμπου και Καμβουνίων .Η τελική επικύρωση για την παραχώρηση των εδαφών στην Τουρκία έγινε με το νόμο ΒΦΙΕ της 5^{ης} Δεκεμβρίου 1897. Μετά την άτυχη αυτή έκβαση επιχειρήθηκε η ανασυγκρότηση της χώρας και η αναδιοργάνωση του κράτους με τους νόμους ΒΧΔ και ΒΧΕ της 6^{ης} Ιουλίου 1899.

1.3.5. α) Ο νόμος ΒΧΔ της 6^{ης} Ιουλίου 1899 (ΦΕΚ 136)

Ο νόμος ΒΧΔ της 6^{ης} Ιουλίου 1899 *“Περί διοικητικής διαιρέσεως του κράτους”* διαίρεσε την επικράτεια σε 26 νομούς αντί των 16 που υπήρχαν, δηλαδή αυξήθηκαν κατά 10. Η αύξηση προήλθε από την κατάτμηση των ήδη υφιστάμενων νομών, με σκοπό τη μεγαλύτερη προσέγγιση της διοικήσεως προς τους διοικούμενους. Κατά συνέπεια αυξήθηκαν και οι νομαρχίες αυξάνοντας έτσι και τις δαπάνες του διοικητικού συστήματος. Κατά την ψήφιση του ΒΧΔ υπήρξαν κάποιες διαφωνίες σχετικά με την νέα διοικητική διαίρεση. Προτάθηκε η επαναφορά των επαρχιών που όμως κρίθηκε οικονομικά ασύμφορη.

1.3.5. β) Ο νόμος ΒΧΕ της 6^{ης} Ιουλίου 1899 (ΦΕΚ 136)

Ο νόμος ΒΧΕ της 6^{ης} Ιουλίου 1899 "Περί νομών και της διοικήσεως αυτών" επανέφερε τα νομαρχιακά συμβούλια και όρισε ότι τα καθήκοντα των επαρχιακών συμβουλίων περιήλθαν στα νομαρχιακά συμβούλια και στις επιτροπές των νομών. Ο ΒΧΕ κατέστησε το νομό νομικό πρόσωπο με αντιπροσωπευτικό σώμα το νομαρχιακό συμβούλιο. Ο νόμος όριζε ότι οι νομοί διοικούνται από το νομάρχη, το νομαρχιακό συμβούλιο και τις επιτροπές του νομού. Ο αριθμός των νομαρχιακών συμβούλων ήταν ανάλογος με τον αριθμό και το βαθμό των δήμων ενώ ο νομάρχης δεν ήταν μέλος του νομαρχιακού συμβουλίου παρευρισκόταν αν επιθυμούσε στις συνεδριάσεις όμως δεν είχε δικαίωμα ψήφου.

1.3.6. Ο νόμος ΒΨΜΗ της 8^{ης} Απριλίου 1900 (ΦΕΚ 91)

Το 1900 με το νόμο ΒΨΜΗ της 8^{ης} Απριλίου καταργήθηκαν τα επαρχιακά συμβούλια και κάθε σχετική διάταξη μ' αυτά. Επήλθε πλέον και τυπική κατάργηση των επαρχιακών συμβουλίων τα οποία ήταν κατ' ουσία ανύπαρκτα από το 1892.

1.3.7. Ο νόμος ΓΥΛΔ της 16^{ης} Νοεμβρίου 1909 (ΦΕΚ 282 Α)

Η διατήρηση των 26 νομών θεωρήθηκε πολυτέλεια και με εισηγητική έκθεση επανήλθε η προ του νόμου ΒΧΔ διοικητική διαίρεση της χώρας για οικονομικούς λόγους. Εκδόθηκε ο νόμος ΓΥΛΔ της 16^{ης} Νοεμβρίου 1909 "Περί διοικητικής διαιρέσεως του κράτους" ο οποίος δεν κατήργησε τον προηγούμενο νόμο αλλά αντικατέστησε τα άρθρα του που αφορούσαν τον αριθμό των νομών , τις αποδοχές του νομάρχη, το προσωπικό της κάθε νομαρχίας και άλλα οικονομικής φύσεως των νομαρχιών ζητήματα.

1.4. Η περίοδος 1912 έως 1979

1.4.1. Ο νόμος ΔΝΖ/1912

Ο νόμος ΔΝΖ/1912 στις 10 Φεβρουαρίου του 1912 *“Περί συστάσεως δήμων και κοινοτήτων”* αποτελεί ίσως σταθμό στην εξέλιξη του Ελληνικού Συστήματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Δημιούργησε εξ αρχής τις βάσεις για την εξέλιξη του φαινομένου της δημογραφικής και αναπτυξιακής καχεξίας των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ.

Ως προς τη δομή του συστήματος έγιναν ελάχιστες μεταβολές και συνέχισε να ισχύει το σύστημα ενός βαθμού Τ.Α. με αρμοδιότητα για όλους τους σκοπούς. Η πιο ουσιαστική μεταβολή του νόμου θεωρείται η επαναφορά του θεσμού της κοινότητας. Συγκεκριμένα ο ΔΝΖ/1912 εισήγαγε το δυαδικό σύστημα οργάνωσης των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ με βάση την αντιστοιχία σε αγροτικό ή σε αστικό οικισμό. Το διοικητικό σύστημα προσαρμόστηκε στις προϋποθέσεις διοικητικής αποτελεσματικότητας των πόλεων ενώ το διοικητικό σύστημα των κοινοτήτων ικανοποιούσε τις διοικητικές λειτουργίες της κονιορτοποιημένης αυτοδιοίκησης των αγροτικών οικισμών. Πράγματι οι κοινότητες που διοικούνται από τον Πρόεδρο και το Κοινοτικό συμβούλιο συγκροτούνται στους οικισμούς που είχαν περισσότερους από 300 κατοίκους και σχολείο στοιχειώδους εκπαίδευσης ή λιγότερους από 200 κατοίκους και χωρίς σχολείο αλλά είχαν ικανούς οικονομικούς πόρους. Οι δήμοι διοικούνταν από το Δήμαρχο, το δημοτικό συμβούλιο, τη δημαρχιακή επιτροπή και τους υποβαθμισμένους πια δημαρχιακούς παρέδρους. Ως δήμοι αναγνωρίζονται οι πόλεις με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων ή οι πρωτεύουσες των νομών ανεξαρτήτως πληθυσμού.

Μια άλλη καινοτομία που εισήγαγε ο ΔΝΖ/1912 ήταν οι σύνδεσμοι κοινοτήτων. Δηλαδή δύο ή περισσότερες κοινότητες είχαν τη δυνατότητα να ιδρύσουν το ιδιαίτερο νομικό πρόσωπο. Αυτή η διάταξη ανεξάρτητα από το κατά πόσο έγινε χρήση της, έδινε κάποια λύση στα προβλήματα που δημιουργούσε η καθαρά στενή τοπική βάση στην ίδρυση κοινοτήτων και η έλλειψη δευτέρου βαθμού Τ.Α.

1.4.2. Το σύνταγμα του 1927

Το σύνταγμα του 1927 και συγκεκριμένα το άρθρο 107 αποτελεί το πρώτο συνταγματικό κείμενο που αναφέρεται στη δομή και σε άλλα ζητήματα της τοπικής αυτοδιοίκησης. Σύμφωνα με αυτό το κράτος διαιρείται σε περιφέρειες στις οποίες οι πολίτες διαχειρίζονται απευθείας τις τοπικές υποθέσεις. Κατοχυρώνει δύο βαθμούς τοπικής αυτοδιοίκησης από τους οποίους ο πρώτος περιλαμβάνει υποχρεωτικά τις κοινότητες, ενώ αναθέτει σε αιρετά όργανα το δικαίωμα να αποφασίζουν για τις τοπικές υποθέσεις, εκλεγμένα με καθολική ψηφοφορία ή και απευθείας με δημοψήφισμα από τους πολίτες του αντίστοιχου δήμου ή κοινότητας. Επίσης ορίζει ότι το κράτος ασκεί μόνο ανώτατη εποπτεία επί των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης

χωρίς να εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους, ενώ μπορεί να ενισχύει οικονομικά τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.

Όμως δεν εκδόθηκαν οι αναγκαίοι νόμοι σε εφαρμογή του άρθρου 107 και δεν συζητήθηκαν ούτε το 1935 με την κατάργηση του συντάγματος του 1927, όπου επανήλθε σε ισχύ ο νόμος ΔΝΖ του 1912.

1.4.3. Ο Δημοτικός Κοινοτικός Κώδικας του 1954

Μετά την αναθεώρηση του συντάγματος του 1952 δημοσιεύτηκε ο νέος ΔΚΚ του 1954. Ο κώδικας καθόρισε με μεγαλύτερη σαφήνεια και ενιαίο τρόπο το πλαίσιο του εκτελεστικού ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης. Πέραν από τη γενική διάταξη του άρθρου 20 που καθόριζε ότι στην αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων ανήκει η

διοίκηση των τοπικών υποθέσεων στο άρθρο 21 καθορίστηκαν ειδικά οι λειτουργίες που ανήκαν αποκλειστικά στην αρμοδιότητά τους. Καθορίστηκε επίσης η διαδικασία με βάση την οποία ήταν δυνατόν να παραχωρηθεί η εκτέλεση κάποιας αποκλειστικής λειτουργίας της τοπικής αυτοδιοίκησης στο κράτος ή σε νομικό πρόσωπο. Όσον αφορά τη δομή της τοπικής αυτοδιοίκησης έμεινε όπως είχε διαμορφωθεί με το νόμο ΔΝΖ εκτός από το ελάχιστο όριο πληθυσμού των κοινοτήτων που ορίστηκε σε 500 κατοίκους.

1.4.4. Το σύνταγμα του 1968

Το σύνταγμα του 1968 καθόρισε περιοριστικά τη δομή της τοπικής αυτοδιοίκησης ορίζοντας ότι την τοπική αυτοδιοίκηση συνιστούν οι δήμοι και οι κοινότητες χωρίς να αφήνει περιθώρια στον κοινό νομοθέτη για διαφορετική διάρθρωση εκτός από αυτήν του πρώτου βαθμού. Οι αρμοδιότητες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης είναι περιορισμένες μόνο στην προαγωγή των τοπικών συμφερόντων και στην ικανοποίηση των αναγκών των πολιτών τους ενώ κάθε άλλη δραστηριότητα είναι απαγορευτική. Τέλος για τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης δεν υπάρχει οικονομική αυτοδυναμία αφού ο νόμος ορίζει ότι για την εξασφάλιση των πόρων που χρειάζονται οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης αρμόδιος φορέας είναι το κράτος.

1.4.5. Το σύνταγμα του 1975

Το σύνταγμα του 1975 περιέλαβε την πιο πληρέστερη και σύγχρονη διάταξη σχετικά με την τοπική αυτοδιοίκηση. Η δομή της τοπικής αυτοδιοίκησης διαρθρώνεται σε βαθμίδες που την πρώτη βαθμίδα αποτελούν οι δήμοι και οι κοινότητες ενώ οι λοιπές βαθμίδες αφήνεται να καθοριστούν από τον κοινό νομοθέτη. Η εσωτερική διάρθρωση της πρώτης βαθμίδας δηλαδή το μέγεθος των δήμων και κοινοτήτων διαμορφώθηκε ως εξής: για τους δήμους, ίσχυσε το ίδιο καθεστώς, δηλαδή δήμους αποτελούν οι πρωτεύουσες των νομών και οι πόλεις με πληθυσμό πάνω από 10.000 κατοίκους. Η σημαντική καινοτομία του νέου κώδικα ήταν ότι οι δήμοι με πληθυσμό πάνω από

150.000 κατοίκους διαιρούνται σε διαμερίσματα. Ως προς τις κοινότητες ο νέος κώδικας καθόρισε ελάχιστο όριο πληθυσμού για να αποτελέσει ένας συνοικισμός ιδιαίτερη κοινότητα τους 1.000 κατοίκους. Το όριο αυτό ίσχυσε για τις νέες κοινότητες ενώ για αυτές που υπήρχαν πριν από τον κώδικα οι διατάξεις είναι δυνητικές και η δημιουργία μεγάλων κοινοτήτων εξαρτήθηκε από προϋποθέσεις που στην πράξη ήταν δύσκολο να εκπληρωθούν. Η διοίκηση όλων των τοπικών υποθέσεων ανήκε στην αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων. Το σύνταγμα παραχωρεί στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης διοικητική αυτοτέλεια και ορίζει ότι οι αρχές τους εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία. Προβλέπονταν επίσης αναγκαστικοί ή εκούσιοι σύνδεσμοι οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης για την εκτέλεση έργων ή για την παροχή υπηρεσιών. Τέλος το κράτος ασκούσε εποπτεία επί των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης χωρίς να παρεμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους ενώ ταυτόχρονα μεριμνούσε για την εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων για την εκπλήρωση της αποστολής τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2°

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1980 - 1996

2.1. Θεσμικές πρωτοβουλίες του 1980

Στη δεκαετία του 1980 παρουσιάστηκε οξύτερο το πρόβλημα της πολυδιάσπασης της τοπικής αυτοδιοίκησης και άρχισαν οι προσπάθειες αντιμετώπισής του με σημαντική αύξηση του πληθυσμιακού ορίου για την αναγνώριση ενός αυτοτελούς συνοικισμού σε κοινότητα.

Το 1984 στο πλαίσιο της αναβάθμισης του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης, της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας και της ενίσχυσης του αναπτυξιακού ρόλου του θεσμού άλλαξε η έως τότε πολιτική. Πρώτο σημαντικό βήμα ήταν η διαμόρφωση ευνοϊκού διαδικαστικού πλαισίου έτσι ώστε οι πρωτοβουλίες για τη συνένωση των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης να προέρχονται διαζευκτικά είτε από τους αιρετούς είτε από τους ίδιους τους εκλογείς κατοίκους. Το νεωτεριστικό στοιχείο αυτής της πολιτικής ήταν η παροχή οικονομικών κινήτρων ως δέλεαρ περισσότερο, παρά ως ένεση αναπτυξιακής προοπτικής προς τους νέους ΟΤΑ που προέκυψαν από συνένωση. Παράλληλα δε ως προς τους νέους ΟΤΑ το πληθυσμιακό όριο για την αναγνώριση σε δήμους ορίστηκε σε 2500.

2.1.1. Ο νόμος 1416/1984 - Αναπτυξιακοί Σύνδεσμοι

Το 1984 ψηφίστηκε ο νόμος 1416/1984 με τον οποίο προβλεπόταν μια νέα μορφή συνδέσμων οι αναπτυξιακοί σύνδεσμοι. Ο νόμος έθετε ως απαραίτητη προϋπόθεση για την σύσταση αναπτυξιακών συνδέσμων τη συνεργασία δήμων και κοινοτήτων που βρίσκονταν στην ίδια γεωγραφική ενότητα του νομού. Σκοπός του νόμου ήταν οι αναπτυξιακοί σύνδεσμοι να λειτουργούν για την κοινή εκτέλεση έργων, την προμήθεια μηχανημάτων και υλικών, για την

παροχή υπηρεσιών που ανήκουν στις αρμοδιότητές τους, για τον σχεδιασμό και την κατάρτιση προγραμμάτων και μεθόδων για την ανάπτυξη της περιοχής του συνδέσμου και για την εκπόνηση τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων. Οι γεωγραφικές ενότητες αποσκοπούσαν στην ανάπτυξη της περιοχής με βάση γεωοικονομικές, κοινωνικές και συγκοινωνιακές συνθήκες. Με βάση αυτό το νόμο προέκυψαν εθελοντικά 17 νέοι δήμοι σε όλη τη χώρα οι οποίοι μπορούν να καταταγούν σε δύο κατηγορίες με κριτήριο την αναπτυξιακή ισορροπία μεταξύ των συνενωμένων ΟΤΑ.

- Στην κατηγορία των **ισόρροπων** συνενώσεων κατατάσσονται εκείνες που έγιναν μεταξύ ΟΤΑ που είχαν παρόμοιο βαθμό ανάπτυξης και αναφέρονται σαν ουσιαστικές συνενώσεις ισοδυνάμων ΟΤΑ.
- Στην κατηγορία των **μη ισόρροπων** συνενώσεων κατατάσσονται εκείνες που παρουσιάζουν έντονες αναπτυξιακές διαφορές. Σ' αυτήν την κατηγορία παρουσιάζεται ένας δυναμικός ΟΤΑ και οι υπόλοιποι συνδέονται "δορυφορικά" μαζί του. Εδώ η συνένωση είναι τυπική και προκύπτει στο διοικητικό επίπεδο ενώ έχει ήδη προηγηθεί συνένωση της εξάρτησης των υπολοίπων από τον δυναμικό νέο ΟΤΑ.

Το νεωτεριστικό στοιχείο της πολιτικής που εισήγαγε ο ν. 1416/1984 είναι η παροχή οικονομικών κινήτρων . Αυτά κυρίως ήταν:

- α. Αν ο νέος ΟΤΑ είχε έως 1.000 κατοίκους η επιχορήγηση πολλαπλασιάζεται επί του αριθμού των ΟΤΑ που συνενώνονται
- β. Αν ο νέος ΟΤΑ είχε έως 10.000 κατοίκους τότε η επιχορήγηση διπλασιάζεται
- γ. Αν ο νέος ΟΤΑ είχε περισσότερους από 10.000 κατοίκους λαμβάνει επιπλέον επιχορήγηση μόνο για το ποσοστό του πληθυσμού που υπερβαίνει τους 10.000 κατοίκους
- δ. Στους νέους ΟΤΑ παρέχονται με ευνοϊκές ρυθμίσεις άτοκα δάνεια ενώ οι οφειλές από δάνεια των ΟΤΑ που συνενώνονται

διαγράφονται με την προϋπόθεση να έχει ο καθένας πληθυσμό έως 10.000 κατοίκους

- ε. Στην έννοια του έμμεσου οικονομικού κινήτρου εμπίπτει και η ρύθμιση σύμφωνα με την οποία οι νέοι ΟΤΑ υποχρεούνται να διαθέσουν το μισό της ετήσιας τακτικής επιχορήγησης για την εκτέλεση έργων ή προγραμμάτων στους χώρους των πρώην ΟΤΑ ανάλογα με τον πληθυσμό τους. Έτσι διασφαλίζεται, καταρχήν, η ορθολογική και ισομερής κατανομή των πιστώσεων αλλά δεν αντιμετωπίζονται ικανοποιητικά οι υφιστάμενες αναπτυξιακές ανισότητες.

Ως διοικητικά κίνητρα θεσπίστηκαν: η εκπροσώπηση των πρώην ΟΤΑ από πάρεδρο και η αναγνώριση της θητείας των εν ενεργεία προέδρων κοινοτήτων ή δημάρχων των ΟΤΑ που συνενώθηκαν.

2.1.2 Γεωγραφικές ενότητες ν. 1622/1986

Δύο χρόνια μετά την εφαρμογή του ν. 1416/1984 ο νομοθέτης επιχειρεί με το ν. 1622/1986 μια ακόμη δραστικότερη παρέμβαση για την επίλυση του προβλήματος της πολυδιάσπασης των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ εισάγεται η διαδικασία της σχεδιασμένης υποχρεωτικής συνένωσης των ΟΤΑ υπό τον όρο ότι βρίσκονται στην ίδια γεωγραφική ενότητα. Οι γεωγραφικές ενότητες καθορίζονται με προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται με πρόταση των υπουργών εσωτερικών και περιβάλλοντος χωροταξίας και δημοσίων έργων και μετά από σύμφωνη γνώμη του νομαρχιακού συμβουλίου με βάση συγκοινωνιακές, γεωγραφικές, οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και δημογραφικές συνθήκες. Η εφαρμογή του νόμου ως προς τον καθορισμό των γεωγραφικών ενότητων απέδωσε 1.116 ενότητες. Εντός της γεωγραφικής ενότητας οι ΟΤΑ μπορούσαν να συνενωθούν και ο νέος ΟΤΑ θα ήταν απαραίτητως δήμος. Η διαδικασία της συνένωσης με το ν. 1622/1986 εξελίσσεται όπως ορίζει ήδη ο νόμος 1416/1984. Πράγματι εάν τα 3/5 των ΟΤΑ της γεωγραφικής ενότητας αποφάσιζαν να συνενωθούν και ταυτόχρονα εκπροσωπούσαν

περισσότερο από το 50% του πληθυσμού η συνένωση ήταν υποχρεωτική και για τα υπόλοιπα 2/5 των ΟΤΑ.

Ο νομοθέτης ενίσχυσε το πλαίσιο των οικονομικών κινήτρων ορίζοντας ως χρονική διάρκεια παροχής την τριετία. Επιπλέον προέβλεψε την παροχή ειδικών επιχορηγήσεων από το τότε νομαρχιακό πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων καθώς επίσης και την κατανομή και του 1/2 των συνολικών εσόδων. Το ποσό από το ΦΑΠ και ίσο ποσό από το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων έπρεπε να δοθεί αποκλειστικά για:

- την κάλυψη των αναγκών οργάνωσης και μηχανοργάνωσης
- την προμήθεια τεχνικού εξοπλισμού
- την κάλυψη της ίδιας συμμετοχής των ΟΤΑ σε επιχειρήσεις που συνιστούν ή συμμετέχουν
- την κάλυψη των υποχρεώσεων που αναλαμβάνουν από προγραμματικές συμβάσεις
- την εκπόνηση μελετών και εκτέλεση έργων και προγραμμάτων ανάπτυξης
- την κάλυψη δαπανών από τη συμμετοχή σε στεγαστικά προγράμματα
- την κάλυψη δαπανών για πρόσληψη επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού.

Για τη συνδρομή των παραπάνω κινήτρων ορίσθηκε ως όριο η δημιουργία του νέου ΟΤΑ έως 31.12.1989. Στόχος του νομοθέτη ήταν ασφαλώς η άσκηση πίεσης για να προχωρήσουν σε Συνένωση. Το όριο αυτό καταργήθηκε στη συνέχεια.

Ως προς τα αποκαλούμενα διοικητικά κίνητρα προβλέφθηκε στη θέση κάθε καταργούμενου ΟΤΑ με περισσότερους από 200 κατοίκους η ίδρυση τοπικού συμβουλίου. Το τοπικό συμβούλιο είναι όργανο αποκέντρωσης του δήμου, παρότι ατυχώς ο νομοθέτης το ορίζει ως δημοτικό νομικό πρόσωπο.

Αρμοδιότητές του είναι σχεδόν εκείνες που "εν τοις πράγμασι" ασκεί ένα κοινοτικό συμβούλιο.

Από την εφαρμογή του ν. 1622/1986 προέκυψαν έως σήμερα 59 νέοι ΟΤΑ. Από αυτούς οι 24 προέκυψαν από το 1989 έως το 1990 και οι υπόλοιποι 35 από το 1994 έως σήμερα. Στο διάστημα 1991 – 1993 δεν έγινε καμιά συνένωση.

Ως προς τον αριθμό των ΟΤΑ που συνενώθηκαν ανά νέο δήμο σύμφωνα με τον ν. 1622/1986

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: Αριθμός συνενώσεων του ν. 1622/1986 με βάση τον αριθμό των συνενωθέντων ΟΤΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΕΝΩΘΕΝΤΩΝ ΟΤΑ ΑΝΑ ΝΕΟ ΔΗΜΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΕΩΝ ΔΗΜΩΝ
2	7
3	20
4	10
5	7
6	13
7	1
12	1
ΣΥΝΟΛΟ (246)	59

Πηγή: Πρόγραμμα "Ι. Καποδίστριας".

2.1.3. Λόγοι αποτυχίας των ν. 1416/1984 και του ν. 1622/1986

Τα μέτρα που εφαρμόστηκαν στη δεκαετία του '80 για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ύπαρξης των πολυάριθμων ΟΤΑ δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Αιτίες του φαινομένου αυτού:

- 1) Οι αντιφάσεις του θεσμικού πλαισίου μαρτυρούσαν έλλειψη στρατηγικής. Το γεγονός αυτό έγινε ιδιαίτερα αισθητό με την

παράλληλη οριοθέτηση 3 διαφορετικών κατηγοριών γεωγραφικών ενοτήτων (νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, αναπτυξιακοί σύνδεσμοι, ανοιχτές πόλεις).

- 2) Η μη εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου και η έλλειψη συστηματικής υποστήριξης των νέων θεσμών .
- 3) Διατήρηση του πελατειακού κράτους που ενισχύει τις τάσεις επίλυσης των προβλημάτων μέσω των πελατειακών σχέσεων και εμποδίζει την ανάπτυξη του προβληματισμού.
- 4) Οι ισχυρές τοπικιστικές αντιλήψεις, η έλλειψη διάθεσης συνεργασίας και συλλογικές αντιμετώπισεις των προβλημάτων.
- 5) Η μη εφαρμογή των θεσμοθετημένων μέτρων χρηματοδότησης και λειτουργικών αναγκών αλλά και προγραμμάτων δημιουργούσαν οικονομική δυσχέρεια.
- 6) Η έλλειψη αναγκαίου προσωπικού και ιδιαίτερα επιστημόνων που ήταν απαραίτητοι για τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη πρωτοβουλιών .

2.2. Ο νόμος 2218/1994 - Συμβούλια περιοχής

Οι νόμοι 1416/1984 και 1622/1986 παρότι είχαν θεσπίσει ισχυρά οικονομικά κίνητρα δεν κατάφεραν να δώσουν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Η αμέσως επόμενη προσπάθεια για την αναδιάρθρωση του πρώτου βαθμού της τοπικής αυτοδιοίκησης ήταν η δημιουργία των ανοικτών πόλεων οι οποίες θα καταργούσαν το διαχωρισμό χωριού - κωμόπολης και θα αποτελούσαν κέντρα τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης.

Με τις ανοικτές πόλεις προβλέφθηκαν 494 οικιστικές ενότητες στην ύπαιθρο με κεντρικό πυρήνα την κωμόπολη και προάστια τα οργανικά με αυτή συνδεδεμένα χωριά. Έτσι όλος ο προγραμματισμός σε υποδομές εξοπλισμό και υπηρεσίες θα γίνονταν με βάση το συνολικό πληθυσμό της ενότητας, καταργώντας το διαχωρισμό μεταξύ πρώτης και δεύτερης κατηγορίας υπηρεσιών ή επιπέδων ζωής.

Η προσπάθεια αυτή δεν εφαρμόστηκε βοήθησε όμως στην δημιουργία του ν. 2218/1994 για τη σύσταση και λειτουργία των Συμβουλίων Περιοχής.

Σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 102 του Συντάγματος παρέχεται η δυνατότητα στον κοινό νομοθέτη να προβλέπει αναγκαστικούς συνδέσμους των ΟΤΑ για την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών. Σε εκτέλεση αυτής της διάταξης ο ν. 2218/1994 όπως συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε με νεώτερους νόμους προέβλεπε την σύσταση συνδέσμων με την επωνυμία "Συμβούλια Περιοχής" οι οποίοι δημιουργούνταν κατά γεωγραφική ενότητα μέσα στα διοικητικά όρια του κάθε νομού. Οι στόχοι του νόμου ήταν:

- η δημιουργία λειτουργικών μονάδων πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης μέσω μορφής διακοινοτικής συνεργασίας, που θα ήταν σε θέση να ασκήσουν αποτελεσματικά τις αρμοδιότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης.
- η ανακυττάρωση των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης που μέσα από την διακοινοτική συνεργασία των Συμβουλίων Περιοχής θα αποκτούσαν συνείδηση της δυναμικής των συνενώσεων και σταδιακά θα την υλοποιούσαν και
- τη δημιουργία οικιστικών ενοτήτων που με την ορθολογισμένη λειτουργία τους θα εξασφάλιζαν την ίδια ποιότητα ζωής και υπηρεσιών σε όλους τους κατοίκους της χώρας.

Τα Συμβούλια Περιοχής ήταν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΣτΕ 690/1960) και απέβλεπαν στην ουσιαστική διαδοχή των αναπτυξιακών συνδέσμων οι οποίοι καταργούνταν αυτοδικαίως τρεις

μήνες μετά την έναρξη λειτουργίας των Συμβουλίων Περιοχής. Σ' αυτά συμμετείχαν όλοι οι ΟΤΑ που περιλαμβάνονταν σε κάθε εδαφική περιφέρεια, η οποία καθοριζόταν με ΠΔ αφού είχαν ληφθεί υπόψη οι συγκοινωνιακές, πληθυσμιακές, δημογραφικές, γεωγραφικές, οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές συνθήκες.

Η έδρα των Συμβουλίων Περιοχής και η ονομασία τους οριζόταν με Π.Δ. με βάση τα κριτήρια επιλογής που ήταν:

- Η υποδομή που έπρεπε να διαθέτει η κωμόπολη ή η πόλη ώστε να δημιουργηθεί αποτελεσματικός οργανισμός Συμβουλίου Περιοχής και οι επιτελούμενες σ' αυτήν λειτουργίες που θα εξασφάλιζαν τη διακοινοτική αποδοχή της επιλογής.
- Η θέση της στο οδικό δίκτυο όσον αφορά τις μεταξύ των ΟΤΑ - μελών διασυνδέσεις αλλά και την κύρια σύνδεση με μεγαλύτερα κέντρα.
- Την αποφυγή μεγαλύτερων συγκεντρώσεων και την πολιτική επιλογή δημιουργίας αναπτυξιακών "αντιπάλων".

2.2.1. Αρμοδιότητες Συμβουλίων Περιοχής

Οι αρμοδιότητες των Συμβουλίων Περιοχής ήταν:

- Τα Συμβούλια Περιοχής είχαν σκοπό τον σχεδιασμό και προγραμματισμό της ανάπτυξης της περιοχής τους, την εκτέλεση έργων και πραγματοποίηση προμηθειών, την παροχή υπηρεσιών για την κοινή εξυπηρέτηση των ΟΤΑ – μελών τους και των κατοίκων της περιοχής τους.
- Κατάρτιζαν τα μεσοχρόνια και τα ετήσια τοπικά αναπτυξιακά προγράμματα της περιοχής τους

- Συμμετείχαν στη διαδικασία κατάρτισης των μεσοχρόνιων Νομαρχιακών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων
- Διαχειρίζονταν τις χρηματοδοτήσεις από το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων και από τους πόρους των προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Υλοποίηση του πολεοδομικού σχεδιασμού
- Παρείχαν οργανωτική και διοικητική υποστήριξη στους ΟΤΑ μέλη τους
- Μεριμνούσαν για την εκτέλεση και λειτουργία διακοινοτικών και διαδημοτικών έργων τεχνικής υποδομής του κοινωνικού εξοπλισμού
- Μεριμνούσαν για την προστασία του περιβάλλοντος
- Αξιοποιούσαν τους πλουτοπαραγωγικούς πόρους διακοινοτικής ή διαδημοτικής σημασίας
- Ασκούσαν όσες άλλες αρμοδιότητες ανατίθενται στο συμβούλιο περιοχής από τους ΟΤΑ – μέλη τους ή από την ΝΑ.

2.2.2. Διοίκηση Συμβουλίων Περιοχής

Κάθε συμβούλιο περιοχής διοικούνταν από:

- Το διοικητικό συμβούλιο που αποτελείται από αιρετούς εκπροσώπους των ΟΤΑ – μελών και οι οποίοι ορίζονταν με

βάση πληθυσμιακά κριτήρια, έχοντας δε τις αρμοδιότητες που έχει κάθε δημοτικό συμβούλιο

- Την εκτελεστική επιτροπή που εκλεγόταν από το Συμβούλιο κάθε δύο χρόνια και είχε τις αρμοδιότητες της Δημαρχιακής Επιτροπής και όσες αρμοδιότητες της ανέθετε το Διοικητικό Συμβούλιο
- Τον Πρόεδρο.

2.2.3. Συμπεράσματα από τη λειτουργία των Συμβουλίων Περιοχής

Η κατάργηση των Αναπτυξιακών Συνδέσμων και η θέσπιση των συμβουλίων περιοχής αναμενόταν ότι θα έλυσε αυτά τα προβλήματα. Η λειτουργία όμως των Συμβουλίων Περιοχής έδειξε ότι όχι μόνο τα προβλήματα παρέμειναν τα ίδια αλλά σε αυτά προστέθηκαν και μια σειρά αντικίνητρα που δεν διευκόλυναν την αποτελεσματική λειτουργία των νέων θεσμών .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ"

3.1. Ο σκοπός του προγράμματος "Ιωάννης Καποδίστριας"

Η πολυδιάσπαση της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης αναγνωρίστηκε από όλους ως το κρίσιμο δομικό πρόβλημα του τοπικού πολιτικού και διοικητικού μας συστήματος. Οι ΟΤΑ με την εγγενή δημογραφική, οικονομική και αναπτυξιακή καχεξία τους δεν ήταν σε θέση να εκπληρώσει την σύγχρονη αποστολή τους, να αναλάβουν δυναμικό ρόλο στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της τοπικής ανάπτυξης. Για να αντιμετωπιστεί το δομικό πρόβλημα της πολυδιάσπασης, επιβάλλονταν να προκριθεί στη βάση της ανασυγκρότησης ή όπως είχε εύγλωττα αποδοθεί, η "αναकुιτάρωση" των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ. Ψηφίστηκε λοιπόν στις 4 Δεκεμβρίου 1997 στην Βουλή ο νόμος 2539/1997 που αναφέρεται στην "Συγκρότηση της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης".

Οι σκοποί του προτεινόμενου προγράμματος ήταν:

- Εκσυγχρονισμός του διοικητικού συστήματος, γιατί η ανασυγκρότηση της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης στοχεύει στην παροχή υπηρεσιών ισοδύναμης αποτελεσματικότητας στους κατοίκους των πόλεων και των χωριών καθώς και στην βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των πολιτών
- Εκσυγχρονισμός τοπικού πολιτικού συστήματος

- Η τήρηση της νομιμότητας, η διαφάνεια στη διαχείριση των πόρων και ο κοινωνικός έλεγχος στην άσκηση της τοπικής εξουσίας
- Ενίσχυση του ρόλου της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης με την ανάθεση σημαντικών αρμοδιοτήτων που μόνο ευρύτερες – από τις υφιστάμενες διοικητικές μονάδες είναι σε θέση να ασκήσουν
- Η ανασυγκρότηση της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης αποτελεί τη δυναμικότερη προϋπόθεση για την απόκτηση της οικονομικής αυτοδυναμίας και της διοικητικής αυτοτέλειάς της
- Η ανασυγκρότηση των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ είναι η αναγκαία προϋπόθεση για την “αναγέννηση των χωριών” και την περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας.

Αυτοί οι στόχοι αναπτύσσονται αναλυτικά στη συνέχεια.

3.2. Ανάλυση στόχων της ανασυγκρότησης

A. Εκσυγχρονισμός του διοικητικού συστήματος.

Οι ΟΤΑ δεν ήταν σε θέση να εκπληρώσουν την αποστολή της τοπικής αυτοδιοίκησης όπως αυτή προσδιοριζόταν από το Σύνταγμα και εξελισσόταν στο πλαίσιο των σύγχρονων κοινωνικών αναγκών. Το πρόγραμμα στόχευε στην εκπλήρωση της αποστολής των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ που σήμαινε την ικανοποίηση των κρίσιμων τοπικών κοινωνικών αναγκών, τη δημιουργία και υποστήριξη του βασικού (πρωτοβάθμιου) κοινωνικού, διοικητικού και τεχνικού εξοπλισμού, τη δυνατότητα ανάληψης πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη στην εδαφική τους περιφέρεια και την ικανότητα παροχής σε όλους

τους κατοίκους ενός ελαχίστου επιπέδου υπηρεσιών έτσι ώστε να παρέχονται ισοδύναμης ποιότητας υπηρεσίας.

B. Εκσυγχρονισμός του τοπικού πολιτικού συστήματος.

Η πολυδιάσπαση της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης είχε οδηγήσει το υφιστάμενο τοπικό πολιτικό σύστημα στην πλήρη εξάρτηση των αιρετών από τα δίκτυα της προσωπικής πολιτικής επιρροής με αποτέλεσμα τη διανομή των δημόσιων πόρων κατά τρόπο αδιαφανή και τη δημιουργία πελατειακών σχέσεων.

Κρίθηκε σκόπιμο με το πρόγραμμα η "απελευθέρωση" του πολιτικού προσωπικού της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης από την πελατειακή εξάρτηση και ταυτόχρονη ενίσχυση της θέσης της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης με σκοπό τη δημιουργία αποτελεσματικών διοικητικών μονάδων.

Γ. Η τήρηση της νομιμότητας, η διαφάνεια στη διαχείριση των πόρων και ο κοινωνικός έλεγχος στην άσκηση της τοπικής εξουσίας.

Τα φαινόμενα της πολιτικής αυθαιρεσίας, της παραβίασης της νομιμότητας και ιδίως της προσβολής δικαιωμάτων των πολιτών χαρακτήριζαν αρκετές φορές την άσκηση της τοπικής εξουσίας. Αυτή η εικόνα ήταν ανάλογη και στην οικονομική διαχείριση που η πολυδιάσπαση των ΟΤΑ καθιστούσε εξαιρετικά δύσκολο τον έλεγχο εκ μέρους της πολιτείας.

Με το πρόγραμμα "Ιωάννης Καποδίστριας" και τη θέσπιση ευρύτερων διοικητικών μονάδων η άσκηση του ελέγχου νομιμότητας και η καθιέρωση και λειτουργία διαδικασιών διαφάνειας στην ανάθεση και εκτέλεση των τοπικών δημοσίων έργων θεωρήθηκε ότι θα επιφέρει καλύτερα αποτελέσματα. Η καθιέρωση και εφαρμογή των διαδικασιών τήρησης της νομιμότητας και ελέγχου της οικονομικής διαχείρισης συμβάλλει στην ευχερέστερη πληροφόρηση των κατοίκων για την πορεία των τοπικών δημοσίων έργων, έργων που συντελούνται για την

πρόοδό τους και την εμπέδωση μέσω της πληροφόρησης, της διαφάνειας και της ανάδειξης των δικαιωμάτων των κατοίκων, τον κοινωνικό έλεγχο στην άσκηση της τοπικής εξουσίας, στοιχείο ικανό και αναγκαίο για τη δημοκρατική λειτουργία του θεσμού.

Δ. Ενίσχυση του ρόλου της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης με την ανάθεση σημαντικών αρμοδιοτήτων.

Η μέχρι τώρα κατάσταση των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ δεν επέτρεπε την άσκηση όλων των αρμοδιοτήτων που σύμφωνα με το σύνταγμα ανήκαν σε αυτούς. Η οικονομική και δημογραφική καχεξία καθιστούσε αδύνατη την συγκρότηση της κατάλληλης υποδομής σε κοινωνικό διοικητικό και τεχνικό εξοπλισμό έτσι ώστε οι τοπικές αρχές να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους έναντι των κατοίκων που εκπροσωπούσαν.

Η ουσιαστική αναβάθμιση της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης που επέφερε το πρόγραμμα ήταν αναγκαία προϋπόθεση για τον εκσυγχρονισμό του διοικητικού συστήματος. Γι' αυτό κρίθηκε αναγκαία η ανασυγκρότησή της σε διοικητικές μονάδες ικανές να γίνουν υποδοχείς όλων εκείνων των κρίσιμων αρμοδιοτήτων που επέβαλε να ασκούνται πλησιέστερα στους πολίτες γιατί επηρέαζαν άμεσα την ποιότητα της ζωής τους. Αυτή την δυνατότητα, της απόλαυσης σημαντικών υπηρεσιών από την τοπική αυτοδιοίκηση, έπρεπε να έχουν όλοι οι πολίτες είτε κατοικούσαν στις πόλεις είτε κατοικούσαν στα χωριά.

Ε. Η ανασυγκρότηση, δυναμικότερη προϋπόθεση για την απόκτηση της οικονομικής αυτοδυναμίας και της διοικητικής αυτοτέλειας.

Η δημιουργία ισχυρών διοικητικών μονάδων σε επίπεδο πρωτοβαθμίων ΟΤΑ θα επέτρεπαν στην ελληνική Τ.Α. να διεκδικήσει αυτοδύναμα την πρόσβαση στις χρηματοδοτήσεις των προγραμμάτων ανάπτυξης από εθνικούς πόρους και την Ευρωπαϊκή Ένωση, γεγονός

που σε συνάρτηση με την αξιοποίηση των τοπικών πόρων στην ευρύτερη χωρική ενότητα θα συντελούσε σταδιακά στην επίτευξη του στόχου της οικονομικής αυτοδυναμίας, προϋπόθεση κρίσιμη για την αυτοτέλεια του θεσμού.

ΣΤ. Η ανασυγκρότηση των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ όχημα για την “αναγέννηση των χωριών” και την ανάπτυξη της Ελλάδος.

Η διοικητική ανασυγκρότηση που προβλεπόταν θα επέτρεπε στην πολιτεία να καταστρώσει και να υλοποιήσει ένα πρόγραμμα τοπικών δημοσίων επενδύσεων για τη δημιουργία βασικών υποδομών κοινωνικού, διοικητικού και τεχνικού εξοπλισμού έτσι ώστε να καταστεί ικανή η τοπική αυτοδιοίκηση να δρομολογήσει σχέδια τοπικής ανάπτυξης έχοντας πλέον την ικανότητα να τα υλοποιήσει με autárkeia.

ΜΕΡΟΣ 2ο

Κεφάλαιο 1° Το προφίλ του Νομού Μεσσηνίας

1.1. Φυσικό Περιβάλλον

1.1.1. Μορφολογία

Ο νομός Μεσσηνίας βρίσκεται στο νότιο-δυτικό άκρο της Πελοποννήσου και συνορεύει στα βόρεια με τα νομό Ηλείας, στα βορειοανατολικά με το νομό Αρκαδίας και στα ανατολικά με το νομό Λακωνίας. Βρέχεται δυτικά από το Ιόνιο Πέλαγος και τον Κυπαρισσιακό κόλπο ενώ στα νότια από τον Μεσσηνιακό κόλπο. Στο νομό ανήκουν επίσης και τα γειτονικά νησιά Πρώτη, Σαπιέντζα, Σφακτηρία, Σχίζα καθώς και ορισμένες ακατοίκητες νησίδες.

Πρωτεύουσα του νομού είναι η Καλαμάτα με πληθυσμό περίπου 45.000 και άλλες σημαντικές πόλεις είναι η Μεσσήνη, η Κυπαρισσία, τα Φιλιατρά, οι Γαργαλιάνοι, η Πύλος, η Μεθώνη και η Κορώνη.

Η συνολική έκταση του νομού Μεσσηνίας είναι 2.988 τετρ. χιλιόμετρα. Ο νομός αποτελείται τόσο από πεδινές όσο και από ορεινές περιοχές, παρουσιάζει μεγάλες πεδινές εκτάσεις και πολλές εύφορες πεδιάδες, στο σύνολο του μάλλον πρέπει να χαρακτηριστεί ως ορεινός. Η κατανομή των εκτάσεων του νομού παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 1.1. : Κατανομή των εκτάσεων του Ν. Μεσσηνίας (σε τετρ. χλμ.)

Ορεινές – Ημιορεινές περιοχές	1900	63,6%
Πεδινές περιοχές	1088	36,4%

Πηγή : Αναπτυξιακή Μελέτη ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Βόρεια του νομού βρίσκονται τα υψηλότερα όρη Νόμια ή Τετράζιο (1489 μ.) και Ελληνίτσα (1.285 μ.).

Στα ανατολικά υπάρχουν τα όρη Κοκκάλα (1190 μ.), Καλάθι (1490 μ.) και Παλαιό Αηλιάς (1359 μ.) που είναι προεκτάσεις του Ταυγέτου. Επίσης στις περιοχές αυτές αναπτύσσονται και οι υψηλότερες κορυφές του ορεινού όγκου του Ταυγέτου.

Στα δυτικά του νομού εκτείνεται το όρος Αιγάλεω με τα συγκροτήματα των βουνών Βαρυμπόμπης (1140 μ.), Μπούρα (1051 μ.) και Κυπαρισσίας (1917 μ.). Πάνω από την πόλη Κυπαρισσίας αναπτύσσεται και Ψυχρό όρος (1115 μ.)

Στα νότια του νομού υπάρχουν τα όρη Λυκόδημος (959 μ.) και Κούκουρας.

Στο κέντρο του νομού αναπτύσσεται ο ιστορικός λόφος της Ιθώμης (1054 μ.).

Η διαμόρφωση του εδάφους σε συνδυασμό με τους ορεινούς όγκους οι οποίοι δέχονται μεγάλες ποσότητες ατμοσφαιρικών κατακρημνισμάτων, έχουν ως αποτέλεσμα σχετική αφθονία υπόγειων νερών, πηγών, ποταμών και χειμάρρων.

Οι κυριότεροι ποταμοί είναι ο Πάμισος και Νέδας. Ο Πάμισος έχει μήκος 43 χλμ. πηγάζει από την κεντρική Μεσσηνίας, διασχίζει το νομό από βορρά προς νότο και εκβάλλει στο Μεσσηνιακό κόλπο κοντά στη Μεσσήνη. Ο Νέδας πηγάζει από το όρος Κεραύσιο, διατρέχει το βόρειο τμήμα του νομού από ανατολικά προς δυτικά και εκβάλλει στον Κυπαρισσιακό κόλπο.

Υπάρχουν επίσης και δύο σημαντικοί χείμαρροι ο Νέδων και ο Βάλυρας.

Ο Νομός Μεσσηνίας στερείται λιμνών.

Χαρακτηριστικός για το νομό είναι ο Μεσσηνιακός κόλπος. Προσδιορίζεται ως η μεγάλη κόλπωση της Πελοποννήσου μεταξύ της χερσονήσου του Ταυγέτου (Μάνης) και της κύριας Μεσσηνίας. Ο κόλπος χαρακτηρίζεται για τα μεγάλα του βάθη. Ένας δεύτερος κόλπος

και φυσικό αγκυροβόλιο είναι ο κόλπος του Ναυαρίνου στη δυτική Μεσσηνίας, ο οποίος σχηματίζεται από την ακτή και τη Νήσο Σφακτηρίας. Στα βόρεια του κόλπου σχηματίζεται η λιμνοθάλασσα της Γιάλοβας.

1.1.2. Σεισμικότητα

Η Μεσσηνία θεωρείται σεισμογενής περιοχή. Βρίσκεται κοντά στο τεκτονικό ρήγμα του Ιονίου. Ειδικότερα, η νότια περιοχή της Μεσσηνίας, Καλαμάτα – Μεσσήνη – Κορώνη – Μεθώνη – Πύλος, είναι περιοχή σεισμικής ζώνης στην τρίτη τάξη. Ιστορικά η Μεσσηνίας έχει πληγεί από σεισμούς μεγάλων εντάσεων, ένας από αυτούς ήταν της 13^{ης} Σεπτεμβρίου του 1986 ο οποίος προκάλεσε τεράστιες καταστροφές τόσο στην πόλη της Καλαμάτας όσο και στις γύρω περιοχές.

1.1.3. Ορυκτός πλούτος

Στην περιοχή της Κορώνης έχει εντοπισθεί ένα τεράστιο λιγνιτοφόρο πεδίο. Η ποσότητά του υπολογίζεται σε 10-15 εκατ. τόνους διπλάσιας απόδοσης από το λιγνίτη της Μεγαλόπολης. Ωστόσο, υπάρχουν προβλήματα όσον αφορά στην αξιοποίησή του γιατί βρίσκεται σε περιοχή τουριστικής ανάπτυξης.

Επίσης κοιτάσματα λιγνίτη υπάρχουν και στην περιοχή της Βελίκας στο νοτιοδυτικό άκρο της νεογενούς λεκάνης της Καλαμάτας. Παλαιότερα, στη θέση Καινούργιο χωριό λειτουργούσε λιγνιτορυχείο, ενώ σήμερα γίνεται συντήρηση των γαλαριών του.

Στην περιοχή Δερβένη, κοντά στο Μελιγαλά, υπάρχει ορυχείο μαγγανίου, που λειτουργεί από το 1940. Τα μαγγανιούχα κοιτάσματα της ζώνης Ωλονού – Πίνδου είναι ιζηματογενούς προέλευσης και διακρίνονται σε συγγενικά και επιγενετικά. Τα κοιτάσματα αυτά είναι

κυρίως χημικής προέλευσης, υπάρχουν όμως και δευτερογενή (μηχανικά) κοιτάσματα.

Στην κοινότητα Αρτεμησίας υπάρχουν μεταλλεύματα μικτών θειούχων, ενώ στην περιοχή της Πύλου εντοπίζονται βωξίτες.

Τέλος στις περιοχές Κατσαρού, Γαργαλιάνων και Καλαμάτας υπάρχουν λατομεία αδρανών υλικών. Λατομεία μαρμάρων υπάρχουν και λειτουργούν στις κοινότητες Κάμπου, Μάνδρας καθώς και στην περιοχή Κουρτάκη.

1.1.4. Κλίμα

Στο Νομό Μεσσηνίας το κλίμα γενικά χαρακτηρίζεται θερμό με μεγάλες βροχοπτώσεις.

1.2. Πληθυσμός

1.2.1. Βασικά χαρακτηριστικά

Ο πληθυσμός του νομού Μεσσηνίας, σύμφωνα με την απογραφή της ΕΣΥΕ του 1991 ανέρχεται σε 166.964 κατοίκους. Χαρακτηριστικό είναι ότι ο Νομός βρίσκεται από πληθυσμιακής άποψης στην πρώτη θέση μεταξύ των νομών της διοικητικής περιφέρειας της Πελοποννήσου αποτελώντας το 27,5% του συνολικού πληθυσμού¹.

Ο συνολικός πληθυσμός του νομού κατανέμεται συνολικά σε 280 οικισμούς εκ των οποίων οι 121 είναι πεδινοί και οι 158 ορεινοί. Όσον αφορά στο μέγεθος, υπάρχει μόνο ένα αστικό κέντρο με πληθυσμό μεγαλύτερο από 10.000 κατοίκους (Καλαμάτα), 6 ημιαστικοί οικισμοί με πληθυσμό μεταξύ 2.500 έως 10.000 και 273 αγροτικοί οικισμοί με πληθυσμό μικρότερο των 2.000 κατοίκων. Σημαντικό είναι να

¹ Σε επίπεδο γεωγραφικής Περιφέρειας Πελοποννήσου, η Μεσσηνίας κατατάσσεται στην τρίτη θέση, μετά τους νομούς Αχαΐας και Ηλείας.

σημειωθεί ότι το 50% περίπου του συνόλου των αγροτικών οικισμών έχουν πληθυσμό μικρότερο από 250 κατοίκους.

1.2.2. Πληθυσμιακή εξέλιξη

Η πληθυσμιακή εξέλιξη του νομού Μεσσηνίας σε όλη σχεδόν τη μεταπολεμική περίοδο υπήρξε εξαιρετικά δυσμενής. Στις δεκαετίες '50, '60 και '70 η Μεσσηνίας χάνει σταθερά πληθυσμό.

Η απογραφή του πληθυσμού του 1991 (ΕΣΥΕ) κατέγραψε για πρώτη φορά μετά από τρεις δεκαετίες αύξηση του πληθυσμού του νομού της τάξης του 4,5%. Αυτό το γεγονός αποτελεί μια πρώτη ενθαρρυντική ένδειξη επανάκαμψης του νομού σε τροχιά ανάπτυξης.

Πίνακας 1.2. : Εξέλιξη πληθυσμού

	Πληθυσμός				Μεταβολές		
	1961	1971	1981	1991	61-71	73-81	81-91
Ν. Μεσσηνίας	211.970	173.077	159.818	166.964	-18,3%	-7,7%	-4,5%
Ν. Αργολίδας	90.145	88.698	93.020	97.636	-1,6%	4,9%	5,0%
Ν. Αρκαδίας	135.042	11.263	107.932	105.309	-17,6%	-3,0%	-2,4%
Ν. Κορινθίας	112.505	113.115	123.042	141.823	0,5%	8,8%	15,3%
Ν. Λακωνίας	118.661	96.844	93.218	95.696	-18,4%	-3,7%	2,7%
Περ.Πελ/νήσου	688.323	582.997	577.030	607.428	-15,3%	-1,0%	5,3%
Σύνολο χώρας	8.388.553	8.768.641	9.740.417	10.259.900	4,5%	11,1%	5,3%

Πηγή : ΕΣΥΕ, απογραφές πληθυσμού 1971, 1981, 1991

1.2.3. Μετανάστευση – Φυσική κίνηση

Οι κύριοι προσδιοριστικοί παράγοντες των πληθυσμιακών μεταβολών που εξετάστηκαν προηγούμενα είναι η μετανάστευση και η φυσική κίνηση, παράγοντες που επιδρούν με διαφορετικό τρόπο στις διαφορετικές χρονικές περιόδους. Στον πίνακα 2.4. παρουσιάζονται για

την περίοδο 1961 – 1991 η συνολική (καθαρή) μεταβολή του πληθυσμού, το φυσικό ισοζύγιο (γεννήσεις μείον θάνατοι) και η μετανάστευση, υπολογιζομένη από το αλγεβρικό άθροισμα της φυσικής κίνησης και της συνολικής μεταβολής του πληθυσμού ανά δεκαετία (φαινόμενη μετανάστευση).

Πίνακας 1.3.: Μεταβολές του πληθυσμού, μετανάστευση, φυσική κίνηση.

	61-71	71 – 81	81 – 91
Συνολική μεταβολή πληθυσμού	-38.893	-13.259	7.146
Φυσικό ισοζύγιο	12.091	251	-3.975
Φαινομένη μετανάστευση (Φ.Μ.)	-50.984	-13.510	+11.121
% Φ.Μ. στον πληθυσμό στην αρχή της δεκαετίας	-24,1%	-7,8%	+7,0%

Τις δεκαετίες του '50 και '60 χαρακτηρίζει το έντονο μεταναστευτικό ρεύμα τόσο προς χώρες του εξωτερικού όσο και προς τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας. Το γεγονός αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την αποδυνάμωση του πληθυσμού των αγροτικών κυρίως περιοχών της χώρας. Τη δεκαετία του '60 η Μεσσηνίας χάνει 38.893 άτομα. Παρά το γεγονός ότι το φυσικό ισοζύγιο είναι θετικό (12.091 άτομα), η εκροή πληθυσμού λόγω μετανάστευσης έφτασε σε 50.984 άτομα (24,1% του πληθυσμού του 1961). Την επόμενη δεκαετία ('70), η μετανάστευση εμφανίζει σαφή κάμψη (7,8% του πληθυσμού του 1971), παράλληλα όμως η φυσική αύξηση πέφτει σε πρακτικά μηδενικά επίπεδα. Την δεκαετία του '80 το μεταναστευτικό ρεύμα φαίνεται να έχει αντιστραφεί (εισροή 11.121 άτομα), το φυσικό όμως ισοζύγιο έχει πλέον ανατραπεί με τους θανάτους να υπερτερούν κατά πολύ των γεννήσεων.

Είναι φανερό από τα παραπάνω ότι για τις δεκαετίες '60 και '70 το κύριο παράγοντα πληθυσμιακής μείωσης αποτέλεσαν οι εκροές πληθυσμού λόγω μετανάστευσης. Την δεκαετία του '80, το μεταναστευτικό ισοζύγιο έχει πλήρως ανατραπεί, με κύρια χαρακτηριστικά τη μείωση τόσο της εσωτερικής όσο και της εξωτερικής μετανάστευσης και την μετατροπή της Ελλάδας σε χώρα υποδοχής πληθυσμιακών εισροών. Το σημαντικό στοιχείο όμως της δεκαετίας αυτής είναι η ανατροπή του φυσικού ισοζυγίου. Η εξέλιξη αυτή μπορεί

να αποδοθεί κυρίως στην σταδιακή αποδυνάμωση του πληθυσμού του νομού από τις παραγωγικές ηλικίες κατά την περίοδο της έντονης μετανάστευσης.

1.2.4. Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Οι πληθυσμιακές μεταβολές που είδαμε στην παράγραφο 2.3. είχανε σημαντικές επιπτώσεις στη δημογραφική δομή του νομού.

Το 1951 η αναλογία παιδικού πληθυσμού προς τον γειτονικό ήταν της τάξης του 3,3 προς 1 με ποσοστό παιδικού πληθυσμού 30% και γεροντικού 8%. Το 1971 η αναλογία αυτή έχει ήδη πέσει στα επίπεδα του 1,8 προς 1 δηλαδή ο παιδικός πληθυσμός μειώθηκε στο 27% και ο γεροντικός αυξήθηκε στο 15%. Στις αρχές της δεκαετίας του '80 συνεχίστηκε με την ίδια ένταση η ποσοστιαία αλλαγή των δύο άκρων της ηλικιακής κατανομής με τον παιδικό πληθυσμό να φτάνει το 22,7% και το γεροντικό να φτάνει στο 19,9%, αναλογία 1,1 προς 1. Το 1991 ο παραγωγικός πληθυσμός σημειώνει ελαφρά αύξηση. Την ίδια όμως περίοδο και ενώ ο γεροντικός πληθυσμός εμφανίζεται σταθεροποιημένος στα επίπεδα του 1981 (19,6%) ο παιδικός πληθυσμός εμφανίζει περαιτέρω μείωση σε επίπεδα χαμηλότερα του γεροντικού.

Πίνακας 1.4 : Κατανομή πληθυσμού κατά φύλο και ηλικία 1991

	Σύνολο	%	Άνδρες (%)	Γυναίκες (%)
Ν. Μεσσηνίας				
Σύνολο	166.964	100	50,5	49,5
0 – 14	30.627	18,3	51,7	48,3
15 – 24	20.738	12,4	51,2	48,8
25 – 39	31.068	18,6	52,5	47,5
40 – 54	27.751	16,6	53,1	46,9
55 – 64	24.110	14,4	50,3	49,7
65 +	32.670	19,6	44,8	55,2
Περιφέρεια Πελοποννήσου				
Σύνολο	607.428	100	50,9	49,1
0 – 14	111.984	18,4	51,8	48,2
15 – 24	79.731	13,1	51,7	48,3
25 – 39	117.558	19,4	52,4	47,6

	Σύνολο	%	Ανδρες (%)	Γυναίκες (%)
40 - 54	103.680	17,1	51,9	48,1
55 - 64	84.678	113,9	50,6	49,4
65 +	109.797	18,1	46,9	53,1
Σύνολο Χώρας	10.259.900	100	49,3	50,7
0 - 14	1.974.867	19,2	51,4	48,6
15 - 24	1.558.017	15,2	51,0	49,0
25 - 39	2.132.007	20,8	49,8	50,2
40 - 54	1.890.529	18,4	49,4	50,6
55 - 64	1.300.128	12,7	48,5	51,5
65 +	1.404.352	13,7	44,0	56,0

Στο νομό Μεσσηνίας το έλλειμμα των νεαρών ηλικιών είναι ιδιαίτερα μεγάλα στις ηλικίες 15-24 και 25-39. Ως προς τη δομή κατά φύλο στο σύνολο του πληθυσμού παρατηρείται μια ελαφριά υπεροχή των ανδρών έναντι των γυναικών η οποία παρατηρείται σε όλες τις ηλικίες.

Η δημογραφική εικόνα του νομού διαφοροποιείται σημαντικά στις επιμέρους γεωγραφικές, οικιστικές και διοικητικές του ενότητες. Το πρόβλημα του γηρασμού του πληθυσμού εντοπίζεται κυρίως στους αγροτικούς πληθυσμούς και ιδιαίτερα στους ορεινούς. Αντίθετα ο αστικός πληθυσμός εμφανίζει πολύ υγιέστερη δημογραφική δομή τόσο σε σχέση με το νομό όσο και με της χώρα.

Πίνακας 1.4 : Κατανομή πληθυσμού κατά φύλο και ηλικία 1991

	Σύνολο Πληθυσμού	Εξαρτώμενος πληθυσμός ⁽¹⁾	Δείκτης γηρασμού ⁽²⁾	Αναλογία παιδιών ⁽³⁾
Ν. Μεσσηνίας				
Σύνολο πληθυσμού	166.964	61,1%	24,0%	18,3%
Αστικός πληθυσμός	47.641	54,1%	15,4%	23,3%
Ημιαστικός »	26.705	57,0%	21,0%	19,3%
Αγροτικός »	92.618	66,2%	28,8%	15,5%
Ορεινός - Ημιορεινός πληθυσμός	93.180	124,0%	48,6%	36,6%
Πεδινός πληθυσμός	73.784	62,3%	25,7%	17,0%
Περιφέρεια Πελοποννήσου	607.428	57,5%	22,2%	18,4%
Σύνολο Χώρας	10.259.900	49,1%	17,0%	19,2%

Σημείωση :

1. Εξαρτώμενος πληθυσμός : η αναλογία των ομάδων 0-14 και 65+ στο σύνολο των ηλικιών 15-64
2. Δείκτης γηρασμού : η αναλογία της ομάδας 65+ στον πληθυσμό 15 ετών και άνω
3. Αναλογία παιδιών : η αναλογία παιδιών (0-14) στο σύνολο του πληθυσμού.

1.3. Ανθρώπινο δυναμικό

1.3.1. Εργατικό δυναμικό

Οι οικονομικά ενεργοί (απασχολούμενοι και άνεργοι) στη Μεσσηνίας ήταν το 1991, 63.817 άτομα ή ποσοστό 38,2% του συνολικού πληθυσμού. Το ποσοστό αυτό είναι συγκρίσιμο τόσο με την Περιφέρεια Πελοποννήσου (38,7%) όσο και με το σύνολο της Χώρας (37,9%).

Την περίοδο 1961 – 1991 το ποσοστό των οικονομικά ενεργών μειώνεται συνεχώς, κυρίως λόγω μεταναστευτικών εκροών. Μεγαλύτερη μείωση παρουσιάζεται τη δεκαετία του '60 και έκτοτε παρατηρείται μία τάση ανακοπής της. Εκείνο πάντως που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι η γενικότερη πληθυσμιακή μείωση επέδρασε με μεγαλύτερη ένταση στον πληθυσμό των οικονομικά ενεργών λόγω της εκροής παραγωγικών ηλικιών.

Ανάλογη εξέλιξη του πληθυσμού των οικονομικά ενεργών παρατηρείται και στο σύνολο της Περιφέρειας, τα χαρακτηριστικά όμως της μεταβολής είναι σαφώς καλύτερα από το Νομό Μεσσηνίας. Σε σύγκριση με το σύνολο της Χώρας, η κατάσταση στη Μεσσηνίας εμφανίζεται ακόμη δυσμενέστερη όπου οι οικονομικά ενεργοί αυξάνονται με ρυθμούς που προσεγγίζουν το 10% κατά τη διάρκεια και των δύο τελευταίων δεκαετιών.

Πίνακας 1.5 : Εξέλιξη οικονομικά ενεργών την περίοδο 1961 - 1991

	Οικονομικά ενεργοί				Μεταβολές		
	1961	1971	1981	1991	1961-71	1971-81	1981-91
Ν. Μεσσηνίας							
Σύνολο πληθυσμού	211.970	173.080	159.818	166.964	-18,3%	-7,7%	4,5%
Οικονομικά Ενεργοί	42,7%	41,9%	40,7%	38,2%	-20,0%	-10,3%	-1,8%
Περιφέρεια Πελοποννήσου							

	Οικονομικά ενεργοί				Μεταβολές		
	1961	1971	1981	1991	1961-71	1971-81	1981-91
Σύνολο πληθυσμού	688.323	582.997	577.030	607.428	-15,3%	-1,0%	5,3%
Οικονομικά ενεργοί	44,2%	41,5%	40,1%	38,7%	-20,4%	-4,3%	1,6%
Σύνολο Χώρας							
Σύνολο πληθυσμού	8.388.553	8.768.641	9.740.417	10.259.900	4,5%	11,1%	5,3%
Οικονομικά ενεργοί	42,4%	37,0%	36,4%	37,9%	-8,7%	9,2%	9,7%

Η σύνθεση των οικονομικά ενεργών κατά ηλικία και φύλο, σχετίζεται άμεσα με τη δημογραφική σύνθεση του πληθυσμού. Το 1981 η ηλικιακή σύνθεση των οικονομικά ενεργών, συγκρινόμενη με τη Χώρα εμφανίζει σαφή ελλείμματα των νεαρών και μεσαίων παραγωγικών ηλικιών και ειδικότερα των ηλικιών 15 έως 49 ετών (πίνακας 1.6). Αντίθετα, οι μεγάλες ηλικίες και ειδικότερα οι άνω των 65 ετών, έχουν πολύ αυξημένη συμμετοχή η οποία για τους άνω των 65 ετών είναι 2,5 φορές περίπου μεγαλύτερη της σχετικής αναλογίας στο σύνολο της Χώρας.

Πίνακας 1.6 : Ανάλυση οικονομικά ενεργών κατά φύλο και ομάδες ηλικιών

	1981			1991			Μεταβολή 81-91	
	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Άνδρες	Γυναίκες
Μεσσηνία								
Σύνολο	65.001 (100,0%)	69,4%	30,6%	63.817 (100,0%)	70,7%	29,3%	0,0%	-6,0%
10 - 14	530 (0,8%)	64,2%	35,8%	156 (0,2%)	73,1%	26,9%	-66,5%	-77,9%
15 - 29	12.960 (19,9%)	68,3%	31,7%	16.765 (26,3%)	65,9%	34,1%	24,8%	39,1%
30 - 49	24.658 (37,9%)	70,8%	29,2%	27.213 (42,6%)	71,6%	28,4%	11,5%	7,6%
50 - 64	18.749 (28,8%)	68,0%	32,0%	16.700 (26,2%)	73,5%	26,5%	-3,8%	-26,1%
65 +	8.104	70,2%	29,8%	2.983 (4,7%)	73,5%	26,5%	-61,5%	-67,2%
Χώρα								
Σύνολο	3.543.797 (100,0%)	72,9%	27,1%	3.886.157 (100,0%)	68,2%	31,8%	2,6%	28,8%
10 - 14	36.125 (1,0%)	67,9%	32,1%	13.438 (0,3%)	76,4%	23,6%	-58,2%	-72,6%
15 - 29	969.629 (27,4%)	64,4%	35,6%	1.140.580 (29,3%)	60,3%	39,7%	10,1%	31,3%
30 - 49	1.592.979 (45,0%)	74,9%	25,1%	1.850.809 (47,6%)	68,4%	31,6%	6,1%	46,2%
50 - 64	766.861	78,0%	22,0%	806.622	77,7%	22,3%	4,8%	6,7%

	1981			1991			Μεταβολή 81-91	
	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Άνδρες	Γυναίκες
	(21,6%)			(20,8%)				
65 +	177.901 (5,0%)	80,8%	19,2%	74.708 (1,9%)	79,9%	20,1%	-58,5%	-56,0%

Παρατηρούμε ότι το 1991 η συμμετοχή των ηλικιών 15-29 ετών ανεβαίνει στο 26,3% (από 19,9% το 1981) και η συμμετοχή των ηλικιών 30-49 φθάνει το 42,6% (από 37,9% το 1981). Η βελτίωση αυτή οφείλεται στην απόλυτη αύξηση των δύο αυτών ηλικιακών ομάδων κατά 3.805 και 2.555 άτομα αντίστοιχα (ή ποσοστά 29,4% και 10,4% σε σχέση με το 1981) και στη σημαντική μείωση της συμμετοχής των μεγάλων ηλικιών την ίδια περίοδο και ειδικά άνω των 65 κατά 5.121 άτομα (ποσοστό μεταβολής 63,2%). Η μείωση αυτή είναι γενικότερο φαινόμενο στο σύνολο της χώρας και σχετίζεται με τη δημιουργία καλύτερων προϋποθέσεων συνταξιοδότησης την περίοδο αυτή.

Στους άνδρες και στις γυναίκες αυξήθηκαν οι ηλικίες 15-49 ετών και μειώθηκαν σημαντικά οι μεγάλες ηλικίες 50-60 και κυρίως οι άνω των 65 ετών. Στις γυναίκες οι επί μέρους ηλικιακές μεταβολές υποδεικνύουν σημαντική είσοδο νέων γυναικών, γεγονός με ιδιαίτερη βαρύτητα στη σύνθεση του εργατικού δυναμικού. Την περίοδο 1981 – 1991 το μερίδιο των γυναικών 15-29 ετών στο εργατικό δυναμικό αυξήθηκε κατά 39,1% ποσοστό αρκετά υψηλό και αρκετά μεγαλύτερο από το αντίστοιχο των ανδρών στην ίδια ηλικιακή κατηγορία.

Σε σύγκριση με τη χώρα, η ηλικιακή δομή των οικονομικά ενεργών κατά φύλο υστερεί ελαφρά στους άνδρες 50 ετών και άνω και στις γυναίκες ηλικίας 15-49 ετών. Αντίθετα, αναλογικά μεγαλύτερος είναι ο πληθυσμός των γυναικών 50 ετών και άνω.

1.3.2. Απασχόληση

Η εξέλιξη της απασχόλησης στο νομό παρακολουθεί σε γενικές γραμμές τις πληθυσμιακές εξελίξεις. Το σύνολο των απασχολούμενων την περίοδο 1961 – 1991 αρχικά παρουσιάζει μεγάλη μείωση μετά τη δεκαετία του '60 καταγράφεται μια τάση ανακοπής του ρυθμού μείωσης

των απασχολούμενων, ενώ μετά το 1991 ο αριθμός των απασχολούμενων σταθεροποιείται, χωρίς όμως σημεία αύξησης.

Με βάση την απογραφή του 1991, ο μεγαλύτερος αναλογικός τομέας οικονομικής δραστηριότητας είναι ο τριτογενής, που απορροφά 40,7% του συνόλου των απασχολούμενων, ποσοστό μεγαλύτερο από αυτό του πρωτογενή τομέα που έχει φθάσει τα επίπεδα του 37,2%, ενώ στο δευτερογενή απασχολείται το 18,4% των απασχολούμενων. Σε σχέση με το σύνολο της χώρας ο Νομός εμφανίζεται με σαφή αγροτικό προσανατολισμό, δεδομένου ότι η αναλογία απασχολούμενων στον πρωτογενή είναι διπλάσια από την αντίστοιχη της χώρας, με τον δευτερογενή και τριτογενή να υπολείπονται αντίστοιχα κατά 23% και 21%. Οι συγκρίσεις αυτές προσδιορίζουν τον ειδικό χαρακτήρα του Νομού ως προς την διάρθρωση της οικονομικής δραστηριότητας και αποτελούν μια σοβαρή παράμετρο αξιολόγησης του επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης.

1.3.3. Χαρακτηριστικά ανθρώπινου δυναμικού

Στο σύνολο των απασχολούμενων του νομού οι άνδρες αποτελούν (1991) το 71,9%, ποσοστό κατά 2 περίπου μονάδες υψηλότερο από την αναλογία στο σύνολο της χώρας. Η αναλογία των ανδρών αυξήθηκε σε σχέση με το 1981 (69,7%) λόγω της συγκριτικά μεγαλύτερης αποχώρησης γυναικών μεγάλων ηλικιών στο διάστημα 1981 – 1991. Ως προς τη δομή κατά ηλικίες, καταγράφεται μια σχετικά υψηλότερη συμμετοχή των μεγάλων ηλικιών (50 ετών και άνω), ενώ οι νεαρές και μεσαίες ηλικίες (15 έως 49 ετών) έχουν σχετικά μειωμένη συμμετοχή. Η σύνθεση της απασχόλησης στους βασικούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας παρουσιάζει αρκετές διαφοροποιήσεις ως προς τα χαρακτηριστικά των απασχολούμενων και έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον λόγω των δημογραφικών ιδιαιτεροτήτων του Νομού.

Η κατανομή των ηλικιακών ομάδων της απασχόλησης στους τομείς οικονομικής δραστηριότητας και η εξέλιξή τους την περίοδο 1981 – 1991 συνοψίζεται στα εξής :

- ◆ Οι παραγωγικές ηλικίες 15 έως 29 ετών την περίοδο 1981 - 1991 αυξήθηκαν σε σημαντικό βαθμό για τα δεδομένα του Νομού. Η είσοδος του νέου αυτού εργατικού δυναμικού κατευθύνθηκε σχεδόν αποκλειστικά στον τριτογενή τομέα.
- ◆ Οι ηλικίες 30 έως 49 ετών αυξήθηκαν επίσης, σε μικρότερο όμως βαθμό. Η ηλικιακή αυτή ομάδα μείωσε την παρουσία της στον πρωτογενή τομέα και κατευθύνθηκε προς το δευτερογενή και κυρίως στον τριτογενή τομέα.
- ◆ Οι ηλικίες 50 έως 64 ετών μειώθηκαν σε απόλυτους αριθμούς. Παράλληλα μείωσαν την παρουσία τους στον πρωτογενή για να την αυξήσουν στον δευτερογενή και κυρίως στον τριτογενή τομέα. Παρά τις αλλαγές αυτές συνεχίζουν να είναι συγκεντρωμένες στον πρωτογενή τομέα.
- ◆ Οι ηλικίες άνω των 65 ετών, συγκεντρωμένες παραδοσιακά στον πρωτογενή τομέα, μειώθηκαν δραματικά την περίοδο 1981 – 1991, συνεχίζουν δε να είναι συγκεντρωμένες στον τομέα αυτό.

Με βάση τις παραπάνω διαπιστώσεις η ηλικιακή σύνθεση των τομέων οικονομικής δραστηριότητας παρουσιάζει την εξής εικόνα :

Η μείωση της συμμετοχής του πρωτογενούς τομέα στη συνολική απασχόληση συνοδεύεται από σημαντική μείωση της δυναμικότητάς του. Ο τομέας στερείται νεαρών παραγωγικών ηλικιών οι οποίες κατευθύνονται κυρίως προς τον τριτογενή τομέα. Η συμμετοχή των ηλικιών 15 έως 29 ετών και 30 έως 49 ετών είναι 14,6% και 29,1% αντίστοιχα. Η μεγαλύτερη αναλογικά είναι η ομάδα 50 έως 64 ετών η οποία αντιπροσωπεύει το 44,6% της συνολικής απασχόλησης στον τομέα αυτό. Αν και η παρουσία της ομάδας αυτής μειώθηκε σε απόλυτους αριθμούς μεταξύ 1981 – 1991, ποσοστιαία αναλογία της

αυξήθηκε, κυρίως λόγω της δραματικής μείωσης των ηλικιών άνω των 65 ετών. Και η ομάδα αυτή πάντως εμφανίζει σαφείς τάσεις εγκατάλειψης του πρωτογενούς τομέα και κατεύθυνση κυρίως τον τριτογενή.

Ο δευτερογενής τομέας εμφανίζει πιο ισορροπημένη δομή απασχόλησης, όχι όμως χωρίς προβλήματα. Το κυριότερο είναι η δυσκολία απορρόφησης των νέων παραγωγικών ηλικιών που εισέρχονται στο εργατικό δυναμικό. Την περίοδο 1981 – 1991 η παρουσία των ηλικιών 15 έως 29 ετών μειώθηκε, σε απόλυτους αριθμούς, κατά 12,9%, ενώ η συμμετοχή της ομάδας αυτής στο σύνολο των απασχολούμενων στον τομέα έπεσε, από 36,2% το 1981 σε 29,2% το 1991. Οι ηλικίες 30 έως και 49 ετών αντίθετα, αυξήθηκαν, σε απόλυτους αριθμούς, κατά 27,5% την ίδια περίοδο, ανεβάζοντας τη συμμετοχή της ομάδας σε 53,8% της συνολικής απασχόλησης στον τομέα το 1991 (1981: 45,5%).

Η ηλικιακή σύνθεση του τριτογενούς τομέα είναι αρκετά όμοια με τον δευτερογενή. Η πολυπληθέστερη ομάδα είναι αυτή των 30 έως 49 ετών, που αποτελεί το 54% της συνολικής απασχόλησης στον τομέα. Οι νέοι 15 έως 29 ετών αποτελούν το 26,4%, ενώ στο άλλο άκρο, οι ηλικίες 50 έως 64 ετών αντιπροσωπεύουν το 19%. Εκείνο που ουσιαστικά όμως χαρακτηρίζει τον τομέα είναι ο δυναμισμός που εμφανίζει σε σχέση με τον πρωτογενή και δευτερογενή. Εκτός από τη συνολική απασχόληση που αυξήθηκε σημαντικά τη δεκαετία 81-91, αυξητικές είναι και οι τάσεις συμμετοχής των επί μέρους ηλικιακών ομάδων και ειδικότερα των νέων 15 έως 29 ετών.

1.3.4. Διάρθρωση απασχόλησης

Η διάρθρωση της απασχόλησης αποτελεί κρίσιμη μεταβλητή τόσο για τη λειτουργία όσο και για την άσκηση πολιτικής και

παρεμβάσεων στην αγορά εργασίας και τη γενικότερη οικονομική δομή του Νομού.

Η κατανομή της απασχόλησης στον Νομό και στη χώρα κατά θέση στο επάγγελμα την περίοδο 1981 – 1991 παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 1.7: Κατανομή της απασχόλησης κατά θέση στο επάγγελμα

	ΜΕΣΣΗΝΙΑ		ΧΩΡΑ	
	1981	1991	1981	1991
Σύνολο	63.108	59.072	3.388.518	3.571.957
	100%	100%	100%	100%
Εργοδότες	1,5%	5,4%	3,0%	7,3%
Εργ. για δικούς τους λογ/σμό	46,0%	42,9%	34,3%	30,5%
Συμβοηθούντα μέλη οικογ/νειας	24,4%	11,3%	11,6%	6,4%
Μισθωτοί	27,5%	38,8%	49,6%	54,5%
Δεν δήλωσαν θέση	0,6%	1,7%	1,6%	1,2%

Με βάση τα παραπάνω, η πολυπληθέστερη κατηγορία ως προς το καθεστώς απασχόλησης είναι οι εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό (42,9% το 1991 και έχει πτωτικές τάσεις. Η αναλογία αυτή είναι κατά πολύ υψηλότερη από την αντίστοιχη για τη χώρα (30,6% το 1991) και σχετίζεται με την αυξημένη παρουσία του πρωτογενή τομέα. Η αμέσως επόμενη κατηγορία είναι οι μισθωτοί (38,8% το 1991) με καθαρά ανοδικές τάσεις που είναι αναλογικά χαμηλότεροι από το σύνολο της χώρας (54,5% το 1991).

Πολυπληθής είναι και η κατηγορία των συμβοηθούντων και μη αμειβομένων μελών της οικογένειας (11,3% το 1991) που αφορά ουσιαστικά τις οικογενειακές αγροτικές επιχειρήσεις (84%) και λιγότερο τον κλάδο Εμπόριο – Εστιατόριο – Ξενοδοχεία (10,2%). Η κατηγορία αυτή μειώθηκε σημαντικά μεταξύ 1981 – 1991.

Τέλος οι εργοδότες αποτελούν τη μικρότερη κατηγορία απασχολούμενων (5,4% το 1991) ποσοστό κατά 50% περίπου

χαμηλότερο του αντίστοιχου στο σύνολο της χώρας, με έντονες αυξητικές τάσεις την περίοδο 1981 – 1991, λόγω ανάπτυξης του τριτογενή τομέα.

Η σύνθεση της απασχόλησης στους τομείς οικονομικής δραστηριότητας ως προς το καθεστώς απασχόλησης παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 1.8. : Κατανομή απασχολούμενων στους τομείς οικονομικής δραστηριότητας κατά θέση στο επάγγελμα

	1981			1991		
	A' γενής	B' γενής	Γ' γενής	A' γενής	B' γενής	Γ' γενής
Σύνολο	36.778	10.095	15.338	22.000	10.889	24.041
	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Εργοδότες	0,3%	4,6%	2,4%	3,4%	7,4%	6,7%
Εργ. για δικούς λογ/σμό	58,0%	28,5%	30,1%	69,3%	29,2%	28,0%
Συμβοηθούντα μέλη οικογένειας	39,3%	2,1%	4,3%	25,4%	2,5%	3,3%
Μισθωτοί	2,0%	64,2%	63,0%	1,8%	61,0%	62,0%
Δεν δήλωσαν θέση	0,4%	0,6%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%

Στον πρωτογενή τομέα κυριαρχεί το μοντέλο της μικρής οικογενειακής επιχείρησης με 70% αυτοαπασχολούμενους και 25% μη αμειβόμενα μέλη. Μόλις 3,4% είναι εργοδότες ενώ το ποσοστό των μισθωτών είναι χαρακτηριστικά χαμηλό (1,8%). Η σημαντικότερη αλλαγή στην περίοδο 1981 – 1991 ήταν η μείωση των συμβοηθούντων μελών. Η απασχόληση στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα έχει κυρίως χαρακτήρα μισθωτής εργασίας με αναλογία της τάξης του 61% - 62%, ενώ σημαντική είναι και η κατηγορία των αυτοαπασχολούμενων (29,2% και 28% αντίστοιχα). Οι εργοδότες αποτελούν μικρή σχετικά κατηγορία με αναλογία 7,4% και 6,7% αντίστοιχα.

1.3.5. Κλαδική διάρθρωση της απασχόλησης

Η ΕΣΥΕ το 1991 προχώρησε στην αναθεώρηση του σχήματος ταξινόμησης των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας. Το νέο σχήμα (ΣΤΑΚΟΔ – 91) είναι περισσότερο αναλυτικό στο μονοψήφιο επίπεδο ταξινόμησης και περιλαμβάνει 17 κατηγορίες έναντι 9 του προηγούμενου σχήματος (ΣΤΑΚΟΔ – 80). Σε γενικές γραμμές πάντως το νέο σχήμα μπορεί να ομαδοποιηθεί στις κατηγορίες του παλιού με την εξαίρεση των δραστηριοτήτων επισκευής αυτοκινήτων, μοτοσικλετών και ειδών οικιακής χρήσης, μεγάλο μέρος των οποίων έχει ενταχθεί στο μονοψήφιο κλάδο του Χονδρικού και Λιανικού εμπορίου. Κατά συνέπεια, στη σύγκριση μεταξύ 1981 – 1991 ο κλάδος «Μεταποιητικής Βιομηχανίας» θα πρέπει να θεωρηθεί ελαφρά υπεκτιμημένος το 1991, και αντίστοιχα ο κλάδος «Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο» υπερεκτιμημένος.

Συνολικά και μέσα στο πλαίσιο της αυξανόμενης παρουσίας των τριτογενών δραστηριοτήτων όλοι οι επιμέρους κλάδοι του τομέα επιδεικνύουν σημαντικές αυξητικές τάσεις, με αιχμή τις τράπεζες, το εμπόριο και τον τουρισμό. Στο δευτερογενή τομέα ανάλογη δυναμική επιδεικνύει μόνο κλάδος των κατασκευών, ενώ η μεταποίηση βρίσκεται σε πτωτική πορεία. Ο πρωτογενής τομέας, δέσμιος σε μεγάλο βαθμό ενός παραδοσιακού τρόπου οργάνωσης, συνεχίζει μεν να κατέχει ένα σημαντικό τμήμα της απασχόλησης, με έντονες όμως πτωτικές τάσεις και κυρίως αδυναμία προσφοράς σταθερής και οργανωμένης απασχόλησης στην αγορά εργασίας.

1.3.6. Ανεργία

Η ανακοπή των μεγάλων πληθυσμιακών εκροών και η σταθεροποίηση του πληθυσμού την περίοδο 81 – 91 συνοδεύτηκε με σχετική αύξηση της ζήτησης για εργασία. Επιπλέον, η εισροή πληθυσμού την ίδια δεκαετία αύξησαν σε κάποιο βαθμό την πίεση στην

αγορά εργασίας. Την ίδια περίοδο πραγματοποιούνται έντονες διαρθρωτικές αλλαγές στο τοπικό παραγωγικό σύστημα, όπως συρρίκνωση του πρωτογενούς τομέα, στασιμότητα και εσωτερικές ανακατατάξεις του δευτερογενούς (υποχώρηση της μεταποίησης, αύξηση των κατασκευών) καθώς και αύξηση των τριτογενών δραστηριοτήτων (εμπόριο, τουρισμός, τράπεζες και δημόσιος τομέας).

Η διαρθρωτικές αυτές αλλαγές έχουν σαφείς επιπτώσεις στην αγορά εργασίας. Αθροιστικά, την περίοδο 81 – 91, το τοπικό παραγωγικό σύστημα απώλεσε 4.036 θέσεις εργασίας, γεγονός που είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας στο 7,4% (1991).

Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η ίδια η παραγωγική δομή υποκρύπτει σοβαρές αδυναμίες ως προς την εξασφάλιση συνθηκών πλήρους απασχόλησης. Τα μεγάλα ποσοστά εργοδοτών, αυτοαπασχολούμενων και συμβοηθούντων μελών (συνολικά 60%) των απασχολούμενων σε συνδυασμό, με την εποχικότητα ορισμένων σημαντικών οικονομικών κλάδων, δημιουργούν συνθήκες υποαπασχόλησης που δεν αντιπροσωπεύονται από τους δείκτες ανεργίας. Στις περιπτώσεις αυτές οι επιπτώσεις κάποιας οικονομικής ύφεσης ή αδυναμίας εξασφάλισης πλήρους απασχόλησης δεν είναι άμεσα εμφανής, δεδομένου ότι κατά κανόνα αυξάνεται η υποαπασχόληση και σε μικρότερο βαθμό η ανοικτή ανεργία. Η κατανομή των ανέργων κατά φύλο και ηλικία το 1991 παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα :

Πίνακας 1.9. : Κατανομή ανέργων κατά φύλο και ηλικία (1981)

	ΜΕΣΣΗΝΙΑ		ΧΩΡΑ	
	Ανεργοί	Νέοι	Ανεργοί	Νέοι
Σύνολο	4.745	2.637	314.200	168.416
	100%	100%	100%	100%
Έως 14	1,0%	1,4%	1,1%	1,8%
15 – 19	20,5%	33,1%	16,0%	25,8%
20 – 24	36,6%	45,9%	33,0%	46,0%
25 – 29	18,3%	15,1%	18,6%	18,3%
30 – 34	9,0%	3,6%	10,2%	4,9%
35 – 39	5,0%	0,6%	6,3%	1,7%
40 – 44	3,7%	0,3%	4,8%	0,7%

45 – 49	2,0%	0,1%	3,4%	0,4%
50 – 54	2,2%		3,3%	0,3%
55 – 59	1,4%		2,3%	0,1%
60 +	0,5%		0,9%	
Ανδρες	54,9%	50,8%	52,8%	48,3%
Γυναίκες	45,1%	49,2%	47,2%	51,7%

Η συνολική ανεργία το 1991, στη Χώρα ανήλθε σε 8,1%, από 4,4% το 1981. Το σημαντικότερο όμως χαρακτηριστικό της ανεργίας στο νομό που τον διαφοροποιεί από το σύνολο της χώρας, είναι η συγκέντρωση των ανέργων στις νεαρές ηλικίες (15 έως 29 ετών) και ιδιαίτερα στους νέους 20-24 ετών που αποτελούν περισσότερο από το ένα τρίτο της συνολικής ανεργίας. Αυξημένο επίσης είναι το ποσοστό των γυναικών ανέργων (45%) που θεωρείται ιδιαίτερα αυξημένο αν ληφθεί υπόψη ότι η συνολική συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό είναι της τάξης του 30%.

Η ηλικιακή σύνθεση των ανέργων συνιστά ότι το πρόβλημα της ανεργίας εντοπίζεται κυρίως σε διαρθρωτικές αδυναμίες απορρόφησης νέου εργατικού δυναμικού παρά σε απολύσεις. Το ποσοστό άλλωστε των «νέων» ανέργων, αυτών δηλαδή που αναζητούν εργασία για πρώτη φορά, ξεπερνά το ήμισυ της συνολικής ανεργίας και είναι βέβαια συγκεντρωμένο σχεδόν αποκλειστικά στις ηλικίες 15 έως 29 ετών.

1.4. Χωροταξική οργάνωση

1.4.1. Βασικές κατηγορίες χρήσεων

Η συνολική έκταση του νομού Μεσσηνίας (2.991 km²) κατανέμεται στις βασικές κατηγορίες χρήσεων ως εξής :

Πίνακας 1.10.: Κατανομή εκτάσεων του Ν. Μεσσηνίας στις βασικές κατηγορίες χρήσεων (1991)

Σύνολο έκτασης	Καλλιεργούμενες εκτάσεις	Βοσκότοποι	Δάση	Νερά	Οικισμοί	Λοιπές
2.990,9 (m ²)	1.302,6	776,8	675,3	55,5	102,0	78,7
100,0%	43,6%	26,0%	22,6%	1,9%	3,4%	2,6%

A. Καλλιεργούμενες εκτάσεις

Το 44% περίπου του εδάφους είναι καλλιεργήσιμο έναντι 30% περίπου της περιφέρειας και της χώρας. Το 50% των καλλιεργούμενων εκτάσεων είναι πεδινές. Οι σημαντικότερες ενότητες καλλιεργούμενων εκτάσεων βρίσκονται στις παραλιακές ζώνες του Ιονίου και του Μεσσηνιακού Κόλπου, στην κοιλάδα του Παμίσου και κατά μήκος του εσωτερικού οδικού άξονα Καλού Νερού – Κοπανακίου – Αλλαγής.

Οι δενδρώδεις καλλιέργειες στο νομό παρουσιάζουν μεγάλη συγκέντρωση 68% έναντι της χώρας 26% ως προς τις εκτάσεις αλλά και ως προς τον αριθμό των εκμεταλλεύσεων 50% και 35% αντίστοιχα. Αντίθετα οι ετήσιες καλλιέργειες είναι πολύ χαμηλά ως προς τον αριθμό (13% στο νομό και στη χώρα 32%) αλλά κυρίως ως προς την έκταση (9% έναντι 57% αντίστοιχα), ενώ παρουσιάζει σημαντική διαφοροποίηση ως προς τα αμπέλια και τις λοιπές χρήσεις.

Σε σχέση με τον αριθμό των εκμεταλλεύσεων και αγροτεμαχίων η Μεσσηνία κινείται αναλογικά στα ίδια επίπεδα με την περιφέρεια και τη χώρα. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό είναι ο κατακερματισμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε πολλά και μικρής έκτασης αγροτεμάχια.

Τέλος, το καθεστώς κατοχής των εκμεταλλεύσεων της γεωργικής γης παρουσιάζει υψηλότερη αναλογία ιδιοκτητών εκμεταλλεύσεων έναντι της περιφέρειας και της χώρας και ως προς τον αριθμό (93% έναντι 90% και 83% αντίστοιχα). Αντίθετα τα ποσοστά νοικιασμένης γης είναι χαμηλότερα στο νομό έναντι της περιφέρειας και της χώρας.

Σχετικά υψηλή προκύπτει η αναλογία του αριθμού των εκμεταλλεύσεων με μεσιακό καθεστώς στο νομό έναντι της περιφέρειας και της χώρας (2% έναντι 1% και 1% αντίστοιχα), παρόλο που σε απόλυτα μεγέθη ο αριθμός των μεσιακών εκμεταλλεύσεων είναι χαμηλός.

B. Βοσκότοποι

Οι βοσκότοποι καλύπτουν 777 στρέμματα ή 26% της συνολικής έκτασης του νομού. Το μεγαλύτερο αναλογικά τμήμα τους βρίσκεται στα νοτιοανατολικά του νομού λόγω του ορεινού – ημιορεινού χαρακτήρα του.

Γ. Δάση

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Πρώτης Απογραφής Δασών, τα δάση καλύπτουν 1.115.200 στρέμματα ή 37,3% της συνολικής έκτασης του νομού.

Τα δάση διακρίνονται σε βιομηχανικά και μη βιομηχανικά δάση. Το ποσοστό κάλυψης των βιομηχανικών δασών του νομού (14,7%) είναι λίγο μικρότερο από της Περιφέρειας και σχεδόν το μισό από αυτό του συνόλου της χώρας. Στα μη βιομηχανικά δάση, το ποσοστό της Μεσσηνίας (22,6%) είναι περίπου όσο και της χώρας, μικρότερο όμως κατά 1/3 περίπου από αυτό της περιφέρειας. Τέλος, το συνολικό ποσοστό δασοκάλυψης της Μεσσηνίας, υπολείπεται τόσο της Περιφέρειας όσο και της χώρας (πίνακας 1.11)

Πίνακας 1.11 : Κατανομή δασών Μεσσηνίας, Πελοποννήσου και Χώρας.

Περιοχή	Βιομηχανικά	(%)	Μη Βιομηχανικά	(%)	Σύνολο	(%)	Σύνολο περιοχής
Μεσσηνία	43.290	14,7	67.600	22,6	111.520	37,3	299.090
Πελοπόννησος	251.703	16,2	503.937	32,5	755.640	48,8	1.549.000
Χώρα	3.353.186	25,4	3.153.882	23,9	6.513.068	49,3	13.195.740

Πηγή : Υπουργείο Γεωργίας, Αποτέλεσμα Πρώτης Εθνικής Απογραφής Δασών, 1992.

Δ. Οικισμοί

Οι εκτάσεις που καλύπτουν οι οικισμοί αποτελούν το 3,4% της συνολικής έκτασης, ποσοστό χαμηλότερο από το μέσο όρο της χώρας. Αναλυτικά οι πληθυσμός του νομού χαρακτηρίζεται από την παρουσία ενός μεγάλου αστικού κέντρου (Καλαμάτα, άνω των 10.000 κατοίκων)

και τη διασπορά του αγροτικού πληθυσμού σε ένα μεγάλο αριθμό μικρών αγροτικών κοινοτήτων. Παράλληλα υπάρχουν 6 μεσαίες οικιστικές ενότητες, με 2.000 – 20.000 κατοίκους, που συγκεντρώνουν το 17,6% του συνολικού πληθυσμού και εξυπηρετούν την αγροτική ενδοχώρα σαν τοπικά κέντρα υπηρεσιών και απασχόλησης. Επίσης υπάρχουν μικρές αγροτικές κοινότητες, κάτω των 2000 κατοίκων, που είναι συνολικά 273 και συγκεντρώνουν το 56,1% του πληθυσμού.

Ανάλογη με τον αριθμό είναι και η κατανομή των οικιστικών εκτάσεων στους δήμους και κοινότητες (πίνακας 1.12.). Ο Δήμος Καλαμάτας καταλαμβάνει το 1,4% του συνόλου των εκτάσεων του νομού με πυκνότητα πληθυσμού που φθάνει τα 1.034 άτομα / Km², οι ημιαστικές οικιστικές ενότητες το 7,4% της συνολικής έκτασης με πυκνότητα πληθυσμού της τάξης των 132 κατοίκων / Km² και τέλος οι αγροτικές κοινότητες καταλαμβάνουν το 91% της συνολικής έκτασης με μέση πυκνότητα της τάξης των 34 κατοίκων / Km².

Πίνακας 1.12 : Κατανομή οικισμών του Ν. Μεσσηνίας κατά μέγεθος (1991).

Δήμοι – Κοινότητες / Πληθυσμός	Έως 250	251 – 500	501 – 200	2.001 – 10.000	> 10.001	Σύνολο
Αριθμός	144 51,4%	75 26,8%	54 19,3%	6 2,1%	1 0,4%	280 100,0%
Πληθυσμός	21.637 13,0%	26.793 16,0%	45.304 27,1%	29.178 17,5%	44.052 26,4%	166.964 100,0%
Έκταση (χιλ. στρ.)	1.136,2 38,0%	896,2 30,0%	694,4 23,2%	221,5 7,4%	42,6 1,4%	2.990,1 100,0%

Πηγή : Αναπτυξιακή Μελέτη ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Συμπερασματικά λοιπόν, αναφέρουμε ότι το κύριο χαρακτηριστικό του οικιστικού δικτύου του νομού είναι η ύπαρξη μεγάλου αριθμού μικρών αγροτικών κοινοτήτων. Το δίκτυο είναι ιεραρχημένο γύρω από ένα μικρό αριθμό μεσαίου μεγέθους οικιστικών κέντρων, που δεν επαρκούν και δεν καλύπτουν χωροταξικά το σύνολο του δικτύου.

Το αποτέλεσμα είναι οι οικισμοί να εξυπηρετούνται βασικά από την Καλαμάτα με όλα τα επακόλουθα αυτής της μονοκεντρικής εξάρτησης. Κατά συνέπεια, η προτεραιότητα που τίθεται είναι η ενίσχυση των αγροτικών κοινοτήτων με λειτουργίες, εξυπηρετήσεις και ευκαιρίες

απασχόλησης. Όσον αφορά την απασχόληση, εξειδικεύεται στην τόνωση του πρωτογενούς τομέα και την αξιοποίηση εναλλακτικών δυνατοτήτων ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο. Σε ό,τι αφορά τις λειτουργίες και εξυπηρετήσεις, πρωτεύουσας σημασίας είναι η ενίσχυση του τοπικού δικτύου με οικιστικά κέντρα μεσαίου μεγέθους επαρκή ως προς το μέγεθος, τον αριθμό και τη χωροταξική τους κατανομή.

Αλλαγές οικιστικής διάρθρωσης και διαχρονική εξέλιξη των οικισμών.

Η διάρθρωση του οικιστικού δικτύου είναι αποτέλεσμα των αλλαγών που έγιναν, κυρίως τη δεκαετία του '70 συγκεκριμένα των μεγάλων πληθυσμιακών εκροών της προηγούμενης κυρίως δεκαετίας και των αλλαγών στην οικονομική δομή που ουσιαστικά δρομολογήθηκαν τη δεκαετία του '80.

Ειδικότερα στο νομό, μειώθηκε ο πληθυσμός των κοινοτήτων, ενώ αυξήθηκε ελαφρώς ο πληθυσμός της Καλαμάτας. Αποτέλεσμα αυτών των πληθυσμιακών αλλαγών ήταν κάποιες ανακατατάξεις της κατανομής των οικισμών κατά μέγεθος. Οι οικισμοί 500 – 2.000 κατοίκων μειώθηκε κατά 19%. Οι οικισμοί 250 – 500 κατοίκων μειώθηκαν κατά 12,6%. Αντίθετα οι πολύ μικρές αγροτικές κοινότητες έως 250 κατοίκων αυξήθηκαν κατά 21,8%.

Η παραπάνω κατάταξη κατά μέγεθος παρέμεινε ουσιαστικά η ίδια μέχρι το 1991. Τη δεκαετία του '80 έγιναν κάποιες μικρές πληθυσμιακές αυξήσεις που δεν φαίνονται να προέρχονται από τους μικρότερους αγροτικούς οικισμούς αλλά αποδίδονται στην εισροή πληθυσμού στο νομό.

Ιεράρχηση Οικιστικού Δικτύου (ΥΧΟΠ 1984)

Τα προβλήματα του οικιστικού δικτύου και κυρίως τη μονοκεντρική εξάρτηση της ενδοχώρας από την Καλαμάτα, λόγω της μικρής παρουσίας μεσαίων κέντρων, προσπάθησε να αντιμετωπίσει το ΥΧΟΠ με τις Προτάσεις Χωροταξικής Οργάνωσης το 1984. Η πρόταση του ΥΧΟΠ ήταν στα πλαίσια της πολιτικής δημιουργίας «ανοικτών

πόλεων», οικιστικών δηλαδή ενοτήτων που θα λειτουργήσουν σαν ενιαίο σύστημα.

Για τη δημιουργία των ενοτήτων αυτών οι οικισμοί ιεραρχούνται ανάλογα με το μέγεθος και το επίπεδο εξυπηρητήσεων που μπορούν να παρέχουν στους κατοίκους τους και στους κατοίκους των γύρω περιοχών, σε οικισμούς :

- ◆ 5^{ου} επιπέδου (απλά χωριά) που έχουν μικρό πληθυσμό και στοιχειώδεις εξαρτήσεις,
- ◆ 4^{ου} επιπέδου (κεφαλοχώρια) που εξυπηρετούν 2.000 έως 8.000 κατοίκους και έχουν λειτουργίες τέτοιες που να καλύπτουν τους οικισμούς 5^{ου} επιπέδου (Γυμνάσιο, Λύκειο, Περιφερειακό Ιατρείο, Βιβλιοθήκη, Ταχυδρομείο κλπ),
- ◆ 3^{ου} επιπέδου (κωμοπόλεις) που εξυπηρετούν πληθυσμό της τάξης των 20.000 κατοίκων και παρέχουν εξυπηρητήσεις ανώτερου επιπέδου ως προς τις προηγούμενες κατηγορίες (Κέντρο Υγείας, Δημόσιες Υπηρεσίες κλπ),
- ◆ 2^{ου} επιπέδου (νομαρχιακά κέντρα) με μέσο εξυπηρετούμενο πληθυσμό της τάξης των 80.000 κατοίκων και ανάλογες λειτουργίες και, τέλος
- ◆ 1^{ου} επιπέδου (περιφερειακά κέντρα) με μέσο εξυπηρετούμενο πληθυσμό 450.000 κατοίκων και ανάλογες λειτουργίες.

Για τη Μεσσηνία προτάθηκε ένα σύστημα από 16 συνολικά οικιστικές ενότητες, μερικές των οποίων περιλάμβαναν και υποενότητες. Συνολικά προτάθηκαν 11 ενότητες 4^{ου} επιπέδου, 4 ενότητες 3^{ου} επιπέδου και μία 2^{ου} επιπέδου.

1.4.2. Πολεοδομικό – Χωροταξικό πλαίσιο

1.4.2.1. Πολεοδομικό πλαίσιο Οικιστικών Περιοχών

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Διεύθυνσης Πολεοδομικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ έχουν θεσμοθετηθεί γενικά πολεοδομικά

σχέδια στα πλαίσια της ΕΠΑ για την Καλαμάτα, τη Μεσσήνη, την Πύλο και την Κυπαρισσία.

Συγκεκριμένα, οι οικισμοί 65 κοινοτήτων έχουν ήδη οριοθετηθεί με βάση το Π.Δ. της 24-4-85 (ΦΕΚ 181 Δ/85) για τον «καθορισμό ορίων και πολεοδόμηση οικισμών κάτω των 2.000 κατοίκων». Οι οικισμοί άλλων 182 κοινοτήτων έχουν χαρακτηριστεί στάσιμοι (βάση του άρθ. 5 παρ. β για τη ζώνη των 800 μέτρων) και οι οικισμοί των υπόλοιπων 33 κοινοτήτων παραμένουν υπό το καθεστώς των προς του '23 οικισμών.

Ζώνες οικιστικού ελέγχου δεν έχουν θεσμοθετηθεί στα όρια του νομού. Η μόνη σχετική κίνηση είχε γίνει το 1992 με την ανάθεση από τη Διεύθυνση Χωροταξίας του ΥΠΕΧΩΔΕ ειδικής χωροταξικής μελέτης για την ανάδειξη της φυσιογνωμίας της Μεσσηνιακής Μάνης. Τέλος, παραδοσιακοί έχουν χαρακτηριστεί οι οικισμοί Λαγγάδας και Θαλαμών.

1.4.2.2. Περιοχές Προστασίας

Εκτός από τους οικισμούς στο νομό υπάρχουν και μια σειρά από περιοχές που παρουσιάζουν ιδιαίτερο οικολογικό, αισθητικό και ιστορικό ενδιαφέρον. Η Καρδαμύλη, η Κορώνη και η Πύλος έχουν κηρυχθεί τοπία ιδιαίτερα φυσικού κάλλους με υπουργικές αποφάσεις. Με υπουργικές αποφάσεις έχουν επίσης χαρακτηριστεί σαν διατηρητέα μνημεία της φύσης το Δάσος Αείφυλλων Πλατύφυλλων της νήσου Σαπιέντζας απέναντι από τη Μεθώνη, ο Πλάτανος του Αγ. Φλώρου και η Ελιά της Καλαμάτας ως εκτάσεις ή στοιχεία της χλωρίδας που παρουσιάζουν ιδιαίτερη βοτανική, φυτογεωγραφική, αισθητική και ιστορική σημασία.

1.4.3. Κατοικία

1.4.3.1. Κτιριακό Απόθεμα

Το κτιριακό απόθεμα του νομού το 1991 αριθμούσε 91.868 μονάδες όλων των χρήσεων. Από αυτό, το 73% αφορά κτίρια που έχουν αποκλειστική ή κύρια χρήση την κατοικία. Ο κυρίαρχος τύπος είναι οι μονοκατοικίες 86,5% του συνόλου των κτιρίων, ποσοστό υψηλότερο από το σύνολο της χώρας (76,1%), το οποίο όμως έχει μειωθεί σε σχέση με ο 1980 (91,8%) λόγω αντικατάστασης παλιών αγροτικών κατοικιών από νεότερες και μεγαλύτερες κατασκευές.

Τα περισσότερα κτίρια είναι ισόγεια, διώροφα ή τριώροφα ενώ τα πολυώροφα κτίρια με 6 και περισσότερες κατοικίες αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το 1% του συνόλου των κτιρίων, ποσοστό χαμηλό από το αντίστοιχο της χώρας (3,7%).

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '80 που σταθεροποιείται ο πληθυσμός στο νομό, το οικιστικό απόθεμα αυξάνει κατά 16,5% και φτάνει, το 1991, στις 81.977 μονάδες, ποσοστό συγκρίσιμο με της χώρας (17,3%).

Με βασική παραδοχή της αντιστοίχησης μιας κατοικίας ανά νοικοκυριό μπορούμε να δώσουμε ένα ευρύ φάσμα περιπτώσεων (κενών κατοικιών) που είτε είναι εγκαταλελειμμένες ή διατίθενται για ενοικίαση ή πώληση είτε τέλος είναι περιοδικά χρησιμοποιούμενες κατοικίες αποτελούσαν το 7,8% του συνόλου, ποσοστό που έφτασε το 1991 το 36,4% του συνόλου των κατοικιών λόγω κυρίως της πληθυσμιακής εκροής.

Οι διακυμάνσεις αυτές είναι σημαντικές, δεδομένου ότι η οικοδόμηση εκτός από μηχανισμός κάλυψης στεγαστικών αναγκών αποτελεί και βασική οικονομική δραστηριότητα, στα ελληνικά δε πλαίσια μια παραδοσιακή τοποθέτηση των αποταμιεύσεων. Από αυτή την άποψη η πτωτική τάση της οικοδόμησης από το 1989 και μετά είναι

σημαντική, όχι τόσο σαν μείωση της προσφοράς κατοικίας, όσο σαν κάμψη της σχετικής οικονομικής δραστηριότητας.

1.5. Α – Τεχνική υποδομή

1.5.1. Δίκτυο Μεταφορών

1.5.1.1. Οδικό δίκτυο

Το επαρχιακό οδικό δίκτυο του νομού Μεσσηνίας συνδέεται κυρίως με τους εθνικούς οδικούς άξονες Καλαμάτας – Τρίπολης και Καλαμάτας – Πύργου. Το συνολικό μήκος του επαρχιακού δικτύου είναι 775 χιλ., εκ των οποίων τα 54 είναι σε μέτρια και τα 16 σε κακή κατάσταση, ενώ περίπου 35 χιλ. είναι ημιτελή ή αδιάνοικτα.

Απαραίτητες κρίνονται οι βελτιώσεις και συντηρήσεις της ασφάλτου του οδικού δικτύου σε επίπεδο νομού. Δηλαδή, των εθνικών οδών :

- ◆ Τρίπολης – Καλαμάτας
- ◆ Σπάρτης – Καλαμάτας
- ◆ Κυπαρισσίας – Πύλου – Μεθώνης
- ◆ Πύλου – Καλαμάτας

Επίσης, στο επαρχιακό δίκτυο πρέπει να γίνουν ορισμένες συμπληρώσεις για την εξυπηρέτηση των ορεινών κυρίως περιοχών του νομού :

- ◆ Στο Δήμο Είρας, το τμήμα από το Δημοτικό Διαμέρισμα Στάσιμο έως τον Βάστα Αρκαδίας και το τμήμα από το Δ.Δ. Νέδα έως το Λυκαίο Αρκαδίας (με την διάνοιξη των δύο αυτών τμημάτων συνδέεται πολύ ποιο σύντομα ο Δ. Είρας και οι γύρω περιοχές με τη Μεγαλόπολη και κατά συνέπεια με την εθνική οδό προς Αθήνα).

Ακόμη, για την συμπλήρωση του οδικού δικτύου αλλά και για την προώθηση της τουριστικής ανάπτυξης ολόκληρου του νομού κρίνονται απαραίτητα τα εξής :

- ♦ Δημιουργία περιφερειακού τουριστικού οδικού δακτυλίου της Μεσσηνίας, δηλαδή, Κυπαρισσίας – Πύλος – Μεθώνης – Κορώνης – Καλαμάτας – Καρδαμύλη – Αρεόπολη κλπ. (με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται ταυτόχρονα και η βελτίωση στις διαδημοτικές συνδέσεις)
- ♦ Το τμήμα από το Δ.Δ. Πλατανίων του Δήμου Αυλώνος – Φιγάλια (Νομός Ηλίας) για τη σύνδεση με το Ναό του Επικούρειου Απόλλωνος.

1.5.1.2. Σιδηροδρομικό Δίκτυο

Το Σιδηροδρομικό δίκτυο του νομού αποτελεί τμήμα του συνολικού δικτύου Πελοποννήσου το οποίο διαθέτει 2 βασικούς άξονες που φτάνουν στην Καλαμάτα :

- ♦ Κόρινθος – Πάτρα – Πύργος – Καλό Νερό – Ζευγολατιό – Καλαμάτα
- ♦ Κόρινθος – Άργος – Τρίπολη – Ζευγολατιό – Καλαμάτα.

Οι δύο γραμμές συναντώνται στο Ζευγολατιό και από εκεί και μετά σε μονή γραμμή καταλήγουν στην Καλαμάτα. Υπάρχουν και οι βασικές διακλαδώσεις από Καλό Νερό για Κυπαρισσία και από Ασπρόχωμα για Μεσσήνη όπου η δεύτερη έχει σταματήσει να λειτουργεί.

Συνολικά υπάρχουν 10 κύριοι σιδηρόδρομοι σταθμοί : Καλαμάτα, Ασπρόχωμα, Άρις, Βαλύρα, Μελιγαλάς, Ζευγολατιό, Διαβολίτσι, Κοπανάκι, Καλό Νερό και Κυπαρισσία.

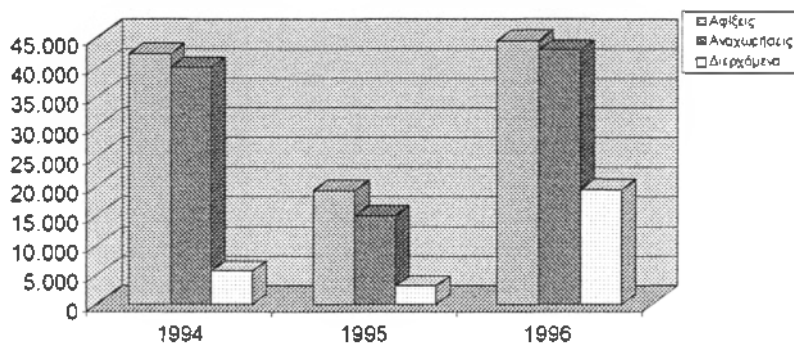
Τέλος, γνωστό πρόβλημα του δικτύου είναι η απαρχαιωμένες και στενές γραμμές, πρόβλημα που αφορά όλη την Πελοπόννησο.

1.5.1.3. Αεροδρόμια

Το μοναδικό αεροδρόμιο του νομού Μεσσηνίας αλλά και ολόκληρης της Περιφέρειας Πελοποννήσου σε τακτικές και έκτακτες πτήσεις εσωτερικού και εξωτερικού, λειτουργεί στην Καλαμάτα. Παράλληλα, το αεροδρόμιο λειτουργεί και ως στρατιωτική αεροπορική βάση. Ενδεικτικά αναφέρεται παρακάτω η επιβατική κίνηση του αεροδρομίου για την τριετία 1994 – 1996 :

	1994	1995	1996
Αφίξεις Εσωτερικού	13.273	5.583	12.576
Αφίξεις Εξωτερικού	28.928	13.618	31.966
Σύνολο αφίξεων	42.201	19.201	44.542
Αναχωρήσεις Εσωτερικού	10.487	4.442	10.174
Αναχωρήσεις Εξωτερικού	29.465	10.505	32.724
Σύνολο Αναχωρήσεων	39.952	14.947	42.898
Διερχόμενα (Transit)	5.603	3.033	19.300

Διάγραμμα : Σύνολο Αφίξεων, Αναχωρήσεων, Διερχομένων επιβατών για το 1994, 1995 και 1996

1.5.1.4. Λιμάνια

Τα κυριότερα λιμάνια του νομού είναι της Καλαμάτας, της Πύλου και της Κυπαρισσίας, όπου το τελευταίο δεν λειτουργεί. Υπάρχει επίσης ένας αριθμός μικρότερων λιμανιών, δευτερεύουσας σημασίας που εξυπηρετούν κυρίως την τοπική αλιεία. Αναλυτικά τα στοιχεία με τη λιμενική υποδομή έχουν ως εξής :

α/α	Περιοχή	Επιβατικά	Εμπορικά	Μαρίνες	Αλιευτικά
1.	Καλαμάτα	✓	✓	✓	✓
2.	Πύλος		✓	✓	✓
3.	Κυπαρισσία		✓	✓	✓
4.	Καραδαμύλη				✓
5.	Πεταλίδι				✓
6.	Φοινίκοντα				✓
7.	Κορώνη				✓
8.	Μεθώνη				✓
9.	Στούπα				✓
10.	Τραχήλα				✓
11.	Αγ. Νικόλαος				✓
12.	Κιτριές				✓
13.	Αγ. Ανδρέας				✓
14.	Βρωμονέρι				✓
15.	Άργιλος				✓
16.	Αγ. Κυριακή				✓
17.	Μαραθούπολη				✓

1.5.1.5. Υπεραστικές συγκοινωνίες

Όλοι οι δήμοι του νομού εξυπηρετούνται από τα δρομολόγια των Κ.Τ.Ε.Λ. σε ικανοποιητικό βαθμό και έχοντας ως αφετηρία το κέντρο του νομού, την Καλαμάτα. Επίσης, υπάρχει δρομολόγιο απευθείας σύνδεσης Αθήνας – Κυπαρισσίας που εξυπηρετεί στη συνέχεια τα Φιλιατρά, τους Γαργαλιάνους και τη Χώρα.

1.5.2. Ύδρευση - Αποχέτευση

1.5.2.1. Ύδρευση

Ο τομέας της ύδρευσης στο νομό Μεσσηνίας παρουσιάζει προβλήματα, τόσο λόγω της συνολικής ανεπάρκειας των υδάτινων πόρων, όσο και λόγω της μη αποτελεσματικής εκμετάλλευσης των υπαρχόντων αποθεμάτων.

Οι Δήμοι της τέως επαρχίας Καλαμάτας (Αρφαρών, Θουρίας, Άριος, Καλαμάτας, Αβίας, Λεύκτρου), υδρεύονται κατά το πλείστον από πηγές. Το 13% του συνόλου των Δήμων χρησιμοποιεί γεωτρήσεις για την ύδρευση των πληθυσμών τους. Σύνδεσμοι ύδρευσης λειτουργούν μόνο σε 50% από αυτούς, ενώ οι υπόλοιποι αντιμετωπίζουν προβλήματα με υφιστάμενα είδη ύδρευσης.

Οι δήμοι της πρώην επαρχίας Μεσσήνης (Μεσσήνης, Ανδρούσας, Ιθώμης, Μελιγαλά, Ανδανείας, Οιχαλίας, Αριστομένη και η Κοινότητα Τρικόρφου), υδρεύονται κυρίως από πηγές που βρίσκονται στην περιοχή. Μόνο στο 25% των δήμων υπάρχουν υδρευτικές γεωτρήσεις και μόνο σε μισούς απ' αυτούς λειτουργούν σύνδεσμοι ύδρευσης.

Η τέως επαρχία Πυλίας (σημερινοί Δήμοι Κορώνης, Μεθώνης, Πύλου, Αιπείας, Πεταλιδίου, Χιλιοχωρίων, Βουφράδων, Παπαφλέσσα), χαρακτηρίζεται από ανάλογο καθεστώς. Το 16,6% του συνόλου των Δήμων αυτών χρησιμοποιεί γεωτρήσεις που εξυπηρετούν τις υδρευτικές ανάγκες και 30% διαθέτει συνδέσμους ύδρευσης.

Τέλος, στην πρώην επαρχία Τριφυλίας (Δήμοι Είρας, Δωρίου, Αετού, Αυλώνος, Κυπαρισσίας, Φιλιατρών, Νέστορος, Γαργαλιάνων και η Κοινότητα Τριπύλας) το ποσοστό των Δήμων που χρησιμοποιούν υδρευτικές γεωτρήσεις είναι 12,2%, ενώ μόνο σε 6,1% λειτουργούν σύνδεσμοι ύδρευσης.

1.5.2.2. Αποχέτευση

Το αποχετευτικό σύστημα του νομού Μεσσηνίας κρίνεται γενικά ως ανεπαρκές. Πρόβλημα αποχέτευσης παρουσιάζει η πλειονότητα των οικισμών, όπως επίσης οξύτατο είναι και το πρόβλημα της διάθεσης των λυμάτων. Στο νομό υπάρχει μια και μοναδική Μονάδα Βιολογικής Επεξεργασίας βοθρολυμάτων η οποία εξυπηρετεί την πόλη της Καλαμάτας αλλά και τις περιοχές γύρω από το Μεσσηνιακό κόλπο

(από Μικρή Μαντίνεια, Ασπρόχωμα έως Κορώνη). Βέβαια η πόλη της Καλαμάτας διαθέτει ένα ολοκληρωμένο δίκτυο αποχέτευσης το οποίο είναι συνδεδεμένο με το ΒΙΟΚΑ και υπό ολοκλήρωση βρίσκεται το δίκτυο της Μεσσήνης το οποίο θα συνδεθεί επίσης με το ΒΙΟΚΑ. Στις υπόλοιπες περιοχές γύρω από το Μεσσηνιακό κόλπο που έχουν προαναφερθεί, η αποχέτευση γίνεται με απορροφητικούς βόθρους και η διάθεση των λυμάτων γίνεται στο ΒΙΟΚΑ Καλαμάτα αφού συλλέγονται πρώτα με βυτία και μεταφέρονται εκεί.

Στην Κυπαρισσία και την Πύλο τα υπάρχοντα αποχετευτικά δίκτυα παρέχουν μερική κάλυψη και γι' αυτό το λόγο υπάρχουν και βόθροι. Και στις δύο περιπτώσεις όμως αποδέκτης των λυμάτων είναι η ανοικτή θάλασσα, χωρίς την προηγούμενη επεξεργασία, γεγονός δυσάρεστο για ευνόητους λόγους. Στην Πύλο έχει υπογραφεί σύμβαση για την κατασκευή μονάδας βιολογικού καθαρισμού ύψους 800 εκατ. δρχ. Στα Φιλιατρά έχει κατασκευαστεί Μονάδα Βιολογικού Καθαρισμού που δεν έχει τεθεί ακόμη σε λειτουργία διότι εκκρεμούν οι συνδέσεις του αποχετευτικού δικτύου με τις κατοικίες. Τέλος, στην Κορώνη έχει γίνει προκαταρκτική μελέτη για τη δημιουργία μονάδας βιολογικού καθαρισμού.

Στην υπόλοιπη Μεσσηνίας υπάρχει πλήρης έλλειψη υποδομών αποχέτευσης και η διάθεση των λυμάτων τις περισσότερες φορές γίνεται με ανορθόδοξους τρόπους, όπως στην ανοικτή θάλασσα (κυρίως σε παραθαλάσσιες οικισμούς), στα ρέματα ή ποτάμια καθώς και επιφανειακά (κυρίως στα ορεινά).

1.5.3. Διαχείριση Απορριμμάτων

Με τον όρο διαχείριση απορριμμάτων νοείται ο συστηματικός έλεγχος παραγωγής, προσωρινής αποθήκευσης, περισυλλογής και τελικής διάθεσης των απορριμμάτων, με στόχο την προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος.

Στο νομό Μεσσηνίας παρατηρούνται προβλήματα και στα τέσσερα αυτά στάδια της διαχείρισης, πρόβλημα που αφορά όλη τη χώρα. Η τελική διάθεση των απορριμμάτων που είναι και το κρισιμότερο στάδιο παρουσιάζει και τα μεγαλύτερα προβλήματα. Η ανεξέλεγκτη απόρριψη που έχει επικρατήσει στις περισσότερες περιοχές, είναι η πιο εύκολη μέθοδος διάθεσης αλλά και ταυτόχρονα η πιο ανθυγιεινή. Τέλος, η Μεσσηνία ως περιοχή με πολλά παραθαλάσσια μέρη και κατά συνέπεια πόλος έλξης τουριστών, με την ανεξέλεγκτη διάθεση σκουπιδιών, κινδυνεύει να υποστεί την αισθητική αλλοίωση και ρύπανση των τοπίων της.

Από την άλλη, η Τοπική Αυτοδιοίκηση, της οποίας αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα η διαχείριση των οικιακών απορριμμάτων, έχει επικεντρώσει μέχρι σήμερα την προσοχή της μόνο στην περισυλλογή.

Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα που εντοπίζεται σε όλη την επικράτεια της χώρας είναι η ουσιαστική πλήρης έλλειψη περιβαλλοντικής ευαισθησίας των πολιτών, λόγω ελλιπούς ενημέρωσης και παιδείας.

Καλαμάτα

Ο Δήμος Καλαμάτας έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο σε όλους τους τομείς του προβλήματος της διαχείρισης. Διαθέτει 1.400 κυλιόμενους μεταλλικούς κάδους χωρητικότητας 1.100 λίτρων που κρίνονται αρκετοί για την εξυπηρέτηση των πολιτών. Η περισυλλογή είναι επίσης ικανοποιητική, ο δήμος Καλαμάτας διαθέτει συνολικά 7 απορριμματοφόρα, τα οποία έχουν συνολικό ωφέλιμο φορτίο 50,5 τόνους και διαθέτουν όλα ανυψωτικό μηχανισμό κάδων. Η συχνότητα περισυλλογής είναι καθημερινή (εργάσιμες). Η τελική διάθεση των απορριμμάτων αντιμετωπιζόταν τα τελευταία 38 χρόνια με μια χωματερή που βρίσκεται βόρεια του οικισμού Γιαννιτσάνικα.

Σημειώνεται ότι ο δήμος Καλαμάτας πρωτοποριακά στον ελλαδικό χώρο δημιούργησε ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης

απορριμμάτων, με σκοπό την ορθολογικότερη αντιμετώπιση του προβλήματος της τελικής διάθεσης.

Συγκεκριμένα, από το 1997, λειτουργεί εργοστάσιο λιπασματοποίησης το οποίο σε συνδυασμό με την εφαρμογή του προγράμματος ανακύκλωσης, χαρτιού, γυαλιού, πλαστικού, αλουμινίου αλλά και με τη δημιουργία χώρων Υγειονομικής Ταφής (ΧΥΤΑ) αποτελεί το βέλτιστο τρόπο χειρισμού απορριμμάτων του δήμου Καλαμάτας. Αξίζει να σημειωθεί ότι η μονάδα αυτή είναι η πρώτη που λειτουργεί στην Ελλάδα.

Στον υπόλοιπο Νομό Μεσσηνίας σε γενικές γραμμές η διαχείριση των απορριμμάτων βρίσκεται σε υπανάπτυκτο στάδιο και χαρακτηρίζεται ανεξέλεγκτη και χωρίς προγραμματισμό. Συνολικά υπάρχουν περίπου 500 μεταλλικοί κάδοι και 10 απορριματοφόρα οχήματα για την περισυλλογή και μεταφορά τους. Τα παραπάνω εξυπηρετούν κυρίως τις περιοχές των μεγαλύτερων δήμων και τις γύρω τους περιοχές. Η πλειοψηφία των ΟΤΑ αντιμετωπίζουν πρόβλημα σε αυτό τον τομέα. Ακόμα μεγαλύτερο πρόβλημα παρουσιάζει η τελική διάθεση όπου η επικρατέστερη μέθοδος είναι η απόρριψη ενώ και η ταφή είναι αρκετά διαδεδομένη. Κάποιες μεγάλες κοινότητες επίσης έχουν οργανώσει κάποια μορφή προσωρινής αποθήκευσης και περισυλλογής, όπως οι κοινότητες Θουρίας, Κορώνης και Σιδηροκάστρου. Στις υπόλοιπες περιοχές του νομού γίνεται με ατομική ευθύνη των πολιτών ή με τη βοήθεια ιδιωτών. Σημειώνεται τέλος ότι σ' αυτές τις περιοχές δεν είναι γνωστός ο τρόπος διάθεσης των απορριμμάτων.

1.5. – Β Κοινωνικές υποδομές

1.5.4. Εκπαίδευση

1.5.4.1. Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση εντάσσονται τα νηπιαγωγεία και τα δημοτικά σχολεία.

♦ Νηπιαγωγεία

Στο νομό Μεσσηνίας ο αριθμός των νηπίων κατά τα έτη 1990 – 1998 παρουσιάζει μείωση κατά 12% περίπου ενώ ο αριθμός των νηπιαγωγών αυξήθηκε κατά 8% στο ίδιο διάστημα :

Σχολικό Έτος	Νήπια	Νηπιαγωγοί	Νήπια/Νηπιαγωγό
1990 – 1991	1.892	112	16,9
1991 – 1992	1.927	114	16,9
1992 – 1993	1.948	114	17,1
1993 – 1994	1.657	113	14,6
1994 – 1995	1.661	113	14,7
1995 – 1996	1.691	113	14,9
1996 – 1997	1.815	117	15,5
1997 – 1998	1.668	121	13,8

Τέλος, ο δείκτης νήπια / νηπιαγωγό συνεχώς μειώνεται αλλά βρίσκεται σε σχετικά υψηλότερα επίπεδα από τους αντίστοιχους δείκτες της περιφέρειας (16,64) και της χώρας (15,78).

♦ Δημοτικά Σχολεία

Στο νομό Μεσσηνίας κατά την περίοδο 1990 – 1998 ο αριθμός των μαθητών δημοτικών σχολείων παρουσιάζει μείωση κατά 20% και η αύξηση των εκπαιδευτικών είναι μόλις 1%.

Σχολικό Έτος	Μαθητές	Δάσκαλοι	Μαθητές /Δάσκαλο
1990 – 1991	11.577	608	19,0
1991 – 1992	11.430	603	19,0

1992 – 1993	10.987	581	18,9
1993 – 1994	10.617	575	18,5
1994 – 1995	10.206	570	17,9
1995 – 1996	10.144	580	17,5
1996 – 1997	9.845	600	16,4
1997 – 1998	9.153	614	14,9

Παρατηρούμε ότι και σε αυτή την περίπτωση ο δείκτης μαθητών / δάσκαλο κυμαίνεται σε υψηλότερα επίπεδα από τους αντίστοιχους της περιφέρειας (16,5) και της χώρας (17,1).

Η μείωση αυτή των μαθητών είχε ως συνέπεια τη σταδιακή κατάργηση πολλών δημοτικών σχολείων, κυρίως για το λόγο ότι δεν συμπλήρωναν τον απαιτούμενο αριθμό μαθητών (τουλάχιστον 3 μαθητές). Συγκεκριμένα έχουν καταργηθεί τα παρακάτω δημοτικά σχολεία :

Αγ. Νικολάου, Προσηλίου, Ακριτοχωρίου, Μυρσινοχωρίου, Αγ. Σώστη, Βρυσών, Διμάνδρας, Εξοχικού – Καλογερσεσίου, Λεύκης, Μουριατάδας, Πλατέος, Σιδηροκάστρου, Στασίνου, Χρυσοχώρας, Χαλαζονίου, Αγρίλου, Βρωμόβρυσης, Λυκοτράφου, Πιλαλίστρας, Καλαμίου, Πελεκανάδας, Κουρτακίου – Άνω Βούτενας, Κόκκας, Άνθειας, Τριόδου, Φίλια και Μαυροματίου Παμίσου.

Οι μαθητές των σχολείων αυτών μεταφέρονται καθημερινά σε σχολεία γειτονικών περιοχών.

Στο σύνολο των 9.153 μαθητών τα 759 μεταφέρονται με μεταφορικά μέσα (ταξί ή ΚΤΕΛ) τα οποία μισθώνονται από το Υπουργείο Παιδείας. Σημειώνεται ότι αφενός το κόστος μεταφοράς επιβαρύνει σημαντικά το κράτος αλλά και τις οικογένειες και αφετέρου οι μαθητές υπόκεινται σε μεγάλη καθημερινή ταλαιπωρία.

Τα δημοτικά σχολεία στο νομό Μεσσηνίας στο σύνολό τους διαθέτουν τις σχετικές αίθουσες διδασκαλίας και γραφεία των εκπαιδευτικών υστερούν όμως όσον αφορά στους χώρους αθλητισμού σε μεγάλο βαθμό. Επίσης, σημαντική θεωρείται και η έλλειψη ηλεκτρονικών υπολογιστών, μουσικών οργάνων, ιατρείων και αιθουσών για διάφορες εκδηλώσεις.

Τέλος, αναφέρεται ότι στο Νομό Μεσσηνίας λειτουργούν δύο ιδιωτικά σχολεία (νηπιαγωγείο και δημοτικό) ένα στην Καλαμάτα και ένα στη Μεσσήνη.

1.5.4.2. Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

♦ Γυμνάσια – Λύκεια

Τα γυμνάσια του νομού Μεσσηνίας κατά την περίοδο 1990 – 1996 σημείωσαν αύξηση στον αριθμό μαθητών κατά 1% και στους καθηγητές κατά 17%. Για την ίδια χρονική περίοδο ο αριθμός των μαθητών λυκείου αυξήθηκε κατά 12% και των καθηγητών λυκείου κατά 14%.

Σχολικό Έτος	Μαθητές Γυμνασίου	Καθηγητές Γυμν.	Μαθητές /Καθηγητή
1990 – 1991	6.203	434	14,3
1991 – 1992	6.500	450	14,4
1992 – 1993	6.465	458	14,1
1993 – 1994	6.473	464	13,9
1994 – 1995	6.453	477	13,5
1995 – 1996	6.291	512	12,3
Σχολικό Έτος	Μαθητές Λυκείου	Καθηγητές Λυκείου	Μαθητές /Καθηγητή
1990 – 1991	5.110	449	11,4
1991 – 1992	4.991	422	11,8
1992 – 1993	4.954	430	11,5
1993 – 1994	5.228	479	10,9
1994 – 1995	5.605	488	11,5
1995 – 1996	5.740	512	11,2

Ο δείκτης μαθητών / καθηγητή στα Γυμνάσια για τη συγκεκριμένη περίοδο μειώνεται και οι εν λόγω δείκτες για την περιφέρεια και τη χώρα βρίσκονται στο 14,2 και 14,4 αντίστοιχα. Το ίδιο ισχύει και για τον δείκτη μαθητών / καθηγητή στα Λύκεια και οι αντίστοιχοι δείκτες για την περιφέρεια και τη χώρα είναι 13,2 και 13,2.

Να σημειωθεί επίσης ότι και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση υπήρξαν καταργήσεις σχολείων όπως τα γυμνάσια του Σιδηροκάστρου και της Πλάτσας. Ταυτόχρονα όμως λόγω της αύξησης των μαθητών κατασκευάστηκαν νέα Γυμνάσια και Λύκεια, κυρίως στην Καλαμάτα, αλλά και στη Μεσσήνη (2^ο Λύκειο) και στην Πύλο (Γυμνάσιο – Λύκειο).

Τέλος, και εδώ όπως και στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, λίγα γυμνάσια – λύκεια διαθέτουν χώρους αθλητισμού αλλά και όργανα μουσικής, γυμναστικής και φυσικής – χημείας.

Αρκετά, όμως σχολεία διαθέτουν ηλεκτρονικούς υπολογιστές όχι μόνο στην Καλαμάτα.

1.5.4.3. Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης λειτουργεί στην Καλαμάτα το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Τ.Ε.Ι.). Ιδρύθηκε το 1987 ως παράρτημα του Τ.Ε.Ι. Πάτρας ενώ από το 1990 λειτουργεί ως αυτόνομο ίδρυμα. Περιλαμβάνει 2 σχολές :

♦ **Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας με τμήματα :**

1. Διοίκηση Μονάδων Τοπικής Αυτοδιοίκησης
2. Διοίκησης Μονάδων Υγείας Πρόνοιας

♦ **Σχολή Τεχνολόγων Γεωπόνων με τμήματα**

1. Φυτικής Παραγωγής
2. Θερμοκηπιακών Καλλιεργειών.

Συνολικά οι ενεργοί σπουδαστές ανέρχονται το 1997 στους 2.100 ενώ το ίδιο έτος οι απόφοιτοι των σχολών ήταν 144. Επίσης, υπό έγκριση (από το ΥΠ.Ε.Π.Θ.) βρίσκεται η ίδρυση μιας επιπλέον σχολής, αυτής των Πολιτιστικών Σπουδών με τα τμήματα :

1. Οργάνωση και Διαχείρισης Πολιτιστικών σπουδών
2. Τεχνικής Υποστήριξης Πολιτιστικών Μονάδων
3. Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Λαϊκής Παράδοσης.

Τέλος, το ΤΕΙ συμμετέχει στο Κοινοτικό Πρόγραμμα ΕΠΕΑΕΚ του ΥΠ.Ε.Π.Θ. σε έργα που αφορούν τον εκσυγχρονισμό και εξοπλισμό της βιβλιοθήκης του, την εσωτερική ηλεκτρονική δικτύωση δομημένης καλωδίωσης και την διαδικτύωση με τα υπόλοιπα Τ.Ε.Ι. της χώρας καθώς και τη λειτουργία γραφείου διασύνδεσης του Τ.Ε.Ι. με την αγορά

εργασίας, συμβάλλοντας με αυτόν τον πολυδιάστατο τρόπο στη γενικότερη ανάπτυξη ολόκληρου του νομού.

1.5.5. Υγεία – Πρόνοια

1.5.5.1. Υγεία

Στο νομό Μεσσηνίας λειτουργούν 2 βασικά δημόσια θεραπευτήρια το Νοσοκομείο Καλαμάτας και το Νοσοκομείο Κυπαρισσίας.

1. Γενικό Νομαρχιακό Νοσοκομείο Καλαμάτας

Έχει δυναμικότητα 250 κλινών και περιλαμβάνει 4 τομείς με συνολικά 29 τμήματα :

♦ Παθολογικός Τομέας

1. *Τμήματα* : Παθολογικό (2), Καρδιολογικό, Παιδιατρικό.
2. *Μονάδες* : Εμφραγμάτων, Τεχνητού νεφρού, αναπνευστικής ανεπάρκειας, μεσογειακής αναιμίας.

♦ Χειρουργικός Τομέας

1. *Τμήματα* : Χειρουργικό (2), Ορθοπαιδικό, Ουρολογικό, Οφθαλμιατρικό, Ω.Ρ.Λ., Μαιευτικό – Γυναικολογικό (2), Αιμορρολογικό, Παιδοχειρουργικό, Οδοντιατρικό.
2. *Μονάδες* : Εντατικής θεραπείας και ανάνηψης.

♦ Εργαστηριακός Τομέας

1. *Τμήματα* : Μικροβιολογικό, Βιοχημικό, Αιματολογικό, Αιμοδοσίας, Ακτινοδιαγνωστικό, Κυτταρολογικό, Παθολογοανατομικό και Φαρμακευτικό.

♦ Ψυχιατρικός Τομέας με το Ψυχιατρικό Τμήμα

Τέλος, υπάρχει και το **Διατομεακό Τμήμα** επειγόντων περιστατικών

Το προσωπικό του νοσοκομείου αποτελείται συνολικά από 82 ιατρούς εκ των οποίων 54 είναι ειδικευμένοι, 21 είναι ειδικευμένοι και 7 υπεράριθμοι. Επίσης, υπηρετούν 235 άτομα νοσηλευτικό προσωπικό και βοηθητικό προσωπικό 121 άτομα διαφόρων ειδικοτήτων.

2. Γενικό Νοσοκομείο Κυπαρισσίας (ταυτόχρονα και Κέντρο Υγείας)

Το Γενικό Νοσοκομείο Κυπαρισσίας διαθέτει 80 κλίνες, ενώ ο αριθμός των ιατρών είναι 16, το Νοσηλευτικό προσωπικό αριθμεί 92 άτομα ενώ το διοικητικό 15. Ακόμα, υπάρχουν 51 άτομα βοηθητικό προσωπικό. Στο Νοσοκομείο λειτουργούν παθολογική κλινική, χειρουργική κλινική, εξωτερικά ιατρεία και εργαστηριακός τομέας.

3. Κέντρα Υγείας

Στο νομό Μεσσηνίας λειτουργούν 5 Κέντρα Υγείας όπου τα 3 υπάγονται στο Νοσοκομείο Καλαμάτας και ένα στο νοσοκομείο Κυπαρισσίας (εκτός του Κέντρου Υγείας Κυπαρισσίας).

- ◆ Κέντρο Υγείας Μεσσήνης : Ανήκει στο νοσοκομείο Καλαμάτας και διαθέτει 10 ειδικευμένους και 30 αγροτικούς ιατρούς, 5 νοσηλευτές και 18 άτομο βοηθητικό προσωπικό. Επίσης διαθέτει 21 περιφερειακά ιατρεία.
- ◆ Κέντρο Υγείας Μελιναλά : Ανήκει στο νοσοκομείο Καλαμάτας και διαθέτει 4 ειδικευμένους και 16 αγροτικούς ιατρούς, 7 νοσηλευτές και 5 βοηθητικούς υπαλλήλους. Επίσης διαθέτει 8 περιφερειακά ιατρεία.
- ◆ Κέντρο Υγείας Πύλου : Ανήκει στο Νοσοκομείο Καλαμάτας και διαθέτει 4 ειδικευμένους και 13 αγροτικούς ιατρούς, 15 νοσηλευτές και 6 βοηθητικούς υπαλλήλους. Επίσης διαθέτει μικροβιολογικό και ακτινολογικό εργαστήριο, 35 κλίνες και 8 περιφερειακά ιατρεία.

- ♦ Κέντρο Υγείας Φιλιατρών : Ανήκει στο Νοσοκομείο Κυπαρισσίας και διαθέτει περιφερειακά ιατρεία στους Γαργαλιάνους και στον Πύργο Τριφυλίας.
- ♦ Κέντρο Υγείας Κυπαρισσίας : Ανήκει στο Νοσοκομείο Κυπαρισσίας και διαθέτει 8 περιφερειακά ιατρεία.

4. Ιδιωτικός Τομέας Υγείας

Στο νομό λειτουργούν 5 ιδιωτικές κλινικές όλες στην Καλαμάτα. Συνολικά οι κλίνες είναι 88 και οι απασχολούμενοι ιατροί 12. Επίσης λειτουργούν και 80 ιδιωτικά ιατρικά εργαστήρια (κυρίως μικροβιολογικά και φυσικοθεραπείας).

5. Νέο Νομαρχιακό Νοσοκομείο Καλαμάτας

Η παράδοση του νέου νοσοκομείου έχει προγραμματιστεί στο τέλος του 1999. Θα διαθέτει 330 κλίνες και ο αριθμός των κλινικών και των τμημάτων θα είναι αυξημένος. Με τη λειτουργία του θα καλυφθούν σε μεγάλο βαθμό οι ανάγκες του Νομού ο οποίος είναι σχετικά απομακρυσμένος από την Αθήνα.

1.5.5.2. Υπηρεσίες Πρόνοιας

1. Ίδρυμα Περίθαλψης Απόρων Ανιάτων («Η στέγη της Εκκλησίας»). Είναι Ν.Π.Ι.Δ. υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας – Πρόνοιας δυναμικότητας 300 κλινών. Η λειτουργία του όμως είναι προβληματική διότι συστεγάζεται με το γηροκομείο το οποίο έπαθε σοβαρές ζημιές με τους σεισμούς του 1986. Σύντομα θα λειτουργήσει το Γηροκομείο σε δικό του νέο ιδιόκτητο κτίριο, οπότε θα επισκευαστεί και το Άσυλο.
2. Γηροκομείο – Πτωχοκομείο («Αλεξανδράκεια Κληροδοτήματα»). Είναι συνολικής δυναμικότητας 160 κλινών εκ των οποίων τα 110 είναι κλίνες του νέου κτιρίου.

3. ΚΑΠΗ (Δήμου Καλαμάτας). Στην Καλαμάτα λειτουργούν 2 Κ.Α.Π.Η. επιχορηγούμενα από το Δήμο. Είναι Ν.Π.Δ.Δ. και δυναμικότητας 100-140 ατόμων. Επίσης λειτουργεί και το Κ.Α.Π.Η. Φιλιατρών.
4. Ψυχιατρείο (Αγ. Ανάργυροι). Είναι Ν.Π.Ι.Δ. και έχει δυναμικότητα 60 κλινών, αλλά στεγάζεται ακόμη σε λυόμενα λόγω των ζημιών που έχει υποστεί το κτίριο. Υπάρχει μελέτη για το νέο κτίριο.
5. Θεραπευτήριο Χρόνιων Παθήσεων Φιλιατρών. Είναι Ν.Π.Δ.Δ. και περιθάλπει σήμερα περίπου 35 άτομα τα οποία είναι κατάκοιτα ή ημικατάκοιτα. Έχει αναγερθεί νέο κτίριο το οποίο όμως δεν έχει λειτουργήσει ακόμη διότι δεν έχει τον κατάλληλο εξοπλισμό.
6. Παιδικοί Σταθμοί : Στο νομό λειτουργούν συνολικά 41 παιδικοί σταθμοί εκ των οποίων 23 είναι κρατικοί και 18 ιδιωτικοί. Οι περισσότεροι λειτουργούν στην Καλαμάτα (7 κρατικοί και 16 ιδιωτικοί), ενώ στη Μεσσήνη υπάρχουν 3 κρατικοί, στην Κυπαρισσία 2 (ένας κρατικός, ένας ιδιωτικός) και στους Γαργαλιάνους 2 (ένας κρατικός, ένας ιδιωτικός).

Τέλος σημειώνεται, ότι στο νομό υπάρχει παντελής έλλειψη οργανωμένων προγραμμάτων επαγγελματικής αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες.

1.5.6. Πολιτιστικά χαρακτηριστικά

Αρχαιολογικά Μνημεία

Με βάση τη χρονολογική παλαιότητα, στο νομό Μεσσηνίας υπάρχουν ανασκαφές οι οποίες ανάγονται στην τρίτη χιλιετία π.Χ. όπως είναι στα Ακοβίτικα και στη Βοδοϊκοιλιά με διώροφα κτίρια, βιοτεχνίες αγγειοπλαστικής, αποθήκες λαδιού και σιτηρών. Από την 2^η χιλιετία π.Χ. υπάρχουν θολωτοί τάφοι των Μυκηναίων και βρίσκονται στον Κάμπο Αβίας, από το Άνω Ψάρι μέχρι το Χαρακοπειό και από την Άνθεια μέχρι τη Μάλθη (όπου βρίσκεται ο πιο καλοδιατηρημένος

θολωτός τάφος της Ελλάδας). Επίσης βορειοανατολικά της Κυπαρισσίας υπάρχει ένας σπουδαίος αρχαιολογικός χώρος (της Περιστεριάς) με 4 θολωτούς τάφους του 15^{ου} αιώνα π.Χ. εκ των οποίων ο ένας είναι ο μεγαλύτερος στην Ελλάδα.

Εκεί βρέθηκαν κοσμήματα, κύπελλα και αγγεία (Μουσείο Χώρας). Από την εποχή των κλασικών χρόνων σώζεται ο Ναός του Επικούρειου Απόλλωνα (σύνορα Μεσσηνίας – Ηλείας) ο οποίος κατασκευάστηκε κατά το τελευταίο τέταρτο του 5^{ου} αιώνα π.Χ. και είναι έργο του αρχιτέκτονα Ικτίνου (αρχιτέκτονας του Παρθενώνα). Θεωρείται το 3^ο καλύτερα διατηρημένο μνημείο της κλασικής αρχαιότητας μετά τον Παρθενώνα και το Θησείο, ενώ έχουν αρχίσει εργασίες συντήρησής του που θα διαρκέσουν πάνω από 15 χρόνια.

Ένας άλλος αρχαιολογικός χώρος βρίσκεται στην αρχαία Ιθώμη, το ιερό βουνό της Αρχαίας Μεσσήνης και χρονολογείται από τον 4^ο αιώνα π.Χ. Ενώ οι ανασκαφές συνεχίζονται, ο επισκέπτης σήμερα μπορεί να δει το Ασκληπιείο, το Ναό της Αρτέμιδος Ορφίας, το ιερό της Δήμητρας και των Διοσκούρων, το Δημόσιο Λουτρό, το Στάδιο, το Γυμνάσιο, το Θέατρο κλπ. Η Αρχαία Μεσσήνη αναδεικνύεται σε μια από τις σημαντικότερες σε μέγεθος, μορφή και διατήρηση πόλη της αρχαιότητας και συμμετέχει στο πρόγραμμα MONITEC που τελεί υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης και υποστηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το πρόγραμμα αυτό έχει ως βασικό στόχο να βοηθήσει στη δημιουργία προϋποθέσεων για τη σύγχρονη χρήση των αρχαίων θεατρικών χώρων με αναστυλώσεις και συντηρήσεις, κυρίως με σύγχρονες μεθόδους.

Κάστρα

Ο Νομός Μεσσηνίας λόγω του ότι αποτελούσε κόμβο στη διακίνηση εμπορευμάτων τέθηκε υπό τον έλεγχο των Ενετών και των Φράγκων από το 1200 και μετά, οι οποίοι οδηγήθηκαν στην ανάγκη να

προστατευθούν οι παραθαλάσσιες πόλεις με διάφορα αμυντικά έργα (κάστρα). Σήμερα τα περισσότερα από αυτά είναι εγκαταλελειμμένα και κινδυνεύουν να καταστραφούν ολοσχερώς κι χρειάζονται άμεσες επεμβάσεις.

Η Κορώνη γνώρισε μεγάλη ακμή από το 13^ο έως και το 19^ο αιώνα, και το κάστρο της (ερείπια) έχει ανάγκη από πληρέστερη προστασία, διατήρηση και ανάδειξη.

Το κάστρο της Μεθώνης θεωρείται το μεγαλύτερο και καλύτερα διατηρημένο Βενετσιάνικο κάστρο της Μεσογείου με το θαυμάσιο ακροπύργιο, το Μπούρτζι.

Δυτικά της Πύλου υπάρχει το Νιόκαστρο, το οποίο κτίστηκε το 1573 από τους Οθωμανούς και πέρασε το 1686 στους Ενετούς, κάνοντάς το πρωτεύουσα της τότε επαρχίας Μεσσηνίας. Η ιστορία του κάστρου όμως δεν τελειώνει εδώ. Το 1715 καταλήφθηκε και πάλι από τους Οθωμανούς και το 1770 πέρασε στην κυριαρχία των Ρώσων για να ελευθερωθεί το 1821 από τους Έλληνες. Το 1825 προσωρινά καταλήφθηκε από τους Αιγυπτίους (Ιμπραήμ) για να παραδοθεί το 1827 και ύστερα από τη Ναυμαχία του Ναυαρίνου στους Γάλλους και το 1834 να περιέλθει στην Ελλάδα. Σήμερα γίνονται εργασίες ώστε να αποτελέσει ένα επισκέψιμο, οργανωμένο αρχαιολογικό χώρο όπου θα λειτουργεί έκθεση και βιβλιοθήκη σχετικά με την Ελληνική Επανάσταση του 1821.

Σημαντικό θεωρείται και το κάστρο της Αρκαδίας στην Κυπαρισσία, η οποία ανήκε στο Βασίλειο του Νέστορα (περίπου 1500 π.Χ.) και πιθανώς η ιστορία του κάστρου να αρχίζει εκεί. Όταν η Πελοπόννησος κατακτήθηκε από τους Φράγκους, η Κυπαρισσία έγινε έδρα Βαρονίας και στο κάστρο της έγιναν επισκευές. Σήμερα είναι αρκετά ερειπωμένο και με δυσκολία αναγνωρίζεται το αρχικό του σχέδιο. Η είσοδός του και ο πύργος έχουν καταστραφεί και λόγω καταρρακτωδών βροχών το 1977 κατέρρευσε και ο εξωτερικός περίβολος της δυτικής πλευράς.

Το κάστρο της Ανδρούσας ιδρύθηκε στα μέσα του 13^{ου} αιώνα και γνώρισε τη μεγαλύτερη ακμή το 14^ο και τον 15^ο αιώνα. Σήμερα διατηρείται μεγάλο τμήμα του εξωτερικού περιβόλου και ορισμένοι πύργοι.

Το κάστρο της Καλαμάτας, από τον Γουλιέλμο Βιλεαρδουίνο το 1208 και έχει πολλές οικοδομικές φάσεις (Φραγκοκρατία, ενετοκρατία, Τουρκοκρατία). Είναι αρκετά ερειπωμένο και έχουν αρχίσει ήδη έργα για την αποκατάσταση του τείχους για να αναδειχθεί σε ιστορικό μνημείο.

Βυζαντινά μνημεία

Τα Βυζαντινά μνημεία στο νομό είναι κυρίως εκκλησίες και μοναστήρια που χρονολογούνται από τον 10ο αιώνα. Μερικά από τα παλαιότερα είναι :

- Άγιοι Απόστολοι Καλαμάτας (1150)
- Ταξιάρχες Πολίχνης (10ου αιώνα με τοιχογραφίες 18^{ου} αι.)
- Σαμαρίνα (12^{ου} αιώνα με τοιχογραφίες που αποδίδονται σε εργαστήρι της Κωνσταντινούπολης).
- Αγ. Νικόλαος Ιθώμης (11^{ου} αιώνα)
- Αγ. Ονούφριος Μεθώνης (Παλαιοχριστιανικό κοιμητήριο)
- Ανδρομονάστηρο

Υπάρχουν ακόμη περίπου 20 βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία σε όλο το νομό Μεσσηνίας.

Παραδοσιακοί Οικισμοί Μάνης

Η αξιοποίηση των παραδοσιακών οικισμών της Μάνης, οι οποίοι αποτελούν ξεχωριστή πολιτιστική κληρονομιά του Νομού, έχει αναγάγει την περιοχή σε τόπο διεθνούς προβολής. Για την προστασία της ιστορικής και παραδοσιακής ταυτότητας βρίσκονται σε εξέλιξη από το 1975 διάφορα προγράμματα παρεμβάσεων. Το 1990 – 93 έχουν

εκπονηθεί ειδικές χωροταξικές μελέτες και το 1993 – 94 ψηφίστηκαν ειδικοί νόμοι για τους όρους δόμησης (εντός και εκτός σχεδίου) των οικισμών της Μεσσηνιακής και της Λακωνικής Μάνης, ενώ αρκετά κτίρια χαρακτηρίστηκαν ως διατηρητέα. Για την καλύτερη ανάδειξη και ανάπτυξη όλης της περιοχής συστήθηκε η «Αναπτυξιακή Εταιρεία Μάνης Α.Ε.», εκπονήθηκε το ειδικό αναπτυξιακό πρόγραμμα Μάνης με 6 υποπρογράμματα και διάρκεια 1994 έως 1999 καθώς και συνολική χρηματοδότηση 16,5 δις. δρχ.

Πολιτιστικές υποδομές

1. Καλαμάτα

- ❖ Το Δημοτικό Πνευματικό Κέντρο – Πανταζοπούλειος Λαϊκή Σχολή με 3.840 τ.μ. επιφάνεια. Διαθέτει πινακοθήκη σύγχρονης Ελληνικής τέχνης, βιβλιοθήκη, καθώς και χώρους για εκθέσεις και εκδηλώσεις.
- ❖ Το Αμφιθέατρο του Κάστρου της Καλαμάτας, χωρητικότητας 700 ατόμων, το οποίο φιλοξενεί θερινές πολιτιστικές εκδηλώσεις.
- ❖ Το Μουσείο Μπενάκη, όπου εκτίθενται αρχαία γλυπτά και ψηφιδωτά από το νομό Μεσσηνίας.
- ❖ Το Λαογραφικό Μουσείο του οποίου το κτίριο έχει καταστραφεί και γίνονται προσπάθειες ώστε τα 3.500 εκθέματά του να επανεκτεθούν.
- ❖ Η Πινακοθήκη Σύγχρονης Ελληνικής Τέχνης που στεγάζεται στο Δημοτικό Πνευματικό Κέντρο.
- ❖ Η Δημοτική Επιχείρηση Πολιτιστικής Ανάπτυξης (Δ.Ε.Π.Α.Κ.) Καλαμάτας. Έχει οργανώσει τμήματα χορού, μουσικής και εικαστικών όπου διδάσκονται οι αντίστοιχες τέχνες.
- ❖ Το Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Καλαμάτας (ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.Κ.) το οποίο στεγάζεται στο παλιό εργοστάσιο της Ηλεκτρικής Εταιρείας.
- ❖ Η Φιλαρμονική του Δήμου που ιδρύθηκε το 1940.
- ❖ Υπάρχει και λειτουργεί ένας ιδιωτικός κινηματογράφος καθώς και η Κινηματογραφική Λέσχη Καλαμάτας, η οποία κατά τους χειμερινούς

μήνες παρουσιάζει τις προβολές της στο Αμφιθέατρο του Πνευματικού Κέντρου ενώ κατά τους καλοκαιρινούς μήνες φιλοξενείται στην τσάρα του ιδιωτικού κινηματογράφου «Βακαλαπούλειο».

- ❖ Έχουν αναπαλαιωθεί 15 διατηρητέα κτίρια στα οποία στεγάζονται διάφορες υπηρεσίες του Δήμου (Τεχνική Υπηρεσία κλπ)
- ❖ Έχει δρομολογηθεί η κατασκευή του Μεγάλου Χορού (στο χώρο όπου βρισκόταν το εργοστάσιο «Λιναρδάκη»). Το έργο αυτό είναι κόστους 1,7 δις. δρχ. και χρηματοδοτείται από το 2^ο Κ.Π.Σ.
- ❖ Υπάρχει και λειτουργεί Λαϊκή Βιβλιοθήκη, ενώ να σημειωθεί ότι από την πόλη απουσιάζει μια σύγχρονη δημόσια βιβλιοθήκη.

Τέλος, στην πόλη δραστηριοποιούνται αρκετοί ερασιτεχνικοί πολιτιστικοί σύλλογοι και σωματεία με διάφορους στόχους, όπως την πνευματική καλλιέργεια, τη μουσική, το χορό, την παράδοση, το θέατρο και τον αθλητισμό. Σημαντικό πολιτιστικό γεγονός για την πόλη και για όλη την Ελλάδα αποτελεί το Διεθνές Φεστιβάλ Χορού, το οποίο διοργανώνεται κάθε χρόνο από το 1995 στα πλαίσια του Ε.Π.Δ.Π. (Εθνικό Πολιτιστικό Δίκτυο Πόλεων). Ήδη έχουν πραγματοποιηθεί με εξαιρετική επιτυχία τέσσερα φεστιβάλ, τα οποία εκτός από παραστάσεις χορού περιλαμβάνουν και παράλληλες εκδηλώσεις όπως τα σεμινάρια για επαγγελματίες χορευτές.

2. Υπόλοιπη Μεσσηνία

- ❖ Μεσσήνη : Ο δήμος οργανώνει διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις (π.χ. καρναβάλια), ενώ κατά διαστήματα διοργανώνει φιλοσοφικά συνέδρια στο Φιλοσοφικό Κέντρο του Ιδρύματος Έρευνας και Νεοελληνικής Φιλοσοφίας.
- ❖ Μεθώνη : Ο πολιτιστικός σύλλογος της πόλης οργανώνει ψυχαγωγικές, μορφωτικές και διάφορες άλλες κοινωνικές εκδηλώσεις, ενώ παράλληλα λειτουργεί θεατρικό τμήμα και δανειστική βιβλιοθήκη.

- ❖ Πεταλίδι : Υπάρχει Δημόσια βιβλιοθήκη με 2.000 βιβλία
- ❖ Πύλος : Λειτουργεί αρχαιολογικό μουσείο.
- ❖ Χώρα : Λειτουργεί μουσείο με 4.000 αρχαιολογικά ευρήματα όλων των εποχών, ενώ κάθε καλοκαίρι ο δήμος διοργανώνει φεστιβάλ τέχνης «Νεστόρεια».
- ❖ Φιλιατρά : Η πολιτιστική κίνηση της πόλης είναι έντονη. Διαθέτει δημοτικό κινηματογράφο και ο πολιτιστικός σύλλογος «Πυρσός» έχει δημιουργήσει την βιβλιοθήκη Εράνης στο Φουρναράκειο Πνευματικό Κέντρο.
- ❖ Κυπαρισσία : Στην πόλη δραστηριοποιείται ο Μορφωτικός Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κυπαρισσίας με χορευτικά τμήματα παραδοσιακών χορών και μπαλέτου, τμήματα χορωδίας και μουσικής, χωρίς όμως να υπάρχει καμία κτιριακή υποδομή, πρόβλημα που εντοπίζεται σε όλη τη Μεσσηνιακή περιφέρεια.

1.6. Οικονομική φυσιογνωμία του Νομού

1.6.1. Διάρθρωση και εξέλιξη των τομέων οικονομικής δραστηριότητας

Η παραγωγικότητα μετρείται ως το παραγόμενο προϊόν ανά μονάδα. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης της παραγωγικότητας για το νομό την περίοδο 1981 – 1991 είναι υψηλός για τον πρωτογενή τομέα (4,63%), πολύ χαμηλός για τον δευτερογενή τομέα (0,9%) και για τον τριτογενή αρνητικός (-2,95%). Για το σύνολο των τομέων η μέση ετήσια αύξηση είναι 1,51%.

1. Ως προς την σύνθεση του ΑΕΠ κατά τομέα :

- ◆ Ο νομός ήταν και συνεχίζει και σήμερα να είναι κατεξοχήν αγροτικός αφού η συμμετοχή του πρωτογενή τομέα στο ΑΕΠ του νομού είναι υπερδιπλάσια του αντίστοιχου μεγέθους για το σύνολο της χώρας (30,5% και 14,9% αντίστοιχα, για το 1994).
- ◆ Ο δευτερογενής τομέας δεν έχει μεταβληθεί σημαντικά σε σχετικά μεγέθη (ως αναλογία στο συνολικό ΑΕΠ του νομού μεταξύ 1970 και 1994) παραμένει όμως σε χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με το σύνολο της χώρας.
- ◆ Ο τριτογενής τομέας διευρύνθηκε σημαντικά μεταξύ 1970 και 1994, παραμένει όμως και αυτός σε χαμηλότερα επίπεδα σχέση με τη χώρα.
- ◆ Σε σχέση με την Περιφέρεια Πελοποννήσου ο νομός δεν παρουσιάζει ουσιαστική διαφοροποίηση ως προς την τομεακή διάρθρωση του ΑΕΠ. Ο πρωτογενής τομέας βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο, η συμμετοχή του δευτερογενή τομέα στο ΑΕΠ του νομού υστερεί λίγο έναντι του αντίστοιχου μεγέθους της περιφέρειας ενώ για τον τριτογενή τομέα η εικόνα αντιστρέφεται.

2. Ως προς την εξέλιξη του προϊόντος ανά τομέα:

- ◆ Το προϊόν του πρωτογενή τομέα μειώνεται σε πραγματικά μεγέθη (το προϊόν του κάθε τομέα μετρείται σε σταθερές τιμές 1970) μεταξύ 1970 και 1994, σε αντίθεση με την περιφέρεια και τη χώρα όπου παρατηρείται αύξηση (26% κι 35,5% αντίστοιχα).
- ◆ Για την ίδια περίοδο το προϊόν του δευτερογενή τομέα αυξάνεται σε πραγματικά μεγέθη κατά τον ίδιο περίπου ρυθμό με το σύνολο της χώρας και σε χαμηλότερα επίπεδα από την περιφέρεια.
- ◆ Ο τριτογενής τομέας υπερδιπλασιάζεται σε απόλυτα μεγέθη με ρυθμούς αντίστοιχους με την περιφέρεια της χώρας.

1.6.2. Επενδύσεις

Οι επενδύσεις ως σημαντική παράμετρος της αναπτυξιακής διαδικασίας μιας περιοχής πρέπει να εξετάζονται τόσο ποσοτικά (ύψος επενδυμένων κεφαλαίων) όσο και ποιοτικά (τομείς και επιμέρους κλάδοι στους οποίους πραγματοποιούνται). Επίσης, η διάκριση σε ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις είναι σημαντική καθότι όσο υψηλότερη είναι η αναλογία των ιδιωτικών προς τις συνολικές επενδύσεις τόσο πιο αυτονομημένη και δυναμική είναι η αναπτυξιακή διαδικασία. Κατά κανόνα οι δημόσιες επενδύσεις πραγματοποιούνται σε έργα υποδομής (τεχνικής και κοινωνικής) τα οποία είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα.

Στον πίνακα 6.2 παρατιθένται τα ετήσις αντίστοιχα στοιχεία για την περίοδο 1988 – 1994. Παρόλο που παρατηρείται μια ασυμφωνία στα απόλυτα μεγέθη της περιόδου αυτής με τα αντίστοιχα απόλυτα μεγέθη των ετών 1980 και 1987, προφανώς λόγω των διαφορετικών πηγών προέλευσης και του διαφορετικού ίσως τρόπου μέτρησης των μεγεθών, είναι δυνατόν να συναχθούν συμπεράσματα από τα σχετικά μεγέθη της περιόδου 1988 – 1994, τα κυριότερα των οποίων είναι:

- ♦ Η αναλογία ιδιωτικές / συνολικές επενδύσεις στο νομό είναι κατά μέσο όρο 75% περίπου κατά τη διάρκεια της περιόδου 1988 – 1994, ενώ για την περιφέρεια και την χώρα η αναλογία αυτή είναι 2% - 3% υψηλότερη.
- ♦ Οι συνολικές επενδύσεις ως ποσοστό στο ΑΕΠ μειώνονται στο νομό από 35,6% το 1988 σε 12,5% το 1994. Τα αντίστοιχα μεγέθη για την περιφέρεια είναι 19,5% και 12,1% ενώ για το σύνολο της χώρας η αναλογία παραμένει σταθερή για όλη την περίοδο γύρω στο 30%.
- ♦ Οι διαπεριφερειακές συγκρίσεις δείχνουν ότι οι επενδύσεις στο νομό αντιστοιχούσαν στο 41,5% των επενδύσεων της περιφέρειας το 1988 και στο 24,9% το 1994. Σε σχέση με την χώρα τα αντίστοιχα μεγέθη είναι 1,6% και 0,5%.

Πίνακας 6.2: Δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις, 1988 και 1994. Νομός – Περιφέρεια – Χώρα.

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Νομός							
Ιδιωτικές	22.683	24.041	25.776	23.543	22.293	24.210	20.098
Δημόσιες	8.043	8.105	5.979	7.022	8.944	7.400	5.788
Σύνολο	30.726	32.146	31.755	30.565	31.237	31.610	25.886
Περιφέρεια							
Ιδιωτικές	59.066	65.363	77.682	74.272	74.516	85.302	79.343
Δημόσιες	14.887	16.266	14.796	17.065	23.517	24.835	24.513
Σύνολο	73.953	81.629	92.478	91.337	98.033	110.137	103.856
Χώρα							
Ιδιωτικές	1.542.600	1.918.000	2.451.600	2.887.700	3.132.200	3.347.600	3.631.800
Δημόσιες	424.100	529.400	575.500	762.500	904.900	1.016.600	1.098.900
Σύνολο	1.966.700	2.447.400	3.027.100	3.650.200	4.037.100	4.364.200	4.730.700
Νομός / Περιφέρεια							
Ιδιωτικές	38,4%	36,8%	33,2%	31,7%	29,9%	28,4%	25,3%

Δημόσιες	54,0%	49,8%	40,4%	41,1%	38,0%	29,8%	23,6%
Σύνολο	41,5%	39,4%	34,3%	33,5%	31,9%	28,7%	24,9%
Νομός / Χώρα							
Ιδιωτικές	1,5%	1,3%	1,1%	0,8%	0,7%	0,7%	0,6%
Δημόσιες	1,9%	1,5%	1,0%	0,9%	1,0%	0,7%	0,5%
Σύνολο	1,6%	1,3%	1,0%	0,8%	0,8%	0,7%	0,5%

Τέλος, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ο νομός Μεσσηνίας ανήκε στην 4^η ζώνη κινήτρων του Ν. 1892/90 (υψηλά ποσοστά επιχορήγησης) και ως εκ τούτου συγκέντρωσε υψηλότερα ποσοστά επενδύσεων μέσω του αναπτυξιακού νόμου από την περιφέρεια και το σύνολο της χώρας.

1.7. Πρωτογενείς τομέας

1.7.1. Φυτική παραγωγή

Ο πρωτογενής τομέας περιλαμβάνει τέσσερις βασικούς τομείς:

- ◆ Τομέας φυτικής παραγωγής
- ◆ Τομέας ζωικής παραγωγής
- ◆ Τομέας των δασών
- ◆ Τομέας της αλιείας

1.7.2. Ζωική παραγωγή

Παρόλο που δεν λογίζεται ως κτηνοτροφικός, η παραγωγή του σε προϊόντα ζωικής προέλευσης δεν είναι αμελητέα. Σχετικά με το κρέας, σημαντική παρουσιάζεται η παραγωγή του νομού ως προς της περιφέρεια στο βοδινό (48%) και κατά δεύτερο λόγο το πρόβειο και αίγιο (29% περίπου). Ως προς τη χώρα η παραγωγή του νομού είναι ασήμαντη (1,3% συνολικά, 3,1% για το αίγιο). Στη παραγωγή γάλακτος και στα σευτερογενή προϊόντα η εικόνα είναι αντίστοιχη. Εκεί

που ο νομός βρίσκεται στο 3% περίπου σχετικά με τη χώρα είναι το κατσικίσιο γάλα, τα δέρματα, το μέλι, το μαλακό τυρί και η μυζήθρα. Σχετικά με την περιφέρεια για τα ίδια προϊόντα η παραγωγή του νομού βρίσκεται μεταξύ 20% και 30%.

1.7.3. Σύνοψη υφισταμένης κατάστασης στον πρωτογενή τομέα

A. Διάρθρωση κλάδων φυτικής παραγωγής

- ◆ Η διάρθρωση των κυριότερων κλάδων φυτικής παραγωγής, με κυρίαρχο τον κλάδο της ελαιοκαλλιέργειας δεν αφήνουν πολλά περιθώρια για την αναδιοργάνωση των καλλιεργειών του νομού. Η διαπίστωση αυτή ενισχύεται και από το γεγονός ότι ένα αξιόλογο τμήμα του κλάδου αυτού ανήκει σε ιδιοκτήτες, που δεν είναι κατά κύριο επάγγελμα μόνο αγρότες. Εξάλλου, η αναδιάρθρωση πολυετών καλλιεργειών προσκρούει καταρχήν στη (δικαιολογημένη) επιφύλαξη των αγροτών για ένα μέτρο που απαιτεί καταστροφή φυτικού κεφαλαίου και πολλές φορές αναμονή για αναπλήρωση απολεσθέντος εισοδήματος.
- ◆ Το εφαρμοζόμενο τα τελευταία χρόνια πρόγραμμα ανανέωσης και επέκτασης της καλλιέργειας της συκιάς, αν και έχει ενθαρρυντικά αποτελέσματα στον κλάδο αυτό, δεν αναμένεται να επηρεάσει σημαντικά το αγροτικό εισόδημα του νομού.
- ◆ Στον κλάδο της αμπελοκαλλιέργειας παρατηρείται σταδιακή μείωση των εκτάσεων των σταφιδάμπελων και σταθερότητα ως προς τις καλλιεργούμενες με οιναμπέλους εκτάσεις που όμως παρατηρείται ποιοτική αναβάθμιση με την εγκατάσταση ποιοτικά οينوποιήσιμων ποικιλιών.
- ◆ Ο κλάδος των κηπευτικών εμφανίζει σημεία εκσυγχρονισμού τόσο στις θερμοκηπιακές καλλιέργειες (νέες ποικιλίες – καλύτερες κατασκευές), όσο και στις υπαίθριες καλλιέργειες (επέκταση καλλιεργειών χαμηλής κάλυψης, νέες ποικιλίες).

Β. Μετασυλλεκτική διαχείριση γεωργικών προϊόντων

- ◆ Αδύνατο σημείο των κύριων κλάδων φυτικής παραγωγής αποτελεί η μετασυλλεκτική διαχείριση των προϊόντων. Συγκεκριμένα, αν εξαιρέσει κανείς τα ξερά σύκα, όπου υπάρχει κάποιο οργανωμένο σύστημα τυποποίησης και εμπορίας εποπτευόμενο από τη «Συκική», στα άλλα προϊόντα η παρέμβαση των συνεταιριστικών οργανώσεων είναι είτε υποτυπώδης (ελαιόλαδο) είτε ανύπαρκτη. Η έλλειψη αυτή αποδυναμώνει την ανταγωνιστικότητα των Μεσογειακών προϊόντων, παρά τα αναμφισβήτητα ανώτερα ποιοτικά χαρακτηριστικά τους έναντι ομοειδών προϊόντων άλλων χωρών (π.χ. ελαιόλαδο Ιταλίας, Ισπανίας και Β.Αφρικής κλπ).
- ◆ Το πρόβλημα επεκτείνεται από την έλλειψη τοπικών γεωργικών βιομηχανιών μεταποίησης γεωργικών προϊόντων (χυμοποίηση εσπεριδοειδών, μεταποίηση τομάτας κλπ).
- ◆ Επιπρόσθετα η σχετικά μεγάλη απόσταση από τις εσωτερικές αγορές, αφενός επιβαρύνει τα προϊόντα με αυξημένο κόστος μεταφοράς και αφετέρου έχει αρνητικές επιπτώσεις στα ποιοτικά χαρακτηριστικά των νωπών κυρίως προϊόντων.

Γ. Υποδομές Γεωργικού Τομέα

- ◆ Το μέγεθος και ο κατακερματισμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε συνδυασμό με επικρατούσες κοινωνικές συνθήκες (π.χ. περαιτέρω σμίκρυνση και διαίρεση της αγροτικής γής με τη κληροδότηση αγροτεμαχίων σε όλα τα τεκνά του αγρότη), περιορίζει σημαντικά τις δυνατότητες οργάνωσης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων με επιχειρηματικά κριτήρια. Υπό αυτές τις συνθήκες, τυχόν αναγκαίες επενδύσεις για εξοπλισμό και έγχειες βελτιώσεις κρίνονται ασύμφωρες.

- ◆ Η έλλειψη αρδευτικών έργων σε συνδυασμό με την κακή διαχείριση τυχόν υπαρχόντων (αρδευτικά δίκτυα άνω και κάτω ζώνης Παμίσου), δεν επιτρέπει την πλήρη αξιοποίηση της διαθέσιμης γης. Η αναζήτηση αρδευτικού ύδατος από κάθε αγρότη μεμονωμένα με ατομικές γεωτρήσεις, εκτός του ότι είναι αντισοικονομική, συμβάλλει και στην αλόγιστη χρήση των διαθέσιμων υπόγειων υδάτινων πόρων. Η δημιουργία μικρών υδατοφραγμάτων, η οποία είναι εφικτή με χαμηλό κόστος σε πολλά σημεία ποταμοχειμάρων του νομού, θα μπορούσε να ικανοποιήσει σημαντικές αρδευτικές ανάγκες των καλλιεργειών.
- ◆ Αν στις προαναφερθείσες αδυναμίες προστεθούν και άλλες όπως η έλλειψη επαρκούς επιστημονικής και τεχνολογικής υποστήριξης των αγροτών, δημιουργείται ένα πλαίσιο άσκησης της αγροτικής δραστηριότητας, το οποίο αφενός αποθαρρύνει τους νέους να εισέλθουν στο επάγγελμα του αγρότη και αφετέρου προκαλεί απογοήτευση στους ήδη απασχολούμενος στον τομέα, με αποτέλεσμα την περαιτέρω μείωση της παραγωγικότητας.

Κοινοτικά προγράμματα ενίσχυσης της γεωργίας

Κανονισμός 866/90 – 3669/93

Ο κανονισμός αυτός αποτελεί τροποποίηση των Κ. 355/77 και 4256/88 και αφορά στην ενίσχυση επανδυτικών σχεδίων με αντικείμενο την μεταποίηση γεωργικών προϊόντων. Ειδικότερα επιχορηγούνται επενδύσεις που:

- ◆ Συμβάλλουν στον προσανατολισμό της παραγωγής ανάλογα με την εξέλιξη της κατάστασης που επικρατεί στις αγορές ή οδηγούν στη δημιουργία νέων δυνατοτήτων διάθεσης για την γεωργική παραγωγή, ιδίως με την παραγωγή νέων προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων των προϊόντων που προέρχονται από την καλούμενη βιολογική γεωργία.

- ◆ Οδηγούν σε μείωση της χρησιμοποίησης των μηχανισμών παρέμβασης των κοινών οργανώσεων αγοράς εφ' όσον ανταποκρίνονται στην ανάγκη βελτίωσης των διαρθρώσεων μακροπρόθεσμα.
- ◆ Πραγματοποιούνται σε περιφέρειες που χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερες δυσκολίες προσαρμογής στις οικονομικές επιπτώσεις λόγω των εξελίξεων της κατάστασης που επικρατεί στις αγορές ή ωφελούν τις εν λόγω περιφέρειες.

Ειδικότερα ο κανονισμός 866/90 περιλαμβάνει έργα για «βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων» στους τομείς: κρέας, γάλα και γαλακτοκομικά προϊόντα, αυγά – πουλερικά, μέλι, σηροτροφία, σιτηρά, ελαιούχα προϊόντα, κρασί, οπωροκηπευτικά, άνθη, γεώμηλα, ζωοτροφές.

Το ύψος της επιδότησης για το νομό Μεσσηνίας είναι 50% επι του ύψους της επένδυσης (το μέγιστο επιχορηγούμενο ποσοστό) και προϋποθέτει ίδια συμμετοχή του επενδυτή τουλάχιστον 25%. Υπεύθυνος φορέας στο νομό είναι το τμήμα προγραμματισμού και γεωργικών διαρθρώσεων της διεύθυνσης Γεωργίας.

ΠΕΠ Πελοποννήσου – Ήπιες μορφές ενέργειας

Αφορά στην κατασκευή θερμοκηπίων προηγμένης τεχνολογίας (τυποποιημένων). Κατά το 1996 εγκρίθηκαν μελέτες για θερμοκήπια εκτάσεως 7 στρεμμάτων συνολικού ύψους επένδυσης 143,3 εκατ. δρχ. Το ποσοστό επιδότησης είναι 50% και για νέους αγρότες ανέρχεται στο 60%.

Υπεύθυνος φορέας στο Νομό επίσης το Τμήμα Προγραμματισμού και Γεωργικών Διαρθρώσεων της Δ/σης Γεωργίας.

Πρόγραμμα Εξισωτικών Αποζημιώσεων – Κανονισμός 75/268

Το πρόγραμμα εξισωτικής αποζημίωσης άρχισε να εφαρμόζεται από το 1981 και έχει δύο σκέλη:

- ◆ Ενίσχυση των εκμεταλλεύσεων **φυτικής παραγωγής** (ανά στρέμμα) για τα στρέμματα που καλλιεργούνται συστηματικά με αυτοαπασχόληση. Η εκμετάλλευση θα πρέπει να είναι από 20 μέχρι 150 στρέμματα.
- ◆ Ενίσχυση των εκμεταλλεύσεων **ζωικής παραγωγής** (ανα ζωική μονάδα) για τα ζώα που εκτρέφονται (βοοειδή – αιγοπρόβατα) καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου στη γεωργική εκμετάλλευση. Το ζωικό κεφάλαιο δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 30 ζωικές μονάδες.

Η ενίσχυση αυτή χορηγείται μόνο στις **ορεινές και μειονεκτικές κοινότητες**, κατά την έννοια της οδηγίας 75/268 της Ε.Ε. (στην περιοχή ευθύνης της Δ/σης Γεωργίας Ν. Μεσσηνίας είναι 127 Δήμοι και Κοινότητες σε σύνολο 206, με αριθμό υποβληθέντων αιτήσεων 3000).

Δικαιούχοι του προγράμματος είναι τα φυσικά και μη φυσικά πρόσωπα που έχουν τις ακόλουθες προϋποθέσεις.

- ◆ Είναι γεωργοί και αρχηγοί γεωργικής εκμετάλλευσης.
- ◆ Είναι μόνιμοι κάτοικοι των ορεινών ή μειονεκτικών περιοχών.
- ◆ Είναι άτομα ηλικίας από 18 μέχρι 65 ετών.
- ◆ Κατέχουν νόμιμα (ιδιοκτησία ή ενοικίαση) και αξιοποιούν με αυτοαπασχόληση στις ορεινές ή μειονεκτικών περιοχές τουλάχιστον 20 στρέμματα γεωργικής έκτασης.
- ◆ Δεν λαμβάνουν σύνταξη από οποιοδήποτε ταμείο εσωτερικού ή εξωτερικού, σαν έμμεσα ασφαλισμένοι, ούτε έχουν ενταχθεί στο πρόγραμμα πρόωρης συνταξιοδότησης του ΥΠ.ΓΕ (εξαιρούνται οι συνταξιούχοι αναπηρίας με ποσοστό αναπηρίας μικρότερο του 67%).
- ◆ Δεν έχουν μόνιμη γεωργική απασχόληση. Είναι δυνατόν όμως όσοι πραγματοποιούν σε εξωγεωργικούς τομείς λιγότερα από 140 ημερομίσθια, καθώς και όσον το εισόδημα από τομείς εκτός της γεωργίας δεν ξεπερνά το 1.500.000 δρχ. να κριθούν δικαιούχοι.

- ♦ Αναλαμβάνουν την υποχρέωση να συνεχίσουν τη γεωργική δραστηριότητα μέσα στις ορεινές ή μειονεκτικές περιοχές για 5 τουλάχιστον χρόνια και να μη μειώσουν τη συνολική γεωργική τους έκταση κάτω από 20 στρέμματα ή ζωικό τους κεφάλαιο πέραν του 30% του έτους βάσης.

Υπεύθυνος φορέας στο Νομό είναι επίσης το Τμήμα Προγραμματισμού και Γεωργικών Διαρθρώσεων της Δ/νσης Γεωργίας.

1.8. Δευτερογενής τομέας

1.8.1. Γενικά

Ο δευτερογενής τομέας ο οποίος περιλαμβάνει τους τομείς ορυχείων, της μεταποίησης, της ενέργειας και των κατασκευών, έχει πολύ μεγάλη σημασία για την ανάπτυξη μιας τοπικής οικονομίας. Ιδιαίτερα, το ποσοστό του προϊόντος της μεταποίησης ως προς το σύνολο της βιομηχανικής παραγωγής, δείχνει το βαθμό της βιομηχανικής ανάπτυξης μιας χώρας ή περιοχής και την κλαδική δομή της βιομηχανίας της.

Στο νομό Μεσσηνίας, ο οποίος έχει χαρακτηριστεί ως «φθίνουσα» βιομηχανική περιοχή, ο δευτερογενής τομέας παρουσιάζει αργούς ρυθμούς ανάπτυξης και βιομηχανική στασιμότητα, ενώ σημαντική είναι η εξάρτηση της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας από τον πρωτογενή και τον τριτογενή τομέα. Πιο συγκεκριμένα όπως φαίνεται στον πίνακα 8.1, ο δευτερογενής τομέας συμμετέχει στην διαμόρφωση του Ακαθάριστου Προϊόντος του νομού με ποσοστά σημαντικά χαμηλότερα σε σχέση με εκείνα του πρωτογενή και του τριτογενή τομέα, αλλά και σε σχέση με τα αντίστοιχα της Περιφέρειας και της Χώρας. Τα χαμηλά αυτά ποσοστά και η υπανάπτυξη του τομέα γενικότερα, οφείλονται κυρίως στην κρίση την οποία υφίσταται η μεταποίηση καθώς και η καθήλωση της δραστηριότητας των

υπολοίπων κλάδων του τομέα. Στοιχεία που συμπληρώνουν την εικόνα της βιομηχανικής παρακμής είναι η έλλειψη μεγάλων βιομηχανικών μονάδων, βασικών έργων υποδομής και ιδιωτικών επενδύσεων.

Πίνακας 8.1: Απόλυτη και ποσοστιαία σύνθεση ΑΕΠ κατά τομέα δραστηριότητας στην Μεσσηνία, την Πελοπόννησο και το σύνολο της χώρας, τα έτη 1984, 1988 και 1994.

Έτος	Τομέας	Μεσσηνία		Πελοπόννησος		Ελλάδα	
		ΑΕΠ (εκ. δρχ.) Τρεχ. Τιμές	%	ΑΕΠ (εκ. δρχ.) Τρεχ. Τιμές	%	ΑΕΠ (εκ. δρχ.) Τρεχ. Τιμές	%
1984	Πρωτ.	26.180	47,3	76.966	39,6	591.395	17,6
	Δευτ.	9.540	17,2	45.126	23,2	982.839	29,2
	Τριτ.	19.647	35,5	72.443	37,2	1.788.354	53,2
	Σύνολο	55.367	100	194.535	100	3.362.588	100
1988	Πρωτ.	30.613	35,4	129.539	34,2	1.085.449	16,4
	Δευτ.	17.263	20,0	105.394	27,9	1.876.563	28,3
	Τριτ.	38.512	44,6	143.485	37,9	3.657.571	55,3
	Σύνολο	86.388	100	378.418	100	6.619.583	100
1994	Πρωτ.	63.330	30,5	262.335	30,4	2.387.103	15,0
	Δευτ.	38.251	18,4	200.303	23,2	3.999.837	25,0
	Τριτ.	106.106	51,1	399.030	46,3	9.592.132	60,0
	Σύνολο	207.687	100	861.668	99,9	15.979.072	100

1.8.2. Μεταποίηση

1.8.2.1. Γενικά

Παρά την κρίση και τη συρρίκνωση που έχει υποστεί ο μεταποιητικός τομέας την τελευταία δεκαετία, με αποτέλεσμα την χαμηλή του προσφορά στην οικονομική ζωή του Νομού, η Μεσσηνία διαθέτει σημαντική βιομηχανική παράδοση. Την δεκαετία του 1920, όταν δηλαδή η βιομηχανία στην Ελλάδα έκανε τα πρώτα της βήματα,

μεγάλες και αξιόλογες βιομηχανικές μονάδες ιδρύθηκαν στο Νομό, μερικές από τις οποίες λειτουργούν μέχρι και σήμερα. Στη συνέχεια και μέχρι την δεκαετία του 1960 παρατηρείται αποχή από την βιομηχανική δραστηριότητα, ενώ κατά τη δεκαετία αυτή ιδρύονται κάποιες μικρές βιομηχανικές μονάδες. Έξαρση παρατηρείται την δεκαετία του 1970, όπου ιδρύονται 4 από τις μεγαλύτερες βιομηχανικές μονάδες στο Νομό.

Στη συνέχεια και μέχρι το 1988, η επενδυτική δραστηριότητα στη βιομηχανία και βιοτεχνία παρουσιάζει στασιμότητα. Οι επενδύσεις που γίνονται αφορούν μικρές μονάδες κυρίως Γεωργικών Συνεταιρισμών, όπως τυποποίησης αγροτικών προϊόντων και ελαιουργείων. Από τα τελευταία στοιχεία που διαθέτουμε για τον αριθμό των καταστημάτων στην Μεσσηνία (Σεπτέμβριος 1997), διαφαίνονται έντονα τα σημάδια της κρίσης στη μεταποιητική δραστηριότητα του Νομού. Το ποσοστό μείωσης των καταστημάτων την περίοδο 1988 – 1997 είναι 11%, ενώ συνολικά την περίοδο 1973 – 1997, το ποσοστό ανέρχεται σε 19%.

1.8.2.2. «Μεγάλη» βιομηχανία

Η μέχρι τώρα ανάλυση αναφερόταν στην μεταποιητική δραστηριότητα έως και το 1988, διότι δεν υπάρχουν πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία. Παρόλα αυτά βάσιμα συμπεράσματα για την βιομηχανική εξέλιξη τα έτη 1993 και 1994 μπορούν να εξαχθούν από τις στατιστικές έρευνες της ΕΣΥΕ για τη «μεγάλη» βιομηχανία, που αναφέρονται στις επιχειρήσεις που απασχολούν από 10 άτομα και πάνω.

1.8.2.3. Χωροταξική διάρθρωση

Το πρότυπο της χωρικής κατανομής των μεταποιητικών επιχειρήσεων στο Νομό δεν έχει προέλθει από κάποιο σχεδιασμό αλλά από την εξέλιξη των παραγωγικών δομών και σχέσεων διαχρονικά στα

πλαίσια της αγοράς, στη σφαίρα της παραγωγής και της ανταλλαγής. Έτσι, οι περισσότερες επιχειρήσεις είναι συγκεντρωμένες γύρω από το ευρύτερο αστικό κέντρο της Καλαμάτας το οποίο αφ' ενός διαθέτει την πιο πλήρη υποδομή σε μεταφορές, επικοινωνίες κλπ. Και είναι το κύριο διαμετακομιστικό κέντρο και αφ' ετέρου αποτελεί το κέντρο της οικονομικής δραστηριότητας του Νομού σε όλους τους τομείς.

Παρόλο που έχουν γίνει προσπάθειες ορθολογικής και οργανωμένης χωροθέτησης με τη δημιουργία δύο ΒΙ.ΠΕ στο Νομό (μελιγαλά και Σπερχογεία) οι μεταποιητικές επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε αυτές είναι σχεδόν ανύπαρκτες. Οι βιομηχανικές αυτές περιοχές θα μπορούσαν να συμβάλλουν αποφασιστικά στο διαχωρισμό των οικιστικών από τις βιομηχανικές χρήσεις γης και συνεπώς στη διαφύλαξη της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος, εάν και όταν αξιοποιηθούν.

Παράλληλα με τις ΒΙ.ΠΕ. υπάρχει και το ΒΙΟ.ΠΑ όπου συγκεντρώνονται βιοτεχνίες και επιχειρήσεις χαμηλής όχλησης και το οποίο έχει ήδη κορεστεί και δεν μπορεί να ικανοποιήσει τη μεγάλη ζήτηση.

Λόγω της χαμηλής επενδυτικής δραστηριότητας στο Νομό, δεν υπάρχει πρόβλημα ζωνοποίησης των διάσπαρτων βιομηχανιών και προς το παρόν δεν προτείνονται τέτοιες ζώνες. Όσον αφορά τις βιοτεχνικές – βιομηχανικές μονάδες για τη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, αυτές χωροθετούνται στους τόπους παραγωγής της πρώτης ύλης εφόσον δεν έχουν δυσμενείς περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

1.8.3. Ορυχεία

Στον τομέα εξόρυξης υπάρχουν μόνο λατομεία μαρμάρου και αδρανών υλικών. Από το Υπουργείο Ενέργειας και Φυσικών Πόρων έχουν καθοριστεί οι παρακάτω λατομικές ζώνες στο Νομό (18312/21 – 11 – 83):

♦ Περιοχή Προφήτη Ηλία – Αγκινάρα	430 στρέμματα
♦ Περιοχή Προφήτη Ηλία	535 στρέμματα
♦ Περιοχή Καστανιάς	630 στρέμματα
♦ Περιοχή Κάμπου	640 στρέμματα
♦ Περιοχή Κυνηγού – Μανδήλος	900 στρέμματα
♦ Περιοχή Άνω Άμφειας	4.000 στρέμματα
♦ Περιοχή Κάτω Άμφειας	500 στρέμματα
♦ Περιοχή Τσούκα	335 στρέμματα

Μεμονωμένα λατομεία αδρανών υλικών υπάρχουν επίσης στις περιοχές Κατσαρού, Γαργαλιάνων, Κυπαρισσίας και Καλαμάτας, ενώ σημαντική ποσότητα λιγνίτη έχει επισημανθεί στην περιοχή της Κορώνης.

1.9. Τριτογενής τομέας

1.9.1. Γενικά

Ο τριτογενής τομέας, ο οποίος χαρακτηρίζεται ως τομέας υπηρεσιών, περιλαμβάνει τους εξής επιμέρους κλάδους:

- ♦ Μεταφορές και Επικοινωνίες
- ♦ Εμπόριο
- ♦ Τράπεζες και Ασφάλειες
- ♦ Κατοικία
- ♦ Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα
- ♦ Υγεία – Πρόνοια και Εκπαίδευση
- ♦ Υπόλοιπος τομέας παροχής υπηρεσιών γενικότερα

Ο τομέας του τουρισμού παρόλο που διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στην Ελληνική οικονομία, δεν μπορεί να αναλυθεί ως ξεχωριστός τομέας διότι είναι αδύνατον να υπολογιστεί ή

να εκτιμηθεί το εισόδημα του τουριστικού προϊόντος. Αυτό οφείλεται κυρίως στην εμπλοκή πολλών επαγγελματιών στην απασχόληση για τη παραγωγή του τουριστικού προϊόντος, που κατατάσσονται σε άλλον επιμέρους τομέα (εμπόριο, μεταφορές κλπ). Αυτό είναι εφικτό μόνο σε περιπτώσεις υπολογισμού υποκατηγοριών που ασχολούνται αποκλειστικά με την παραγωγή τουριστικού προϊόντος, όπως τα ξενοδοχεία.

Γενικότερα ο τομέας των υπηρεσιών παρουσιάζει μια αύξηση τόσο σε απόλυτα όσο και σε σχετικά μεγέθη τις τελευταίες δεκαετίες, ως αποτέλεσμα της ανάπτυξης της οικονομίας και των διαρθρωτικών και τεχνολογικών αλλαγών που πραγματοποιούνται σε διεθνές επίπεδο. Η αύξηση αυτή έχει λάβει χώρα και στη Μεσσηνία και μάλιστα με μεγαλύτερους ρυθμούς από ότι στο σύνολο της Χώρας.

1.9.2. Απασχόληση στον τριτογενή τομέα

Τα ποσοστά συμμετοχής του τριτογενή τομέα στη σύνθεση της απασχόλησης στο Ν. Μεσσηνίας, κυμαίνονται στα ίδια επίπεδα με τα αντίστοιχα για την περιφέρεια και σε αρκετά χαμηλότερα σε σχέση με τη Χώρα. Αξιοσημείωτη είναι η ποσοστιαία αύξηση της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα σε επίπεδο νομού κατά τη δεκαετία '80 (από 24,65% το '81 σε 42,37% το '91).

Πίνακας 9.6: Απασχόληση στον τριτογενή τομέα παραγωγής του Νομού, της Περιφέρειας και της Χώρας κατά τα έτη 1981, 1991.

	% 1981	% 1991
Μεσσηνία	24,65	42,37
Πελοπόννησος	26,63	41,65
Ελλάδα	43,25	51,0

1.9.3. Ο τουριστικός τομέας

Ο Ν. Μεσσηνίας χαρακτηρίζεται ως μια ενδιάμεση περίπτωση τουριστικής ανάπτυξης, όσον αφορά την προσφορά τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών. Με άλλα λόγια σε πρώτη φάση ενεργοποιήθηκε η τουριστική ζήτηση, απόρροια της πληθώρας όχι μόνο των φυσικών πόρων (κλιματολογικών και περιβαλλοντικών) αλλά και πολιτιστικών. Παράλληλα, οι τουριστικοί καταναλωτές είναι ισορροπημένος σχετικά συνδυασμός ημεδαπών και αλλοδαπών.

Σε γενικές γραμμές παρατηρείται μερική μόνο ανάδειξη και αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του νομού, και αυτό λόγω έλλειψης ενός δυναμικού σχεδιασμού, όχι μόνο σε επίπεδο νομού αλλά και σε επίπεδο περιφέρειας και προπάντων χώρας. Αυτό είναι αποτέλεσμα της μη οργανωμένης εκμετάλλευσης των τουριστικών πόρων και της αδυναμίας παρακολούθησης και κατά συνέπεια προσαρμογής στις μεταβολές της τουριστικής αγοράς.

1.10. Επιχειρηματικές Δραστηριότητες της Τ.Α

1.10.1. Επιχειρηματική δραστηριότητα Α' βάθμιας Αυτοδιοίκησης

Η σημαντική επιλογή της δημιουργίας πλαισίου επιχειρηματικής δράσης της αυτοδιοίκησης ενισχύθηκε σημαντικά στη δεκαετία του '80. Τα βασικά νομοθετήματα προς αυτήν τη κατεύθυνση είναι ο Ν. 1065/80 αλλά κυρίως ο Ν. 1416/84 με τον οποίο παρεσχέθη η απαραίτητη ευελιξία, με προωθημένες αρμοδιότητες μέσω μηχανισμών όπως η σύναψη προγραμματικών συμβάσεων κλπ. Για επιχειρηματική δράση της Τ.Α.

Υπήρξαν και άλλα νομοθετήματα ενδιάμεσα που αφορούσαν στην επιχειρηματική δραστηριότητα της ΤΑ, μεταξύ των οποίων και ο

N. 1069/80 «περί συστάσεως ΔΕΥΑ» και ο αναπτυξιακός νόμος **1892/90** που καθορίζει αναπτυξιακά κίνητρα και δίνει δυνατότητες στην επιχειρηματική δράση της ΤΑ, πέραν της ενίσχυσης της ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

Ο προσανατολισμός των δημοτικών επιχειρήσεων μπορεί να αφορά στις εξής ενδεικτικές παρεμβάσεις:

- ◆ Προστασία περιβάλλοντος.
- ◆ Συγκράτηση της μετανάστευσης μέσω ευκαιριών επιχορήγησης και τόνωση της υπαίθρου.
- ◆ Προώθηση των πολιτιστικών αξιών
- ◆ Ανάπτυξη της συνεταιριστικής αντίληψης κλπ.

Οι τομείς αναφοράς είναι:

- ◆ Πρωτογενής τομέας
- ◆ Εκμετάλλευση ορυκτού πλούτου
- ◆ Αξιοποίηση ενέργειας
- ◆ Μεταποίηση (επεξεργασία αγροτικών προϊόντων κλπ)
- ◆ Κατασκευές – οικιστικά προγράμματα
- ◆ Εμπόριο, βιοτεχνικές εγκαταστάσεις, βιομηχανικές υποδομές
- ◆ Τουρισμός, πολιτιστικές λειτουργίες

Γενικά οι σκοποί και τα αντικείμενα των Δημοτικών Επιχειρήσεων κατά κανόνα ταυτίζονται με την εξυπηρέτηση αναγκών των δημοτών της τοπικής κοινωνίας με την ευρύτερη έννοια.

1.10.2. Κατηγορίες επιχειρήσεων της Τ.Α και θεσμικό πλαίσιο

1. Αμιγής δημοτική κοινοτική επιχείρηση που συνίσταται από ένα δήμο ή κοινότητα.

2. Αμιγής διαδημοτική ή διακοινοτική επιχείρηση που συνίσταται από κοινού από δύο ή περισσότερους δήμους ή κοινότητες.
3. Δημοτική επιχείρηση συνεταιριστικού χαρακτήρα που συνίσταται από ένα δήμο ή κοινότητα και φυσικά πρόσωπα (αρ. 43 Ν. 1416/84).
4. Ανώνυμη εταιρία ΟΤΑ, Τ.Ε.Δ.Κ και συνεταιρισμών (δημοσυνεταιριστική Α.Ε.) που συνίσταται ως ανώνυμη εταιρία ΟΤΑ και Τ.Ε.Δ.Κ με συνεταιρισμούς (αριθ. 44, Ν. 1416/84).
5. Δημοτική ή κοινοτική εταιρεία λαϊκής βάσης που συνίσταται ως ανώνυμη εταιρία από φορείς της Τ.Α, συνεταιρισμούς και άλλα νομικά ή φυσικά πρόσωπα (αρ. 45, Ν. 1416/84).
6. Α.Ε. φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης που συνίσταται από δήμους, κοινότητες, Τ.Ε.Δ.Κ και επιχειρήσεις ΟΤΑ (αρ. 46, παρ. 1 Ν. 1416/84).
7. Επιχειρήσεις στις οποίες φορείς της ΤΑ, Δήμοι και Κοινότητες, Τ.Ε.Δ.Κ, Κ.Ε.Δ.Κ.Ε και επιχειρήσεις ΟΤΑ διατηρούν πάντοτε μαζί με συνεταιρισμούς την πλειψηφεία των μετοχών ή μεριδίων.
8. Επιχειρήσεις ύδρευσης – αποχέτευσης Δήμων και Κοινοτήτων και των συνδέσμων τους (Ν. 890/79 και Ν. 1069/80).
9. Α.Ε. με κύριους σκοπούς:
 - ♦ Την τεχνική υποστήριξη των ΟΤΑ
 - ♦ Την ενθάρρυνση των τοπικών αναπτυξιακών παραγωγικών πρωτοβουλιών, συμβουλών κλπ.
 - ♦ Την ανάληψη από φορείς του δημοσίου τομέα ερευνών, μελετών κλπ. (Ν. 1518/85, αρ.16 και εγγ. ΥΠ.ΕΣ. 85050/29/11/84).

Πέραν αυτών οι Δήμοι και οι Κοινότητες, οι Τ.Ε.Δ.Κ και η Κ.Ε.Δ.Κ.Ε μπορούν να συμμετέχουν και σε συνιστώμενες ή υπάρχουσες επιχειρήσεις των ΟΤΑ στις οποίες συμμετέχουν εκτός από τους ΟΤΑ και τους φορείς ΤΑ και άλλα νομικά ή φυσικά πρόσωπα χωρίς ποσοστιαίους ή άλλους περιορισμούς. Λειτουργούν απαραίτητως με τη μορφή της Α.Ε. ή εταιρίες μικτής οικονομίας ή συνεταιρισμό, εκτός εκείνων που συμμετέχουν Τ.Ε.Δ.Κ. και Κ.Ε.Δ.Κ.Ε που

λειτουργούν μόνο ως Α.Ε. Ακόμη οι Ο.Τ.Α μπορούν να συμμετέχουν σε κοινοπραξία (αρ. 205 παρ. 6 Ν. 1065/80 και αρ. 35 Ν. 1416/84).

Στη σφαίρα των έργων που προβλέπονται από επιχειρήσεις ΟΤΑ, μπορούν επίσης να είναι: κατασκευή – λειτουργία θεάτρου, κινηματογράφου, παραθαλάσσιες τουριστικές εγκαταστάσεις, Parking, Λουτρά κλπ.

Αν και ο περιορισμός των ΟΤΑ είναι κοινωνικός και όχι εμπορικός εν τούτοις, με τις διατάξεις των αρ. 263 μέχρι και 277 του Δ.Κ.Κ. προβλέπεται η δημιουργία επιχειρήσεων που οργανώνονται και λειτουργούν κατά το σύστημα των σχετικών ιδιωτικών επιχειρήσεων, συνεταιρισμών του Ν. 602/1915 κλπ. Και των Α.Ε. του Ν. 2190/20 που δίνει τη δυνατότητα εκμετάλλευσης και πραγματοποίησης κερδοφορίας. Από τις διατάξεις αυτές διαφαίνονται τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των δημοτικών και κοινοτικών επιχειρήσεων, που συνίσταται αφενός στην εξυπηρέτηση του κοινού (κοινωνικός προορισμός) και αφετέρου στην απόκτηση κέρδους (εσόδων) από την εκμετάλλευσή τους (εμπορικούς σκοπούς).

Όπως αναφέρεται στην εισηγητική έκθεση του Ν. 1416/1984, οι δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις στοχεύουν να δράσουν με κοινωνικά κριτήρια όσον αφορά τους στόχους τους και ιδιωτικοοικονομικά όσον αφορά τη λειτουργία τους, με σκοπό την εξυπηρέτηση του κοινού και την αξιοποίηση διάσπαρτων πλουτοπαραγωγικών πόρων, την αύξηση του τοπικού προϊόντος, αξιοποίηση τοπικών πλεονεκτημάτων, αύξηση εσόδων και δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Οι απαραίτητες ενέργειες και προϋποθέσεις που είναι αναγκαίες για τη σύσταση των δημοτικών και κοινοτικών επιχειρήσεων είναι:

- ♦ Πλήρης οικονομοτεχνική μελέτη
- ♦ Απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου και
- ♦ Απόφαση του Περιφερειακού Διευθυντή που δημοσιεύεται στην εφημερίδα της κυβερνήσεως.

Επισημαίνεται ότι για την απλούστευση της διαδικασίας σύστασης δημοτικών ή κοινοτικών επιχειρήσεων, αντί του Π.Δ. που προέβλεπε η παρ. 3 του άρθρου 205 του Ν. 1065/80 περί κυρώσεως δημοτικού και κοινοτικού κώδικα θεσπίστηκε με το άρθρο 35 του Ν. 1416/1984 και του άρθρου 5 παρ. 3 Ν. 2307/1995, η έκδοση σχετικής απόφασης του Περιφερειακού Διευθυντή.

Οι δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και διέπονται κατ' αρχήν από τις διατάξεις των άρθρων 263 έως 277 του Δ.Κ.Κ και των Νόμων 890/1979, 1069/1980 και άρθρου 16 Ν. 1518/1985 και των σχετικών διατάξεων του Αστικού Κώδικα και του Εμπορικού Νόμου.

Στην έννοια των περιουσιακών στοιχείων περιλαμβάνονται τα ακίνητα (αστικά ή αγροτικά) κτίρια ή οικόπεδα που διαθέτει το Δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο για τη συγκρότηση της επιχείρησης και τα κινητά ήτοι, μετοχές, ομολογίες, ρευστό σε χρήμα, ή συνάλλαγμα μηχανολογικές και τεχνικές εγκαταστάσεις οχηματαγωγά κλπ. Η αξία των περιουσιακών στοιχείων αυτών προσδιορίζεται από την Επιτροπή του άρθρου 9 του κωδικοποιημένου Ν. 2190/1920 «περί Α.Ε.».

1.10.3. Επιχειρηματική δραστηριότητα Β' βάθμιας Αυτοδιοίκησης

Με βάση τα νομοθετήματα Π.Δ. 596/89 και Ν. 2218/94 (Ίδρυση Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης), οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις μπορούν να συνιστούν δικές τους επιχειρήσεις ή να μετέχουν σε επιχειρήσεις που συνιστούν μαζί με άλλα νομικά ή φυσικά πρόσωπα ή σε επιχειρήσεις που ήδη υπάρχουν:

1. Για την εκτέλεση έργων που έχουν σκοπό την εξυπηρέτηση του κοινού, καθώς και για την οικονομική εκμετάλλευση των έργων αυτών.
2. Για την παραγωγή αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών που έχουν σκοπό την εξυπηρέτηση του κοινού.

3. Για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων που έχουν σκοπό την πραγματοποίηση εσόδων.

Δύο ή περισσότερες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις μπορούν να συνιστούν κοινές επιχειρήσεις και να συμμετέχουν σε υφιστάμενες όμοιες επιχειρήσεις.

Η σύσταση αμιγούς επιχείρησης από Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και η συμμετοχή σε διανομαρχιακή επιχείρηση γίνεται μετά, από πλήρη οικονομοτεχνική μελέτη και απόφαση του Νομαρχιακού Συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφεία του συνόλου των μελών του. Η απόφαση αυτή δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και αποτελεί το καταστατικό της επιχείρησης και σε περίπτωση συστάσεως εμπράγματων δικαιωμάτων μεταγραφτέο τίτλο στο υποθηκοφυλάκειο. Στην απόφαση του Ν.Σ. για την σύσταση αμιγούς επιχείρησης αναφέρεται η επωνυμία, ο σκοπός, η διάρκεια και η έδρα της επιχείρησης, η διοίκηση, το κεφάλαιο, καθώς και κάθε άλλο στοιχείο αναγκαίο κατά την κρίση του Ν.Σ. Για τη σύσταση αμιγούς επιχείρησης Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις των αρθ. 260 έως 270 του Δ.Κ.Κ (Π.Δ. 410/95).

Οι διατάξεις του Π.Δ. 596/89 έχουν εφαρμογή για την σύσταση αμιγών επιχειρήσεων από τις Ν.Α. ή τη συμμετοχή τους σε τέτοιες επιχειρήσεις. Ως αμιγής επιχείρηση Ν.Α. ή αμιγής νομαρχιακή επιχείρηση νοείται μια επιχείρηση την οποία συνιστά μια Ν.Α. και η οποία λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.Δ. 323/89 ή 410/94 και με την παρ. 2502/84 Υ.Α., όπως αυτές εφαρμόζονται αναλογικά σύμφωνα με τις διατάξεις του αρθ. 48 του Ν. 1622/86.

Οι παραπάνω επιχειρήσεις των Ν.Α. αποτελούν νομικά ιδιωτικού δικαίου και διέπονται από τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά από το νόμο. Η ευθύνη Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, που συνιστά ή συμμετέχει σε αμιγή επιχείρηση, περιορίζεται στο ποσοστό συμμετοχής της στο κεφάλαιο της επιχείρησης.

Η σύσταση ή η συμμετοχή σε επιχείρηση που δεν είναι αμιγής, της Ν.Α. γίνεται ύστερα από πλήρη οικονομοτεχνική μελέτη, με απόφαση του Ν.Σ. που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφεία του συνόλου των μελών του. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται η επωνυμία, ο σκοπός, η διάρκεια και η έδρα της επιχείρησης, τα περιουσιακά στοιχεία που εισφέρονται, το ποσό συμμετοχής στο κεφάλαιο της επιχείρησης και η εκπροσώπηση της Ν.Α. στα όργανα της επιχείρησης. Οι επιχειρήσεις αυτές λειτουργούν με τη μορφή της ανώνυμης εταιρίας ή της εταιρείας μικτής οικονομίας ή της αστικής εταιρείας μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Με την ίδια διαδικασία είναι δυνατή η συμμετοχή Ν.Α. σε κοινοπραξία.

Οι Ν.Α. μπορούν να συνιστούν ανώνυμες εταιρείες με συνεταιρισμούς, είτε μόνες τους είτε με Δήμους, Κοινότητες και Τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων.

Μπορούν επίσης να συνιστούν εταιρείες λαϊκής βάσης μαζί με τους άλλους φορείς της Τ.Α. συνεταιρισμούς και άλλα νομικά ή φυσικά πρόσωπα.

Οι Ν.Α. μπορούν να συνιστούν επίσης:

- ♦ Ανώνυμες εταιρείες του αρθ. 272 παρ. 1α του Π.Δ. 323/1989 και
- ♦ Επιχειρήσεις του αρθ. 274 παρ. 1β του Π.Δ. 323/1989 ή μετέχουν σε αυτές.

Δεν επιτρέπεται η επιχορήγηση από Ν.Α., Δήμο ή Κοινότητα, οποιασδήποτε επιχείρησης που αυτοί συνιστούν ή συμμετέχουν με την επιφύλαξη των διατάξεων του αρθ. 28 του Π.Δ. 323/1989 «περί προγραμματικών συμβάσεων».

Για όλες τις επιχειρήσεις της Ν.Α. εφαρμόζονται αναλογικά οι διατάξεις των αντίστοιχων άρθρων του Π.Δ. 323/1989, καθώς και κάθε άλλη διάταξη νόμου, προεδριού διατάγματος και υπουργικής απόφασης που αφορά τις επιχειρήσεις των Ο.Τ.Α.

1.10.4. Οι αναπτυξιακοί φορείς γενικά

Για την προώθηση της συστηματικής δράσης των τοπικών αναπτυξιακών φορέων έχουν συσταθεί δύο ενώσεις, μια σε εθνικό (HELADA) και μια σε ευρωπαϊκό (EURADA).

1. Ελληνική Ένωση Αναπτυξιακών Εταιριών (HELADA)

Η Ελληνική Ένωση Αναπτυξιακών Εταιρειών αποτελεί τον φορέα εκπροσώπησης των αναπτυξιακών εταιρειών και έχει σαν καταστατικό σκοπό την διασφάλιση και προώθηση των συμφερόντων των μελών της, την εκπροσώπηση τους συλλογικά εθνικά, ευρωπαϊκά και διεθνή όργανα, την προώθηση θεσμικών παραμβάσεων με σκοπό την περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, τη δικύωση με εθνικούς ή διεθνείς φορείς με παρόμοια δραστηριότητα κλπ.

2. European Association of Development (EURADA)

Πρόκειται για φορέα που έχει ιδρυθεί από αναπτυξιακές επιχειρήσεις του ευρωπαϊκού χώρου. Τα τακτικά μέλη απαριθμούν πάνω από 100 και εδρεύει στις Βρυξέλλες. Το έργο της ένωσης μέλη της οποίας είναι η Α.Δ.Ε.Κ., η Ε.Ε.Τ.Α.Α. και η Αναπτυξιακή Θεσσαλονίκης είναι:

- ◆ Ενημέρωση των μελών της για τις εξελίξεις στον Ευρωπαϊκό Χώρο.
- ◆ Δικύωση και συνεργασίες για προγράμματα αναπτυξιακών παρεμβάσεων και μεταφορά τεχνογνωσίας για ενέργειες ολοκληρωμένη παρεμβάσεων.
- ◆ Τεχνική βοήθεια για εκπόνηση μελετών.
- ◆ Παρέμβαση στις αρμόδιες γενικές διευθύνσεις της Ε.Ε. Για τις πολιτικές των διαρθρωτικών δράσεων της Ε.Ε., αναφορικά με το πλαίσιο δράσης αρμοδιότητες αναπτυξιακών φορέων.

1.10.5. Αναπτυξιακοί φορείς Μεσσηνίας

Στο νομό Μεσσηνίας εμφανίζεται ένας σημαντικός αριθμός φορέων. Μεταξύ αυτών είναι παραδοσιακοί φορείς του δημοσίου (π.χ. ΕΟΜΜΕΧ, ΟΑΕΔ κλπ.) το επιμελητήριο Μεσσηνίας, Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση Καλαμάτας (Α.Δ.Ε.Κ.).

Στη συνέχεια γίνεται μια σύντομη αναφορά στους φορείς αυτούς:

1. Αναπτυξιακή Εταιρεία Ν.Α. Μεσσηνίας

Η Αναπτυξιακή Εταιρεία Ν.Α. Μεσσηνίας είναι Α.Ε. (Ν.Π.Ι.Δ.), σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Δ.Κ.Κ. και ιδύθηκε το 1996. Στην εταιρεία συμμετέχουν οι παρακάτω κοινωνικοί εταίροι του Νομού:

- ◆ Ν.Α. Μεσσηνίας
- ◆ Τ.Ε.Δ.Κ. Μεσσηνίας
- ◆ Ε.Α.Σ. Μεσσηνίας
- ◆ Επιμελητήριο Μεσσηνίας
- ◆ Εργατικό κέντρο
- ◆ Ένωση ξενοδόχων Μεσσηνίας
- ◆ ΑΔΕΔΥΜ Α.Ε.

Η εταιρεία έχει δραστηριοποιηθεί στους παρακάτω τομείς:

- ◆ Υλοποίηση προγραμμάτων επιμόρφωσης / κατάρτισης, σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα, για τους υπαλλήλους της ΝΑΜ και της Περιφερειακής διοίκησης (επιδοτούμενα), αλλά και για ιδιώτες (αυτοχρηματοδοτούμενα).
- ◆ Συνεργασία με την ΝΑΜ σε ενέργειες πληροφόρησης και δημοσιότητας του έργου της (ημερίδες, εκδηλώσεις, INTERNET).
- ◆ Γενικότερη υποστήριξη του έργου της ΝΑΜ με προτάσεις, εισηγήσεις και εκπόνηση μελετών.

Από 1/9/1997 η Αναπτυξιακή εταιρεία της ΝΑ Μεσσηνίας είναι φορέας υλοποίησης του γραφείου Βιομηχανικής Αλλαγής Ν. Μεσσηνίας

στα πλαίσια του επιχειρηματικού προγράμματος Βιομηχανίας του ΥΠ.ΑΝ.

2. Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση Καλαμάτας - ΑΔΕΚ

Κυριότερες δραστηριότητες της Α.Δ.Ε.Κ. είναι:

Βιοτεχνικές – Βιομηχανικές υποδομές

- ♦ Διαχείριση και λειτουργία του ΒΙΟ.ΠΑ. Καλαμάτας το οποίο παρέχει το οποίο παρέχει οργανωμένη υποδομή σε επαγγελματικούς χώρους για 64 επιχειρήσεις από το 1990 εντός του οποίου απασχολούνται 200 άτομα συνολικά και περιλαμβάνει το κέντρο ανάπτυξης Μ.Μ.Ε. (διοικητήριο) στο οποίο στεγάζεται η ΑΔΕΚ και ο ΕΟΜΜΕΧ.
- ♦ Διαχείριση και ανάπτυξη δημοτικών εμπορικών κέντρων και εγκατάσταση Μ.Μ.Ε. σε μικρές επαγγελματικές μονάδες συνολικής δυναμικότητας 65 επιχειρήσεων που λειτουργούν από το 1990.
- ♦ Διοίκηση και διαχείριση ΒΙ.ΠΕ Σπερχογείας ύστερα από εκχώρηση του δικαιώματος από την Ε.Τ.Β.Α. και το Δήμο Καλαμάτας.
- ♦ Ενέργειες προσέλκυσης άμεσων ξένων επενδύσεων και ενημέρωση εγχώριων επενδυτών για τις δυνατότητες μέσω κινήτρων. Εκπόνηση υλικού επενδυτικής προβολής σε ξένους επενδυτικούς οδηγούς.
- ♦ Ενέργειες και υποβολή προτάσεων ένταξης της Μεσσηνίας στα προγράμματα αναδιοργάνωσης και ανάσχεσης της φθίνουσας βιομηχανικής πορείας και υποστήριξης της τοπικής απασχόλησης.

3. Τομέας Μ.Μ.Ε.

- ◆ Διοργάνωση ενημερωτικών εκδηλώσεων – επαφών και προγράμματα εκθέσεων, επιχειρηματικών συναντήσεων, δημιουργίας κοινών επιχειρήσεων, που υλοποιούνται από ΑΔΕΚ, Ο.Π.Ε, ΣΕΒΕ και άλλους φορείς.
- ◆ Συμμετοχή στις πιο πάνω αποστολές και ανάληψη ευθύνης διοργάνωσης επιχειρηματικών εκδηλώσεων.
- ◆ Υλοποίηση προγράμματος Multimedia, ενημέρωση υποβολής του Νομού σε συνεργασία με την Ν.Α.
- ◆ Παραγωγή ενημερωτικού εντύπου για τις Μ.Μ.Ε (250 συνδρομητές).
- ◆ Προβολή – προώθηση προϊόντων υπηρεσιών.
- ◆ Εφαρμογές Τηλεματικής.
- ◆ Συμμετοχής σε προγράμματα ανταλλαγής εμπειριών και μεταφορά τεχνογνωσίας της Ε.Ε. μεταξύ αναπτυξιακών φορέων και οργανωτικής τοπικής αυτοδιοίκησης με επίκεντρο τις υπηρεσίες υπέρ των ΜΜΕ καθώς και συμμετοχή σε συνέδρια οικονομικού χαρακτήρα γύρω από ζήτημα περιφερειακής ανάπτυξης, ΜΜΕ και ΟΝΕ, χρηματοδότηση ΜΜΕ, σύγχρονα χρηματοπιστωτικά κλπ.

1.11. Κοινοτικά προγράμματα

1.11.1 Κοινοτικά προγράμματα

Τα κοινοτικά προγράμματα είναι ένα εργαλείο για την εφαρμογή της ενιαίας κοινοτικής πολιτικής.

Η ανάλυση κατά κοινοτικό πρόγραμμα είναι η εξής:

1. ΕΑΠΤΑ

- ◆ Ειδικό αναπτυξιακό πρόγραμμα τοπικής αυτοδιοίκησης. Περιλαμβάνει δράσεις για έργα υποδομής και συγκεκριμένα για την Μεσσηνία Τεχνικές υποδομές (Διακοινοτική οδοποιία, οδοποιία, βασικές υποδομές, δημοτική οδοποιία δεξαμενές και ύδρευση, αγωγοί ομβρίων).
- ◆ Κοινωνικές υποδομές (προώθηση εξαγωγών προϊόντων, στήριξη τοπικής οικονομίας).
- ◆ Ποιότητα ζωής (διατηρητέα, αναπλάσεις παραλιών, σχέδιο πόλεως, πολεοδομικός σχεδιασμός).
- ◆ Προστασία περιβάλλοντος (αγωγοί λημμάτων, βιολογικοί καθαρισμοί και προστασία περιβάλλοντος).

στους τομείς:

Η απορροφητικότητα των έργων του ΕΑΠΤΑ ανέρχεται στο 45% περίπου. Τα περισσότερα έργα ξεκίνησαν το 1995 και προβλέπεται να ολοκληρωθούν εντός το 1999.

2 Προγράμματα Ταμείου Συνοχής

Ειδικότερα για την Καλαμάτα τα έργα που εκτελέστηκαν είχαν ενταχθεί στο προσωρινό και οριστικό Ταμείο Συνοχής με τίτλο «Ολοκλήρωση Αποχετευτικού Δικτύου Καλαμάτας».

Σκοπός των έργων του προσωρινού Τ.Σ. ήταν η κατασκευή δικτύου ακαθάρτων και η αντιμετώπιση των προβλημάτων αποχέτευσης της πόλης ως και η κατασκευή βασικής υποδομής για αποχέτευση της ευρύτερης περιοχής.

◆ Προσωρινό Ταμείο Συνοχής

Τα έργα που εντάχθηκαν σ' αυτό το χρηματοδοτικό πλαίσιο έχουν εκτελεστεί ήδη από το 1994 από την ΔΕΥΑ Καλαμάτας είναι:

1993: Αγωγοί αποχέτευσης	8.005 μ.μ (Εσωτερικό δίκτυο Καλαμάτας)
Θαλάμοι επιθεώρησης	237 τεμάχια

1994: Αγωγοί αποχέτευσης Καλαμάτας)	12.02535	μ.μ.	(Εσωτερικό	δίκτυο
Θαλάμοι επιθεώρησης	311	τεμάχια		
<hr/>				
Σύνολο Αγωγοί 20.028 μ.μ.				
Θάλαμοι 548 τεμ.				

Το προβλεπόμενο φυσικό αντικείμενο εκτελέστηκε στο 100%.

♦ Οριστικό Ταμείο Συνοχής

Τίτλος έργου «Ολοκλήρωση του δικτύου Αποχέτευσης και επέκταση των Σταθμών Βιολογικού Καθαρισμού Καλαμάτας».

Τα έργα ξεκίνησαν το 1995, βρίσκονται σε εξέλιξη και προβλέπεται να ολοκληρωθούν εντός του 1998.

Ήδη έχουν υπογραφεί και οι δύο συμβάσεις και έχουν ξεκινήσει οι εργασίες για τα έργα:

- α) Συλλεκτήρες ακαθάρτων οδού Ναυαρίνου μήκους 812 μ. Ποσού: 36.749.000 δρχ
- β) Συλλεκτήρες ακαθάρτων περιοχής Ασπροχώματος – Νοσοκομείου (Α' φάση) μήκους 5.835 μ. Ποσού: 111.792.000 δρχ.

Όλα τα έργα του Τ.Σ υλοποιούνται από την Δ.Ε.Υ.Α Καλαμάτας.

Στην περιοχή της Πύλου με την υπαρ. 3394/22 – 11 – 96 απόφαση της επιτροπής εντάχθηκε στο Τ.Σ το έργο με τίτλο «Αποχέτευση και Βιολογικός Καθαρισμός Πύλου». Το έργο έχει προϋπολογισμό 2 δις. δρχ. περίπου και χρηματοδοτείται κατά 80% από το Τ.Σ.

Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα, το έργο προβλέπεται να ολοκληρωθεί μέχρι 31 – 13 – 99. Για τη μονάδα βιολογικού καθαρισμού ήδη υπεγράφη η σχετική σύμβαση ποσού 800 εκ. δρχ.

Η σκοπιμότητα του έργου είναι προφανής δεδομένου ότι μέχρι σήμερα το υπάρχον αποχετευτικό σύστημα προκαλεί επιβάρυνση του περιβάλλοντος αφού τα λύματα εκβάλλουν στην παραλία της Πύλου, γεγονός που έπρεπε να αντιμετωπιστεί άμεσα, όταν μάλιστα ληφθεί ότι η περιοχή έχει μεγάλη τουριστική κίνηση.

Στην περιοχή του Δήμου Μεσσήνης, ο Δήμος έχει υποβάλει πρόταση χρηματοδότησης στο πλαίσιο του Τ.Σ που αφορά στο έργο ολοκλήρωσης του δευτερεύοντος δικτύου αστικών λυμάτων και βρίσκεται στο στάδιο της αξιολόγησης.

3. Leader

Ο δυτικός άξονας του Νομού από Κυπαρισσία έως Πύλο εντάχθηκε στο Leader I στα πλαίσια του 1^ο ΚΠΣ. Το πρόγραμμα έχει ολοκληρωθεί και αφορούσε κυρίως παρεμβάσεις και έργα αγροτουριστικής υποδομής.

Το 1996 εντάχθηκε στο πρόγραμμα Leader II, στα πλαίσια του 2^{ου} ΚΠΣ, η περιοχή της Μάνης (Μεσσηνιακή και Λακωνική).

Το συνολικό ύψος του προγράμματος είναι 1185,85 εκατ. δρχ. εκ των οποίων τα 750 εκατ. αποτελούν τη δημόσια δαπάνη (επιδότηση). Ο χρονικός ορίζοντας του προγράμματος είναι το 2000. Το πρόγραμμα διαρθρώνεται σε 6 μέτρα:

- ◆ Μέτρο 1 με τίτλο Τεχνική Στήριξη, ύψους 80 εκ. δρχ.
- ◆ Μέτρο 2 με τίτλο Επαγγελματική Κατάρτιση, ύψους 50 εκ. δρχ.
- ◆ Μέτρο 3 με τίτλο Αγροτουρισμός, ύψους 70 εκ. δρχ.
- ◆ Μέτρο 4 με τίτλο Μικρές επιχειρήσεις – Βιοτεχνίες, ύψους 120 εκ. δρχ.
- ◆ Μέτρο 5 με τίτλο Αξιοποίηση Επιτόπου και Εμπορία Γεωργικής – Δασοκομικής – Αλιευτικής Παραγωγής, ύψους 100 εκ. δρχ.
- ◆ Μέτρο 6 με τίτλο Διατήρηση και Βελτίωση του Περιβάλλοντος Χώρου, ύψους 100 εκ. δρχ.

Το ποσοστό επιχορήγησης είναι 60%, με υποχρέωση των επενδυτών να καλύψουν το υπόλοιπο 40% του ύψους των παραγωγικών επενδύσεων.

1.11.2. Κοινοτικές πρωτοβουλίες

1. Πρωτοβουλία Horizon

Η πρωτοβουλία αυτή αφορά κατάρτιση ατόμων με ειδικές ανάγκες και υλοποιήθηκε από το Δήμο Καλαμάτας με πόρους του ΕΚΤ την περίοδο 1992 – 93.

Η συγκεκριμένη αυτή δράση είχε προϋπολογισμό 60 εκ. δρχ. συνολικά. Εκπαιδεύτηκαν 20 άτομα με διάρκεια προγράμματος 600 ωρών στη χρήση συστημάτων πληροφορικής.

2. Πρωτοβουλία Now

Φορέας εκτέλεσης ήταν ο Δήμος Καλαμάτας με χρηματοδότηση από το ΕΚΤ προϋπολογισμού 42 εκ. δρχ. για τη περίοδο 1992 – 93, με διάρκεια κατάρτισης 500 ωρών. Η δράση αφορούσε την κατάρτιση 40 άνεργων γυναικών σε τρεις διαφορετικούς τομείς:

- ◆ Επεξεργασία και σύνθεση λουλουδιών διακόσμησης.
- ◆ Αγροτουρισμός.
- ◆ Αρχιτεκτονική τοπίου.

1.12. Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα της περιοχής

Όπως προκύπτει από την ανάλυση του Α' μέρους, η Μεσσηνία εμφανίζει μεν ορισμένα σοβαρά μειονεκτήματα που αποτελούν περιοριστικούς παράγοντες στην προσπάθεια για ανάπτυξη, αλλά παράλληλα έχει και κάποια πλεονεκτήματα τα οποία μπορεί να

εκμεταλλευτεί προκειμένου να δρομολογήσει μια νέα διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης.

Τα σημαντικότερα τοπικά μειονεκτήματα μπορούν να συνοψισθούν στα εξής:

- ◆ Η κυριαρχία του πρωτογενή τομέα για δεκαετίες περιόρισε τις δυνατότητες ανάπτυξης τόσο του δευτερογενή όσο και του τουρισμού και κατέστησε την περιοχή ιδιαίτερα ευάλωτη σε εξωγενείς εξελίξεις που προσδιορίζουν ανά πάσα στιγμή την ποσότητα και την τιμή του παραγόμενου προϊόντος. Η άμεση εξάρτηση της από καλλιέργεια της ελιάς η οποία μετά τις ενισχύσεις της προηγούμενης αγροτικής πολιτικής της Ε.Ε. εξαπλώθηκε υπερβολικά, είχε σαν αποτέλεσμα την απώλεια κάθε βαθμού ευελιξίας της τοπικής οικονομίας. Η τάση αυτή συνέταινε στην μη ισόρροπη ανάπτυξη της περιοχής και στην αποσταθεροποίηση της οικονομίας, ιδίως μετά την εξαγγελία της νέας ΚΑΠ και των συμφωνιών της GATT για τα αγροτικά προϊόντα.
- ◆ Η αποκλειστική σύνδεση των δραστηριοτήτων του δευτερογενή τομέα με την επεξεργασία της παραγωγής του πρωτογενή ή με παραδοσιακούς κλάδους όπως η κλωστοϋφαντουργία, δεν επέτρεψε τον εκσυγχρονισμό του, ιδιαίτερα μάλιστα μετά την κρίση που έπληξε διεθνώς τους κλάδους αυτούς.
- ◆ Η γεωγραφικά απομόνωση της περιοχής που συνεχίζεται παρά την ολοκλήρωση του ευρωπαϊκού χώρου και την αναδιάρθρωση των δικτύων μεταφορών, επιδρά αρνητικά στην οικονομική και κοινωνική της ανάπτυξης. Η έλλειψη ολοκληρωμένου ενδονομαρχιακού οδικού δικτύου και η καθυστέρηση στην ολοκλήρωση του άξονα Τρίπολης – Καλαμάτας, επιδεινώνει την κατάσταση.
- ◆ Οι ελλείψεις που παρατηρούνται στις τεχνικές υποδομές, ιδιαίτερα στους τομείς ύδρευσης και αποχέτευσης, επηρεάζουν δυσμενώς όχι μόνο την ποιότητα της ζωής των κατοίκων αλλά και τις

προοπτικές ανάπτυξης του τουρισμού σε υψηλότερα ποιοτικά επίπεδα.

- ◆ Οι παραδοσιακοί αρχιτεκτονική κληρονομιά του νομού και τα πολυάριθμα αρχαία μνημεία τα οποία αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα σημεία τουριστικής προβολής της περιοχής και προσέλκυσης επισκεπτών, παρουσιάζουν σε μεγάλο βαθμό εικόνα εγκατάλειψης.
- ◆ Στα παραπάνω πρέπει να προστεθεί και η καθυστέρηση στην εφαρμογή ή έγκριση Γ.Π.Σ. για μεγάλους δήμους π.χ. Μεθώνης, Γαργαλιάνων, Φιλιατρών και Χώρας, Ζ.Ο.Ε. για τον καθορισμό χρήσεων γης και την προστασία περιοχών εκτός των ορίων οικισμών (π.χ. Ζ.Ο.Ε. Μάνης) καθώς και η έλλειψη ειδικών πολεοδομικών ή οικιστικών μελετών.

Τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα της περιοχής συνοψίζονται στα εξής:

- ◆ Η κρίση του αγροτικού χώρου απελευθέρωσε ένα μεγάλο μέρος εργατικού δυναμικού στο οποίο μπορεί να βασιστεί η νέα αναπτυξιακή διαδικασία. Λόγω της κυριαρχίας των οικογενειακών αγροτικών εκμεταλλεύσεων, την πλειοψηφία του εργατικού δυναμικού διακατέχει μια νοοτροπία «ελεύθερου επαγγελματία», που μπορεί να αξιοποιηθεί για τη δημιουργία ενός νέου παραγωγικού συστήματος που θα στηρίζεται σε μικρομεσαίες και συνεπώς πιο ευέλικτες επιχειρήσεις.
- ◆ Η καθυστέρηση στον εκσυγχρονισμό του αγροτικού τομέα συνέβαλε στην διατήρηση παραδοσιακών μεθόδων παραγωγής και επεξεργασίας των αγροτικών προϊόντων, οι οποίες μπορούν να στηρίξουν τη στροφή του τομέα στην καλλιέργεια βιολογικών προϊόντων.

- ◆ Η καθυστέρηση επίσης της τουριστικής ανάπτυξης του νομού προφύλαξε τη περιοχή από τα δυσμενή αποτελέσματα του μοντέλου του μαζικού τουρισμού το οποίο συνήθως όπου εφαρμόστηκε οδήγησε στην «υποβάθμιση» του τοπικού τουριστικού προϊόντος και στη μονομέρεια της τοπικής οικονομίας, ενώ προσφέρει τη δυνατότητα ανάπτυξης νέων τουριστικών προϊόντων με έμφαση στις ειδικές μορφές τουρισμού.
- ◆ Οι ιδιαίτερες κλιματολογικές συνθήκες, αλλά και το σύνολο των φυσικών διαθεσίμων της Μεσσηνίας, ευνοούν τη στροφή στις ανωτέρω παραγωγικές δραστηριότητες.
- ◆ Εξάλλου, η σημαντική πολιτιστική κληρονομιά του νομού και η έξαρση των σύγχρονων πολιτιστικών δραστηριοτήτων προικοδοτεί τον τόπο με ένα ακόμη στοιχείο προσέλκυσης τουριστών.
- ◆ Στα ανωτέρω πρέπει να προστεθεί και η σημαντικότερη αρχιτεκτονική ποικιλομορφία των επιμέρους οικισμών της Μεσσηνίας μερικοί από τους οποίους χαρακτηρίζονται ως μοναδικής ομορφιάς και αξίας (π.χ. οι οικισμοί της Μάνης) και τα πολυάριθμα προϊστορικής, κλασσικής, νεοκλασσικής και βυζαντινής περιόδου.
- ◆ Ο νομός βρίσκεται στο νοτιότερο ηπειρωτικό άκρο της Ευρώπης. Η θέση αυτή μπορεί να αποτελέσει τελικά πλεονεκτήματα, αν χρησιμοποιηθεί για τη σύνδεση της Κεντρικής Ευρώπης με τις Μεσογειακές χώρες.
- ◆ Η συνεκτικότητα της τοπικής κοινωνίας και το ισχυρό αίσθημα της ιδιαίτερης ταυτότητας εξυπηρετεί σε μεγάλο βαθμό την εφαρμογή διαδικασίας συμμετοχικού προγραμματισμού και συνεπώς στην ευρεία αποδοχή του νέου αναπτυξιακού προγράμματος.

1.13. Ανάλυση περιορισμών και δυνατοτήτων ανάπτυξης κατά τομέα

1.13.1 Τομείς οικονομικής δραστηριότητας

1.13.1.1. Πρωτογενής τομέας

Η γεωργία είναι η κυρίαρχη οικονομική δραστηριότητα του νομού, όμως από το 1986 και μετά ο τομέας εμφανίζεται να φθίνει τόσο σε όρους προϊόντος όσο και σε όρους απασχόλησης.

Μεγάλο μέρος του οικονομικού αδιεξόδου το οποίο αντιμετωπίζει σήμερα η Μεσσηνία οφείλεται στον τρόπο με τον οποίο επιχειρήθηκε η εφαρμογή της Ευρωπαϊκής πολιτικής για τη γεωργία. Το μεγαλύτερο μέρος των ενισχύσεων του FEOGA κεταυθύνθηκε στη προστασία του αγροτικού εισοδήματος, δίχως να επιχειρηθούν διαρθρωτικές αλλαγές, όπως η στροφή των καλλιεργειών σε νέα προϊόντα και ο εκσυγχρονισμός των καλλιεργητικών μεθόδων.

Η Μεσσηνία πρέπει να ακολουθήσει ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης του αγροτικού της χώρου αποδεσμευμένο από την παλιά τακτική του εισοδηματικού προστατευτισμού. Το νέο μοντέλο που προτείνεται από την Ε.Ε. αποσκοπεί στον ποιοτικό εκσυγχρονισμό του αγροτικού προϊόντος και στη δημιουργία νέων δυνατοτήτων πλήρους ή μερικής απασχόλησης εκτός του γεωργικού τομέα.

1.13.1.2. Δευτερογενής τομέας

Ο δευτερογενής τομέας του νομού χαρακτηρίζεται από συγκέντρωση των μεταποιητικών μονάδων σε παραδοσιακούς κλάδους παραγωγής κυρίως καταναλωτικών αγαθών όπως επίσης και από απουσία μονάδων παραγωγής κεφαλαιούχων αγαθών. Η συγκέντρωση αυτής της μεταποιητικής δραστηριότητας δεν θα αποτελούσε

αναγκαστικά μειονέκτημα αν οι μονάδες αυτές κατόρθωναν να ενισχύσουν τις διαδικασίες εκσυγχρονισμού τους και να διατηρήσουν τα μερίδια τους στις αγορές. Όπως, όμως είναι γνωστό, τέτοιου είδους επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται συνήθως από χαμηλό βαθμό τεχνολογικής και οργανωτικής ανανέωσης. Το γεγονός αυτό, σε συνδιασμό με το μικρό μέγεθος που χαρακτηρίζει την πλειοψηφία των μονάδων που επιβίωσαν μετά τη διεθνή κρίση των παραδοσιακών καταναλωτικών κλάδων, τις περιορίζει στη μορφή βιοτεχνικών μονάδων οικογενειακού χαρακτήρα.

Πρόβλημα όμως αποτελεί και η αδυναμία του τοπικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος να στηρίξει χρηματοδοτικά ή τεχνικά την προσαρμογή των τοπικών επιχειρήσεων στις νέες τεχνολογικές και οργανωτικές μεταβολές. Η διάσωση του υποβαθμισμένου δευτερογενή τομέα της Μεσσηνίας από τον φαύλο κύκλο της στασιμότητας προϋποθέτει:

- ◆ Την διάσωση όσων επιχειρήσεων εμφανίζονται ως προβληματικές, αλλά κρίνεται ότι διαθέτουν περιθώρια εξυγίανσης και ανάπτυξης.
- ◆ Την αναδιάρθρωση του τομέα προς την κατεύθυνση σύγχρονων και αποδοτικών δραστηριοτήτων.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον εκσυγχρονισμό του δευτερογενή τομέα της Μεσσηνίας εμφανίζει υποστήριξη δράσεων που εφορούν:

- ◆ Την ανάπτυξη κέντρων στήριξης επιχειρηματικής δράσης, τα οποία με την συμμετοχή τοπικών αρχών, συλλογικών φορέων επιχειρήσεων συγκεκριμένου κλάδου ή υποκλάδου του μεταποιητικού τομέα Α.Ε.Ι ή Ερευνητικών Κέντρων, μπορούν να παρέχουν προς τους συμμετέχοντες επιχειρηματικούς φορείς υπηρεσίες επιχειρηματικής υποστήριξης.

- ♦ Την εφαρμογή σύγχρονων τεχνολογιών στην παραγωγή και την εισαγωγή καινοτομικών προϊόντων στην παραγωγική διαδικασία, ώστε οι μονάδες να καταστούν πιο ευέλικτες.

1.13.1.3. Τριτογενής τομέας

Οι υπηρεσίες και διίως ο τουρισμός αποτελούν σημαντική αναπτυξιακή δυνατότητα για το νομό. Ο νομός είναι προικισμένος με πληθώρα και μεγάλη ποικιλία φυσικών και ανθρωπογενών σημείων τουριστικού ενδιαφέροντος που αποτελούν ισχυρούς πόρους έλξης επισκεπτών, γεγονός που επιβεβαιώνεται από τη σημαντική αύξηση των αφίξεων τουριστών κατά τα τελευταία έτη. Όμως δεν αποτελεί τη πρώτη προτίμηση των τουριστών, γεγονός το οποίο μπορεί να ανατραπεί με κατάλληλες ενέργειες προώθησης του τουριστικού προϊόντος της περιοχής.

Τα ανωτέρω σε συνδυασμό με την αλλαγή στο καταναλωτικό πρότυπο των νέων τουριστών, επιβάλλουν την αποδέσμευση από παρωχημένες αντιλήψεις που συνδέθηκαν με το πρότυπο του μαζικού τουρισμού το οποίο, ευτυχώς, δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένο στη Μεσσηνία. Από αυτή την άποψη, ο νομός βρίσκεται στην πλεονεκτική θέση να μπορεί να διαθέσει ένα μεγάλο μέρος των τουριστικών (φυσικών και ανθρωπογενών) πόρων που διαθέτει για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, σε συνδυασμό με την εφαρμογή ενός ορθολογικού προγράμματος μαζικότερου τουρισμού. Το γεγονός αυτό ενισχύεται από την αλλαγή στις προτιμήσεις ενός μεγάλου ποσοστού τουριστών για ενεργό συμμετοχή σε ειδικές δραστηριότητες αναψυχής, όπως πολιτιστικές, αθλητικές, οικολογικές, θεραπευτικές, κλπ. Το ποσοστό των τουριστών για τις ειδικές μορφές τουρισμού είναι δύσκολο και καθοριστεί ακριβώς, αλλά έχει γίνει γενικά αποδεκτό ότι από το 3% τη δεκαετία του 1970 σήμερα είναι γύρω στο 15%, είναι όμως βέβαιο ότι αποτελείται από άτομα υψηλών εισοδηματικών τάξεων.

Οι πιο χαρακτηριστικές ειδικές μορφές τουρισμού, οι οποίες συγκεντρώνουν σημαντικά πλεονεκτήματα και μπορούν να έχουν προοπτικές στη Μεσσηνία είναι:

1. Οικολογικός Τουρισμός
2. Αγροτουρισμός
3. Πολιτιστικός Τουρισμός
4. Ιαματικός Τουρισμός
5. Θαλάσσιος Τουρισμός
6. Αθλητικός Τουρισμός

Οι βασικότεροι περιορισμοί ως προς την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού, είναι η έλλειψη της κατάλληλης τουριστικής υποδομής και η χαμηλή ποιότητα στην αγορά παροχής τουριστικών υπηρεσιών. Το σημείο το οποίο πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα είναι η προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

1.13.2. Φυσικά και ανθρώπινα διαθέσιμα

1.13.2.1. Φυσικοί πόροι – περιβάλλον

Ο αγροτικός χαρακτήρας του νομού και κυρίως η μονοκαλλιέργεια της ελιάς (πλην των πλεονεκτημάτων της) έχει αρνητικές επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα του φυσικού οικοσυστήματος. Η σημαντικότερη όμως επίπτωση στο περιβάλλον προέρχεται από τη ρύπανση των εδαφών του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα και των ακτών κυρίως λόγω της εκτεταμένης χρησιμοποίησης φυτοφαρμάκων, της ανοργάνωτης λειτουργίας των ελαιοτριβείων και της υπερβολικής άντλησης των υπόγειων υδάτων.

Τα συμπεράσματα μιας μελέτης που πραγματοποιήθηκε από το Δήμο Καλαμάτας, με την υποστήριξη της Ε.Ε. και σε συνεργασία με την Εταιρεία Οικολογίας και Ανάπτυξης, υποδείκνυαν ότι μπορεί να υπάρξει άμεση αντιμετώπιση του προβλήματος ρύπανσης με

επιμέρους θετικά αποτελέσματα στην απόδοση καλλιεργειών στις οποίες τα επεξεργασμένα απόβλητα θα χρησιμοποιηθούν ως λιπάσματα.

Παράλληλα, η έλλειψη αποχετευτικού δικτύου σε πολλούς οικισμούς, η έλλειψη βιολογικού καθαρισμού και η μη σωστή τελική διάθεση των στερεών απορριμάτων συντελεί στη ρύπανση του Μεσσηνιακού κόλπου και των δυτικών ακτών του νομού. Μόνο η ευρύτερη περιοχή της Καλαμάτας βρίσκεται σε καλύτερη θέση λόγω της λειτουργίας του βιολογικού καθαρισμού υγρών λυμάτων και του εργοστασίου λιπασματοποίησης των στερεών απορριμάτων.

Το σύνολο των φυσικών πόρων της Μεσσηνίας αποτελεί πηγή πλούτου για την περιοχή. Ταυτόχρονα όμως υπάρχουν περιορισμοί στη διαχείριση τους που προκύπτου είτε από την ίδια τους την παραγωγικότητα είτε από την λειτουργία τους ως φυσικών αποδεκτών κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας. Η ικανότητα ελέγχου της αλληλεξάρτησης φυσικού περιβάλλοντος – ανθρώπινων δραστηριοτήτων, ρυθμίζει την διαχρονική συνέχεια διαφόρων μορφών δραστηριότητας και της δυνατότητας οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της περιοχής. Το πέμπτο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη της Ε.Ε. δίνει σημαντικές κατευθύνσεις, προδιαγράφει χρηματοδοτικές γραμμές για την βελτίωση της σχέσης του βιοφυσικού κόσμου με τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Συγκεκριμένα:

- ♦ Όσο αφορά τις βιομηχανικές – βιοτεχνικές δραστηριότητες, ενθαρρύνει τη λήψη μέτρων πρόληψης της ρύπανσης με την παροχή κινήτρων στις ΜΜΕ για να αλλάξουν τα πρότυπα παραγωγής τους.
- ♦ Για τις μεταφορές υποδουκνύει την χρησιμοποίηση τεχνολογικών καινοτομιών και των συνδυασμένων μεταφορών.

- ♦ Όσον αφορά τις γεωργικές δραστηριότητες ενθαρρύνει τη λιγότερο εντατική χρησιμοποίηση των εδαφών μέσω της ενίσχυσης των οικολογικών καλλιεργειών και των εναλλακτικών μορφών απασχόλησης.
- ♦ Στον τουρισμό, ανθαρρύνει την ανάπτυξη συμβατών με το περιβάλλον μορφών τουρισμού.
- ♦ Για την ενέργεια, ενθαρρύνει την ανάπτυξη εναλλακτικών πηγών, όπως τον άνεμο, τα βιοκαύσιμα, τον ήλιο κ.α. καθώς και την εξοικονόμηση ενέργειας μέσω κινήτρων για τεχνολογικό εξοπλισμό.

1.13.2.2. Ανθρώπινο δυναμικό

Η Μεσσηνία μπορεί αν εκμεταλλευτεί τις δυνατότητες που προσφέρονται τόσο από τις κυβερνητικές πολιτικές όσο και από την πολιτική της Ε.Ε. για την καταπολέμηση της ανεργίας, τη βελτίωση της ποιότητας και της προστασίας του ανθρώπινου δυναμικού. Ένα σημείο το οποίο πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα, ώστε να αποδειχθεί επιτυχής η εφαρμογή ενεργούς πολιτικής για την απασχόληση είναι ο συντονισμός των δράσεων και η απόλυτη συνεργασία των αρμόδιων φορέων, τόσο μεταξύ τους όσο και με το τυπικό πλυθησμό.

1.13.3. Τεχνική και Κοινωνική υποδομή

1.13.3.1. Τεχνική Υποδομή

Η τεχνική υποδομή του νομού εμφανίζει σημαντικές ελλείψεις, κυρίως στην ολοκλήρωση των δικτύων. Η ύδρευση είναι προβληματική σε όλη σχεδόν τη Μεσσηνία με πρώτες τις πρώην επαρχίες Καλαμάτας και Πυλίας. Σημειώνεται ότι, ο μεγάλος βαθμός προβληματικότητας που εμφανίζεται στην πρώην επαρχία Καλαμάτας συνδέεται με την ανεπάρκεια τεχνικών υποδομών για το σύνολο των οικισμών της Μάνης, για την οποία η μόνη δυνατότητα βελτίωσης της κατάστασης

είναι η ανάπτυξη έργων ορθολογικότερης διαχείρισης και εξοικονόμησης των φυσικών αποθεμάτων. Η άρδευση είναι εξίσου προβληματική ακόμη και στις περιοχέςστις οποίες υπάρχουν αποθέματα, κυρίως λόγω κακής διαχείρισης. Η δυνατότητα ολοκληρωμένης αντιμετώπισης του προβλήματος συνδέεται κατ' αρχήν με την ύπαρξη κεντρικού φορέα ανάπτυξης και εκμετάλλευσης υδάτινων πόρων.

Η υποδομή αποχέτευσης και βιολογικής επεξεργασίας λυμάτων είναι ελλιπής σε όλο το νομό.

Η ολοκλήρωση του εθνικού ενδονομαρχιακού και επαρχιακού δικτύου μεταφορών είναι ο σημαντικότερος παράγοντας άρσης της απομόνωσης της περιοχής, βελτίωσης της ποιότητας χωής και τόνωσης των οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων. Για τη σύνδεση του νομού με την υπόλοιπη περιφέρεια και χώρα απαιτείται η ολοκλήρωση του εθνικού οδικού άξονα Τρίπολης – Καλαμάτας και η επέκταση της Ιονίου Οδού νοτιότερα του Καλού Νερού. Για την άρση της απομόνωσης της ενδοχώρας η μόνη λύση είναι η βελτίωση της οδικής σύνδεσης της δυτικής Μεσσηνίας με τη Καλαμάτα, ενώ για την ορθολογικότερη διανομή της κυκλοφορίας απαιτείται η ολοκλήρωση του Περιφερειακού οδικού Δακτυλίου σε συνδυασμό όμως με την ανάπτυξη βασικών επαρχιακών οδικών «ακτινών». Η δυνατότητα βελτίωσης των οδικών δικτύων του νομού συνδέεται με την εξεύρεση νέων τρόπων χρηματοδότησης. Η συγχρηματοδότηση από τον ιδιωτικό τομέα είναι η μόνη διέξοδος δεδομένου του εξαιρετικά υψηλού κόστους κατασκευής, της περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής και των πιέσεων που ασκούνται από την Ε.Ε. για την χρηματοδότηση των μεγάλων οδικών αξόνων. Οι δυνατότητες ανάπτυξης των οργανομένων χώρων εγκατάστασης επιχειρήσεων του νομού συνδέονται κυρίως με τη βελτίωση των υποδομών τους ώστε να ανταποκριθούν στα νέα παραγωγικά και χωροθετικά πρότυπα των επιχειρήσεων καθώς και με την εφαρμογή ολοκληρωμένου προγράμματος προώθησης των σχετικών χώρων σε δυνητικούς επενδυτές.

1.13.3.2. Κοινωνική Υποδομή

Ο νομός δεν παρουσιάζει σημαντικές ελλείψεις σε κοινωνική υποδομή αλλά υπάρχουν συγκεκριμένες βελτιώσεις που πρέπει να γίνουν κυρίως, στο χώρο εκπαίδευσης, αθλητισμού, πολιτισμού και παροχής στέγης σε άτομα με ειδικές ανάγκες. Η αναβάθμιση των κοινωνικών υποδομών πρέπει να ολοκληρωθεί με την βελτίωση των παρεχόμενων κοινωνικών υπηρεσιών.

1.13.4. Δομή και οργάνωση της τοπικής κοινωνίας

Στη Μεσσηνία έχει διαμορφωθεί ένας κοινωνικός σχηματισμός που διαθέτει όλα τα χαρακτηριστικά των αγροτικών κοινωνιών της υπόλοιπης Ελλάδας:

- ◆ Πληθώρα αγροτικών οικισμών
- ◆ Χαμηλό βαθμό εσωτερικής ολοκλήρωσης
- ◆ Ύπαρξη διακοινοτικών διαφορών

Τα χαρακτηριστικά αυτά σε συνδυασμό με την απουσία επιχειρηματικού πνεύματος συνεπάγονται την ανάσχεση κάθε αναπτυξιακής προσπάθειας, μπορούν όμως να αρθούν με κατάλληλα έργα και δράσεις βελτίωσης της εσωτερικής οργάνωσης των οικισμών, ενίσχυσης της διακοινοτικής συνεργασίας και επιμόρφωσης του τοπικού πληθυσμού. Η νοοτροπία του ελεύθερου επαγγελματία η οποία διακατέχει το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού μπορεί να αξιοποιηθεί για την ανάπτυξη μικρών επιχειρήσεων. Το σημαντικότερο όμως πλεονέκτημα της παριοχής αφορά την αίσθηση της ιδιαίτερης πολιτιστικής ταυτότητας, αίσθηση η οποία είναι εντονότερη στις απομακρυσμένες περιοχές. Αλλά και στα μεγαλύτερα αστικά κέντρα η ανάπτυξη έντονης πολιτιστικής δραστηριότητας με έμφαση στην παράδοση φανερώνει την ιδιαίτερη αξία που προσδίδεται στην πολιτιστική κληρονομιά. Το σημείο αυτό πρέπει να ενισχυθεί για την

θωράκιση του τοπικού πληθυσμού απέναντι σε νέες εξελίξεις όπως αυτές θα προσδιοριστούν από τον τρόπο μελλοντικής ανάπτυξης της Μεσσηνίας.

1.13.5. Θεσμικό πλαίσιο – Αναπτυξιακός Ν.2601/98

1.13.5.1. Θεσμικό πλαίσιο

Υπάρχουν δύο σημαντικά οργανωτικά και θεσμικά ζητήματα που αφορούν το θεσμικό πλαίσιο:

Το πρώτο αφορά την επίδραση της ύπαρξης πολλαπλών φορέων και προγραμμάτων ανάπτυξης στην περιοχή, ενώ το δεύτερο τις αναμενόμενες επιδράσεις από τις αλλαγές του νέου αναπτυξιακού νόμου.

Οι αναπτυξιακές δράσεις στη Μεσσηνία υλοποιούνται από ένα πλήθος θεσμοθετημένων φορέων οι οποίοι αναπτύσσουν δράσεις στα πλαίσια των κατευθύνσεων του Κ.Π.Σ. και αποτελούν οχήματα εφαρμογής κοινοτικών και εθνικών πολιτικών και εισροής πόρων από τα αντίστοιχα εθνικά και κοινοτικά ταμεία. Για την επιτυχή προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης του νομού απαιτείται κατ' αρχήν κάθε φορέας να έχει σαφή πεδίο δράσης, πόρων και αρμοδιοτήτων. Όμως το σημείο το οποίο θα προσδιορίσει τη συνολική αποτελεσματικότητα των δράσεων, είναι ο συντονισμός των φορέων και δράσεων.

Ο δεύτερος σημαντικός περιορισμός θεσμικού πλαισίου αφορά την αλλαγή του αναπτυξιακού νόμου. Η επενδυτική άπνοια είχε αναγκάσει την πολιτεία να προχωρήσει σε χορήγηση αυξημένων κινήτρων με στόχο την προσέλκυση άμεσων κινήτρων στις περιφέρειες της χώρας. Τα τελευταία χρόνια, η μεγάλη αύξηση των επενδύσεων τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα άλλαξε τους υπάρχοντες συσχετισμούς και προσανατόλισε το οικονομικό επιτελείο της

κυβέρνησης σε ένα νέο μοντέλο αναπτυξιακού νόμου το οποίο εξυπηρετεί τους στόχους της σύγκλισης.

Ο Νέος Αναπτυξιακός Νόμος 2601/98 που αντικατέστησε το Ν. 1892/90 έχει σαν βασική του φιλοσοφία την αναθεώρηση και τον αναπροσανατολισμό των κινήτρων για παραγωγικές επενδύσεις.

Οι προτεινόμενες από το νόμο ρυθμίσεις διαφοροποιούν το είδος των παροχών, διατηρώντας όμως και επαυξάνοντας τα κίνητρα για την μεταποίηση και τον τουρισμό.

Οι κυριότερες μεταβολές σε σχέση με το καθεστώς του υπό κατάργηση νόμου 1892/90 και η γενική φιλοσοφία των αλλαγών στο νόμο επικεντρώνεται στην αντικατάσταση της δωρεάν επιχορήγησης κεφαλαίου με ελκυστικά κίνητρα επιδότησης επιτοκίου και φορολογικές απαλλαγές για τις υφιστάμενες παλαιές επιχειρήσεις που πραγματοποιούν επενδύσεις εκσυγχρονισμού και επέκτασης. Διατηρείται η επιχορήγηση του κεφαλαίου για νέες επιχειρήσεις καθώς και για τις ειδικές μορφές επενδύσεων.

Μειώνεται η μέγιστη δωρεάν επιχορήγηση σε 40% και αυξάνεται η ίδια συμμετοχή στο 40%, ενώ η κλιμάκωση της μέγιστης δωρεάν επιχορήγησης στις υπόλοιπες ζώνες είναι 30% και 15% του κόστους επένδυσης.

Τέλος ο ορισμός Γ' Ζώνης (μέσος βαθμός ενίσχυσης) περιλαμβάνει περιοχές με έντονα προβλήματα απασχόλησης και δημιουργείται οροφή καταβαλλόμενης επιχορήγησης ανα δημιουργούμενη μόνιμη θέση εργασίας (15 εκατ. δρχ. για κάθε νέα θέση εργασίας) ελεγχόμενη για μια πενταετία από την ολοκλήρωση της επένδυσης (εξαιρούνται τα ολοκληρωμένα επιχειρηματικά σχέδια, οι καινοτομικές επενδύσεις, οι ανανεώσιμες μορφές ενέργειας, η προστασία του περιβάλλοντος κλπ).

Για την εφαρμογή των διατάξεων του νέου αναπτυξιακού νόμου, η Ελληνική Επικράτεια κατανέμεται σε τέσσερις (4) επιμέρους περιοχές.

1.13.5.2. Χρηματικοί πόροι

Κατά την περίοδο 1980 – 1994 το σύνολο των ιδιωτικών επενδύσεων στο νομό μειώνεται σταθερά. Η αναλογία ιδιωτικών / συνολικές επενδύσεις είναι δύο με τρεις φορές χαμηλότερη της αντίστοιχης αναλογίας για την περιφέρεια και τη χώρα. Οι επενδύσεις επίσης, οι οποίες εγκρίθηκαν στα πλαίσια των αναπτυξιακών νόμων εμφανίζουν αύξηση με την ένταξη της Μεσσηνίας στη Δ' Ζώνη κινήτρων του ν. 1892/90, αλλά μόνο το 60 – 70% των εγκριθέντων επενδυτικών σχεδίων έχουν υλοποιηθεί ή υλοποιούνται.

Τα στοιχεία αυτά αποτελούν απόδειξη μιας ισχυρής επενδυτικής άπνοιας η οποία αποτελεί σοβαρό ανασχετικό παράγοντα οποιασδήποτε προσπάθειας ανάκαμψης της οικονομίας. Η υψηλή όμως σχετική θέση των κατά κεφαλή καταθέσεων της περιοχής ικανού να στηρίξει την ενεργοποίηση μιας νέας αναπτυξιακής διαδικασίας η οποία θα επιδιωχθεί μέσω της εφαρμογής ενός μακρόπνοου προγράμματος.

1.14. Ανάπτυξη

1.14.1. Γενικά

Σύμφωνα με όσα προηγήθηκαν, τα κύρια χαρακτηριστικά της παραγωγικής διάρθρωσης του νομού Μεσσηνίας θα μπορούσαν να συνοψιστούν ως εξής:

- ◆ Έντονη συμμετοχή του πρωτογενή τομέα στη διαμόρφωση της απασχόλησης και του προϊόντος της περιοχής.
- ◆ Άμεση εξάρτησής του συνόλου σχεδόν των υφιστάμενων μεταποιητικών επιχειρήσεων από τη γεωργική παραγωγή.
- ◆ Μικρό σχετικά μέγεθος μεταποιητικών επιχειρήσεων.
- ◆ Αυξανόμενη τάση τριτογενοποίησης της τοπικής οικονομίας.

Τα χαρακτηριστικά αυτά προσδίνουν στο νομό την εικόνα μη ανεπτυγμένου παραγωγικού συστήματος, με σημαντικές ομοιότητες με την παραγωγική δομή παραδοσιακών αγροτικών περιοχών.

1.14.2. Μοντέλα ανάπτυξης

Η φθίνουσα πορεία του νομού είναι αναστρέψιμη. Η εμπειρία άλλων περιοχών, με παρόμοιο αναπτυξιακό χαρακτήρα και προβλήματα αποδεικνύει πως τα περιθώρια αναζωογόνησης των αγροτικών περιοχών είναι ιδιαίτερα μεγάλα, αρκεί το τοπικό παραγωγικό τους σύστημα να προσαρμοστεί στις νέες απαιτήσεις της διεθνούς αγοράς και να δραστηριοποιηθεί ανάλογα. Οι πιο σημαντικές από τις νέες καταναλωτικές τάσεις που αφορούν τη μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση σε ζητήματα ποιότητας από ότι ποσότητας ή τιμής προϊόντος και την εξειδίκευση σε προϊόντα και υπηρεσίες η παραγωγή των οποίων είναι φιλική με το περιβάλλον. Η παραγωγική και περιφερειακή προσαρμογή επιδιώκεται μέσω της διάδοσης:

1. Νέων τεχνολογικών διαδικασιών παραγωγής και νέων προϊόντων
2. Αλλαγών στην οργάνωση της παραγωγής και διάθεσης των προϊόντων
3. Καινοτομιών στο σύστημα επικοινωνιών και μεταφορών.

Στην περίπτωση των αγροτικών περιοχών, οι γενικές αυτές κατευθύνσεις συνεπάγονται αποδέσμευση από την κυριαρχία του

παραδοσιακού γεωργικού τομέα και στροφή προς την παραγωγική εναλλακτικών στο σύστημα επικοινωνιών και μεταφορών.

Στην περίπτωση των αγροτικών περιοχών, οι γενικές αυτές κατευθύνσεις συνεπάγονται αποδέσμευση από την κυριαρχία του παραδοσιακού γεωργικού τομέα και στροφή προς την παραγωγή εναλλακτικών αγροτικών και βιομηχανικών προϊόντων και υπηρεσιών.

Η διαδικασία αποδέσμευσης από την κυριαρχία του αγροτικού τομέα αφορά:

1. Τον εκσυγχρονισμό του αγροτικού παραγωγικού συστήματος.
2. Τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του τοπικού βιομηχανικού και βιοτεχνικού παραγωγικού συστήματος.
3. Την ποιοτική αναβάθμιση και δειύρυνση των παραγωγικών σε νέα προϊόντα.
4. Τη συνολική μετομόρφωση του οικονομικού και κοινωνικού περιβάλλοντος (υποδομές, υπηρεσίες, εκπαίδευση), το οποίο υποστηρίζει τις άμεσα παραγωγικές δραστηριότητες.
5. Την ορθολογική τουριστική ανάπτυξη σε ποιοτικότερες μορφές τουρισμού.

Όλες οι περιοχές διαθέτουν ένα σύνολο πόρων (οικονομικών, ανθρώπινων, θεσμικών και πολιτιστικών) που συγκροτούν το δυναμικό της τοπικής τους ανάπτυξης. Συχνά όμως οι περιοχές οι οποίες στήριζαν την ανάπτυξη τους στον πρωτογενή τομέα παρουσιάζουν κάποια επιπλέον χαρακτηριστικά τα οποία με το κατάλληλο προγραμματισμό μπορούν να μετατραπούν από μειονεκτήματα σε πλεονεκτήματα για τη νέα διαδικασία ανάπτυξης. Η Μεσσηνία εμφανίζει μια σειρά τέτοιων χαρακτηριστικών τα οποία όχι μόνο μπορούν να χρησιμοποιηθούν, αλλά και πρόκειται να καθορίσουν τη νέα στρατηγική ανάπτυξης και τα μέσα εφαρμογής της. Τα χαρακτηριστικά αυτά συνδέονται με την ύπαρξη στην περιοχή:

- ◆ Υποαπασχολούμενου ανθρώπινου αποθέματος, κυρίως γυναικείου εργατικού δυναμικού και ανέργων νεαρής ηλικίας
- ◆ Σημαντικού αποταμιευτικού αποθέματος που μπορεί, εφόσον κατευθύνει σωστά, να χρηματοδοτήσει τη νέα αναπτυξιακή προσπάθεια
- ◆ Τοπικών αγροτικών προϊόντων καλής ποιότητας που μπορούν να προσφέρουν συγκριτικό πλεονέκτημα όχι μόνο στην εγχώρια αλλά και στη διεθνή αγορά
- ◆ Σημαντικής ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και στοιχείων φυσικού περιβάλλοντος με ιδιαίτερο ενδιαφέρον
- ◆ Ισχυρής αίσθησης της ιδιαίτερης ταυτότητας, γεγονός που συντελεί στην επίτευξη της τοπικής κοινωνικής συνοχής.

Η νέα στρατηγική ανάπτυξης συνδέεται με τη χάραξη της κατάλληλης αναπτυξιακής διαδικασίας σε συνδυασμό με την ενεργοποίηση των διαθέσιμων πόρων της περιοχής και του ενδογενούς δυναμικού της. Από αυτήν την άποψη η νέα αναπτυξιακή διαδικασία πρέπει να εκπηγάζει από και να βασίζεται στους τοπικούς παράγοντες της Μεσσηνίας. Στη στρατηγική της τοπικής ανάπτυξης οι τοπικοί παράγοντες (οργανισμοί και συλλογικοί φορείς, επιχειρήσεις, πρωτοβουλία και επιχειρηματικότητα, ανθρώπινο δυναμικό) συνιστούν τους βασικούς μοχλούς της αναπτυξιακής διαδικασίας.

1.14.3. Βασικές στρατηγικές επιλογές

Η πολιτική της τοπικής ανάπτυξης υπαγορεύει:

1. Την αξιοποίηση του υπάρχοντος ανθρώπινου και υλικού δυναμικού και την εκμετάλλευση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Μεσσηνίας, με στόχο την εφαρμογή μιας διαδικασίας ενδογενούς ανάπτυξης.
2. Την απόρριψη της μεγάλης κλίμακας εξωγενώς ελεγχόμενων επενδυτικών σχεδίων, τα οποία δεν συμβάλλουν κατά μόνιμο τρόπο στη διατήρηση ενός υψηλού επιπέδου τοπικής ανάπτυξης.

3. Την ισόρροπη, ολοκληρωμένη, πολυτομεακή ανάπτυξη.

Αναμφισβήτητα, όταν η τυπική κοινότητα αποφασίζει να ενεργοποιήσει τη δυναμικότητα που διαθέτει, αποκλείοντας ορισμένους εξωτερικούς παράγοντες που θέτουν περιορισμούς στην τοπική ανάπτυξη, το αποτέλεσμα είναι ο καθορισμός μιας στρατηγικής ενδογενούς ανάπτυξης. Αυτή η διαδικασία διακρίνεται σαφώς από την οικονομική της διάσταση, έχει όμως άλλες δύο διαστάσεις την κοινωνικό – πολιτιστική και την πολιτικο – διοικητική για τις οποίες η διεθνής εμπειρία έχει ότι πρέπει να τύχουν ιδιαίτερης προσοχής:

- ◆ Η οικονομική διαδικασία της τοπικής ανάπτυξης, αφορά την ενίσχυση της ικανότητας των τοπικών επιχειρηματιών να οργανώσουν τους παραγωγικούς συντελεστές σε ικανοποιητικό επίπεδο και αξιών, που αποτελούν τη βάση της αναπτυξιακής διαδικασίας.
- ◆ Τέλος, η πολιτικο – διοικητική διαδικασία αναφέρεται στη δημιουργία χωρικών πολιτικών που να επιτρέπουν την εξέλιξη ενός ευνοϊκού τοπικού πλαισίου, προστατεύοντας το από τις εξωτερικές επιδράσεις και προωθώντας την ανάπτυξη της τοπικής δυναμικής.

Η εφαρμογή της διαδικασίας ενδογενούς ανάπτυξης οφείλει να συνοδεύεται από μεγαλύτερη και αποδοτικότερη αξιοποίηση των ανθρωπίνων πόρων του νομού και από τη βελτίωση της θέσης του σε σχέση με τους άλλους νομούς της Ελλάδας. Τελικός στόχος είναι ο μετασχηματισμός του τοπικού παραγωγικού συστήματος, η αύξηση της παραγωγής και η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού. Η επιλογή της νέας στρατηγικής πρέπει να ακολουθήσει τόσο το τρίτηριο της αποτελεσματικότητας, της εκματάλλευσης δηλαδή των δυνατοτήτων της περιοχής ώστε να επιτευχθούν υψηλότερα επίπεδα απασχόλησης και πλούτου, όσο και της ισότητας, της μείωσης δηλαδή των ανισοτήτων σε ενδονομαρχιακό επίπεδο.

Η υπερβολική συγκέντρωση του πληθυσμού της Μεσσηνίας και των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων στο αστικό κέντρο της Καλαμάτας δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στην ενδοχώρα. Το κυριότερο από τα προβλήματα αυτά είναι το γεγονός πως τα περιφερειακά κέντρα χάνουν τη δημοσιογραφική βάση που είναι απαραίτητα για την αυτοδύναμη ανάπτυξη τους, την αξιοποίηση των φυσικών τους πόρων και τη δημιουργία προϋποθέσεων «ανεκτού» επιπέδου κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής. Η ενίσχυση λοιπόν των δυνάμεων διασποράς επιβάλλεται σαν αναγκαία οικονομική και χωροταξιακή επιλογή. Αυτό δε σημαίνει ότι αποκλείεται η δημιουργία ελάχιστων συγκεντρώσεων (πόλων) οι οποίοι θα εξασφαλίζουν τις απαραίτητες οικονομίες κλίμακας, στις ανταγωνιστικές σε διεθνές επίπεδο δραστηριότητες της οικονομίας του νομού. Η επιλογή όμως αυτή θα βασίζεται:

- α. Στην ενίσχυση του οικιστικού πλέγματος που ήδη υπάρχει.
- β. Στη βελτίωση των τεχνικών, παραγωγικών, κοινωνικών υποδομών.
- γ. Στην τόνωση των παραδοσιακών οικονομικών δραστηριοτήτων.
- δ. Στην οικολογική ισορροπία.

Η εκμετάλλευση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής από τοπικούς παράγοντες συνδέεται άμεσα με την πρόκληση ή την ενεργοποίηση της επιχειρηματικότητας των κατοίκων της. Σύμφωνα με τη διεθνή εμπειρία, η ενεργοποίηση του ενδογενούς δυναμικού αφορά βασικές κατευθύνσεις:

- α. Την κατάρτιση και πληροφόρηση του τοπικού πληθυσμού (πληροφόρηση και εκπαίδευση, επαγγελματική εκπαίδευση, βοήθεια σε εκπαιδευτικούς οργανισμούς ανάπτυξης δικτύων παροχής πληροφοριών, οργάνωση, χρηματοδότηση).
- β. Την υποστήριξη των ήδη υπάρχουσων ΜΜΕ επιχειρήσεων και δημιουργία νέων (οικονομική υποστήριξη, marketing, τεχνική βοήθεια, προγράμματα προώθησης της καινοτομίας).

γ. Την κινητοποίηση και δημιουργία τοπικών αναπτυξιακών πρωτοβουλιών (οργάνωση, πληροφόρηση, εκπαίδευση, χρηματοδότηση).

Με δεδομένο ότι η ενεργοποίηση του ενδογενούς δυναμικού θα επιδράσει συνολικά στην περιοχή μελέτης, οι πολιτικές που προωθούν την τοπική ανάπτυξη θα πρέπει να είναι πολιτικές ολοκληρωμένης ανάπτυξης. Αυτό σημαίνει ότι ο βασικότερος στόχος θα πρέπει να αφορά το συντονισμό των δραστηριοτήτων, ώστε να γίνει δυνατή η επίτευξη ενός πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος από τις δραστηριότητες όλων των φορέων που επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα τις διαδικασίες τοπικής ανάπτυξης φανερά ή σιωπηρά.

Ακόμη περισσότερο, για την ανάπτυξη της συγκεκριμένης περιοχής θεωρείται εξαιρετικά σημαντικό να μην επιτραπεί να διαρρεύσουν εκτός της περιφερειακής οικονομίας οι επιπτώσεις του πολλαπλασιαστή, ώστε να μην ωφεληθούν τελικά μόνο οι άλλες οικονομίες έξω από αυτή. Προκειμένου όμως η αναπτυξιακή διαδικασία όχι μόνο να ξεκινήσει από τοπικούς φορείς, αλλά και παραμείνει κάτω από τον τοπικό έλεγχο και καταστεί, κάποια στιγμή, αυτοδύναμη, πρέπει να διανύσει τα εξής τέσσερα στάδια:

1. Την ανάπτυξη τοπικών παραγωγικών πρωτοβουλιών
2. Την εξέλιξη και εξάπλωση των τοπικών παραγωγικών μονάδων
3. Τη διατήρηση των μονάδων αυτών κάτω από τον τοπικό έλεγχο
4. Την επίτευξη μιας αυτόνομης διάρθρωσης τοπικού ελέγχου και ενός τριτογενούς τομέα που θα περιέχει υπηρεσίες στις τοπικές παραγωγικές μονάδες.

Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που τίθενται κατά τη διαδικασία επιλογής της στρατηγικής με την οποία θα επιδιωχθεί η τοπική ανάπτυξη μιας περιοχής, αφορά τις σχέσεις της τοπικής

οικονομίας με εξωγενείς επενδύσεις. Ένας πολύ συχνός τρόπος αναζωογόνησης φθίνουσων αγροτικών περιοχών ήταν η «μεταφύτευση» εξωγενών επενδύσεων στον περιοχή, ιδίως με στόχο την ανάπτυξη της αγροτικής βιομηχανίας. Η ανεξέλεγκτη εφαρμογή αυτής της στρατηγικής έφερε πολλές αγροτικές περιοχές σε πολύ δύσκολη θέση. Αφ' ενός παραμόρφωσε τις ροές της τοπικής αγοράς και αφετέρου δεν κατόρθωσε να δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες μιας διατηρήσιμης αύξησης της απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο.

Είναι γεγονός ότι η ίδρυση και ανάπτυξη των τοπικών επιχειρήσεων εξαρτάται εν μέρει από την εγκατάσταση εξωγενώς προερχόμενων επιχειρήσεων, ιδιαίτερα στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές. Η προσέλκυση λοιπόν τέτοιου είδους επενδύσεων στη Μεσσηνία δε θεωρείται ανεπιθύμητη. Πρέπει να συνδυαστεί και να συντινιστεί όμως με την παράλληλη προσπάθεια ανάπτυξης ενδογενών οικονομικών δραστηριοτήτων, έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η ολοκλήρωση των εξωγενών επενδύσεων με την τοπική οικονομία. Η επιλογή μιας τέτοιας στρατηγικής δεν δικαιώνει τη χρησιμοποίηση μόνο των εργαλείων των παραδοσιακών περιφερειακών πολιτικών, όπως οι επενδύσεις σε υποδομές ή η εφαρμογή κινήτρων τα οποία δεν είναι σε θέση να εξασφαλίσουν επαρκή ανάπτυξη των ενδοπεριφερειακών διασυνδέσεων, έχει όμως νόημα ώστε να παραμεριστούν μερικά από τα χωροθετικά μειονεκτικά της Μεσσηνίας. Ένα μεγάλο φάσμα από θεσμούς, προγράμματα και έργα θα χρησιμοποιηθεί, για να καταστεί βέβαιο ότι οαρχικός πυρήνας των εξωγενών επενδύσεων θα δημιουργήσει τοπικές συνδέσεις και διαδικασίες διάχυσης στην ευρύτερη περιοχή, ώστε με την πάροδο του χρόνου να μιλάμε για μια περιοχή αυτοδύναμης ανάπτυξης.

Ένα τελευταίο ζήτημα που αφορά τη διαδικασία επιλογής της κατάλληλης στρατηγικής για την αναζωογόνηση του νομού, συνδέεται με τη συζήτηση γύρω από το ποιος τομέας πρέπει να αξιοποιήσει το γεωργικό πλεόνασμα. Οι θεωρητικές κατασκευές που προσπάθησαν να δώσουν απάντηση σε αυτό το ερώτημα εντάσσονται σε δύο κατηγορίες. Η μία, υποστηρίζει τη κατά προτεραιότητα ανάπτυξη του

γεωργικού τομέα ενώ η άλλη του βιομηχανικού τομέα. Τα εμπειρικά παραδείγματα έδειξαν ότι η άμεση οικονομική ανάπτυξη μιας περιοχής εξαρτάται από την αμοιβαία δράση ενός εκσυγχρονιζόμενου γεωργικού τομέα, ενός επεκτεινόμενου βιομηχανικού τομέα και ενός νέου τομέα των υπηρεσιών ο οποίος αναλαμβάνει της υποστήριξη των προηγούμενων δύο.

Από τη μέχρι τώρα ανάλυση των μειονεκτημάτων και πλεονεκτημάτων της Μεσσηνίας, έχει καταστεί σαφές ότι το συγκριτικό πλεονέκτημα του νομού αφορά την παραγωγή συγκεκριμένων γεωργικών προϊόντων και την τουριστική αξιοποίηση του πλούσιου φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Η εκμετάλλευση αυτών των συγκριτικών πλεονεκτημάτων θα αποτελεί έναν από τους κύριους άξονες της καινούριας στρατηγικής. Η εξειδίκευση με βάση το συγκριτικό πλεονέκτημα της περιοχής δεν πρέπει να αποκλείσει την προσπάθεια εδραίωσης διαδικασιών πολυτομεακής ανάπτυξης στο νομό, που θα προσφέρουν υψηλότερο βαθμό ολοκλήρωσης και ευελιξίας του τοπικού παραγωγικού συστήματος και επομένως ασφάλειας σε περιόδους κρίσης επιμέρους τομέων.

Η εξειδίκευση σε συγκεκριμένα παλαιά και νέα προϊόντα και υπηρεσίες προσφέρει τη δυνατότητα στόχευσης σε συγκεκριμένα τμήματα της αγοράς («niches market»), αφού συνδέεται με την ικανότητα να παράγονται προϊόντα και υπηρεσίες για συγκεκριμένες ανάγκες και πελάτες. Η συμμετοχή όμως της βιομηχανίας στη νέα διαδικασία δημιουργεί προϋποθέσεις αυτοδύναμης τοπικής ανάπτυξης, απορροφώντας το γεωργικό πλεόνασμα και επιτυγχάνοντας αυξανόμενους ρυθμούς συσσώρευσης.

Τέλος, ο τριτογενής τομέας πρέπει να αντιμετωπισθεί ως συμπλήρωμα και όχι ως υποκατάστατο ή διάδοχος του δευτερογενή που βρίσκεται σε φθίνουσα πορεία, αφού ένας πολύ σημαντικός πυρήνας απασχόλησης στις υπηρεσίες είναι στενά συνδεδεμένος με τη μεταποίηση. Επιπλέον, η στρατηγική επιλογή ανάπτυξης μόνο του τουρισμού, θα καθιστούσε την τοπική οικονομία ευάλωτη ως

μονοκλαδική και την οποιαδήποτε διαδικασία ανάπτυξης ευάλωτη σε κάθε μεταβολή της εωτερικής ζήτησης.

Κεφάλαιο 2°

Η πορεία του Νομού Μεσσηνίας στη διοικητική ιστορία της Ελλάδος (1833-1980)

2.1. Ο Νομός Μεσσηνίας στο νεοσύστατο Ελληνικό Κράτος.

Ο Νομός Μεσσηνίας παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στη νεότερη διοικητική ιστορία της Ελλάδος με το Δ. 3-4-1833 που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 12/6-4-1833 «περί της διαιρέσεως του Βασιλείου και ως της διοικήσεώς τους».

Το άρθρο 5 του παραπάνω διατάγματος μας δίνει τη σύνθεση και τα όρια του Νομού : *«Ο νομός Μεσσηνίας περιλαμβάνει τας κάτωθι επαρχίας Ολυμπίας συνισταμένη εκ της μέχρι τούδε επαρχίας Φαναρίου Τριφυλίας, συνισταμένη εκ της μέχρι τούδε επαρχίας Αρκαδίας με πρωτεύουσαν την Αρκαδίαν Μεθώνης, συνισταμένη εκ των μέχρι τούδε επαρχιών Μεθώνης, Νεοκάστρου και Κορώνης με πρωτεύουσαν την Μεθώνην Μεσσήνης συνισταμένη εκ των μέχρι τούδε επαρχιών Καλαμάτας και Νησιού με πρωτεύουσαν την Καλαμάταν. Μητρόπολος του νομού ορίζεται η πόλις της Αρκαδίας. Το όριον του νομού τούτου προς μεν την Ηλίδα θέλει σχηματίζει ο Αλφειός, προς δε την δυτικήν Λακωνίαν, η από Ταυγέτου προβαίνουσα ράχης Βέργα παρά τον Αλμυρόν».*

Το 1845 αποφασίστηκε νέα διοικητική διαίρεση της Χώρας. Έτσι ψηφίστηκε ο νόμος ΚΕ' 15-12-1845 «περί της διαιρέσεως των νομαρχιών και των επαρχιακών αρχών» που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 23/1845 και ο οποίος χώριζε τη χώρα σε 10 Νομούς και 49 επαρχίες. Με το άρθρο 10 του νόμου αυτού ορίστηκε ο Νομός Μεσσηνίας να περιλαμβάνει τις Επαρχίες : Τριφυλίας, Ολυμπίας, Πυλίας, Μεσσήνης και Καλαμών.

Με το ΒΔ.5/20-12-1845 που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 34 «περί προσδιορισμού των εδρών των Νομαρχών και Επαρχών» έδρα του Νομάρχη Μεσσηνίας ορίστηκε η Καλαμάτα και των Επαρχών :

α. Τριφυλίας η Κυπαρισσία, β. Ολυμπίας η Ανδρίτσαινα και γ. Πυλίας το Νεόκαστρο.

Με το άρθρο 2 του νόμου ΒΧΔ 6/8-7-1899 που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 136/1899 «περί διοικητικής διαιρέσεως του Κράτους» ο νομός Μεσσηνίας διαιρέθηκε σε δύο Νομούς : Στο Νομό Τριφυλίας με πρωτεύουσα την Κυπαρισσία και στο Νομό Μεσσηνίας με πρωτεύουσα την Καλαμάτα.

Ο Νομός Τριφυλίας περιελάμβανε τις Επαρχίες Τριφυλίας και Ολυμπίας και ο Νομός Μεσσηνίας περιελάμβανε τις Επαρχίες Καλαμών, Μεσσήνης και Πυλίας.

Με το Νόμο ΓΥΔΔ' /3434/16-11-1909 που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 282/1909 «περί διοικητικής διαιρέσεως του Κράτους» καταργήθηκε ο Νομός Τριφυλίας και οι υπαγόμενες σ' αυτόν Επαρχίες εντάχθηκαν στο Νομό Μεσσηνίας.

2.2. Οι Δήμοι του 1835 στο Νομό Μεσσηνίας

Το 1835 δημιουργήθηκαν στα σημερινά όρια της Μεσσηνίας 56 Δήμοι, οι οποίοι είχαν διάρκεια ζωής μόνο πέντε χρόνια αφού, το 1840, συγχωνεύθηκαν σε 29 για λειτουργικούς λόγους. Τους 56 δήμους αποτελούσαν οι παρακάτω οικισμοί :

1. **Δήμος Αβίας** : Αλμυρός, Σέλιτσα, Μεγάλη Μαντίνεια, Μικρή Μαντίνεια, Τρικότσοβο, Πετροβούνι και Μύλοι.
2. **Δήμος Αετού** : Αετός, Βιδίσοβα, Μποντιά, Μαλίκι, Βαρυπόμπη και Σαρακινάδα.

3. **Δήμος Αιγάλεω** : Χανδρινού, Αιγάλειον, Καντηλισκέρι, Φουριζή, Πάνω Κρεμμύδια, Κάτω Κρεμμύδια, Καραμανώλη, Λέζαγα, Μύλοι του Ιμπραήμ, Σκάντζαγα και Άγιος Ηλίας.
4. **Δήμος Αίπειας** : Λογγάς, Πασαλίνα, Αραποχώρι, Κλεισούρα, Κόκκινον, Ρουμούσταγα, Κουτσουμάδι, Νιοχώρι, Σούμπελη, Λυκίσσα και Γαμπρέα.
5. **Δήμος Αλαγονίας** : Σίτσοβα, Τσερνίτσα, Κανσταβά, Καρβέλι, Λαδά, Μεγάλη Αναστόσοβα και Μικρή Αναστόσοβα.
6. **Δήμος Αμφείας** : Γαρδίκι, Πολιανή, Αρφαρά και Βρομόβρυση.
7. **Δήμος Ανδανίας** : Διαβολίτσι, Παραπούγκι, Ντουσίλα, Τρύφα, Τσωρώτα, Κυκουρέσι, Κούρταγα, Μάλτα και Σανδάνι.
8. **Δήμος Αδρίτσαινης** : Σκληρού, Ανδρίτσαινα, Μπελούσι, Φανάρι, Μαχαλάς, Κάρμη και Λινίτσαινα.
9. **Δήμος Άριος** : Ασλάναγα, Μαλιάγα, Γκορτσόγλη, Γκλιάτα, Μπάστα, Γαϊδοροχώρι, Βραχάταβα, Πήδημα, Μπισμπάρδι.
10. **Δήμος Αριστομένους** : Μουσταφάμπασα, Λοϊ, Στρέφι, Σαρπακαλφα, Κουτήφαρι, Ζαπάντι και Δραγάρι.
11. **Δήμος Αυλώνοςβ** : Σιδηρόκαστρο, Κολιτσένα, Βανάδα, Μουρτάτου, Αγαλιανή, Βλασάδα, Καλουτρή, Καραμούσταφα και Πλατάνια.
12. **Δήμος Βελύρας** : Ζερμπίτσια, Μήλας, Λούμη, Χρύσοβα και Κεφαλινού
13. **Δήμος Βιαντος** : Ζαϊμόγλι, Μίσκα, Κουρτάκι, Πελεκανάδα, Καρακασίλη, Δάρα, μύλος, Σουλειμαναγα, Μύλοι, Ίσαροι, Μύλοι Αλμπανέων, Ξενοδοχείο Σαγιά και Ξενοδοχείο Λυκοτραφίτη.
14. **Δήμος Βουφράσου** : Χατζή, Βλαχόπουλο, Αρναούταλη, Γκρούστεσι, Βελή, Δάσος των Χιλίων Χωριών Οσμάναγα.
15. **Δήμος Γερηνείας** : Κάμπος, Βαρούσι, Μαυλαριάνικα, Άγιος Γεώργιος, Μπίλιοβα, Πηγάδια, Αλτυμύρα, Νερίντα, Μπρίντα, Μάλτα, Οροβά, Σωτηριάνικα, Γαϊτσές και Κάστρο.
16. **Δήμος Δερρών** : Σκάλα και Τσεφερμένη
17. **Δήμος Δωρίου** : Σουλιμά, Βλάκα, Πισά, Λάπι, Ρίπεσι, Κούβελα, Μαυρομμάτι και Αγριλιά.

18. **Δήμος Είρας** : Αμπελιώνας, Παλάτιον, Μαρίνα, Κακλέτρι, Στάσιμο, Δέλγα, Μπερέκλα και Άγιος Σώστης.
19. **Δήμος Εράνης** : Φιλιατρά, Καναλουπού, Χριστιάνου, Μπουλούρια, Χαλαζόνι, Βάλτα και Μώρακα.
20. **Δήμος Εύας** : Ναζήρι, Καλαμαρά, Ανδρούσα, Αλουποχώρι, Δρουμάσι, Βασιλάδα, Λέζι, Χασάμπασα, Μπουρνάζι και Επάνω Νταλακλή.
21. **Δήμος Ηλεκτρίδος** : Ψάρι, Σίγγρι, Δημάνδρα, Κλέσουρα και Κατσούρα.
22. **Δήμος Θαλαμών** : Κουτήφαρι, Κούμανι, Νομισί, Σβήνα και Τραχήλα.
23. **Δήμος Θουρίας** : Καμάρι, Φουρτζάλα, Κουρτζαούσι, Αίζαγα, Μικρομάνη, Δελίμεμη, Φαρμίσι, Βεΐζαγά και Παλαιόκαστρο.
24. **Δήμος Ιθώμης** : Απάνω Μαυρομάτι, Σιμίζα, Σαμάρι, Μπέτσι και Γκολέμι.
25. **Δήμος Καλαμών** : Καλάμαι, Λεΐκα, Σπιτάκια, Κατσαρέϊκα, Καλάμι, Ασπρόχωμα και Γιαννιτσάνικα.
26. **Δήμος Καρδαμύλης** : Εξωχώρι, Χώρα, Ανδρούβιτσα, Νίκομα, Σκαρδαμούλα και Γούρνιτσα.
27. **Δήμος Καστανέας** : Καστανιά.
28. **Δήμος Κενηρίου** : Λιγούδιτσα, Τριφλίκι, Πύργος, Καβαλαριά, Μουζάκι, Αγορέλιτσα.
29. **Δήμος Κιτριών** : Κάτω Δολοί, Άνω Δολοί, Κιτριές και Καλλιανείκα.
30. **Δήμος Κολωνίδων** : Κορώνη, Τσαφέρογλι, Άγιος Δημήτριος, Χαρακοπιό, Μουσουλή, Αϊτίνη, Κόμπτοι, Μύλοι, Μπέηδων, Δέσταγα, Βουνάρια, Καντίρογλη, Αγία Τριάδα, Κατινιάδες, Πετριάδες, Καστέλια, Χωματερό, Καπλάνι, Τζεϊτζη, Γρίζη, Νήσος Αγανούσα, Γερακάρες και Σαρατσά.
31. **Δήμος Κορυφασίου** : Οσμónαγα, Ίκλαινα, Πετροχώρι, Ρωμανού, Γουβαλογύρας, Σχοινόλακα, Πετροχώρι, Πλάτανος, Άνω Παπούλια, Κάτω Παπούλια και Πισάσκι.

32. **Δήμος Κορώνης** : Πεταλίδι, Βίγλα, Δράγκα, Κακόρρεμα, Παστριμογλι, Λεύκα, Τριπάνι, Καστανιά, Πολιστέρι, Πέρα Παϊσάρι και Χαϊχάλι.
33. **Δήμος Κυπαρισσίας** : Κυπαρισσία, Πολυμενιάκου, Γρίσανι, Μαργιατάδα, Καρβούνι, Μελενίτι, Άγιος Ιωάννης, Στασιό, Αρμένιοι, Ποσογυρά, Φαρακλάδα και Βρύες.
34. **Δήμος Λεπτινίου** : Λιασίνοβα, Λάζο, Τσέρια και Καλύβες.
35. **Δήμος Λευκοθέας** : Αβραμιού, Σμάλκου, Χατζαλή, Χάστεμι, Φιλιππάκι, Νιοχώρι και Ξενοδοχείο Χατζηπαναγιώτου.
36. **Δήμος Λεύκτρου** : Πύργος, Νιοχώρι, Λεύκτρο και Σελίνιτσα.
37. **Δήμος Μεθώνης** : Μεθώνη, Καλαφάτη, Γεφύρι, Μεσοχώρι, Όψιμο, Ρίπενα, Λατζόγλη, Ξενοδοχείο Γερασίμου, Νήσος Οινούσα και Νήσος Σαπιέντζα.
38. **Δήμος Μηλέας** : Μηλέα, Αράχωβα, Ίζνα, Φραγκριάνικα, Γκαρμπελία και Ξανθιάνικα.
39. **Δήμος Νέας Κρήτης** : Νέα Κρήτη, Αγατζίκη, Κρυβοτσά, Γιαπακιά, Λαχανάδες, Κυνουρία και Νήσος Σχιζα.
40. **Δήμος Οιχαλίας** : Τσαούση, Κατσαρού, Σιάμου, Ρερέϊκα, Καλύβια, Σπανοχώρι, Μούστα, Τοσκέσι, Αλή Τσελεπή, Λουτρά, Βελανιδιά, Φίλια, Ντογατσιδες, Σπαρτινίου και Μπάλα.
41. **Δήμος Παμίσου** : Νησί, Κάτω Μαυρομμάτι, Λυκότραφου, Τζιτζόρι και Μάδενα.
42. **Δήμος Πέφνου** : Σέλιτσα, Πλάτσα, Ανω Ρίγγλια, Κάτω Κοτρώνι, Λοσνά και Άγιος Δημήτριος.
43. **Δήμος Πηδάσου** : Μεμερίζι, Αβαρινίτσα, Χωματάδα, Νταούτη, Πάνω Μηνάγια, Κάτω Μηνάγια, Μηλίτσα, Σακάλια, Κυνηγού, Μύλοι Τσελεπή και Μιναγιώτενα.
44. **Δήμος Πλαταμώδους** : Γαργαλιάνοι, Πάνιτσα, Μουζούστα, Φλόκα, Χασάναγα και Νήσος Πρώτη.
45. **Δήμος Πολίχνης** : Κωνσταντίνοι, Μπουγά, Αγγιλίβουνο, Ματζάρι, Γλιάτα και Γαραντζά.
46. **Δήμος Πολυαίνης** : Λαγκάδα, Πολιάνα και Σωματιανά.
47. **Δήμος Προαστίου** : Προάστιο, Σαϊδόνα, Πετροβούνι και Λάκκοι.

48. **Δήμος Πυλίων** : Πύλος, Νεόκαστρο, Πύλα, Μύλος, Χουσεΐναγα και Νήσος Σφακτηρία.
49. **Δήμος Σκάρμιγκα** : Σκάρμιγκα, Βλάσση, Μανιάκι, Κοντογόι, Μαργέλι, Μηλιώτη, Νάσια και Πισπίσα.
50. **Δήμος Στενυκλήρου** : Μελιγαλάς, Ζέζα, Μαγούλα, Αλειτούργου, Ζευγολατιό, Σολάκι, Μύλοι του Βελινάτιου και Νεροτριβή.
51. **Δήμος Τιμαθείας** : Σουληνάρι, Καπάση, Χαλαμπρέζα, Ρομίρι και Μύλοι του Ζουρλοδερβίση.
52. **Δήμος Τομέως** : Χαλβάτσου, Κουλουκάδα, Γαλέθα, Βούτενα, Μάκρενα και Δάσος Κουτσούκα.
53. **Δήμος Τρίκκης** : Καρτερόλι, Πιπερίτσα, Γαϊδουροχώρι, Βρομόβρυση, Αϊδίνη, Αλητσελεπή, Κούρταλι και Σπιτάλια,
54. **Δήμος Τριπύλης** : Ραπτόπουλου, Κλωνί, Ασούτενα, Λυκουδέσι, Μυτύλα, Λαντζουνάτου, Καλογερέση, Λεσοβίκι, Σελά, Ντάρα, Λεντεκάδα και Μάλη.
55. **Δήμος Υάμειας** : Πεντιό, Κλήμα, Μαγκανιακό, Δραΐνα, Ζαγάρενα, Κυνηγού, Ξηροκάσι, Ράδου, Ποουλίτσι, Μάνεση και Κάτω Νταλακλή.
56. **Δήμος Φλεσσιάδος** : Πεδεμένου, Αληκοντούζι, Ποταμιά, Σαπρίκι, Βερεστιά και Στυλιανού.

2.3. Οι Δήμου του 1840

Το καλοκαίρι του 1840 ο Όθωνας αποφάσισε να συγχωνεύσει τους μικρούς Δήμους για να έχει ένα πιο λειτουργικό σχήμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Οι 56 Δήμοι που βρίσκονται στα σημερινά όρια της Μεσσηνίας συγχωνεύθηκαν σε 29 Δήμους.

Οι 29 Δήμου αποτελούνταν από τα παρακάτω χωριά με τη σημερινή τους ονομασία :

1. **Δήμος Αβίας** : Αβία- Αρχοντικό, Μαντίνεια, Βέργα – Αλμυρός, Δολοί, Καλιαναίικα- Κιτριές, Κάμπτος, Κέντρο, Σταυροπήγιο – Μάλτα και Σωτηριάνικα.

2. **Δήμος Αιπείας** : Λογγά – Άγιος Ανδρέας – Νερατζιά, Ανδριανή, Αχλαδοχώρι, Κακόρρεμα – Καφού – Χράνοι, Κόκκινου, Λυκίσσα – Αγνάντιο – Γαμβριά και Μαθία.
3. **Δήμος Αετού** : Αετός, Αρτίκι, Δροσοπηγή, Κόκλα, Κρουονέρι, Μάλθη, Μοναστήρι και Πολυθέα.
4. **Δήμος Άλαγονίας** : Άλαγονόα, Αρτεμησία, Καρβέλι, Λαδά, Νέδουσα, Πηγές.
5. **Δήμος Αμφείας** : Άγιος Φλώρος, Αγριλος, Άμφεια, Αρφαρά, Βελανιδιά, Βρομόβρυση, Πήδημα, Σταματινού.
6. **Δήμος Ανδανίας** : Ανδανία, Αλώνια, Αγρολίοβουνο, Άνω Μέλπεια, Κάτω Μέλπεια, Δασοχώρι, Δεσύλλα, Διαβολίτσι, Ηλέκτρα, Καλιρόη, Καρνάσι, Κεντρικό, Κωνσταντίνοι, Μάλυα, Μάνδρα, Παραπούγκι και Πολίχνη.
7. **Δήμος Ανδρίτσαινης** : Άγιος Σώστης, Αμπελιώνα, Κακαλέτρι, Νέδα, Πέτρα, Σκληρού και Στασίμου.
8. **Δήμος Άριος** : Άρις, Πλατύ, Άμμου, Ανεμόμυλος, Αριοχώρι και Ασπροπουλιά.
9. **Δήμος Αριστομένους** : Αριστομένης, Αβραμιού, Δρακονέρι, Βελίκα, Βούτενα – Μάκρενα, Διόδια, Στέρνα, Αετοφωλιά, Κεφαλόβρυσο, Κορομηλιά, Κουτήφαρι, Λευκοχώρα, Νεοχώρι, Αριστομένη, Παλαιόκαστρο, Πλατανόβρυση, Πουλίτσι και Στρέφι.
10. **Δήμος Αυλώνος** : Αυλώνα, Αγαλιανή, Αγριλιά, Βανάδα, Γλυκορίζι, Ελαία, Καλίτσαινα, Καλό Νερό, Καμάρι, Καρυές, Κεφαλόβρυση, Πλατάνια, Πρόδρομος, Σιδηρόκαστρο και Σιτοχώρι.
11. **Δήμος Βουφράδας** : Βλάσση, Βλαχόπουλο, Δάρα – Δάφνη, Δροσιά, Καλοχώρι, Καρποφόρα – Ριζόμυλος, Κουρτάκι, Κρεμμύδια, Μανιάκι, Μαργέλι, Μεσοπόταμος, Μεταμόρφωση, Μηλιώτη, Μυρσινοχώρι, Νερόμυλος, Παπαφλέσσα – Κοντογόني – Άγιοι

Απόστολοι, Πελεκανάδα, Πετρίτσι, Ρομίρι, Σουληνάρι, Χαραυγή και Χατζή.

12.Δήμος Δωρίου : Δώριο, Άνω Δώριο, Αμφιθέα, Βασιλικό, Κοπανάκι, Κούβελα, Σύρριζο, Χαλκιά, Χρυσοχώρι, Ψάρι.

13.Δήμος Εράνης : Φιλιατρά, Βάλτα, Εξοχικό, Πλατή, Χαλαζόνι και Χριστιάνοι

14.Δήμος Εύας : Ανδρούσα – Βασιλάδα, Εύα, Αγγιλιά, Αμφιθέα, Καλαμαρά, Καλογερόραχη, Καρτερόλο – Μοσχοχώρι, Πιλαλίστρα, Πιπερίτσα, Σπητάλι και Τρίοδος

15.Δήμος Θουρίας : Θουρία, Αιθαία, Άνθεια, Αντικάλαμος, Μικρομάνη, Σπερχογεία – Αντικάλαμος.

16.Δήμος Ιθώμης : Αριστοδήμειο, Αρσινόη, Δραΐνα, Ελληνοεκκλησιά, Ζερμπίσια, Κεφαλληνού, Κλήμα, Λάμπαινα, Μαγκανιακό, Μάνεσι, Μαυρομμάτι Ιθώμης, Μίλα, Νεοχώριο Ιθώμης, Πολύλοφος, Ρευματιά και Τρίκορφο.

17.Δήμος Καλαμών : Καλαμάτα, Ασπρόχωμα, Καλάμι, Ελαιοχώρι και Περιβολάκια.

18.Δήμος Καρδαμύλης : Καρδαμύλη, Εξωχώρι – Χώρα, Προάστιο, Προσήλιο, Σαϊδόνα και Τσέρια.

19.Δήμος Κολωνίδων : Κορώνη, Ακριτοχώρι, Βασιλίτσι, Βουνάρια, Καπλάνι – Εξοχικό – Ζιζάνι, Κόμποι, Νέα Κορώνη, Υάμεια, Φαλάνθη – Χωματερό Χαρακοπιό και Χρυσοκελλαριά.

20.Δήμος Κυπαρισσίας : Κυπαρισσία, Αρμένιοι, Βρύσες, Μουριατάδες, Μύρου, Ξηρόκαμπου, Περδικονέρι, Ράχες, Σπηλιά, Στάσι και Φαρακλάδα.

- 21.Δήμος Λεύκτρου** : Άγιος Νικόλαος, Άγιος Νίκων, Θαλάμες, Καρυοβούνι, Καστανέα, Λαγκάδα, Μηλέα, Νεοχώρι – Λεύκτρο – Στούπα, Νομισί, Πλάτσα, Πολιανή, Πύργου και Τραχήλα.
- 22.Δήμος Μεθώνης** : Μεθώνη – Φοινίκη, Αμπελόκηποι, Ευαγγελισμός, Καινούργιο Χωριό, Καλλιθέα, Λαχανάδα, Μεσοχώρι, Μηλίτσα, Πήδασος, Φοινικούντα και Χωματάδα.
- 23.Δήμος Οιχαλίας** ; Μελιγαλά, Ανθούσα, Βαλύρα, Ζευγολατιό, Καλύβια, Κατσαρού, Μαγούλα, Ματζάρι, Μερόπη, Οιχαλία, Πεύκο, Σιάμου, Σκάλα, Σολάκι, Στενύκλαρο, Τσουκαλείκα και Φίλια.
- 24.Δήμος Παμίσου** : Μεσσήνη, Ανάληψη, Λυκότραφο, Μάδενα και Μαυρομμάτι.
- 25.Δήμος Πεταλιδίου** : Πεταλίδι, Πανιπέρι και Καστανιά.
- 26.Δήμος Πλαταμώδους** : Γαργαλιάνοι – Βρονέρι, Αμπελόφυτο, Πεύκη, Μαραθούπολη, Πύργος και Φλόκα.
- 27.Δήμος Πυλίων** : Πύλος – Γιάλοβα – Σχινίλακκα, Γλυφάδα, Ίκλαινα, Κορυφάσιο, Κουκουνάρα – Στενωσιά, Παπούλια, Πύλα, Ρωμανού, Χανδρινού, Κυνηγού και Αραπόλαια.
- 28.Δήμος Τριπύλης** : Καλογερέσι, Λαντζουνάτου, Κυκουδέσι, Μάλη, Ραπτόπουλο, Ροδιά, Σελλά και Τριπύλα.
- 29.Δήμος Φλεσσιάδος** : Χώρα, Μεταξάδα, Μουζάκι, Παλαιό Λουτρό και Φλεσσιάδα.

2.4. Οι Ο.Τ.Α. που προέκυψαν στο Ν. Μεσσηνίας με το ΔΝΖ/1912.

Οι δήμοι του 1840 διαπάστηκαν στις έως το 1997 κοινότητες με το νόμο ΔΝΖ´1912 «Περί συστάσεως δήμων και κοινοτήτων».

ΜΕ αυτόν το νόμο οι δήμοι του Νομού Μεσσηνίας διασπάστηκαν κατά τον ακόλουθο τρόπο :

1. Δήμος Αβίας

Ο δήμος Αβίας έπαψε να υπάρχει ως ΟΤΑ και διοικητικά διασπάστηκε σε μικρές κοινότητες με το νόμο ΔΝΖ´1912. Οι κοινότητες που δημιουργήθηκαν μεταφέρθηκαν διοικητικά από το Νομό Λακωνίας στο νομό Μεσσηνίας με την ΑΝ 102β/24-12-1937 που δημοσιεύτηκαν στο ΦΕΚ Α8/1938.

Οι κοινότητες που ιδρύθηκαν ήταν :

1. Αβίας, 2. Αλτομυρών, 3. Βέργας, 4. Δολών, 5. Κάμπου, 6. Κέντρου, 7. Μικράς Μαντίνειας, 8. Πηγαδιών, 9. Σταυροπηγίου, 10. Σωτηριάνικων.

2. Δήμος Αίπειας

Ο δήμος Αίπειας διασπάστηκε στις παρακάτω κοινότητες :

1. Ανδριανής, 2. Αχλαδοχωρίου, 3. Κακορρέυματος, 4. Κόκκινου, 5. Λογγά, 6. Λυκίσσης, 7. Μαθίας

3. Δήμος Αετού

Ο δήμος Αετού διασπάστηκε στις παρακάτω κοινότητες :

1. Αετού, 2. Αρτικίου, 3. Δροσπηγής, 4. Κρυσπηγής, 5. Μάλθης, 6. Μοναστηρίου, 7. Κόκκλας προερχόμενη από την κοινότητα Δροσπηγής, 8. Πολυθέας προερχόμενη από την κοινότητα Μοναστηρίου.

4. Δήμος Αλαγονίας

Ο δήμος Αλαγονίας διασπάστηκε στις παρακάτω κοινότητες :

1. Αλαγονίας, 2. Αρτεμησίας, 3. Νέδουσας, 4. Πηγών, 5. Καρβελίου, 6. Λαδά.

5. Δήμος Άμφειας

Ο δήμος Άμφειας διασπάστηκε στις παρακάτω κοινότητες :

1. Αγίου Φλώρου, 2. Αρφαρών, 3. Αγρίλου, 4. Αμφείας, 5. Βελανιδιάς, 6. Βρομόβρυσης, 7. Σταματινού, 8. Πηδήματος που προήλθε από την Κοινότητα Αγρίλου (Δ. 18-2-1928, ΦΕΚ Α 37/1928).

6. Δήμος Ανδανίας

Ο δήμος Ανδανίας διασπάστηκε στις παρακάτω κοινότητες :

1. Αγριλόβουνου, 2. Ανδανίας, 3. Άνω Μέλπειας, 4. Δασοχωρίου, 5. Δεσύλλα, 6. Διαβολιτσίου, 7. Ηλέκτρας, 8. Καλλιρόης, 9. Καρνασίου, 10. Κάτω Μέλπειας, 11. Κεντρικού, 12. Κωνσταντίνων, 13. Μάλτας

7. Δήμος Ανδρίτσαινης

Ο δήμος Ανδρίτσαινης καταργήθηκε ως αυτοτελής ΟΤΑ από την διοικητική ιστορία της νεότερης Ελλάδος με το νόμο ΔΝΖ' /1912. Για το βασικό λόγο ότι σήμερα η περιοχή της Ανδρίτσαινας ανήκει στο Νομό Ηλείας, θα παρουσιάσουμε μόνο την ιστορική πορεία των κοινοτήτων που δημιουργήθηκαν μετά το 1912 και εντάχθηκαν διοικητικά στο νομό Μεσσηνίας το 1939 με τον ΑΝ αριθμ. 1937/30-8-1939 που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 355/1939. Οι κοινότητες αυτές είναι :

1. Αγίου Σώστη, 2. Αμπελιώνας, 3. Κακαλετρίου, 4. Νέδας, 5. Πέτρας, 6. Σκληρού, 7. Στάσιμου.

8. Δήμος Άριος

Ο δήμος Άριος διασπάστηκε στις παρακάτω κοινότητες :

1. Άριος, 2) Αριοχωρίου, 3. Πλατέος, 4. Ανεμόμυλου που προήλθε από την κοινότητα Αλωνιών το 1925, 5. Ασπροπουλιάς που προήλθε από την κοινότητα Άριος το 1946.

9. Δήμος Αριστομένους

Ο δήμος Αριστομένους διασπάστηκε στις παρακάτω κοινότητες:

1. Αριστομένους, 2. Αβραμιού, 3. Διοδίων, 4. Κεφαλόβρυσου, 5. Λευκοχώρας, 6. Πλατανόβρυσης, 7. Στρεφίου, 8. Βελίκας, 9. Βούταινας, 10. Κορομηλιάς, 11. Κουτήφαρη, 12. Νεοχωρίου, 13. Παλαιοκάστρου, 14. Πουλιτσίου, 15. Στέρνας.

Οι κοινότητες Βελίκας, Βούταινας, Κορομηλιάς, Κουτήφαρι, Νεοχωρίου, Παλαιοκάστρου, Πουλιτσίου και Στέρνας προήλθαν αντίστοιχα από τις κοινότητες Αβραμίου, Πολαίνας, Κυνηγού, Αριστομένους, Χαλβάτσου και Διοδίων.

10. Δήμος Αυλώνος

Ο δήμος Αυλώνος με βάση το διάταγμα 31-8-1912 που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 262 Α' /1912 χωρίστηκε στις κοινότητες :

1. Σιδηροκάστρου, 2. Αγαλιανής, 3. Αγγιλιάς, 4. Γλυκορίζου, 5. Καρυών, 6. Αυλώνος, 7. Κεφαλόβρυσης, 8. Πλατανιών, 9. Σιτοχωρίου, 10. Βανάδας, 11. Καλλιτσαίνης, 12. Προδρόμου, 13. Ελαίας, 14. Καμαρίου, 15. Καλού Νερού.

Οι κοινότητες Καλίτσαϊνας, Καλού Νερού, Καμαρίου, Προδρόμου, Ελαίας και Βανάδας προήλθαν αντίστοιχα από τις κοινότητες Αυλώνος, Αγαλιανής, Σιτοχωρίου, Κοπανίτσης και Σιδηροκάστρου.

11. Δήμος Βουφράδων

Ο δήμος Βουφράδων διασπάστηκε στις παρακάτω κοινότητες:

1. Χατζή, 2. Βλάσση, 3. Βλαχόπουλου, 4. Δάρα, 5. Δροσιάς, 6. Καλοχωρίου, 7. Καρποφόρας, 8. Κουρτακίου, 9. Κρεμμυδίων, 10. Μανιακίου, 11. Μαργελίου, 12. Μεσοποτάμου, 13. Μεταμόρφωσης, 14. Μηλιώτου, 15. Μυρσινοχωρίου, 16. Νερομούλου, 17. Παπαφλέσσα, 18. Πετριτσίου, 19. Ρομιρίου, 20. Σουληναρίου, 21. Χαραυγής.

Οι κοινότητες Δροσιάς, Καρποφόρας, Μανιακίου, Μαργελίου, Μεσοποτάμου, Μεταμόρφωσης, Πετριτσίου προήλθαν αντίστοιχα από

τις κοινότητες Πελεκανάδας, Νερομούλου, Παπαφλέσσα, Καλοχωρίου, Μυρσινοχωρίου και Χαραυγής.

12. Δήμος Δωρίου

Με ο ΒΔ. 31-12-1912 ο δήμος Δωρίου διασπάστηκε στις παρακάτω κοινότητες :

1. Άνω Δωρίου, 2. Δωρίου, 3. Κοτπανακίου, 4. Αμφιθέας, 5. Βασιλικού, 6. Κούβλα, 7. Συρρίζου, 8. Χαλκιά, 9. Χρυσοχωρίου, 10. Ψαρίου.

13. Δήμος Εράνης

Ο δήμος Εράνης διασπάστηκε στις παρακάτω κοινότητες :

1. Φιλιατρών (μετέπειτα δήμος), 2. Βάλτας, 3. Εξοχικού, 4. Πλάτης, 5. Χαλαζονίου, 6. Χριστιανουπόλεως.

Οι κοινότητες Εξοχικού και Πλάτης προήλθαν αντίστοιχα από τις κοινότητες Φιλιατρών και Χαλαζονίου.

14. Δήμος Εύας.

Ο δήμος Εύας διασπάστηκε στους παρακάτω ΟΤΑ :

1. Ανδρούσας (νυν δήμος), 2. Αγριλιάς, 3. Αμφιθέας, 4. Εύας, 5. Καλαμαρά, 6. Καλογερόρραχης, 7. Καρτερολίου, 8. Πιλαλίστρας, 9. Πιπερίτσας, 10. Σπιταλίου, 11. Τριόδου.

Οι κοινότητες Αγριλιάς, Καλαμαρά, Καλογερόρραχης, Πιλαλίστρας, Τριόδου και Πιπερίτσας προήλθαν αντίστοιχα από τις κοινότητες Αμφιθέας, Εύας, Ανδρούσας, Καρτερολίου.

15. Δήμος Θουρίας

Ο δήμος Θουρίας διασπάστηκε στις παρακάτω κοινότητες :

1. Αιθαίας, 2. Ανθειας, 3. Αντικαλάμου, 4. Θουρίας, 5. Μικρομάνης, 6. Σπερχογείας.

16. Δήμος Ιθώμης

Ο δήμος Ιθώμης διασπάστηκε στις παρακάτω κοινότητες :

1. Αριστοδημείου, 2. Αρσινόης, 3. Δραΐνας, 4. Ελληνοεκκλησιά, 5. Ζερμπισίων, 6. Κεφαλινού, 7. Κλήματος, 8. Λάμπαινας, 9. Μαγγανιακού, 10. Μάνεση, 11. Μαυρομματίου, 12. Μίλα, 13. Νεοχωρίου, 14. Πολυλόφου, 15. Ρευματιάς, 16. Τρικόρφου.

Οι κοινότητες Πολυλόφου, Λάμπαινας, Κλήματος, Ελληνοεκκλησιάς και Αρσινόης προήλθαν αντίστοιχα από τις κοινότητες Μάνεση, Αριστοδημείου, Τρικόρφου και Μαυρομματίου.

17. Δήμος Καλαμών.

Ο δήμος Καλαμών διασπάστηκε στους παρακάτω ΟΤΑ :

1. Δήμος Καλαμάτας, 2. Κοινότητα Ασπροχώματος, 3. Ελαιοχωρίου, 4. Λαιίκων, 5. Φαρών.

18. Δήμος Καρδαμύλης

Ο δήμος Καρδαμύλης διασπάστηκε στις παρακάτω κοινότητες :

1. Εξωχωρίου, 2. Καρδαμύλης, 3. Προαστίου, 4. Προσηλίου, 5. Σαϊδόνας, 6. Τσερίων.

Η κοινότητα Τσερίων προήλθε από την κοινότητα Εξωχωρίου.

19. Δήμος Κολωνίδων

Ο δήμος Κολωνίδων διασπάστηκε στις παρακάτω κοινότητες :

1. Κορώνης, 2. Ακριτοχωρίου, 3. Βασιλιτσίου, 4. Βουναρίων, 5. Καπλανίου, 6. Κόμπων, 7. Νέας Κορώνης, 8. Υάμειας, 9. Φαλάνθης, 10. Χαροκοπιού, 11. Χρυσοκελλαριάς.

Οι κοινότητες Ακριτοχωρίου, Κόμπων και Υάμειας προήλθαν αντίστοιχα από τις κοινότητες Καπλανίου και Χαρακοπιού.

20. Δήμος Κυπαρισσίας.

Ο δήμος Κυπαρισσίας διασπάστηκε στους παρακάτω Ο.Τ.Α. :

1. Κοινότητα (νυν δήμος) Κυπαρισσίας, 2. Κοινότητα Αρμενίων, 3. Βρυσών, 4. Μουριατάδας, 5. Μύρου, 6. Ξηροκάμπου, 7. Παραλίας Κυπαρισσίας, 8. Ραχών, 9. Σπηλιάς, 10. Στασιού, 11. Φαρακλάδας.

Η κοινότητα Παραλίας Κυπαρισσίας καταργήθηκε ενώ οι κοινότητες Μύρου και Ξηροκάμπου προήλθαν αντίστοιχα από τις κοινότητες Ραχών και Στασιού.

21. Δήμος Λεύκτρου

Ο δήμος Λεύκτρου έπαψε να υπάρχει ως ΟΤΑ και διασπάστηκε διοικητικά σε μικρές κοινότητες με το νόμο ΔΝΖ'1912. Οι παρακάτω κοινότητες διοικητικά από το νομό Λακωνίας υπάχθηκαν στο νομό Μεσσηνίας το 1937 (Α.ν. 102β/24-12-1937, ΦΕΚ Α8/1938) :

1. Τραχήλα, 2. Ριγκλίων, 3. Πύργου, 4. Πολιανής, 5. Πλάτσης, 6. Νομίτση, 7. Νεοχωρίου, 8. Μηλέας, 9. Λαγκάδας, 10. Καστανέας, 11. Καρυοβουνίου, 12. Θαλαμών, 13. Αγίου Νίκωνα, 14. Αγίου Νικολάου.

Η κοινότητα Νομιτσή προήλθε από την κοινότητα Πλάτσης.

22. Δήμος Μεθώνης

Ο δήμος Μεθώνης διασπάστηκε στους παρακάτω ΟΤΑ :

1. Μεθώνης, 2. Αμπελοκήπων, 3. Κοινούριου Χωριού, 4. Καλλιθέας, 5. Λαχανάδα, 6. Φοινίκης, 7. Μεσοχωρίου, 8. Μηλίτσας, 9. Χοντζογλίου, 10. Φοινικούντας, 11. Χωματάδας, 12. Ευαγγελισμού.

Οι κοινότητες Αμπελοκήπων, Φοινικούντας, Χωματάδας και Φοινίκης προήλθαν αντίστοιχα από τις κοινότητες Μηλίτσας, Λαχανάδας, Καλλιθέας, Μεθώνης.

23. Δήμος Οιχαλίας.

Ο δήμος Οιχαλίας διασπάστηκε στις παρακάτω κοινότητες :

1. Κοινότητα (νυν Δήμος) Μελιγαλά, 2. Κοινότητα Βαλύρας, 3. Ζευγολατιού, 4. Καλυβίων, 5. Κατσαρού, 6. Λουτρού, 7. Μαγούλας, 8. Μαντζαρίου, 9. Μερόπης, 10. Πεύκου, 11. Σιάμου, 12. Σκάλας, 13. Σολακίου, 14. Στενυκλάρου, 15. Τσουκαλεϊκών, 16. Φίλια, 17. Ανθούσας, 18. Οιχαλίας.

Οι κοινότητες Ανθούσας, Καλυβίων, Μαγούλας, Μαντζαρίου και Σιάμου προήλθαν αντίστοιχα από τις κοινότητες Μελιγαλά, Μερόπης, Στενυκλάρου, Ζευγολατιού και Κατσαρού.

24. Δήμος Παμίσου.

Ο δήμος Παμίσου διασπάστηκε στις παρακάτω κοινότητες :

1. Μεσσήνης (νυν δήμος), 2. Αναλήψεως, 3. Λυκοτράφου, 4. Μάδενας,
5. Μαυρομματίου Παμίσου.

25. Δήμος Πεταλιδίου

Ο δήμος Πεταλιδίου διασπάστηκε στις παρακάτω κοινότητες :

1. Πεταλιδίου, 2. Πανιπερίου, 3. Καστανίων.

26. Δήμος Πλαταμώδους

Ο δήμος Πλαταμώδους διασπάστηκε στις παρακάτω κοινότητες:

1. Γαργαλιάνων (νυν δήμος), 2. Αμπελόφυτου, 3. Λεύκης, 4. Μαραθοπόλεως, 5. Πύργου, 6. Φλόκας.

27. Δήμος Πυλίων

Ο δήμος Πυλίων διασπάστηκε στις παρακάτω κοινότητες :

1. Πύλου (νυν δήμος), 2. Γλυφάδας, 3. Ίκλαινας, 4. Κορυφασίου, 5. Κουκουνάρας, 6. Κυνηγού, 7. Παπουλίων, 8. Πυλίων, 9. Ρωμανού, 10. Χανδρινού.

Οι κοινότητες Παπουλίων, Ρωμανού και Πύλας προήλθαν αντίστοιχα από τις κοινότητες Ίκλαινας, Κορυφασίου και Πύλας.

28. Δήμος Τριπύλης

Ο δήμος Τριπύλης διασπάστηκε στους παρακάτω ΟΤΑ :

1. Κοινότητα Τριπύλης, 2. Κοινότητα Σελλά, 3. Κοινότητα Ροδιάς, 4. Κοινότητα Ραπτόπουλου, 5. Κοινότητα Μάλης, 6. Κοινότητα Λυκουδεσίου, 7. Κοινότητα Λαντζουνάτου, 8. Κοινότητα Καλογερεσίου.

29. Δήμος Φλεσσιιάδος

Ο δήμος Φλεσσιιάδος διασπάστηκε στους παρακάτω ΟΤΑ :

1. Κοινότητα (νυν δήμος) Χώρας, 2. Κοινότητα Μεταξιάδας, 3. Κοινότητα Μουζακίου, 4. Κοινότητα Παλαιού Λουτρού, 5. Κοινότητα Φλεσσιιάδας.

Η κοινότητα Παλαιού Λουτρού προήλθε από την κοινότητα Φλεσσιιάδας.

Με τον ΑΝ 1937/1939 που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 355 και 395/1939 «περί μεταρρυθμίσεως των ορίων των Νομών Μεσσηνίας και Ηλείας» η Επαρχία Ολυμπίας αποσπάστηκε από το Νομό Μεσσηνίας και εντάχθηκε στο νομό Ηλείας εκτός των κοινοτήτων :

1. Αγίου Σώστη, 2. Αμπελιώνας, 3. Κακαλετριού, 4. Νέδας, 5. Πετραλώνων, 6. Πέτρας, 7. Σκληρού και 8. Στασίμου που παρέμειναν στο Νομό Μεσσηνίας. Με τον ΑΝ 102β/24-12-1937 που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Α8/1938 η περιοχή της Μεσσηνιακής Μάνης αποσπάστηκε από το Νομό Λακωνίας και εντάχθηκε στο Νομό Μεσσηνίας.

Ο Νομός παρέμεινε με τους ΟΤΑ που ανέρχονται στους 280 έως και το 1997. Η περίοδος 1980 – 1996 εξετάζεται αναλυτικά σε επόμενο κεφάλαιο.

Κεφάλαιο 3°

Η εφαρμογή των θεσμικών πρωτοβουλιών στο Νομό Μεσσηνίας την περίοδο 1980-1996

3.1 Εισαγωγή

Στη δεκαετία του '80 διαπιστώθηκε το πρόβλημα της πολυδιάσπασης της Τ.Α. και στο Νομό Μεσσηνίας. Οι 9 δήμοι και οι 273 Κοινότητες δεν μπορούσαν να αντεπεξέλθουν στις στοιχειώδεις διοικητικές λειτουργίες, πολύ δε περισσότερο να εκπληρώσουν την οριζόμενη από το σύνταγμα αποστολή τους, δηλαδή κι διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Για αυτό το λόγο ακολουθήθηκε μία συγκεκριμένη πολιτική την περίοδο 1980-1996 με στόχο την αναβάθμιση του ρόλου της αυτοδιοίκησης.

3.2 Οι απλοί σύνδεσμοι και η εφαρμογή τους στο Νομό Μεσσηνίας

Στο Νομό Μεσσηνίας σύμφωνα με το άρθρο 177 του Π.Δ. 76/1985 που έδωσε στους ΟΤΑ το δικαίωμα να συστήσουν συνδέσμους για την εξυπηρέτηση των αναγκών των κατοίκων τους, συστάθηκαν συνολικά 12 σύνδεσμοι. Οι σκοποί τους ήταν να εξυπηρετήσουν ανάγκες ύδρευσης, άρδευσης και οδοποιίας με ιδιαίτερη δραστηριότητα στον τομέα της ύδρευσης.

Αναλυτικότερα οι σύνδεσμοι ύδρευσης ήταν οι εξής:

1. Σύνδεσμος Άγιος Φλώρος. Ο σύνδεσμος εξυπηρετούσε τις ανάγκες ύδρευσης των κοινοτήτων Βαλύρας, Σκάλας, Κατσαρού, Τσουκαλεϊκών, Λάμπαινας, Αριστοδημείου, Εύας, Καλαμαρά, Αμφιθέας, Αγριλιάς και Τριόδου. Έδρα του συνδέσμου είχε οριστεί η Βαλύρα.

2. Σύνδεσμος Άγιος Παύλος. Ο σύνδεσμος εξυπηρετούσε τις ανάγκες ύδρευσης των κοινοτήτων Αναλήψεως, Λευκαχώρας, Μαδένας, Λυκότραφου, Μαυρομματίου, Παμίσου, Σπιταλίου, Πιλαλίστρας, Καρτερολίου, Πιπερίτσας και Πολυλόφου. Έδρα του συνδέσμου είχε οριστεί η Αβραμίου.
3. Σύνδεσμος Δροσιά. Ο σύνδεσμος εξυπηρετούσε τις ανάγκες ύδρευσης των κοινοτήτων Πλατύ, Αριοχωρίου, Αλωνίων, Ανεμόμυλου και Ασπροπουλιάς. Έδρα του συνδέσμου είχε οριστεί το Αριοχώρι.
4. Σύνδεσμος Ανασυγκρότηση. Ο σύνδεσμος εξυπηρετούσε τις ανάγκες ύδρευσης των κοινοτήτων Βελίκας, Καρποφόρας, Δροσιάς, Νερόμυλου και Κουρτάκι. Έδρα του συνδέσμου είχε οριστεί η Δάρα.
5. Σύνδεσμος Πρόοδος-Πυλίας. Ο σύνδεσμος εξυπηρετούσε τις ανάγκες ύδρευσης των κοινοτήτων Πηδάσου, Κυνηγού, Καλλιθέας, Μεσοχωρίου, Ευαγγελισμού και Φοινίκης. Έδρα του συνδέσμου είχε οριστεί η Χωματάδα.
6. Σύνδεσμος Ταΰγετος. Ο σύνδεσμος εξυπηρετούσε τις ανάγκες ύδρευσης των κοινοτήτων Αγίου Νικολάου, Αγίου Νίκωνα, Εξωχωρίου, Θαλαμών, Λαγκαδά, Νομιτσίου, Νεοχωρίου, Λεύκτρου, Προαστίου, Πύργου Λεύκτρου, Πλάτσας, Προσήλιου, Ριγκλία και Τσερίων. Έδρα του συνδέσμου είχε οριστεί η Καρδαμύλη.
7. Σύνδεσμος Μελιγαλά και κοινοτήτων Α. Μεσσήνης. Ο σύνδεσμος εξυπηρετούσε τις ανάγκες ύδρευσης του δήμου Μελιγαλά και των κοινοτήτων Ανθούσας, Ανδανίας, Αγριλόβουνου, Δεσσύλα, Ζευγολατείου, Ηλέκτρας, Καλλιρρόης, Καλυβιών, Κων/νων, Λουτρού, Μαγουλά, Μάλτας, Μάνδρας, Μαντζαρίου, Μερόπης, Οιχαλίας, Πεύκου, Σιάμου, Σολακίου, Στενύκλαρου, Φιλιά και Πολύχνης, Έδρα του συνδέσμου είχε οριστεί ο Μελιγαλάς.
8. Σύνδεσμος Τέλος Άγρας. Ο σύνδεσμος εξυπηρετούσε τις ανάγκες ύδρευσης του δήμου Γαργαλιάνων και των κοινοτήτων Μαραθούπολης, Λεύκης, Μεταμορφώσεων, Μηλιώτη, Βλάσση, Μαργέλι, Παπαφλέσσα, Μανιάκι, Βλαχόπουλο, Κρεμμύδια,

Αμπελόφυτο και Πύργου Τριφυλλίας. Έδρα του συνδέσμου είχαν οριστεί οι Γαργαλιάνοι.

9. Σύνδεσμος Καλαμάτας-Μεσσήνης και κοινοτήτων περιοχής Καλαμάτας. Ο σύνδεσμος εξυπηρετούσε τις ανάγκες ύδρευσης των δήμων Καλαμάτας, Μεσσήνης και των κοινοτήτων Αβίας, Αιθαίας, Αμμου, Ανθείας, Αντικαλάμου, Άρις, Ασπροχώματος, Βέργας, Δόλοι, Θουρίας, Λέικα, Μικράς Μαντίνειας, Μικρομάνης, Πήδημα, Σπερχογείας και Αναλήψεως. Έδρα του συνδέσμου είχε οριστεί η Καλαμάτα.
10. Σύνδεσμος Ριντόμο. Ο σύνδεσμος εξυπηρετούσε τις ανάγκες ύδρευσης των κοινοτήτων Δόλοι, Σωτηριάνικα, Κάμπος, Προσηλίου, Τσέρια και Σταυροπήγιο. Έδρα του συνδέσμου είχε οριστεί ο Κάμπος.

Συνολικά οι σύνδεσμοι ύδρευσης σε όλο το Νομό Μεσσηνίας εξυπηρετούσαν τις ανάγκες 112 ΟΤΑ από το σύνολο των 280 ΟΤΑ του Νομού, ποσοστό δηλαδή 40%.

Στον τομέα της άρδευσης και της οδοποιίας οι σύνδεσμοι όσον αφορά τον Νομό Μεσσηνίας δεν είχαν ιδιαίτερη απήχηση.

Ειδικότερα για την άρδευση συστάθηκε ένας και μόνο σύνδεσμος ο οποίος ήταν:

1. Σύνδεσμος η Πρόοδος. Ο σύνδεσμος εξυπηρετούσε τις ανάγκες άρδευσης του δήμου Μελιγαλά και των κοινοτήτων Νεοχωρίου Ιθώμης, Στενυκλάρου και Μαγούλα. Έδρα του συνδέσμου είχε οριστεί ο Μελιγαλάς.

Στην άρδευση τα αποτελέσματα ήταν μηδαμινά αφού μόνο 4 ΟΤΑ ποσοστό δηλαδή 1,4% του συνόλου των ΟΤΑ του Νομού κατόρθωσαν να συστήσουν σύνδεσμο για να προωθήσουν αυτές τις υπηρεσίες.

Στην οδοποιία τα αποτελέσματα ήταν το ίδιο αποθαρρυντικά αφού συστάθηκε μόνο ένας σύνδεσμος.

1. Σύνδεσμος Αλαγονία. Ο σύνδεσμος εξυπηρετούσε τις ανάγκες οδοποιίας των κοινοτήτων Αλαγονίας, Νέδουσας, Πηγών, Λαδά και Καρβελίου. Έδρα του συνδέσμου είχε οριστεί η Αλαγονία.

Παρατηρείται και εδώ ότι και σ' αυτόν τον τομέα των υπηρεσιών τα αποτελέσματα ήταν το ίδιο αποθαρρυντικά αφού το ποσοστό των ΟΤΑ που σύστησαν τέτοιο σύνδεσμο έφτασε μόλις το 1,8% του συνολικού αριθμού των ΟΤΑ του Νομού Μεσσηνίας.

3.3 Ο νόμος 1416/1984 και η εφαρμογή του στο Νομό Μεσσηνίας

Με τον νόμο 1416/1984 ο νομοθέτης έθεσε σε λειτουργία έναν ακόμα μηχανισμό για την επίλυση του προβλήματος της πολυδιάσπασης της Τ.Α. Αυτός συνίσταται στην ευχέρεια που δόθηκε στους ΟΤΑ να συστήσουν αναπτυξιακούς συνδέσμους στα πλαίσια των γεωγραφικών ενοτήτων που όριζε ο νόμος.

Οι αναπτυξιακοί σύνδεσμοι Ν.Π.Δ.Δ. που καλούνται να καλύψουν την αδυναμία των μικρών κοινοτήτων να προγραμματίσουν και να υλοποιήσουν αναπτυξιακά έργα, να βοηθήσουν στον ξεπέραςμα του τοπικισμού και των τοπικών αναθέσεων, να ενισχύσουν τις τοπικές παραγωγικές πρωτοβουλίες συμβάλλοντας έτσι στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και συγκρατώντας τους νέους στον τόπο τους, να υποβοηθήσουν την ισόρροπη ανάπτυξη της περιοχής και να ενισχύσουν τη λαϊκή συμμετοχή στα κοινά.

Οι σκοποί ενός αναπτυξιακού συνδέσμου όπως προσδιορίστηκαν από τον νόμο 1416/1984 ήταν:

- α) Η εκπόνηση τοπικού ή ειδικού αναπτυξιακού προγράμματος και χωροταξικού σχεδίου της περιοχής.
- β) Η υποβοήθηση των Δήμο-Κοινοτήτων του Συνδέσμου στην καταγραφή και ιεράρχηση των αναγκών, στην αξιολόγηση των αναγκαίων έργων τεχνικής υποδομής και κοινωνικού εξοπλισμού και στον προγραμματισμό υλοποίησής τους.
- γ) Η μελέτη, κατασκευή, διαχείριση και συντήρηση των έργων τεχνικής υποδομής ή κοινωνικού εξοπλισμού των Δ.Κ., που αναθέτουν οι ίδιοι στο Σύνδεσμο, με χρηματοδότηση του από τα έσοδα τους ή από

πιστώσεις του προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, καθώς και διακοινοτικών έργων τεχνικής υποδομής ή κοινωνικού εξοπλισμού.

δ) Η κατάρτιση προγραμμάτων για την αξιοποίηση των τοπικών πλουτοπαραγωγικών πόρων και την ανάπτυξη των τοπικών παραγωγικών δυνάμεων.

ε) Η προστασία του φυσικού και του δομημένου περιβάλλοντος και η μέριμνα για τη διατήρηση και αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών παραδόσεων της περιοχής.

στ) Η ενημέρωση και η επιμόρφωση των κατοίκων της περιοχής με στόχο τη διεύρυνση της συμμετοχής τους στην ανάπτυξη του τόπου τους.

Η βασική διάκριση των αναπτυξιακών συνδέσμων από τους άλλους συνδέσμους των δήμων και κοινοτήτων ήταν ότι, ενώ στους άλλους συνδέσμους μπορούσαν να μετέχουν όποιοι δήμοι και κοινότητες είχαν κοινούς σκοπούς, κατέβαλλαν κοινές προσπάθειες και αποκόμιζαν κοινά οφέλη με πλήρη πρωτοβουλία δική τους, η οποία πήγαζε από την κοινή ανάγκη για την εξυπηρέτηση του λαού των δήμων και κοινοτήτων που συμμετείχαν σ' αυτούς, στους αναπτυξιακούς συνδέσμους μπορούσαν να μετέχουν μόνο δήμοι και κοινότητες που περιλαμβάνονται σε γεωγραφικές ενότητες (περιοχές) οι οποίες προσδιορίζονταν με τα κριτήρια του νόμου (γεωοικονομικά, κοινωνικά, συγκοινωνιακά) με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Εσωτερικών και Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.

Στο Νομό Μεσσηνίας σύμφωνα με τα παραπάνω προσδιορίστηκαν 22 γεωγραφικές ενότητες. Αναλυτικότερα η διαμόρφωση των ενοτήτων είχε ως εξής:

Ενότητα 1^η

Αποτελείται από το Δήμο Καλαμάτας και τις Κοινότητες: Ασπρόχωμα, Αντικάλαμος, Λαϊϊκα, Σπερχογεία, Βέργα, Μικρά Μαντίνεια, Αβία, Ελαιοχώριο και Δολοί.

Ενότητα 2^η

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Καρδαμύλη, Κάμπος, Νεοχώριο, Σταυροπήγιο, Αγ. Νίκωνας, Λαγκάδα, Θαλάμες, Νομιστή, Πλάτσα, Μηλέα, Καρυοβούνιο, Πύργος, Τραχήλα, Αγ. Νικόλαος, Σαϊδόνα, Καστανέα, Προσήλιο, Προάστιο, Εξωχώριο, Τσέρια, Ρίγκλια, Κέντρο, Αλτομιρά, Πηγάδια και Σωτηριάνικα.

Ενότητα 3^η

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Αρτεμισία, Αλαγονία, Νέδουσα, Λαδάς, Καρβέλι και Πηγές.

Ενότητα 4^η

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Αρφαρά, Θουρία, Άρις, Ανθεια, Αιθαία, Αμφεια, Άμμος, Ασπροπουλιά, Αλώνια, Άγριλος, Αριοχώριο, Βελανιδιά, Πλατύ, Πήδημα, Σταματινός, Αγ. Φλώρος, Βρομόβρυση, Ανεμόμυλος, Μικρομάνη και Πολιανή.

Ενότητα 5^η

Αποτελείται από το Δήμο Μεσσήνης και τις Κοινότητες: Ανάληψη, Αβραμιού, Καρτερόλι, Λευκοχώρα, Λυκότραφος, Μάδενα, Μαυρομμάτι Παμίσου, Νεοχώριο Αριστομένου, Πιλαλίστρα, Πιπερίτσα, Σπιτάλι και Βελίκα.

Ενότητα 6^η

Αποτελείται από το Δήμο Μελιγαλά και τις Κοινότητες: Ανθούσα, Σκάλα, Βαλύρα, Μαυρομμάτι Ιθώμης, Μίλας, Αρσινόη, Νεοχώριο Ιθώμης, Τσουκαλαϊίκα, Κατσαρός, Σολάκιο, Πεύκο, Σιάμο, Καλύβια, Μερόπη, Ζευγολατειό, Μαγούλα, Οιχαλία, Στενύκλαρος, Ζερμπίσια και Καλλιρρόη.

Ενότητα 7^η

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Διαβολίτσι, Δεσύλλα, Καρνάσιο, Παραπούγκι, Δασοχώρι, Κάτω Μέλπεια, Αγριλόβουνο, Ηλέκτρα, Κωνσταντίνοι, Πολίχνη, Κεντρικό, Μάλτα, Άνω Μέλπεια, Μαντζάριο, Λουτρό, Φίλια, Μάνδρα, Ανδανία και Σύρριζο.

Ενότητα 8^η

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Πεταλίδι, Δάρα, Καλοχώρι, Καρποφόρα, Καστανιά, Πανυπέρι, Αχλαδοχώρι, Λύκισσα, Κόκκινος και Μαθία.

Ενότητα 9^η

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Λογγά, Κορώνη, Ακριτοχώρι, Βασιλίτσι, Βουνάρια, Κόμποι, Νέα Κορώνη, Υάμεια, Φαλάνθη, Χαροκοπεϊό, Χρυσοκελλαριά, Λαχανάδα, Ανδριανή, Καπλάνι, Χράνοι και Μηλίτσα.

Ενότητα 10^η

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Μεθώνης, Φοινικούντα, Φοινίκη, Ευαγγελισμός και Καινούργιο Χωριό.

Ενότητα 11^η

Αποτελείται από το Δήμο Πύλου και τις Κοινότητες: Κυνηγός, Πύλα, Μεσοχώρι, Χωματάδα, Καλλιθέα, Πήδασος, Αμπελόκηποι και Ίκλαινα.

Ενότητα 12^η

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Χώρα, Μεταμόρφωση, Μεταξάδα, Παλαιό Λουτρό, Φλεσιάδα, Αμπελόφυτο, Μυρσινοχώρι, Ρωμανού και Κορυφάσιο.

Ενότητα 13^η

Αποτελείται από το Δήμο Γαργαλιάνων και τις Κοινότητες: Λεύκα, Πύργος, Μαραθόπολη, Μουζάκι, Βάλτα και Φλόκα.

Ενότητα 14^η

Αποτελείται από το Δήμο Φιλιατρών και τις Κοινότητες: Χριστιανούπολη, Πλάτη, Χαλαζόνιο, Εξοχικό, Μάλη και Περδικονέρι.

Ενότητα 15^η

Αποτελείται από το Δήμο Κυπαρισσίας και τις Κοινότητες: Σπηλιά, Αγαλιανή, Καρυές, Πρόδρομος, Βανάδα, Σιδηρόκαστρο, Αυλώνα, Καλίτσαίνα, Πλατάνια, Ραπτόπουλο, Λυκουδέσι, Τριπύλα, Σελλάς, Καλογερέσι, Λαντζουνάτου, Ροδιά, Βρύσες, Μουριατάδα, Μύρο και Ράχες.

Ενότητα 16^η

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Δώριο, Κοπανάκι, Ψάρι, Βασιλικό, Κόκλα, Γλυκορρίζι, Καμάρι, Αγριλιά, Άνω Δώριο, Σιτοχώριο, Κεφαλόβρυση, Χρυσόχωρι, Χαλκιάς και Κούβελας.

Ενότητα 17^η

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Βλαχόπουλο, Χατζή, Βλάση, Μανιάκι, Κουρτάκι, Πετρίτσι, Χαραυγή, Νερόμυλος και Δροσιά.

Ενότητα 18^η

Αποτελείται από το Δήμο Ανδρούσας και τις Κοινότητες: Αριστοδήμειο, Κορομηλέα, Αμφιθέα, Τρίκορφο, Τρίοδος, Μαγγανιακό, Λάμπαινα, Εύα, Κλήμα, Πολύλοφος, Καλαμαράς, Καλογερόραχη, Ελληνοεκκλησιά, Παλαιόκαστρο, Δραίνα και Αγριλιά.

Ενότητα 19^η

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Αριστομένης, Διόδια, Βούταινα, Κεφαλόβρυσο, Κουτίφαρης, Μάνεσης, Πλατανόβρυση, Στρέφι, Πουλίτσι, Στέρνα, Πελεκανάδα, Μηλιώτη, Μαργέλι και Παπαφλέσσας.

Ενότητα 20^η

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Αετός, Πολυθέα, Κρυονέρι, Ρευματιά, Κεφαλινός, Μάλθη, Μοναστήρι και Αρτίκι.

Ενότητα 21^η

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Γλυφάδα, Κρεμμύδια, Σουληνάρι, Μεσοπόταμος, Χανδρινός, Παπούλια και Κουκουνάρα.

Ενότητα 22^η

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Νέδα, Σκληρός, Αμπελιώνα, Άγιος Σώστης, Πέτρα, Κακαλέτρι και Στάσιμο.

Με βάση αυτές τις γεωγραφικές ενότητες στο Νομό Μεσσηνίας συστάθηκαν οι εξής αναπτυξιακοί σύνδεσμοι:

1) Αναπτυξιακός σύνδεσμος Μεσσηνιακής Μάνης

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Καρδαμύλη, Αγ. Νικόλαος, Αγ. Νίκων, Εξωχώρι, Θαλάμες, Καστανέα, Λαγκαδά, Μηλέα, Νεοχώριο Λεύκτρου, Νομίτος, Πηγάδια, Πλάτσα, Προάστιο, Πύργος Λεύκτρου, Ρίγκλια, Σαϊδόνα, Σταυροπήγιο, Σωτηριάνικα, Τραχήλα, Τσέρια που ανήκουν στην 2^η γεωγραφική ενότητα. Η έδρα του συνδέσμου ήταν η Καρδαμύλη με αρμόδια οικονομική υπηρεσία την Δ.Ο.Υ. Καλαμάτας. Η εισφορά των μελών ορίστηκε σε 8% και η διάρκεια του αναπτυξιακού συνδέσμου σε 50 χρόνια.

2) Αναπτυξιακός σύνδεσμος Αλαγονίας

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Αρτεμισία, Αλαγονία, Καρβέλι, Λαδά, Νεδούσα, Πηγές που ανήκουν στην 3^η γεωγραφική ενότητα. Η έδρα

του συνδέσμου ήταν η Αρτεμισία με αρμόδια οικονομική υπηρεσία την Δ.Ο.Υ. Καλαμάτας. Η εισφορά των μελών ορίστηκε σε 8% και η διάρκεια του αναπτυξιακού συνδέσμου σε 50 χρόνια.

3) Αναπτυξιακός σύνδεσμος Μεσσήνης και Κοινοτήτων περιοχής

Αποτελείται από το Δήμο Μεσσήνης και τις Κοινότητες: Αβραμίου, Ανάληψη, Βελίκα, Καρτερόλι, Λευκοχώρα, Λυκότραφο, Μάδενα, Μαυρομμάτι Παμίσου, Νεοχώριο Αριστομένους, Πιλαλίστρα, Σπιτάλι που ανήκουν στην 5^η γεωγραφική ενότητα. Η έδρα του συνδέσμου ήταν η Μεσσήνη με αρμόδια οικονομική υπηρεσία την Δ.Ο.Υ. Μεσσήνης. Η εισφορά των μελών ορίστηκε σε 5% και η διάρκεια του αναπτυξιακού συνδέσμου σε 50 χρόνια.

4) Αναπτυξιακός σύνδεσμος Σαμαρίνας

Αποτελείται από το Δήμο Ανδρούσας και τις Κοινότητες: Αγριλιά, Αμφιθέα, Αριστοδήμειο, Εύα, Καλαμαρά, Κλήμα, Λάμπαινα, Τρίοδος, Παλαιόκαστρο, Δραίνα, Πολύλοφος, Κορομηλιά, Μαγγανιακό, Τρίκορφο, ελληνοεκκλησιά, (Υπ. Συμ/χη Καλογερροράχη), που ανήκουν στην 18^η γεωγραφική ενότητα. Η έδρα του συνδέσμου ήταν η Ανδρούσα με αρμόδια οικονομική υπηρεσία τη Δ.Ο.Υ. Μεσσήνης. Η εισφορά των μελών ορίστηκε σε 5% και η διάρκεια του αναπτυξιακού συνδέσμου σε 30 χρόνια.

5) Αναπτυξιακός σύνδεσμος Ναυαρίνο

Αποτελείται από το Δήμο Πύλου και τις Κοινότητες: μεσοχώρι, Πήδασος, Πύλα, καλλιθέα, Ίκλαινα, Χωματάδα, Χατζή, Χαραυγή, (Υπ. Συμ/χη Κυνηγού, Αμπελόκηποι), υπό ένταξη στην ενότητα οι κοινότητες: Σουληνάρι, γλυφάδα, Κρεμμύδια, Μεσοπόταμος, Χανδρινού, Παπούλια, Κουκουνάρα που ανήκουν στην 11^η γεωγραφική ενότητα. Η έδρα του συνδέσμου ήταν η Πύλος με αρμόδια οικονομική υπηρεσία τη Δ.Ο.Υ. Πύλου. Η εισφορά των μελών ορίστηκε σε 6% και η διάρκεια του αναπτυξιακού συνδέσμου σε 50 χρόνια.

6) Αναπτυξιακός σύνδεσμος Νέσκυρ

Αποτελείται από το Δήμο Χώρας και τις Κοινότητες: Αμπελόφυτο, Μυρσινοχώρι, Φλεσσιάδα, Παλαιό Λουτρό, Μεταξάδα, Μεταμόρφωση, Ρωμανού, Κορυφάσιο, Παπαφλέσσα, Βλαχόπουλο που ανήκουν στην 12^η γεωγραφική ενότητα. Η έδρα του συνδέσμου ήταν η Χώρα με αρμόδια οικονομική υπηρεσία τη Δ.Ο.Υ. Γαργαλιάνων. Η εισφορά των μελών ορίστηκε σε 5% και η διάρκεια του αναπτυξιακού συνδέσμου σε 50 χρόνια.

7) Αναπτυξιακός σύνδεσμος 8^{ης} Γ.Ε. Πεταλιδίου

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Πεταλίδι, Λύκισσα, Καστανιά, Μαθία, Καρποφόρα, Αχλαδοχώρι, Κοκκίνου, Καλοχώρι, Δάρα, Πανυπέρι, Νερόμυλος, Χράνοι που ανήκουν στην 8^η γεωγραφική ενότητα. Η έδρα του συνδέσμου ήταν το Πεταλίδι με αρμόδια οικονομική υπηρεσία τη Δ.Ο.Υ. Μεσσήνης. Η εισφορά των μελών ορίστηκε σε 5% και η διάρκεια του αναπτυξιακού συνδέσμου σε 50 χρόνια.

8) Αναπτυξιακός σύνδεσμος Αρχαίας Ιθώμης

Αποτελείται από το Δήμο Μελιγαλά και τις Κοινότητες: Ανθούσα, Σκάλα, Μαυρομμάτι Ιθώμης, Μίλα, Αρσινόη, Νεοχώριο Ιθώμης, Τσουκαλέϊκα, Κατσαρού, Σολάκιο, Πεύκο, Ζερμπίσια, Καλλιρρόη, Βαλύρα, Καλύβια, Μερόπη, Ζευγολατειό, Μαγούλα, Οιχαλία, Στενύκλαρος, Σιάμου που ανήκουν στην 6^η γεωγραφική ενότητα. Η έδρα του συνδέσμου ήταν ο Μελιγαλάς με αρμόδια οικονομική υπηρεσία τη Δ.Ο.Υ. Μελιγαλά. Η εισφορά των μελών ορίστηκε σε 5% και ο αναπτυξιακός σύνδεσμος ήταν αορίστου χρόνου.

9) Αναπτυξιακός σύνδεσμος Ανδανίας.

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Διαβολίτσι, Δεσσούλα, Καρυάσι, Παραπούγκι, Δασοχώρι, Κάτω Μέλπεια, Αγριλόβουνο, Κεντρικό, Άνω Μέλπεια, Μάντζαρι, Φίλια, Μάνδρα, Ανδανία, Ηλέκτρα, Κωνσταντίνοι,

Μάλτα, Σύρριζο που ανήκουν στην 7^η γεωγραφική ενότητα. Η έδρα του συνδέσμου ήταν το Διαβολίτσι με αρμόδια οικονομική υπηρεσία τη Δ.Ο.Υ. Μελιγαλά. Η εισφορά των μελών ορίστηκε σε 5% και η διάρκεια του αναπτυξιακού συνδέσμου σε 50 χρόνια.

10) Αναπτυξιακός σύνδεσμος Οινούσες

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Μεθώνη, Φοινικούντα, Φοινίκη, Ευαγγελισμός, καινούργιο χωριό που ανήκουν στην 10^η γεωγραφική ενότητα. Η έδρα του συνδέσμου ήταν η Μεθώνη με αρμόδια οικονομική υπηρεσία τη Δ.Ο.Υ. Πύλου. Η εισφορά των μελών ορίστηκε σε 6% και η διάρκεια του αναπτυξιακού συνδέσμου σε 20 χρόνια.

11) Αναπτυξιακός σύνδεσμος Πλαταμώδους

Αποτελείται από το Δήμο Γαργαλιάνων και τις Κοινότητες: Λεύκη, Μαραθούπολη, Βάλτα, Φλόκα, Μουζάκι που ανήκουν στην 13^η γεωγραφική ενότητα. Η έδρα του συνδέσμου ήταν οι Γαργαλιάνοι με αρμόδια οικονομική υπηρεσία τη Δ.Ο.Υ. Γαργαλιάνων. Η εισφορά των μελών ορίστηκε σε 5% και η διάρκεια του αναπτυξιακού συνδέσμου σε 50 χρόνια.

12) Αναπτυξιακός σύνδεσμος Ακρίτας

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Χαροκοπειό, Κορώνη, Βουνάρια, Ακριτοχώρι, Βασιλίτσι, Κόμπι, Νέα Κορώνη, Φαλάνθη, Χρυσοκελλαριά, Αδριανή, Μηλίτσα που ανήκουν στην 9^η γεωγραφική ενότητα. Η έδρα του συνδέσμου ήταν το Χαροκοπειό με αρμόδια οικονομική υπηρεσία τη Δ.Ο.Υ. Καλαμάτας. Η εισφορά των μελών ορίστηκε σε 6% και ο αναπτυξιακός σύνδεσμος ήταν αορίστου χρόνου.

13) Αναπτυξιακός σύνδεσμος 4^{ης} Γ.Ε.

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Θουρία, Αρφαρά, Αγ. Φλώρος, Ασπροπούλια, Αριοχώρι, Άμφεια, Αιθαία, Άνθεια, Αλώνια, Άμμος, Πλατύ, Μικρομάνη, Βρωμόβρυση που ανήκουν στην 4^η γεωγραφική ενότητα. Η έδρα του συνδέσμου ήταν η Θουρία με αρμόδια οικονομική

υπηρεσία τη Δ.Ο.Υ. Καλαμάτας. Η εισφορά των μελών ορίστηκε σε 5% και η διάρκεια του αναπτυξιακού συνδέσμου σε 50 χρόνια.

14) Αναπτυξιακός σύνδεσμος 19^{ης} Γ.Ε. ο Παπαφλέσσας

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Αριστομένη, Μάνεσι, Διόδια, Πουλίτσι, Στέρνα, μαργέλι, Βούταινα, Κουτίφαρι, Κεφαλόβρυσο, Στρέφι που ανήκουν στην 19^η γεωγραφική ενότητα. Η έδρα του συνδέσμου ήταν ο Αριστομένης με αρμίδα οικονομική υπηρεσία τη Δ.Ο.Υ. Μεσσήνης. Η εισφορά των μελών ορίστηκε σε 5% και η διάρκεια του αναπτυξιακού συνδέσμου σε 50 χρόνια.

15) Αναπτυξιακός σύνδεσμος 22^{ης} Γ.Ε. ορεινής Μεσσηνίας

Αποτελείται από τις Κοινότητες: Νέδα, Σκληρού, Αμπελιώνα, Αγ. Σώστης, Πέτρα, Κακαλέτρι, Στάσιμο που ανήκουν στην 22^η γεωγραφική ενότητα. Η έδρα του συνδέσμου ήταν η Αμπελιώνα με αρμόδια οικονομική υπηρεσία τη Δ.Ο.Υ. Ανδρίτσαινας. Η εισφορά των μελών ορίστηκε σε 5% και η διάρκεια του αναπτυξιακού συνδέσμου σε 14 χρόνια.

3.4 Ο νόμος 1622/1986 και η εφαρμογή του στο Νομό Μεσσηνίας

Σύμφωνα με το ν. 1622/86 για την τοπική αυτοδιοίκηση, την περιφερειακή ανάπτυξη και τον δημοκρατικό προγραμματισμό, με προεδρικό διάταγμα που θα εκδιδόταν μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1987 με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων έργων και ύστερα από γνώμη του Νομαρχιακού Συμβουλίου, θα προσδιορίζονταν σε κάθε Νομό γεωγραφικές ενότητες με βάση τις συγκοινωνιακές, πληθυσμιακές, γεωγραφικές, οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και δημογραφικές συνθήκες.

Οι ΟΤΑ που περιλαμβάνονταν στις γεωγραφικές αυτές ενότητες μπορούν εάν επιθυμούν, να συνενωθούν και να αποτελέσουν Δήμο ανεξάρτητα από το συνολικό τους πληθυσμό, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 4 του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα και τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 1 του ν. 1622/86.

Για τον προσδιορισμό των γεωγραφικών ενοτήτων απαιτείτο η γνώμη του Νομαρχιακού Συμβουλίου, η οποία αποτελούσε τυπικό στοιχείο απαραίτητο για το σύννομο της διαδικασίας της έκδοσης του προεδρικού διατάγματος, αλλά και ουσιαστικό στοιχείο γιατί το Νομαρχιακό Συμβούλιο ήταν το όργανο που γνωρίζει συνθήκες στο Νομό και τις προοπτικές ανάπτυξης του.

Η διαδικασία όπως είχε καθοριστεί από το Υπουργείο Εσωτερικών απαιτούσε:

1. Έναν κατ' αρχήν προσδιορισμό των Γ.Ε από το Νομαρχιακό Συμβούλιο
2. Κοινοποίηση της απόφασης του Νομαρχιακού Συμβουλίου στους Δήμους και στις Κοινότητες για να γνωμοδοτήσουν τα Δημοτικά και Κοινοτικά Συμβούλια για τη συγκεκριμένη Γ.Ε στην οποία επρόκειτο να υπαχθούν

3. Οι αποφάσεις των Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων στη Νομαρχία για να τεθούν υπ' όψη του Νομαρχιακού Συμβουλίου το οποίο γνωμοδοτούσε αιτιολογημένα και προέβαινε στον τελικό προσδιορισμό των γεωγραφικών ενοτήτων.

Το Νομαρχιακό Συμβούλιο του Νομού Μεσσηνίας αφού ακολουθήθηκαν οι παραπάνω διαδικασίες είχε στη διάθεση του τις αποφάσεις των Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων οι οποίες μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις κατηγορίες.

1. Σε αυτές που συμφωνούσαν με την υπαγωγή του Δήμου ή της Κοινότητας στην Γ.Ε όπως προτεινόταν από το Νομαρχιακό Συμβούλιο
2. Σε αυτές που ανέφεραν ότι δεν επιθυμούσαν συνένωση και δεν αναφέρονταν στην πρόταση του Νομαρχιακού Συμβουλίου για το χωρισμό του Νομού σε Γ.Ε. Χαρακτηριστικό ήταν ότι ένας μεγάλος αριθμός αποφάσεων της κατηγορίας αυτής ήταν ακριβώς ίδιες ακόμα και στη σύνταξη
3. Σε αυτές που επεξεργάζονταν την πρόταση του Νομαρχιακού Συμβουλίου και έκαναν προτάσεις για την βελτίωση των προτεινόμενων από το Νομαρχιακό Συμβούλιο ενοτήτων.

Οι αποφάσεις της τρίτης κατηγορίας ήταν αυτές που βοήθησαν την τελική πρόταση. Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις της αρχικής απόφασης του Νομαρχιακού Συμβουλίου κατά κύριο λόγο προέρχονταν από τις εποικοδομητικές προτάσεις των Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων που επεξεργάστηκαν την πρόταση του Νομαρχιακού Συμβουλίου.

Συνολικά στο Νομό Μεσσηνίας προτάθηκαν 40 γεωγραφικές ενότητες οι οποίες ήταν οι εξής:

Επαρχία: Καλαμάτας		
1^η Γ.Ε	ΟΤΑ	Πληθυσμός
	Άγιος Νικόλαος	335

	Άγιος Νίκων	151
	Θαλαμαί	167
	Καρνοβούνι	75
	Καστανέα	205
	Λαγκαδά	185
	Μηλέα	208
	Νεοχώριο Λεύκτρου	677
	Νομίτση	109
	Πλάτσα	244
	Πύργος Λεύκτρου	164
	Ρίγκλια	170
	Τραχήλα	152
Σύνολο:	13	2842
2^ο Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Εξωχώριο	296
	Καρδαμύλη	365
	Προάστιο	391
	Προσήλιο	239
	Σαϊδόνα	162
	Τσέρια	253
Σύνολο:	6	1706
3^ο Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Αλτομίρα	71
	Δόλοι	421
	Κάμπος	536
	Κέντρο	232
	Πηγάδια	20
	Σταυροπήγιο	470
	Σωτηριάνικα	256
Σύνολο:	7	2006
4^ο Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Αλαγονία	406
	Αρτεμισία	240

	Καρβέλι	211
	Λαδά	192
	Νέδουσα	180
	Πηγές	115
Σύνολο:	6	1344
5^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Ασία	324
	Αντικάλαμος	281
	Ασπρόχωμα	1160
	Βέργα	1060
	Ελαιοχώριο	4888
	Καλαμάτα	42075
	Λαϊκά	554
	Μικρά Μαντίνεια	301
Σύνολο:	8	46243
6^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Αιθαία	297
	Άμφεια	649
	Άνθεια	521
	Θουρία	1117
	Μικρομάνη	581
	Πολιανή	168
	Σπερχογεία	627
Σύνολο:	7	3960
7^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Άγιος Φλώρος	318
	Αγρίλος	226
	Αριοχώριο	296
	Αρφαρά	1206
	Βελανιδιά	112
	Βρωμόβρυση	181
	Πήδημα	299
	Σταματινού	115

Σύνολο:	8	
8^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Αλώνια	205
	Άμμος	269
	Ανεμόμυλος	127
	Άρις	1240
	Ασπροπούλια	140
	Πλατύ	509
Σύνολο:	6	2490
	Επαρχία: Μεσσήνης	
9^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Αμφιθέα	564
	Ανάληψη	407
	Καρτερόλι	463
	Μάδενα	146
	Μαυρομάτι Παμ.	525
	Μεσσήνη	6854
	Πιλαλίστρα	192
	Πιπερίτσα	161
	Σπιτάλι	171
	Τρίοδος	203
Σύνολο:	10	9659
10^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Αγριλιά	155
	Ανδρούσα	859
	Ελληνοκλησιιά	308
	Εύα	582
	Καλαμαρά	155
	Καλογερόραχη	219
Σύνολο:	6	2278
11^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Αριστοδήμειο	409

	Βαλύρα	1016
	Λάμπαινα	315
	Σκάλα	490
Σύνολο:	4	2230
12^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Ανδανία	167
	Καλύβια	99
	Κατσαρού	613
	Λουτρό	125
	Μερόπη	886
	Οιχαλία	451
	Πεύκο	124
	Σιάμου	163
	Σολάκιο	177
	Τσουκαλέϊκα	247
	Φίλια	224
Σύνολο:	11	3276
13^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Αγριλόβουνο	152
	Άνω Μέλπεια	193
	Δασοχώριο	32
	Δεσσύλα	381
	Διαβολίτσι	1081
	Ηλέκτρα	175
	Καρνάσι	226
	Κάτω Μέλπεια	404
	Κεντρικού	164
	Κωνσταντίνοι	292
	Μάλτα	116
	Μάνδρα	125
	Μαντζάρι	139
	Παραπούγκι	110
	Πολίχνη	252
Σύνολο:	15	3842

14^ο Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Ανθούσα	137
	Ζευγολατιό	488
	Καλλιρρόη	416
	Μαγούλα	171
	Μελιγαλά	1431
	Μίλα	103
	Νεοχώριο	407
	Στενούλκαρος	106
Σύνολο:	8	3259
15^ο Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Δραίνα	89
	Κλήμα	145
	Κορομηλέα	134
	Μαγγανιακό	220
	Παλαιόκαστρο	200
	Τρίκορφο	511
Σύνολο:	6	1299
16^ο Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Αριστομένης	616
	Βούταινα	251
	Διόδια	537
	Κεφαλόβρυση	198
	Κουτίφαρη	146
	Μάνεση	477
	Πλατανόβρυση	122
	Πολύλοφος	141
	Πουλίτσι	89
	Στέρνα	389
Σύνολο:	10	2966
17^ο Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Αβραμιού	742

	Βελίκα	336
	Λευκοχώρα	294
	Λυκότραφο	381
	Νεοχώριο	262
	Στρέφι	642
Σύνολο:	6	2657
	Επαρχία: Πυλίας	
18^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Νερόμυλος	395
	Πετρίτσι	273
	Χαραυγή	308
	Χατζή	831
Σύνολο:	4	1807
19^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Βλαχόπουλο	1051
	Μανιάκι	86
	Μεταμόρφωση	316
	Μυρσινοχώριο	141
Σύνολο:	4	1594
20^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Κουκουνάρα	638
	Κρεμμύδια	757
	Μεσοπόταμος	330
	Σουληνάρι	514
	Χανδρινού	891
Σύνολο	4	1594
21^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Αχλαδοχώρι	398
	Καλοχώριο	180
	Καρποφόρα	259
	Καστανιά	79
	Κόκκινου	112

	Λύκισσα	93
	Μάθια	112
	Πανιπέρι	349
	Πεταλίδι	1247
	Χράνοι	395
Σύνολο:	10	3234
22^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Ανδριανή	213
	Βουνάριο	278
	Λογγά	1008
	Μηλίτσα	259
	Νέα Κορώνη	408
Σύνολο:	5	2166
23^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Βασιλίτσι	686
	Κόμποι	126
	Κορώνη	1376
	Υαμεία	163
	Φαλάνθη	378
	Χαρακοποϊό	881
	Χρυσσοκελαριά	695
Σύνολο:	7	4305
24^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Ακριτοχώρι	231
	Ευαγγελισμού	408
	Καινούργιο χωριό	109
	Καπλάνι	322
	Λαχανάδα	129
	Μεθώνη	1251
	Φοινίκη	140
	Φοινικούντα	519
Σύνολο:	8	3109

25^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Αμπελόκηποι	193
	Καλλιθέα	621
	Κυνηγού	473
	Μεσοχώριο	224
	Πήδασος	213
	Πύλα	207
	Πύλος	2594
	Χωματάδα	338
Σύνολο:	8	4863
	Επαρχία: Τριφυλλίας	
26^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Αμπελόφυτο	427
	Χώρα	3121
Σύνολο:	2	3548
27^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Βάλτα	338
	Γαργαλιάνοι	5430
	Λεύκη	299
	Μαραθούπολη	401
	Φλόκα	72
Σύνολο:	5	6540
28^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Εξοχικό	141
	Μάλη	102
	Πλάτη	170
	Φιλιατρά	5139
	Χαλαζόνι	151
	Χριστιανούπολη	319
Σύνολο:	6	6022
29^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Καλογερέσι	77

	Λαντζουνάτου	58
	Λυκουδέσι	48
	Ραυτόπουλο	254
	Ρόδια	172
	Σέλλα	174
	Τρίφυλα	82
Σύνολο:	7	865
30η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Αρμένιοι	499
	Βρύσες	177
	Καλό νερό	562
	Κυπαρισσία	4636
	Μουριατάδα	150
	Μύρου	13
	Ξηρόκαμπος	74
	Περδικονέρι	167
	Ράχες	173
	Σπηλιά	506
	Στάσιου	123
	Φαρακλάδα	307
Σύνολο:	12	7387
31^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Αετός	595
	Κρυονέρι	76
	Μάλθη	169
	Μοναστήρι	75
	Πολυθέα	136
Σύνολο:	5	1051
32^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Βασιλικό	526
	Δώριο	1659
	Κόκλα	504
Σύνολο	3	2689

33^ο Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Αγριλιά	62
	Αρτίκι	66
	Γλυκορίζι	151
	Καμάρι	91
	Κεφαλόβρυση	231
	Κοπανάκι	1437
	Σιτοχώριο	71
Σύνολο:	7	2109
34^ο Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Αγαλιανή	171
	Αυλώνα	411
	Βανάδα	84
	Ελαία	282
	Καλίτσαινα	119
	Καρυές	160
	Πλατανιών	220
	Προδρόμου	70
	Σιδηρόκαστρο	340
Σύνολο:	9	1857
35^ο Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Άγιος Σώστης	183
	Αμπελιώνα	106
	Κακαλέτρι	124
	Νέδα	300
	Πέτρα	96
	Σκληρού	126
	Στασιμιού	97
Σύνολο	7	1032
36^ο Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Επαρχία: Πυλίας	

	Γλυφάδα	242
	Γκλαινα	352
	Κορυφάσι	723
	Παπούλια	277
	Ρωμανού	363
Σύνολο:	5	1957
37^η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Βλάση	124
	Δάρα	479
	Δροσιά	140
	Κουρτάκι	139
	Μαργέλι	55
	Μηλιώτη	177
	Παπαφλέσσα	91
	Πελεκανάδα	266
Σύνολο:	8	1471
38^η Γ.Ε	Επαρχία: Μεσσήνης Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Αρσινόη	224
	Ζεμπίσια	229
	Κεφαλινού	250
	Μαυρομάτι	345
	Ρευματιό	159
Σύνολο:	5	1207
39^η Γ.Ε	Επαρχία: Πυλίας Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Άνω Δώριο	168
	Κούβελα	107
	Συρρίζου	144
	Χαλκιά	82
	Χρυσοχώριο	203
	Ψάρι	812
Σύνολο:	6	1516

40η Γ.Ε	Ο.Τ.Α	Πληθυσμός
	Μεταξάδα	162
	Μουζάκι	395
	Παλαιό Λουτρό	39
	Πύργος Τρ.	902
	Φλεσσιάδα	61
Σύνολο:	5	1559

Στο σύνολο του ο Νομός Μεσσηνίας αποτελείτο από 280 Ο.Τ.Α με συνολικό πληθυσμό 159.818. Παρόλο που με τον νόμο 1622/86 ο νόμος χωρίστηκε σε 40 Γ.Ε με σκοπό την προώθηση των συνενώσεων εντούτοις δεν πραγματοποιήθηκε καμιά συνένωση.

3.5 Ο νόμος 2218/1994 και η εφαρμογή του στο Νομό Μεσσηνίας

Στην Ελλάδα λειτουργούσαν 441 δήμοι και 5382 κοινότητες. Από αυτούς οι 206 δήμοι έχουν πληθυσμό κάτω των 5000 κατοίκων και από τις κοινότητες οι 4507 είχαν πληθυσμό κάτω των 100 κατοίκων.

Εκτός του ελαχίστου πληθυσμού οι περισσότεροι δήμοι και κοινότητες δεν είχαν επαρκείς πόρους και τα μέσα που απαιτούνται σήμερα, με άμεση συνέπεια να μη διαθέτουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να ανταποκριθούν στις σημερινές απαιτήσεις λειτουργίας των δήμων και των κοινοτήτων για τη σωστή εκπλήρωση της αποστολής τους.

Αναπόφευκτο αποτέλεσμα των ανωτέρω ήταν οι οργανισμοί αυτοί να υπολειτουργούν και να μην μπορούν να παρέχουν βασικές υπηρεσίες προς τους κατοίκους και να εκτελούν βασικά έργα υποδομής στην περιφέρειά τους. Με τους νόμους 1416/1984 και 1622/1986 θεσπίστηκαν ικανά κίνητρα για την συνένωση των δήμων και κοινοτήτων σε νέους εύρωστους δήμους αλλά, όλες αυτές οι

προσπάθειες δεν έφεραν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα και οι συνενώσεις που έγιναν ήταν ελάχιστες.

Ωστόσο δεν παύει να υπάρχει η ανάγκη της παροχής στους πολίτες όσο γίνεται πιο σύγχρονων και πλήρων υπηρεσιών από την Τ.Α με την ενοποίηση, την ενεργοποίηση, δραστηριοποίηση και πληρέστερη οργάνωση των βασικών λειτουργιών των ΟΤΑ πρώτου βαθμού.

Για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων των δήμων και κοινοτήτων και την επαύξηση της λειτουργικότητας αυτών κρίθηκε σκόπιμη η αναγκαστική προώθηση της διαδημοτικής και διακοινοτικής συνεργασίας. Γι' αυτό το σκοπό συστάθηκαν με το νόμο 2218/1994 τα συμβούλια περιοχής.

3.6. Εδαφικές περιφέρειες συμβουλίων περιοχής Ν. Μεσσηνίας

Με το νόμο 2218/1994 που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Α 90/3-6-1994 δημιουργήθηκαν σύνδεσμοι των οποίων η εδαφική περιφέρεια προσδιορίστηκε με Προεδρικά Διατάγματα.

Στη Μεσσηνία με το Π.Δ 300 που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Α 166/17-8-1995 δημιουργήθηκαν οι παρακάτω εδαφικές Περιφέρειες:

1^η Εδαφική περιφέρεια

Αποτελείται από το δήμο Καλαμάτας και τις Κοινότητες: Ασπροχώματος, Αντικαλάμου, Λεϊκών, Σπερχογείας, Ελαιοχωρίου, Αρτεμισία, Αλαγονίας, Νέδουσας, Λαδά, Καρβελίου και Πηγών. Έδρα της 1^{ης} Εδαφικής Περιφέρειας ορίστηκε η Καλαμάτα.

2^η Εδαφική Περιφέρεια

Αποτελείται από τις κοινότητες: Κάμπου, Μικρής Μαντίνειας, Αβίας, Βέργας, Δολών, Σωτηριάνικων, Αλτομυρών και Πηγαδίων. Έδρα της 2^{ης} Εδαφικής Περιφέρειας ορίστηκε ο Κάμπος.

3^η Εδαφική Περιφέρεια

Αποτελείται από τις κοινότητες: Καρδαμύλης:, Αγίου Νικολάου, Αγίου Νόκωνα., Εξωχωρίου, Θαλαμών, Καστανέας, Λαγκαδάς, Μηλέας, Νεοχωρίου, Τραχήλας, Καρυοβουνίου, Προσηλίου, Κέντρου, Σταυροπηγίου, Νομιτσή, Πλάτσης, Προαστίου, Πύργου, Ριγκλίων, Σαϊδόνας και Τσερίων. Έδρα της 3^{ης} Εδαφικής Περιφέρειας ορίστηκε η Καρδαμύλη.

4^η Εδαφική Περιφέρεια

Αποτελείται από τις κοινότητες: Θουρία, Αρφαρών, Αγίου Φλώρου, Ασπροπουλιάς, Αριοχωρίου, Αμφείας, Αιθαίας, Αλωνίων, Άμμου, Πλατύ, Μικρομάνης, Βρωμόβρυσης, Βελανιδιάς, Άρεως, Σταματινού, Αγρίλου, Πολιανής, Πηδήματος, Ανεμόμυλου και Άνθειας. Έδρα της 4^{ης} Εδαφικής Περιφέρειας ορίστηκε η Θουρία.

5^η Εδαφική Περιφέρεια

Αποτελείται από το δήμο Μεσσήνης και τις κοινότητες: Ανάληψης, Αβραμιού, Καρτερολίου, Λευκοχώρας, Μάδενας, Λυκότραφου, Μαυροματίου Παμίσου, Νεοχωρίου Αριστομένους, Πιλαλίστρας, Πιπερίτσας, Σπιταλίου, Βελίκας, Εύας, Τριόδου και Καλαμαρά. Έδρα της 5^{ης} Εδαφικής Περιφέρειας ορίστηκε η Μεσσήνη.

6^η Εδαφική Περιφέρεια

Αποτελείται από το δήμο Μελιγαλά και τις κοινότητες: Ανθούσας, Βαλύρας, Μίλα, Νεοχωρίου Ιθώμης, Κατσαρού, Πεύκου, Καλυβίων, Ζευγολατιού, Οιχαλίας, Ζερμπισίων, Σκάλας, Μαυροματίου Ιθώμης, Αρσινόης, Τσουκαλείικων, Σολακίου, Σιάμου, Μερόπης, Μαγούλας, Στενυκλάρου, Καλλιρρόης, Πολίχνης, Λουτρού, Κεφαληνού και Ρευματιάς. Έδρα της 6^{ης} Εδαφικής Περιφέρειας ορίστηκε ο Μελιγαλάς.

7^η Εδαφική Περιφέρεια

Αποτελείται από τις κοινότητες: Πεταλιδίου, Δάρα, Καλοχωρίου, Καρποφόρας, Καστανίων, Πανιπερίου, Αχλαδοχωρίου, Λυκίσσης, Κόκκινου, Μαθίας, Νερόμυλου, Χράνων και Δροσιάς. Έδρα της 7^{ης} Εδαφικής Περιφέρειας ορίστηκε το Πεταλίδι.

8^η Εδαφική Περιφέρεια

Αποτελείται από τις κοινότητες: Κορώνης, Χαρακοπιού, Ακριτοχωρίου, Βασιλιτσίου, Βουναρίων, Κόμπων, Νέας Κορώνης, Υάμνειας, Φαλάνθης, Χρυσοκελλαριάς, Ανδριανής, Καπλανίου, Μηλίτσης και Λογγά. Έδρα της 8^{ης} Εδαφικής Περιφέρειας ορίστηκε η Κορώνη.

9^η Εδαφική Περιφέρεια

Αποτελείται από τις κοινότητες: Μεθώνης, Φοινικούντας, Φοινίκης, Ευαγγελισμού, Καινούργιου Χωριού και Λαχανάδας. Έδρα της 9^{ης} Εδαφικής Περιφέρειας ορίστηκε η Μεθώνη.

10^η Εδαφική Περιφέρεια

Αποτελείται από το Δήμο Πύλου και τις κοινότητες: Χατζή, Πετριτσίου, Χαραυγή, Μεσοποταμίου, Σουληναρίου, Χανδρινού, Κρεμμυδίων, Κουκουνάρας, Γλυφάδας, Ίκλαινας, Παπουλίων, Πύλας, Κυνηγού, Καλλιθέας, Αμπελοκήπων, Πηδάσου, Μεσοχωρίου και Χωματάδας. Έδρα της 10^{ης} Εδαφικής Περιφέρειας ορίστηκε η Πύλος.

11^η Εδαφική Περιφέρεια

Αποτελείται από το Δήμο Χώρας και τις κοινότητες: Αμπελόφυτου, Μυρσινοχωρίου, Φλεσσιάδας, Παλαιού Λουτρού, Μεταξάδας, Μεταμόρφωσης, Ρωμανού, Κορυφασίου, Βλαχόπουλου, Παπαφλέσσα, Μαργελίου, Μηλιωτίου, Μανιακίου, Κουρτακίου και Βλάση. Έδρα της 11^{ης} Εδαφικής Περιφέρειας ορίστηκε η χώρα.

12^η Εδαφική Περιφέρεια

Αποτελείται από το δήμο Γαργαλιάνων και τις κοινότητες: Λεύκης, Πύργου, Τριφυλίας, Μαραθούπολης, Μουζακίου, Βάλτας και Φλόκας. Έδρα της 12^{ης} Εδαφικής Περιφέρειας ορίστηκαν οι Γαργαλιάνοι.

13^η Εδαφική Περιφέρεια

Αποτελείται από το δήμο Φιλιατρών και τις κοινότητες: Χριστιανούπολης, Πλάτης, Χαλαζονίου, Εξοχικού και Μάλης. Έδρα της 13^{ης} Εδαφικής Περιφέρειας ορίστηκαν τα Φιλιατρά.

14^η Εδαφική Περιφέρεια

Αποτελείται από το δήμο Κυπαρισσίας και τις κοινότητες: Σπηλιάς, Φαρακλάδας, Αρμενίων, Στασίου, Ξηρόκαμπου, Καλού Νερού, Ελαίας, Αγαλιανής, Καρυών, Πρόδρομου, Βανάδας, Σιδηρόκαστρου, Αυλώνας, Καλίτσαινας, Πλατανίων, Ραπτόπουλου, Λυκουδεσίου, Τριπύλας, Σελλά, Καλογερεσίου, Λαντζουνάτου, Ροδιάς, Βρυσών, Μουρατιάδας, Μύρου, Ραχών και Περδικονερίου. Έδρα της 14^{ης} Εδαφικής Περιφέρειας ορίστηκε η Κυπαρισσία.

15^η Εδαφική Περιφέρεια

Αποτελείται από τις κοινότητες: Δωρίου, Κοπανακίου, Μοναστηρίου, Πολυθέας, Ψαρίου, Κρουονερίου, Βασιλικού, Αρτικίου, Γλυκοριζίου, Καμαρίου, Αγριλιάς Τριφυλίας, Άνω Δωρίου, Σιτοχωρίου, Κεφαλόβρυσσης Τριφυλίας, Χρυσοχωρίου, Χαλκιά, Κούβελα, Αετού, και Μάλθης. Έδρα της 15^{ης} Εδαφικής Περιφέρειας ορίστηκε το Δώριο.

16^η Εδαφική Περιφέρεια

Αποτελείται από τις κοινότητες: Διαβολιτσίου, Δεσύλλα, Καρνασίου, Παραπουγκίου, Δασοχωρίου, Κάτω Μέλπειας, Αγριλόβουνου, Ηλέκτρας, Κωνσταντίνων, Κεντρικού Μάλτας, Άνω Μέλπειας, Φίλια, Ματζαρίου, Μάνδρας, Ανδανείας, Συρρίζου, Αμπελώνας, Νέδας, Σκληρού, Αγίου Σώστη, Πέτρας, Κακαλετρίου και Στάσιμου. Έδρα της 16^{ης} Εδαφικής Περιφέρειας ορίστηκε το Διαβολίτσι.

17^η Εδαφική Περιφέρεια

Αποτελείται από το δήμο Ανδρούσας και τις κοινότητες: Αριστοδημείου, Πολυλόφου, Κορομηλιάς, Καλογερόραχης, Αμφιθέας, Τρικόρφου, Ελληνοκλησιιάς, Παλαιόκαστρου, Μαγγανιακού, Δράινας, Λάμπαινας, Αγριλιάς, Μεσσήνης και Κλήματος. Έδρα της 17^{ης} Εδαφικής Περιφέρειας ορίστηκε η Ανδρούσα.

18^η Εδαφική Περιφέρεια

Αποτελείται από τις κοινότητες: Αριστομένη, Διοδίων, Βούταινας, Κεφαλοβρύσου, Μεσσήνης, Κουτήφαρι, Μάνεσι, Στρέφι, Πουλιτσίου, Στέρνας, Πελεκανάδας και Πλατανόβρυσης. Έδρα της 18^{ης} Εδαφικής Περιφέρειας ορίστηκε ο Αριστομένης.

Συμβούλιο Περιοχής 1^{ης} εδαφικής περιφέρειας

Έδρα: Καλαμάτα

Α/Α	ΜΕΛΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1	Δήμος Καλαμάτας	44.052
2	Κοινότητα Ασπροχώματος	1240
3	Κοινότητα Αντικάλαμος	345
4	Κοινότητα Λαϊϊκα	758
5	Κοινότητα Σπερχογεία	554
6	Κοινότητα Ελαιοχώριο	352
7	Κοινότητα Αρτεμισία	339
8	Κοινότητα Αλαγονία	410
9	Κοινότητα Νέδουσα	206
10	Κοινότητα Λαδά	231
11	Κοινότητα Καρβέλι	180
12	Κοινότητα Πηγές	149
Σύνολο		48.816

Πηγή: Τ.Ε.Δ.Κ. Ν. Μεσσηνίας.

Συμβούλιο περιοχής 2^{ης} εδαφικής περιφέρειας

Έδρα: Κάμπος

A/A	ΜΕΛΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1	Κοινότητα Κάμπου	641
2	Κοινότητα Μικρή Μαντίνεια	606
3	Κοινότητα Αβίας	472
4	Κοινότητα Βέργας	1.271
5	Κοινότητα Δόλοι	375
6	Κοινότητα Σωτηριάνικα	293
7	Κοινότητα Αλτομύρα	89
8	Κοινότητα Πηγάδια	251
Σύνολο		3.998

Πηγή: Τ.Ε.Δ.Κ. Ν. Μεσσηνίας.

Συμβούλιο περιοχής 3^{ης} εδαφικής περιφέρειας

Έδρα: Καρδαμύλη

Α/Α	ΜΕΛΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1	Κοινότητα Καρδαμύλης	574
2	Κοινότητα Αγ. Νικόλαος	607
3	Κοινότητα Αγ. Νίκωνα	182
4	Κοινότητα Εξωχωρίου	394
5	Κοινότητα Θαλαμών	196
6	Κοινότητα Καστανιάς	196
7	Κοινότητα Λαγκαδάς	182
8	Κοινότητα Μηλέας	195
9	Κοινότητα Νεοχωρίου Λεύκτρου	124
10	Κοινότητα Τραχήλας	207
11	Κοινότητα Καρυοβουνίου	91
12	Κοινότητα Προσηλίου	201
13	Κοινότητα Κέντρου	262
14	Κοινότητα Σταυροπηγίου	525
15	Κοινότητα Νομίτσι	162
16	Κοινότητα Πλάτσας	311
17	Κοινότητα Προαστίου	435
18	Κοινότητα Πύργος Λεύκτρου	181
19	Κοινότητα Ριγκλιά	176
20	Κοινότητα Σαϊδώνα	236
21	Κοινότητα Τσέρια	258
	Σύνολο	6.695

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Συμβούλιο περιοχής 4^{ης} εδαφικής περιφέρειας*Έδρα: Θουρία*

Α/Α	ΜΕΛΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1	Κοινότητα Θουρίας	1140
2	Κοινότητα Αρφαρών	1247
3	Κοινότητα Αγ. Φλώρου	294
4	Κοινότητα Ασπροπουλιάς	153
5	Κοινότητα Αριοχωρίου	294
6	Κοινότητα Άμφειας	658
7	Κοινότητα Αιθαίας	326
8	Κοινότητα Αλωνιών	194
9	Κοινότητα Άμμου	224
10	Κοινότητα Πλατέως	520
11	Κοινότητα Μικρομάνης	735
12	Κοινότητα Βρομόβρυσης	158
13	Κοινότητα Βελανιδιάς	112
14	Κοινότητα Άριος	1354
15	Κοινότητα Σταματινού	128
16	Κοινότητα Αγρίλου	211
17	Κοινότητα Πολιανής	229
18	Κοινότητα Πηδήματος	411
19	Κοινότητα Ανεμόμυλου	126
20	Κοινότητα Άνθειας	487
Σύνολο		9.001

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Συμβούλιο περιοχής 5^{ης} εδαφικής καλλιέργειας**Έδρα: Μεσσήνη**

Α/Α	ΜΕΛΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1	Δήμος Μεσσήνης	6.519
2	Κοινότητα Ανάληψης	413
3	Κοινότητα Αβραμιού	628
4	Κοινότητα Καρτερολίου	491
5	Κοινότητα Λευκοχώρας	295
6	Κοινότητα Μάδενας	175
7	Κοινότητα Λυκότραφου	325
8	Κοινότητα Μαυροματίου Παμίσου	356
9	Κοινότητα Νεοχωρίου	275
10	Κοινότητα Πιλαλίστρας	190
11	Κοινότητα Πιπερίτσας	133
12	Κοινότητα Σπιταλίου	154
13	Κοινότητα Βελίκας	330
14	Κοινότητα Εύας	689
15	Κοινότητα Τριόδου	229
16	Κοινότητα Καλαμαρά	133
Σύνολο		11.335

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Συμβούλιο περιοχής 6^{ης} εδαφικής περιφέρειας**Έδρα: Μελιγαλά**

Α/Α	ΜΕΛΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1	Δήμος Μελιγαλά	1405
2	Κοινότητα Ανθούσας	139
3	Κοινότητα Βαλύρας	1038
4	Κοινότητα Μίλα	152
5	Κοινότητα Νεοχωρίου Ιθώμης	331
6	Κοινότητα Κατσαρού	598
7	Κοινότητα Πεύκου	146
8	Κοινότητα Καλυβίων	85
9	Κοινότητα Ζευγολατιού	599
10	Κοινότητα Οιχαλίας	413
11	Κοινότητα Ζερμπισίων	212
12	Κοινότητα Σκάλας	519
13	Κοινότητα Μαυροματίου Ιθώμης	405
14	Κοινότητα Αρσινόης	241
15	Κοινότητα Τσουκαλέικων	290
16	Κοινότητα Σολακίου	173
17	Κοινότητα Σιάμιου	135
18	Κοινότητα Μερόπης	767
19	Κοινότητα Μαγούλας	161
20	Κοινότητα Στενυκλάρου	124
21	Κοινότητα Καλλιρρόης	414
22	Κοινότητα Πολίχνης	274
23	Κοινότητα Λουτρού	140
24	Κοινότητα Κεφαλινίου	191
25	Κοινότητα Ρευματιάς	135
Σύνολο		9.087

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Συμβούλιο περιοχής 7^{ης} εδαφικής περιφέρειας*Έδρα: Πεταλίδι*

Α/Α	ΜΕΛΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1	Κοινότητα Πεταλιδίου	1300
2	Κοινότητα Δάρα	458
3	Κοινότητα Καλοχωρίου	209
4	Κοινότητα Καρποφόρων	340
5	Κοινότητα Καστανίων	43
6	Κοινότητα Πανιπερίου	339
7	Κοινότητα Αχλαδοχωρίου	356
8	Κοινότητα Λυκίσσης	90
9	Κοινότητα Κόκκινου	118
10	Κοινότητα Μαθίας	84
11	Κοινότητα Νερόμυλου	454
12	Κοινότητα Χράνων	469
13	Κοινότητα Δροσιάς	115
Σύνολο		4.375

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Συμβούλιο περιοχής 8^{ης} εδαφικής περιφέρειας*Έδρα: Κορώνη*

Α/Α	ΜΕΛΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1	Κοινότητα Κορώνης	1.794
2	Κοινότητα Χαρακοπείου	949
3	Κοινότητα Ακριτοχωρίου	303
4	Κοινότητα Βασιλιτσίου	640
5	Κοινότητα Βουναρίων	226
6	Κοινότητα Κόμπων	114
7	Κοινότητα Νέας Κορώνης	416
8	Κοινότητα Υαμείας	136
9	Κοινότητα Φαλάνθης	352
10	Κοινότητα Χρυσοκελλαριάς	612
11	Κοινότητα Ανδριανής	305
12	Κοινότητα Μηλίτσας	297
13	Κοινότητα Λογγά	286
14	Κοινότητα	1.007
	Σύνολο	7.437

Πηγή: ΤΕΔΚ. Ν. Μεσσηνίας.

Συμβούλιο περιοχής 9^{ης} εδαφικής περιφέρειας

Έδρα: Μεθώνη

A/A	ΜΕΛΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1	Κοινότητα Μεθώνης	1.177
2	Κοινότητα Φοινικούντα	635
3	Κοινότητα Φοινίκη	104
4	Κοινότητα Ευαγγελισμός	488
5	Κοινότητα Καινούργιο Χωριό	98
6	Κοινότητα Λαχανάδα	164
Σύνολο		2.666

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Συμβούλιο περιοχής 10ης εδαφικής περιφέρειας

Έδρα: Πύλος

Α/Α	ΜΕΛΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1	Δήμος Πύλου	2.437
2	Κοινότητα Χατζή	902
3	Κοινότητα Πετρίτσι	228
4	Κοινότητα Χαραυγή	289
5	Κοινότητα Μεσοπόταμος	379
6	Κοινότητα Σουληνάρι	575
7	Κοινότητα Χανδρινού	1.002
8	Κοινότητα Κρεμμύδια	947
9	Κοινότητα Κουκουνάρα	643
10	Κοινότητα Γλυφάδα	262
11	Κοινότητα Ίκλαινα	342
12	Κοινότητα Παπούλια	208
13	Κοινότητα Πύλα	190
14	Κοινότητα Κυνηγού	445
15	Κοινότητα Καλλιθέα	617
16	Κοινότητα Αμπελόκηποι	140
17	Κοινότητα Πήδασος	174
18	Κοινότητα Μεσοχώρι	207
19	Κοινότητα Χωματάδα	282
Σύνολο		10.298

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Συμβούλιο περιοχής 11^{ης} εδαφικής περιφέρειας

Έδρα: Χώρα

Α/Α	ΜΕΛΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1	Δήμος Χώρας	3.135
2	Κοινότητα Αμπελόφυτου	416
3	Κοινότητα Μυρσινοχωρίου	125
4	Κοινότητα Φλεσιάδας	51
5	Κοινότητα Παλαιό Λουτρό	80
6	Κοινότητα Μεταξάδα	167
7	Κοινότητα Μεταμόρφωση	322
8	Κοινότητα Ρωμανού	360
9	Κοινότητα Κορυφάσι	688
10	Κοινότητα Βλαχόπουλου	1.172
11	Κοινότητα Παπαφλέσσα	125
12	Κοινότητα Μαργέλι	74
13	Κοινότητα Μηλιώτη	161
14	Κοινότητα Μανιάκη	73
15	Κοινότητα Κουρτάκι	162
16	Κοινότητα Βλάσση	169
Σύνολο		7.280

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Συμβούλιο περιοχής 12^{ης} εδαφικής περιφέρειας

Έδρα: Γαργαλιάνοι

A/A	ΜΕΛΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1	Δήμος Γαργαλιάνων	5.310
2	Κοινότητα Λεύκης	293
3	Κοινότητα Πύργου Τριφυλίας	839
4	Κοινότητα Μαραθούπολης	418
5	Κοινότητα Μουζακίου	399
6	Κοινότητα Βάλτας	284
7	Κοινότητα Φλόκας	66
Σύνολο		7.609

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Συμβούλιο περιοχής 13^{ης} εδαφικής περιφέρειας

Έδρα: Φιλιατρά

Α/Α	ΜΕΛΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1	Δήμος Φιλιατρών	6.592
2	Κοινότητα Χριστιανούπολης	381
3	Κοινότητα Πλάκας	226
4	Κοινότητα Χαλαζονίου	250
5	Κοινότητα Εξοχικού	196
6	Κοινότητα Μάλης	105
	Σύνολο	7.753

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Συμβούλιο περιοχής 14^{ης} εδαφικής περιφέρειας

Έδρα: Κυπαρισσία

Α/Α	ΜΕΛΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1	Δήμος Κυπαρισσίας	5.149
2	Κοινότητα Σπηλιά	588
3	Κοινότητα Φαρακλάδα	315
4	Κοινότητα Αρμένιες	317
5	Κοινότητα Στάσιο	99
6	Κοινότητα Ξηρόκαμπος	54
7	Κοινότητα Καλό Νερό	641
8	Κοινότητα Ελαία	337
9	Κοινότητα Αγαλιανή	325
10	Κοινότητα Καρυές	136
11	Κοινότητα Πρόδρομος	94
12	Κοινότητα Βανάδα	134
13	Κοινότητα Σιδηρόκαστρο	322
14	Κοινότητα Αυλώνα	327
15	Κοινότητα Καλίτσαίνα	101
16	Κοινότητα Πλατανιά	223
17	Κοινότητα Ραπτόπουλο	218
18	Κοινότητα Λυκουδέσι	48
19	Κοινότητα Τριπύλα	88
20	Κοινότητα Σέλλα	201
21	Κοινότητα Καλογερέσι	78
22	Κοινότητα Λατζουνάτο	54
23	Κοινότητα Ροδιά	113
24	Κοινότητα Βρύσες	189
25	Κοινότητα Μουριατάδα	205
26	Κοινότητα Μύρου	109
27	Κοινότητα Ράχες	319
28	Κοινότητα Περδικονέρι	163
	Σύνολο	10.947

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Συμβούλιο περιοχής 15^{ης} εδαφικής περιφέρειας

Έδρα: Δώριο

A/A	ΜΕΛΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1	Κοινότητα Δωρίου	1.628
2	Κοινότητα Κοπανακίου	1.403
3	Κοινότητα Πολυθέας	81
4	Κοινότητα Μοναστηρακίου	135
5	Κοινότητα Ψαρίου	539
6	Κοινότητα Κρυονέρι	63
7	Κοινότητα Βασιλικού	484
8	Κοινότητα Αρτικίου	48
9	Κοινότητα Κόκλας	428
10	Κοινότητα Γλυκορίζιου	137
11	Κοινότητα Καμαρίου	95
12	Κοινότητα Αγγιλιάστρο	154
13	Κοινότητα Ανω Δωρίου	194
14	Κοινότητα Σιτοχωρίου	56
15	Κοινότητα Κεφαλόβρυσης Τρ.	190
16	Κοινότητα Χρυσοχωρίου	192
17	Κοινότητα Χαλκιά	163
18	Κοινότητα Κουβέλα	218
19	Κοινότητα Αετός	811
20	Κοινότητα Μάλθης	207
	Σύνολο	7.226

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Συμβούλιο περιοχής 16^{ης} εδαφικής περιφέρειας**Έδρα: Διαβολίτσι**

A/A	ΜΕΛΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1	Κοινότητα Διαβολιτσίου	979
2	Κοινότητα Δεσσύλα	417
3	Κοινότητα Καρνάσι	215
4	Κοινότητα Παραπούγκι	119
5	Κοινότητα Δασοχώρι	39
6	Κοινότητα Κάτω Μέλπεια	423
7	Κοινότητα Αγγιλόβουνο	123
8	Κοινότητα Ηλέκτρα	143
9	Κοινότητα Κωνσταντίνοι	221
10	Κεντρικό	175
11	Μάλτα	168
12	Κοινότητα Άνω Μέλπεια	168
13	Κοινότητα Φίλια	234
14	Κοινότητα Μάντζαρι	146
15	Κοινότητα Μάνδρα	89
16	Κοινότητα Ανδανία	169
17	Κοινότητα Σύριζο	139
18	Κοινότητα Αμπελώνα	212
19	Κοινότητα Νέδα	254
20	Κοινότητα Σκληρού	89
21	Κοινότητα Αγ. Σώστη	173
22	Κοινότητα Πέτρα	121
23	Κοινότητα Κακαλέτρι	129
24	Κοινότητα Στάσιμο	124
Σύνολο		5.069

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Συμβούλιο περιοχής 17^{ης} εδαφικής περιφέρειας**Έδρα: Ανδρούσα**

Α/Α	ΜΕΛΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1	Δήμος Ανδρούσας	780
2	Κοινότητα Αριστοδήμου	368
3	Κοινότητα Πολυλόφου	171
4	Κοινότητα Κορομηλέα	115
5	Κοινότητα Καλογερόραχης	202
6	Κοινότητα Αμφιθέας	512
7	Κοινότητα Τρικόρφου	475
8	Κοινότητα Ελληνοεκκλησιάς	334
9	Κοινότητα Παλαιοκάστρου	182
10	Κοινότητα Μαγγανιακού	183
11	Κοινότητα Δραΐνας	76
12	Κοινότητα Λάμπαινας	290
13	Κοινότητα Αγριλιάς Μεσ.	137
14	Κοινότητα Κλήματος	130
Σύνολο		3.955

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Συμβούλιο περιοχής 18^{ης} εδαφικής περιφέρειας**Έδρα: Αριστομένης**

A/A	ΜΕΛΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1	Κοινότητα Αριστομένης	557
2	Κοινότητα Διόδια	415
3	Κοινότητα Βούταινα	184
4	Κοινότητα Κεφαλόβρυσο	158
5	Κοινότητα Κουτίφαρι	135
6	Κοινότητα Μάνεσι	456
7	Κοινότητα Στρέφι	579
8	Κοινότητα Πουλίτσι	70
9	Κοινότητα Στέρνα	546
10	Κοινότητα Πελεκανάδα	247
11	Κοινότητα Πλατανόβρυση	90
Σύνολο		3.437

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κεφάλαιο 4^ο - Πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» και η εφαρμογή του στο Νομό Μεσσηνίας.

4.1. Εισαγωγή

Οι προσπάθειες που έγιναν τα τελευταία 15 χρόνια για εθελοντική συνένωση των ΟΤΑ δεν απέδωσαν. Σήμερα οι συνθήκες ωρίμασαν και οι καιροί επιτάσσουν να αναλάβει η Πολιτεία τις ευθύνες της και να προχωρήσει στην αναγκαστική συνένωση των ΟΤΑ βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων, με πρόγραμμα ορθολογισμό και αποφασιστικότητα.

Γι' αυτό το σκοπό η πολιτεία από 1/1/1999 άρχισε να εφαρμόζει στη χώρα τις αναγκαστικές συνενώσεις σύμφωνα με το νόμο 2539/1997. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα που έχει επεξεργαστεί το ΥΠΕ.Σ.Δ.Δ.Α και που παρουσιάζεται σήμερα με το συμβολικό τίτλο πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας».

Για να καθοριστούν οι νέοι δήμοι του προγράμματος «Ιωάννης Καποδίστριας» ο νομοθέτης θέλησε να λάβει υπόψην του τόσο τις προτάσεις της Τ.Ε.Δ.Κ. όσο και της επιτροπής υποστήριξης του προγράμματος του εκάστοτε νόμου.

4.2. Εισηγητική έκθεση της Δ.Ε. της ΤΕΔΚ Νομού Μεσσηνίας

Η Δ.Ε. της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας κατά τη συνεδρίαση της στις 17 Ιουνίου 1997 αφού έλαβε υπόψη της όλα τα αιτήματα και τις ενστάσεις των ΟΤΑ του Νομού επί της προτάσεως της Επιτροπής Συνενώσεων, τα οποία και κατατέθηκαν στην έκτακτη Συνδιάσκεψη που οργάνωσε η ΤΕΔΚ στις 8 Ιουνίου 1997, μετά από διαλογική συζήτηση και τοποθετήσεις των μελών της κατέληξε στην ακόλουθη πρόταση για το νέο Χάρτη των ΟΤΑ στο Ν. Μεσσηνίας.

Η πρόταση της Δ.Ε. έχει ως εξής:

1. **ΔΗΜΟΣ ΛΕΥΚΤΡΟΥ** αποτελούμενος από τις κοινότητες: Πλάτσας, Νεοχωρίου Λεύκτρου, Καστανέας, Καριοβουνίου, Πύργου, Αγ. Νικολάου, Ρίγκλιας, Μηλέας, Νομιτσίου, Θαλαμών, Λαγκάδας, Τραχήλας και Αγ. Νίκωνα.

Για τη παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα οκτώ μέλη της Δ.Ε. της ΤΕΔΚ.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Λεύκτρου, συμφωνούν οκτώ μέλη της Δ.Ε. της ΤΕΔΚ.

Το μέλος της Δ.Ε. κος Δημήτριος Βεργόπουλος διαφωνεί με την παραπάνω χωροθέτηση και προτείνει ο Δήμος Λεύκτρου να αποτελέσει ενιαίο Δήμο με τον Δήμο Καρδαμύλης.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται η κοινότητα Πλάτσας από πέντε μέλη τη Δ.Ε. της ΤΕΔΚ και οι υποδομές κοινωνικού εξοπλισμού του νέου Δήμου όπως και οι τεχνικές υπηρεσίες να δημιουργηθούν στον οικισμό Στούπας.

Τρία μέλη της Δ.Ε. προτείνουν έδρα του νέου Δήμου τον οικισμό Στούπας.

2. **ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΔΑΜΥΛΗΣ** αποτελούμενος από τις κοινότητες: Καρδαμύλης, Εξοχωρίου, Προσηλίου, Προαστίου, Σαϊδώνας και Τσερίων.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα οκτώ μέλη της Δ.Ε.

Το μέλος της Δ.Ε. κος Δημήτριος Βεργόπουλος διαφωνεί με την παραπάνω χωροθέτηση και προτείνει ο Δήμος Καρδαμύλης να αποτελέσει ενιαίο Δήμο με το Δήμο Λεύκτρου.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Καρδαμύλης, συμφωνούν τα οκτώ μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Καρδαμύλης, συμφωνούν τα οκτώ μέλη της Δ.Ε.

3. **ΔΗΜΟΣ ΑΒΙΑΣ** αποτελούμενος από τις κοινότητες: Κάμπου, Αβίας, Δόλων, Σωτηριανίκων, Αλτομυρών, Πηγαδιών, Κέντρου και Σταυροπηγίου.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα εννέα μέλη της Δ.Ε.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Αβίας, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Κάμπου, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

4. **ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ** αποτελούμενος από το Δήμο Καλαμάτας και τις κοινότητες: Ασπροχώματος, Αντικάλμου, Λαιίκων, Σπερχογείας, Ελαιοχωρίου, Αρτεμησίας, Αλαγονίας, Νέδουσας, Πηγών, Λαδά, Καρβελίου, Βέργας και Μικράς Μαντίνειας.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα οκτώ μέλη της Δ.Ε.

Το μέλος της Δ.Ε. κος Παύλος Πτωχός προτείνει οι κοινότητες Σπερχογείας και Αντικάλμου να ενταχθούν στο Δήμο Θουρίας.

Έχει τεθεί θέμα από τις κοινότητες Ασπροχώματος, Αντικάλμου και Σπερχογείας για τη δημιουργία νέου Δήμου.

Επίσης έχει τεθεί θέμα από τις κοινότητες Αρτεμησίας, Αλαγονίας, Νέδουσας, Πηγών και Λαδά για την επανασύσταση του τέως Δήμου Αλαγονίας.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Καλαμάτας, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι ο Δήμος Καλαμάτας, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

5. **ΔΗΜΟΣ ΘΟΥΡΙΑΣ** αποτελούμενος από τις κοινότητες: Θουρίας, Αμφείας, Αιθαιάς, Μικρομάνης, Πολιανής, Άνθειας, Άρι και Άμμου.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα έξι μέλη της Δ.Ε.

Το μέλος της Δ.Ε. κος Δημήτριος Βεργόπουλος διαφωνεί με την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου και προτείνει ο Δήμος Θουρίας να αποτελέσει ενιαίο Δήμο με το Δήμο Αρφαρών.

Το μέλος της Δ.Ε. κος Παύλος Πτωχός διαφωνεί με την παραπάνω χωροθέτηση και προτείνει την επανίδρυση του τέως Δήμου Άρεως.

Το μέλος της Δ.Ε. κος Χαράλαμπος Πατσούρης διαφωνεί με την παραπάνω χωροθέτηση και προτείνει στην 8^η Γεωγραφική Ενότητα του ν. 1622/86 να δημιουργηθεί νέος Δήμος με έδρα τον Άρι.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμοε Θουρίας, συμφωνούν έξι μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Θουρίας, συμφωνούν έξι μέλη της Δ.Ε.

6. **ΔΗΜΟΣ ΑΡΦΑΡΩΝ** αποτελούμενος από τις κοινότητες: Αρφαρών, Πηδήματος, Αγρίλου, Βελανιδιάς, Σταματινού, Βρομόβρυσης, Αγ. Φλώρου, Πλατέως, Ανεμόμυλου, Αριοχωρίου, Αλωνιών και Ασπροπουλιάς.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα έξι μέλη της Δ.Ε.

Το μέλος της Δ.Ε. κος Δημήτριος Βεργόπουλος διαφωνεί με την παραπάνω χωροθέτηση και προτείνει ο Δήμος Αρφαρών να αποτελέσει ενιαίο Δήμο με το Δήμο Θουρίας.

Το μέλος της Δ.Ε. κος Παύλος Πτωχός διαφωνεί με την παραπάνω χωροθέτηση και προτείνει την επανασύσταση του τέως Δήμου Αρεως.

Το μέλος της Δ.Ε. κος Χαράλαμπος Πατσούρης διαφωνεί με την παραπάνω χωροθέτηση και προτείνει στην 8^η Γεωγραφική Ενότητα του ν. 1622/86 να δημιουργηθεί νέος Δήμος με έδρα τον Άρι.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Αρφαρών, συμφωνούν έξι μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Αρφαρών, συμφωνούν έξι μέλη της Δ.Ε.

7. ΔΗΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ αποτελούμενος από το Δήμο Μεσσήνης και τις κοινότητες: Ανάληψης, Αβραμίου, Καρτερολίου, Λευκοχώρας, Μαδένας, Λυκοτράφου, Μαυροματίου Παμίσου, Νεοχωρίου Αριστομένους, Πυλαλίστρας, Πιπερίτσας, Σπιταλίου, Βελίκας, Αμφιθέας και Τριόδου.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα εννέα μέλη της Δ.Ε. Επίσης η Δ.Ε. ομόφωνα αποδέχτηκε να υπάγεται στα διοικητικά όρια του Δήμου Μεσσήνης η εδαφική περιοχή των δύο αεροδρομίων (πολιτικού και στρατιωτικού).

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Μεσσήνης, συμφωνούν τα εννέα μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Μεσσήνης, συμφωνούν τα εννέα μέλη της Δ.Ε.

8. ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΟΥΣΑΣ αποτελούμενος από το Δήμο Ανδρούσας και τις κοινότητες: Πολυλόφου, Κορομηλέας, Καλογερρόραχης, Εύας, Τρικόρφου, Ελληνοεκκλησιάς, Παλαιόκαστρου, Μαγγανιακού, Δραίνας, Αγριλιάς και Κλίματος.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα εννέα μέλη της Δ.Ε.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Ιθώμης, συμφωνούν τα εννέα μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Μαυροματίου Ιθώμης, συμφωνούν τα εννέα μέλη της Δ.Ε.

9. **ΔΗΜΟΣ ΙΘΩΜΗΣ** αποτελούμενος από τις κοινότητες: Μαυροματίου Ιθώμης, Αρσινόης, Βαλύρας, Λάμπαινας, Ζερμπισίων, Κεφαλινού, Ρευματίας και Αριστοδημείου.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα εννέα μέλη της Δ.Ε.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Ιθώμης, συμφωνούν τα εννέα μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Ιθώμης, συμφωνούν τα εννέα μέλη της Δ.Ε.

Η Δ.Ε. ομόφωνα προτείνει οι υποδομές κοινωνικού εξοπλισμού του νέου Δήμου όπως και η στέγαση των Τεχνικών Υπηρεσιών να δημιουργηθούν στη κοινότητα Βαλύρας γιατί είναι η μεγαλύτερη και η πιο ενεργής κοινότητα του νέου Δήμου. Η κοινότητα Βαλύρας εάν αποφασίσει να ενταχθεί σ' αυτό το Δήμο να παραμείνει με την παραπάνω προϋπόθεση διαφορετικά να αποφασίσει σε ποιο Δήμο θέλει να ενταχθεί. Εάν η Κοινότητα Βαλύρας δεν επιθυμεί την παραμονή της στο Δήμο Ιθώμης, οι παραπάνω υπηρεσίες και υποδομές να γίνουν στην κοινότητα Λάμπαινας.

10. **ΔΗΜΟΣ ΟΙΧΑΛΙΑΣ** αποτελούμενος από τις κοινότητες: Μερόπης, Πεύκου, Καλυβίων, Οιχαλίας, Σολακίου, Σιάμου, Κατσαρού, Λουτρού, Ανδανίας και Φίλια.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

Έχει τεθεί αίτημα των κοινοτήτων Κατσαρού και Σολακίου να ανήκουν στο Δήμο Μελιγαλά.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Οιχαλίας, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Μερόπης, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

11.ΔΗΜΟΣ ΜΕΛΙΓΑΛΑ αποτελείμένος από το Δήμο Μελιγαλά και τις κοινότητες: Ανθούσας, Μίλας, Νεοχωρίου Ιθώμης, Ζευγολατειού, Σκάλας, Τσουκαλείικων, Μαγούλας, Στενύκλαρου, Καλλιρόης, Πολίχνης και Ματχζαρίου.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Μελιγαλά, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι ο Δήμος Μελιγαλά, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

12.ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΑΝΙΑΣ αποτελείμένος από τις κοινότητες: Διαβολιτσίου, Δεσσύλας, Καρνασίου, Παραπουγκίου, Δασοχωρίου, Κάτω Μέλπειας, Αγριλόβουνου, Ηλέκτρας, Κωνσταντίνων, Κεντρικού, Μάλτας, Ανω Μέλπειας και Μάνδρας.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν επτά μέλη της Δ.Ε.

Τα μέλη της Δ.Ε. κος Δημήτριος Βεργόπουλος και κος Δημήτριος Σωτηρόπουλος διαφωνούν με την παραπάνω χωροθέτηση και προτείνουν οι κοινότητες Ανδανίας και Φίλια να ενταχθούν στο Δήμο Ανδανίας.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Ανδανίας συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε. (Η κοινότητα Ανδανίας εντάσσεται στο Δήμο Οιχαλίας διότι η ίδια το ζήτησε με απόφαση της).

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Διαβολιτσίου, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

13.ΔΗΜΟΣ ΕΙΡΑΣ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Νέδας, Αμπελιώνας, Πέτρας, Αγ. Σώστη, Σκληρού, Κακαλετρίου, Στάσιμου και Σύρριζου.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

Το μέλος της Δ.Ε. κος Δημήτριος Βεργόπουλος προτείνει ο νέος αυτός ΟΤΑ να αποτελεί κοινότητα και όχι Δήμο.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Είρας, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Νέδας, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

14.ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Αριστομένης, Διόδια, Βούταινας, Κεφαλόβρυσου, Κουτίφαρι, Μάνεσι, Στρεφίου, Πουλίτσι, Στέρνας, Πελεκανάδας, Πλατανόβρυσης, Μαργελίου και Μηλιώτη.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Αριστομένη, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Αριστομένη, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

15.ΔΗΜΟΣ ΧΑΡΑΥΓΗΣ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Βλαχόπουλου, Χατζή, Πετρίτσι, Χαραυγής, Κουρτακίου και Βλάση.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν οκτώ μέλη τη Δ.Ε.

Το μέλος της Δ.Ε. κος Δημήτριος Βεργόπουλος προτείνει οι κοινότητες Μεσοπόταμου και Σουληναρίου να ενταχθούν στο Δήμο Χαραυγής, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε. (Αν υποβληθεί πρόταση για άλλο όνομα να σταλεί στην Επιτροπή ονοματοθεσίας).

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Βλαχόπουλου, συμφωνούν οκτώ μέλη της Δ.Ε.

Η Δ.Ε. ομόφωνα προτείνει οι τεχνικές υπηρεσίες και οι υποδομές κοινωνικού εξοπλισμού του νέου Δήμου να δημιουργηθούν στην κοινότητα Χατζή.

16. ΔΗΜΟΣ ΧΙΛΙΟΧΩΡΙΩΝ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Χανδρινού, Μεσοπόταμου, Σουληναρίου, Κρεμμυδιών και Κουκουνάρας.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν οκτώ μέλη της Δ.Ε.

Το μέλος της Δ.Ε. κος Δημήτριος Βεργόπουλος διαφωνεί με την παραπάνω χωροθέτηση και προτείνει να μη δημιουργηθεί ο παραπάνω Δήμος και οι κοινότητες Κρεμμύδια, Κουκουνάρα και Χανδρινού να ενταχθούν στο Δήμο Πύλου και οι υπόλοιπες Σουληνάρι και Μεσοπόταμος να ενταχθούν στο Δήμο Χαρυγής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Χιλιοχωρίων, συμφωνούν οκτώ μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Χανδρινού, συμφωνούν επτά μέλη της Δ.Ε.

Το μέλος της Δ.Ε. κος Παύλος Πτωχός πρότείνει έδρα του νέου Δήμου να είναι η κοινότητα Σουληναρίου.

17. ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΟΥ αποτελούμενος από το Δήμο Πύλου και τις κοινότητες: Γλυφάδας, Ίκλαινας, Παπούλιας, Πύλας, Κυνηγού, Καλλιθέας, Αμπελοκήπων, Πήδασου, Μεσοχωρίου και Χωματάδας.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν επτά μέλη της Δ.Ε.

Το μέλος της Δ.Ε. κος Παύλος Πτωχός προτείνει στο Δήμο Πυλίων να ενταχθούν και οι κοινότητες Ρωμανού και Κορυφασίου.

Το μέλος της Δ.Ε.κος Δημήτριος Βεργόπουλος προτείνει στο Δήμο Πυλίων να ενταχθούν και οι κοινότητες Κρεμμυδίων, Κουκουνάρας και Χανδρινού.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Πύλιων, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι ο Δήμος Πύλου, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

18.ΔΗΜΟΣ ΠΕΤΑΛΙΔΙΟΥ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Πεταλιδίου, Δάρα, Καλοχωρίου, Καρποφόρας, Καστανιάς, Πανιπερίου, Αχλαδοχωρίου, Λύκκισης, Κόκκινου, Μαθίας, Νερόμυλου και Δροσιάς.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα εννέα μέλη της Δ.Ε.

Η πλειοψηφία των κατοίκων της κοινότητας Χράνων έχουν καταθέσει υπόμνημα με το οποίο ζητούν η κοινότητα Χράνων να ενταχθεί στο Δήμο Πεταλιδίου.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Πεταλιδίου, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Πεταλιδίου, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

19.ΔΗΜΟΣ ΑΙΠΕΙΑΣ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Λογγά, Ανδριανής, Μηλίτσας, Χράνων, Νέας Κορώνης.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

Η πλειοψηφία των κατοίκων της κοινότητας Χράνων έχουν καταθέσει υπόμνημα με το οποίο ζητούν η κοινότητα Χράνων να ενταχθεί στο Δήμο Πεταλιδίου.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Αιπείας, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε. (Το όνομα Αίπεια υπάρχει σε καταργούμενη κοινότητα).

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Λογγά, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

20.ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΩΝΗΣ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Κορώνης, Χαροκοπιού, Ακριτοχωρίου, Βασιλιτσίου, Βουναρίων, Κόμπων, Υάμειας, Φαλάνθης, Χρυσοκελλαριάς και Καπλανίου.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Κορώνης, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Κορώνης, συμφωνούν οκτώ μέλη της Δ.Ε.

Το μέλος της Δ.Ε. κος Παύλος Πτωχός προτείνει έδρα του νέου Δήμου να είναι η κοινότητα Χαρακοπιού.

21.ΔΗΜΟΣ ΜΕΘΩΝΗΣ αποτελούμενος από τα κοινότητες: Μεθώνης, Ευαγγελισμού, Λαχανάδας, Φοινικούντας, Φοινίκης και Καινούριου Χωριού.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα οκτώ μέλη της Δ.Ε.

Το μέλος της Δ.Ε. κος Δημήτριος Βεργόπουλος προτείνει στο Δήμο Μεθώνης να ενταχθούν και οι κοινότητες Καλλιθέας, Χωματάδας και Πηδάσου.

Έχει κατατεθεί αίτημα από τις κοινότητες Φοινικούντας, Ευαγγελισμού, Λαχανάδας και Φοινίκης να αποτελέσουν ξεχωριστό Δήμο.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Μεθώνης, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Μεθώνης, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

22.ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΡΟΣ αποτελούμενος από το Δήμο Χώρας και τις κοινότητες: Αμπελόφυτου, Μυρσινοχωρίου, Φλεσσιάδας, Παλαιού

Λουτρού, Μεταξάδας, Μεταμόρφωσης, Ρωμανού, Κορυφασίου, Παπαφλέσσα και Μανιακίου.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν οκτώ μέλη της Δ.Ε.

Το μέλος της Δ.Ε. κος Παύλος Πτωχός προτείνει οι κοινότητες Κορυφασίου και Ρωμανού να ενταχθούν στο Δήμο Πυλίων.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Νέστορος, συμφωνούν τα εννέα μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Μεθώνης, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

23.ΔΗΜΟΣ ΓΑΡΓΑΛΙΑΝΩΝ αποτελούμενος από το Δήμο Γαργαλιάνων και τις κοινότητες: Λεύκης, Πύργου Τριφυλίας, Μαραθούπολης, Μουζακίου, Βάλτας και Φλόκας.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα οκτώ μέλη της Δ.Ε.

Το μέλος της Δ.Ε. κος Δημήτριος Σωτηρόπουλος προτείνει η κοινότητα Βάλτας να ενταχθεί στο Δήμο Φιλιατρών.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Γαργαλιάνων, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι ο Δήμος Γαργαλιάνων, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

24.ΔΗΜΟΣ ΦΙΛΙΑΤΡΩΝ αποτελούμενος από το Δήμο Φιλιατρών και τις κοινότητες: Χριστιανούπολης, Πλάτης, Χαναζονίου, Εξοχικού και Μάλης.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν οκτώ μέλη της Δ.Ε.

Το μέλος της Δ.Ε. κος Δημήτριος Σωτηρόπουλος προτείνει η κοινότητα Βάλτας να ανήκει στο Δήμο Φιλιατρών γιατί έτσι γίνεται η επανασύσταση του τέως Δήμου Εράνης.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Φιλιατρών, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Φιλιατρών, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

25.ΔΗΜΟΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ αποτελούμενος από το Δήμο Κυπαρισσίας και τις κοινότητες: Σπηλιάς, Φαρακλάδας, Αρμενίων, Στασίου, Ξηροκάμπου, Βρυσών, Μουρτιάδας, Μύρου, Ραχών και Περδικονερίου.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν επτά μέλη της Δ.Ε.

Τα μέλη της Δ.Ε. κος Παύλος Πτωχός και κος Δημήτριος Βεργόπουλος προτείνουν η κοινότητα Καλού Νερού να ενταχθεί στο Δήμο Κυπαρισσίας.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Κυπαρισσίας, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Κυπαρισσίας, συμφωνούν εννέα μέλη της Δ.Ε.

26.ΔΗΜΟΣ ΔΩΡΙΟΥ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Δωρίου, Ψαριού, Βασιλικού, Κόκλα, Άνω Δωρίου, Χρυσοχωρίου, Χαλκιά, Κούβελα και Μάλθης.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν επτά μέλη της Δ.Ε.

Τα μέλη της Δ.Ε. κος Παύλος Πτωχός και κος Δημήτριος Βεργόπουλος προτείνουν ο Δήμος Δωρίου και Δήμος Αετού να αποτελέσουν ένα ενιαίο Δήμο.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Δωρίου, συμφωνούν επτά μέλη της Δ.Ε.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Δωρίου, συμφωνούν επτά μέλη της Δ.Ε.

27.ΔΗΜΟΣ ΑΥΛΩΝΑΣ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Καλού Νερού, Ελαίας, Αγαλιανής, Καρυών, Προδρόμου, Βανάδας, Σιδηροκάστρου, Αυλώνας, Καλίτσαινας και Πλατανίων.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του Νέου Δήμου συμφωνούν επτά μέλη της Δ.Ε.

Τα μέλη της Δ.Ε. κος Παύλος Πτωχός και κος Δημήτριος Βεργόπουλος προτείνουν η κοινότητα του Καλού Νερού να ενταχθεί στο Δήμο Κυπαρισσίας.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Αυλώνας, συμφωνούν οκτώ μέλη της Δ.Ε.

Το μέλος της Δ.Ε. κος Δημήτριος Βεργόπουλος προτείνει ο υπό σύσταση ΟΤΑ να αποτελέσει κοινότητα.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Σιδηρόκαστρου, συμφωνούν οκτώ μέλη της Δ.Ε.

Το μέλος της Δ.Ε. κος Παύλος Πτωχός προτείνει έδρα του νέου Δήμου να είναι η κοινότητα του Καλού Νερού.

28. ΔΗΜΟΣ ΚΟΠΑΝΑΚΙΟΥ αποτελούμενος από τις κοινότητες:

Κοπανακίου, Μοναστηρίου, Πολυθέας, κρουονερίου, Αρτικίου, Γλυκοριζίου, Καμαρίου, Αγγιλιάς, Σιτοχωρίου και Κεφαλόβρυσης.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν επτά μέλη της Δ.Ε.

Έχει τεθεί αίτημα από την κοινότητα Αετού να αποτελέσει Δήμο με τις κοινότητες Πολυθέας, Μοναστηρίου, Κρουονερίου και Μάλθης.

Τα μέλη της Δ.Ε. κος Παύλος Πτωχός και κος Δημήτριος Βεργόπουλος προτείνουν ο Δήμος Δωρίου, ο Δήμος Κοπανακίου και η Κοινότητα Αετού να αποτελέσουν ενιαίο Δήμο.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Κοπανακίου, συμφωνούν επτά μέλη της Δ.Ε., εκτός αν η Κοινότητα Αετού αποφασίσει να ενταχθεί στο Δήμο Κοπανακίου οπότε το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Αετού.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Κοπανακίου, συμφωνούν επτά μέλη της Δ.Ε.

Επίσης η Δ.Ε. αποφάσισε να ζητήσει από την κοινότητα Αετού να αποφασίσει η ίδια σε ποιόν από τους δύο Δήμους (Δωρίου, Κοπανακίου) επιθυμεί να ενταχθεί.

29.ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΠΥΛΗΣ αποτελούμενη από τις κοινότητες:
Ραπτόπουλου, Λυκουδεσίου, Τριπύλας, Σέλλα, Καλογερεσίου,
Λαντζουνάτου και Ροδιάς.

Για την παραπάνω χωροθέτηση της νέας Κοινότητας συμφωνούν πέντε μέλη της Δ.Ε.

Τα μέλη της Δ.Ε. κος Παύλος Πτωχός, κος Δημήτριος Βεργόπουλος, κος Χαράλαμπος Πατσούρης και Παύλος Χαϊδόγιαννης προτείνουν την ενσωμάτωση των παραπάνω κοινοτήτων στο Δήμο Κυπαρισσίας.

Το όνομα της νέας Κοινότητας προτείνεται να είναι Κοινότητα Τριπύλης, συμφωνούν πέντε μέλη της Δ.Ε.

Έδρα της νέας κοινότητας προτείνεται να είναι η κοινότητα Σέλλα, συμφωνούν πέντε μέλη της Δ.Ε.

Η Δ.Ε. της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας αποτελούνταν από τον πρόεδρο της ΤΕΔΚ Χρήστο Μαλαπάνη δήμαρχο Καλαμάτας και τα εξής μέλη: Παναγιώτη Μουντανέα, Χαράλαμπο Πατσούρη, Παύλο Πτωχό, Δημήτριο Βεργόπουλο, Δημήτριο Σωτηρόπουλο, Δημήτριο Παπαθωμόπουλο, Παύλο Χαϊδόγιαννη και Γεώργιο Λαζόγιαννη.

Πρόταση της Δ.Ε. της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Α/Α	Νέοι ΟΤΑ	Έδρα	Αριθμός ΟΤΑ
1	Δ. Λεύκτρου	Κ. Πλάτσας	13
2	Δ. Καρδαμύλης	Κ. Καρδαμύλης	6
3	Δ. Αβίας	Κ. Κάμπου	8
4	Δ. Καλαμάτας	Δ. Καλαμάτας	14
5	Δ. Θουρίας	Κ. Θουρίας	8
6	Δ. Αρφαρών	Κ. Αρφαρών	12
7	Δ. Μεσσήνης	Δ. Μεσσήνης	15
8	Δ. Ανδρούσας	Δ. Ανδρούσας	12
9	Δ. Ιθώμης	Κ. Μαυροματίου Ιθώμης	8
10	Δ. Οιχαλίας	Κ. Μερόπης	10
11	Δ. Μελιγαλά	Δ. Μελιγαλά	12
12	Δ. Ανδανίας	Κ. Διαβολισίου	13

13	Δ. Είρας	Κ. Νέδας	8
14	Δ. Αριστομένη	Κ. Αριστομένη	13
15	Δ. Χαραυγής	Κ. Βλαχόπουλου	6
16	Δ. Χιλιοχωρίων	Κ. Χανδρινού	5
17	Δ. Πυλίων	Δ. Πύλου	11
18	Δ. Πεταλιδίου	Κ. Πεταλιδίου	12
19	Δ. Αίπειας	Κ. Λογγά	5
20	Δ. Κορώνης	Κ. Κορώνης	10
21	Δ. Μεθώνης	Κ. Μεθώνης	6
22	Δ. Νέστορος	Δ. Χώρας	11
23	Δ. Γαργαλιάνων	Δ. Γαργαλιάνων	7
24	Δ. Φιλιατρών	Δ. Φιλιατρών	6
25	Δ. Κυπαρισσίας	Δ. Κυπαρισσίας	11
26	Δ. Δωρίου	Κ. Δωρίου	9
27	Δ. Αυλώνας	Κ. Σιδηρακάστρου	10
28	Δ. Κοπανακίου	Κ. Κοπανακίου	10
29	Δ. Τριπύλης	Κ. Σελλά	7

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

4.3. Εισηγητική Έκθεση της Πρότασης της Επιτροπής Υποστήριξης προγράμματος «Ιωάννης Καποδίστριας» Νομού Μεσσηνίας

Η Επιτροπή υποστήριξης του προγράμματος «Ιωάννης Καποδίστριας» του Νομού Μεσσηνίας που συγκροτήθηκε σύμφωνα με την Α.Π. 1934/4 – 4 – 1997. Απόφαση του Γενικού Γραμματέως Περιφέρειας Πελ/σου, αφού ολοκλήρωσε την ενημέρωση για το περιεχόμενο του προγράμματος επισκεπτόμενη για το σκοπό αυτό όλες τις έδρες των Συμβουλίων Περιοχής και ύστερα από αλληπάλληλες συνεδριάσεις που έγιναν στα γραφεία της ΤΕΔΚ στην Καλαμάτα και αφού ακούστηκαν όλες οι προβαλλόμενες απόψεις εκ μέρους των αιρετών ΟΤΑ και λοιπών κοινωνικών φορέων, συμφώνησε στην υποβαλλόμενη κατωτέρω πρόταση.

Για τον σχηματισμό της πρότασης όπως κατωτέρω αναλυτικά διατυπώνεται για κάθε υπό σύσταση νέου Δήμου, ελήφθησαν υπόψη, εκτιμήθηκαν και αξιολογήθηκαν με βάση τις αρχές του προγράμματος πλείστα όσα στοιχεία και ιδιαιτερότητες των συνενωμένων ΟΤΑ προκειμένου να εξασφαλισθεί η κοινωνική συνοχή και η εύρυθμη λειτουργικότητα ενός βιώσιμου ΟΤΑ έχοντας την απαραίτητη υποδομή.

Η Επιτροπή που ήταν επταμελής δεν εφάρμοσε τη μυστικότητα στις συνεδριάσεις της, αντιθέτως μάλιστα επικράτησε η αρχή της δημοσιότητας μέχρι της τελικής διαμόρφωσης της προτάσεως με αποτέλεσμα να αναπτυχθεί κοινωνικός διάλογος στο μέγιστο δυνατό βαθμό.

Με βάση όλα τα ανωτέρω η τελικώς διατυπωθείσα πρόταση της Επιτροπής έχει ως εξής:

1. **Δήμος Λεύκτρου** αποτελούμενος από τις κοινότητες: Πλάτσας, Νεοχωρίου, Λεύκτρου, Καστανέας, Καρυοβουνίου, Πύργου, Αγ. Νικολάου, Ρίγκλιας, Μηλέας, Νομισίου, Θαλαμών, Λαγκάδας, Τραχήλας και Αγ. Νίκωνα.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα έξι μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Λεύκτρου, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται η κοινότητα Πλάτσας από τρία μέλη της Επιτροπής και ο οικισμός Στούπας από τρία μέλη της Επιτροπής.

2. **ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΔΑΜΥΛΗΣ** αποτελούμενος από τις κοινότητες: Καρδαμύλης, Εξοχωρίου, Προσηλίου, Προαστίου, Σαϊδώνας και Τσερίων.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα έξι μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Καρδαμύλης, συμφωνούν τα έξι μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Καρδαμύλης, συμφωνούν τα έξι μέλη της Επιτροπής.

3. **ΔΗΜΟΣ ΑΒΙΑΣ** αποτελούμενος από τις κοινότητες: Κάμπου, Μικρής Μαντινείας, Αβίας, Βέργας, Δολών, Σωτηριανίκων, Αλτομυρών, Πηγαδιών, Κέντρου και Σταυροπηγίου.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα έξι μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Αβίας, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Κάμπου, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

4. **ΔΗΜΟΣ ΑΛΑΓΟΝΙΑΣ** αποτελούμενος από τις κοινότητες: Αρτεμισίας, Αλαγονίας, Πηγών, Νέδουσας, Λαδά και Καρβελίου.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα πέντε μέλη της Επιτροπής. Ένα μέλος πρότεινε να ενταχθούν οι παραπάνω κοινότητες στο Δήμο Καλαμάτας.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Αλαγονίας, συμφωνούν πέντε μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Αρτεμισίας, συμφωνούν πέντε μέλη της Επιτροπής.

5. **ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ** αποτελούμενος από το Δήμο Καλαμάτας και τις κοινότητες: Ασπροχώματος, Αντικάλαμου, Λαίικων, Σπερχογείας και Ελαιοχωρίου.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα πέντε μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Καλαμάτας, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι ο Δήμος Καλαμάτας, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Επίσης η Επιτροπή με πλειοψηφία πέντε έναντι ενός προτείνει την τροποποίηση του ορίου του Δήμου Καλαμάτας και της Βέργας σε μία θέση, στην Αγία Σιών.

6. **ΔΗΜΟΣ ΘΟΥΡΙΑΣ** αποτελούμενος από τις κοινότητες: Θουρίας, Αριοχωρίου, Αμφείας, Αιθαίας, Μικρομάνης, Πολιανής και Ανθειας.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα έξι μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Θουρίας, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Θουρίας, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

7. **ΔΗΜΟΣ ΑΡΦΑΡΩΝ** αποτελούμενος από τις κοινότητες: Αρφαρών, Πηδήματος, Αγγίλου, Βελανιδιάς, Σταματινού, Βρομόβρυσης, Αγ. Φλώρου, Πλατέως και Ανεμόμυλου.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα έξι μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Αρφαρών, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Αρφαρών, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

8. **ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΟΣ** αποτελούμενος από τις κοινότητες: Άριος, Άρμου, Αλωνίων και Ασπροπουλιάς.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα έξι μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Άριος, συμφωνούν τα έξι μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Άριος, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

9. ΔΗΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ αποτελούμενος από το Δήμο Μεσσήνης και τις κοινότητες: Ανάληψης, Αβραμίου, Καρτερολίου, Λευκοχώρας, Μαδένας, Λυκοτράφου, Μαυροματίου Παμίσου, Νεοχωρίου Αριστομένους, Πυλαλίστρας, Πιπερίτσας, Σπιταλίου, Βελίκας, Αμφιθέας και Τριόδου.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα επτά μέλη της Επιτροπής. Επίσης η Επιτροπή ομόφωνα αποδέχτηκε να υπάγεται στα διοικητικά όρια του Δήμου Μεσσήνης η εδαφική περιοχή των δύο αεροδρομίων (πολιτικού και στρατιωτικού).

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Μεσσήνης, συμφωνούν τα επτά μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Μεσσήνης, συμφωνούν τα επτά μέλη της Επιτροπής.

10. ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΟΥΣΑΣ αποτελούμενος από το Δήμο Ανδρούσας και τις κοινότητες: Αριστοδημείου, Πολυλόφου, Κορομηλέας, Καλογερρόραχης, Εύας, Τρικόρφου, Ελληνοεκκλησιάς, Παλαιοκάστρου, Μαγγανιακού, Δραίνας, Αγριλιάς και Κλίματος.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα έξι μέλη της Επιτροπής. Ένα μέλος της Επιτροπής πρότεινε να μην ανήκουν στον παραπάνω Δήμο οι κοινότητες Μαγγανιακού και Ελληνοεκκλησιάς.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Ανδρούσας, συμφωνούν τα επτά μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι ο Δήμος Ανδρούσας, συμφωνούν τα επτά μέλη της Επιτροπής.

11. ΔΗΜΟΣ ΙΘΩΜΗΣ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Μαυροματίου Ιθώμης, Αρσινόης, Βαλύρας, Λάμπαινας, Ζερμπισίων, Κεφαλινού και Ρευματιάς.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα έξι μέλη της Επιτροπής. Ένα μέλος της επιτροπής πρότεινε να ανήκουν στον παραπάνω Δήμο οι κοινότητες Μαγγανιακού και Ελληνοεκκλησιάς και να μην ανήκει η Βαλύρα.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Ιθώμης, συμφωνούν τα επτά μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Μαυρομματίου Ιθώμης, συμφωνούν τα επτά μέλη της Επιτροπής.

Η Δ.Ε. ομόφωνα προτείνει οι υποδομές κοινωνικού εξοπλισμού του νέου Δήμου να δημιουργηθούν στη κοινότητα Βαλύρας γιατί είναι η μεγαλύτερη και η πιο ενεργής κοινότητα του νέου Δήμου.

12.ΔΗΜΟΣ ΟΙΧΑΛΙΑΣ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Μερόπης, Πεύκου, Καλυβίων, Οιχαλίας, Σολακίου, Σιάμου, Κατσαρού, Λουτρού, Ανδανίας και Φίλια.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τέσσερα μέλη της Επιτροπής. Δύο μέλη προτείνουν να μην ενταχθούν στο νέο Δήμο οι κοινότητες Σολακίου και Κατσαρού.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Οιχαλίας, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Μερόπης, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

13.ΔΗΜΟΣ (ΜΕΛΙΓΑΛΑ ή ΚΑΛΛΙΡΡΟΗΣ) αποτελούμενος από το Δήμο Μελιγαλά και τις κοινότητες: Ανθούσας, Μίλας, Νεοχωρίου Ιθώμης, Ζευγολατειού, Σκάλας, Τσουκαλείικων, Μαγούλας, Στενύκλαρου, Καλλιρόης και Πολίχνης.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τέσσερα μέλη της Επιτροπής. Δύο μέλη προτείνουν να ενταχθούν στο νέο Δήμο και οι κοινότητες Σολάκι και Κατσαρού.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται από τρία μέλη της Επιτροπής να είναι Δήμος Μελιγαλά. Τρία μέλη προτείνουν το όνομα του νέου Δήμου να είναι Καλλιρόης.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι ο Δήμος Μελιγαλά, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

14. ΔΗΜΟΣ ΗΛΕΚΤΡΑΣ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Διαβολιτσίου, Δεσσύλας, Καρνασίου, Παραππουγκίου, Δασοχωρίου, Κάτω Μέλπειας, Αγριλόβουνου, Ηλέκτρας, Κωνσταντίνων, Κεντρικού, Μάλτας, Ανω Μέλπειας, Μαντζαρίου και Μάνδρας.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν επτά μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Ηλέκτρας, συμφωνούν επτά μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Διαβολιτσίου, συμφωνούν επτά μέλη της Επιτροπής.

15. ΔΗΜΟΣ ΕΙΡΑΣ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Νέδας, Αμπελιώνας, Πέτρας, Αγ. Σώστη, Σκληρού, Κακαλετρίου, Στάσιμου και Σύρριζου.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Είρας, συμφωνούν επτά μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Νέδας, συμφωνούν τέσσερα μέλη της Επιτροπής. Ένα μέλος προτείνει έδρα του νέου Δήμου να είναι η κοινότητα Σύρριζου. Δύο μέλη ψηφίσαν λευκό.

16. ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Αριστομένης, Διόδια, Βούταινας, Κεφαλόβρυσου, Κουτίφαρι, Μάνεσι, Στρεφίου, Πουλίτσι, Στέρνας, Πελεκανάδας, Πλατανόβρυσης, Μαργελίου και Μηλιώτη.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν επτά μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Αριστομένη, συμφωνούν επτά μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Αριστομένη, συμφωνούν επτά μέλη της Επιτροπής.

17. ΔΗΜΟΣ ΧΑΡΑΥΓΗΣ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Βλαχόπουλου, Χατζή, Πετρίτσι, Χαραυγής, Κουρτακίου και Βλάση.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν έξι μέλη τη Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Βλαχόπουλου, συμφωνούν δύο μέλη της Επιτροπής. Ένα μέλος προτείνει έδρα του νέου Δήμου να είναι η κοινότητα Χατζή. Τρία μέλη της Επιτροπής ψήφισαν λευκό.

18. ΔΗΜΟΣ ΧΑΝΔΡΙΝΟΥ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Χανδρινού, Μεσοποτάμου, Σουληναρίου, Κρεμμυδιών και Κουκουνάρας.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνού έξι μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Χανδρινού, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Χανδρινού, συμφωνούν πέντε μέλη της Επιτροπής. Ένα μέλος ψήφισε λευκό.

19. ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΟΥ αποτελούμενος από το Δήμο Πύλου και τις κοινότητες: Γλυφάδας, Ίκλαινας, Παπούλιας, Πύλας, Κυνηγού, Καλλιθέας, Αμπελοκήπων, Πήδασου, Μεσοχωρίου και Χωματάδας.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Πύλιων, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι ο Δήμος Πύλου, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

20. ΔΗΜΟΣ ΠΕΤΑΛΙΔΙΟΥ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Πεταλιδίου, Δάρα, Καλοχωρίου, Καρποφόρας, Καστανιάς, Πανιπερίου, Αχλαδοχωρίου, Λύκκισης, Κόκκινου, Μαθίας, Νερόμυλου και Δροσιάς.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα επτά μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Πεταλιδίου, συμφωνούν επτά μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Πεταλιδίου, συμφωνούν επτά μέλη της Επιτροπής.

21. ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Λογγά, Ανδριανής, Μηλίτσας, Χράνων, Νέας Κορώνης.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Ανατολής, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Λογγά, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

22. ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΩΝΗΣ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Κορώνης, Χαροκοπιού, Ακριτοχωρίου, Βασιλιτσίου, Βουναρίων, Κόμπων, Υάμειας, Φαλάνθης, Χρυσοκελλαριάς και Καπλανίου.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Κορώνης, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Κορώνης, συμφωνούν πέντε μέλη της Επιτροπής. Ένα μέλος προτείνει έδρα του νέου Δήμου να είναι η κοινότητα Χαροκοπιού.

23. ΔΗΜΟΣ ΜΕΘΩΝΗΣ αποτελούμενος από τα κοινότητες: Μεθώνης, Ευαγγελισμού, Λαχανάδας, Φοινικούντας, Φοινίκης και Καινούριου Χωριού.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα έξι μέλη της Επιτροπής. Ένα μέλος της Επιτροπής πρότεινε η Φοινικούντα με τις γύρω κοινότητες να αποτελέσει ξεχωριστό Δήμο. Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Μεθώνης, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Μεθώνης, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

24. ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΡΟΣ αποτελούμενος από το Δήμο Χώρας και τις κοινότητες: Αμπελόφυτου, Μυρσινοχωρίου, Φλεσσιάδας, Παλαιού Λουτρού, Μεταξάδας, Μεταμόρφωσης, Ρωμανού, Κορυφασίου, Παπαφλέσσα και Μανιακίου.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν επτά μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Νέστορος, συμφωνούν τα επτά μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι ο Δήμος Χώρας, συμφωνούν επτά μέλη της Επιτροπής.

25. ΔΗΜΟΣ ΓΑΡΓΑΛΙΑΝΩΝ αποτελούμενος από το Δήμο Γαργαλιάνων και τις κοινότητες: Λεύκης, Πύργου, Μαραθούπολης, Μουζακίου, Βάλτας και Φλόκας.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν τα επτά μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Γαργαλιάνων, συμφωνούν επτά μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι ο Δήμος Γαργαλιάνων, συμφωνούν επτά μέλη της Επιτροπής.

26. ΔΗΜΟΣ ΦΙΛΙΑΤΡΩΝ αποτελούμενος από το Δήμο Φιλιατρών και τις κοινότητες: Χριστιανούπολης, Πλάτης, Χαναζονίου, Εξοχικού και Μάλης.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν επτά μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Φιλιατρών, συμφωνούν επτά μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Φιλιατρών, συμφωνούν επτά μέλη της Επιτροπής.

27. ΔΗΜΟΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ αποτελούμενος από το Δήμο Κυπαρισσίας και τις κοινότητες: Σπηλιάς, Φαρακλάδας, Αρμενίων, Στασίου, Ξηροκάμπου, Βρυσών, Μουρτιάδας, Μύρου, Ραχών και Περδικονερίου.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Κυπαρισσίας, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Κυπαρισσίας, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

28. ΔΗΜΟΣ ΔΩΡΙΟΥ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Δωρίου, Ψαριού, Βασιλικού, Κόκλα, Άνω Δωρίου, Χρυσοχωρίου, Χαλκιά, Κούβελα και Μάλθης.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Δωρίου, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Δωρίου, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

29. ΔΗΜΟΣ ΑΥΛΩΝΑΣ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Καλού Νερού, Ελαίας, Αγαλιανής, Καρυών, Προδρόμου, Βανάδας, Σιδηροκάστρου, Αυλώνας, Καλίτσαινας και Πλατανίων.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του Νέου Δήμου συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Αυλώνας, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Σιδηροκάστρου, συμφωνούν τέσσερα μέλη της Επιτροπής. Δύο μέλη προτείνουν έδρα του νέου Δήμου να είναι η κοινότητα του Καλό Νερό.

30. ΔΗΜΟΣ ΑΕΤΟΥ αποτελούμενος από τις κοινότητες: Κοπανακίου, Μοναστηρίου, Πολυθέας, Κρουονερίου, Αρτικίου, Γλυκοριζίου, Καμαρίου, Αγριλιάς, Σιτοχωρίου, Κεφαλόβρυσης και Αετού.

Για την παραπάνω χωροθέτηση του νέου Δήμου συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι Δήμος Αετού, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Έδρα του νέου Δήμου προτείνεται να είναι η κοινότητα Κοπανακίου, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

31. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΠΥΛΗΣ αποτελούμενη από τις κοινότητες: Ραπτόπουλου, Λυκουδεσίου, Τριπύλας, Σέλλα, Καλογερεσίου, Λαντζουνάτου και Ροδιάς.

Για την παραπάνω χωροθέτηση της νέας Κοινότητας συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Το όνομα της νέας Κοινότητας προτείνεται να είναι Κοινότητα Τριπύλης, συμφωνούν έξι μέλη της Επιτροπής.

Έδρα της νέας κοινότητας προτείνεται να είναι η κοινότητα Ραπτόπουλου, συμφωνούν τέσσερα μέλη της Επιτροπής. Ένα μέλος προτείνει έδρα της νέας κοινότητας να είναι η κοινότητα Σέλλα. Ένα μέλος ψήφισε λευκό.

Η Επιτροπή υποστήριξης του προγράμματος «Ιωάννης Καποδίστριας» του Νομού Μεσσηνίας αποτελούνταν από τα εξής μέλη: Ιωάννη Πετρογιάννη, Κωνσταντίνο Γαλάνη, Ιωάννη Κυβέλλο, Χαράλαμπο Λυμπερόπουλο, Παναγιώτη Μουντανέα, Χαράλαμπο Πατσούρη, Παύλο Πτωχό και Δημήτριο Σωτηρόπουλο (αναπληρωματικό μέλος).

Πρόταση Επιτροπής Υποστήριξης προγράμματος «Ιωάννης Καποδίστριας» Νομού Μεσσηνίας.

A / A	Νέοι ΟΤΑ	Έδρα	Αριθμός ΟΤΑ
1	Δ. Λεύκτρου	Κ. Πλάτσας	14
2	Δ. Καρδαμύλης	Κ. Καρδαμύλης	6
3	Δ. Αβίας	Κ. Κάμπου	10
4	Δ. Αλαγονίας	Κ. Αρτεμισίας	6
5	Δ. Καλαμάτας	Δ. Καλαμάτας	5
6	Δ. Θουρίας	Κ. Θουρίας	7
7	Δ. Αρφαρών	Κ. Αρφαρών	9
8	Δ. Άριος	Κ. Άριος	4
9	Δ. Μεσσήνης	Δ. Μεσσήνης	15
10	Δ. Ανδρούσας	Δ. Ανδρούσας	13
11	Δ. Ιθώμης	Κ. Μαυροματίου Ιθώμης	7
12	Δ. Οιχαλίας	Κ. Μερόπης	10
13	Δ. Μελιγαλά ή Καλλιρόης	Δ. Μελιγαλά	11
14	Δ. Ηλέκτρας	Κ. Διαβολιτσίου	14
15	Δ. Είρας	Κ. Νέδας	8
16	Δ. Αριστομένη	Κ. Αριστομένη	13
17	Δ. Χαραυγής	Κ. Βλαχόπουλου	6
18	Δ. Χανδρινού	Κ. Χανδρινού	5
19	Δ. Πυλίων	Δ. Πύλου	11
20	Δ. Πεταλιδίου	Κ. Πεταλιδίου	12
21	Δ. Ανατολής	Κ. Λογγά	5
22	Δ. Κορώνης	Κ. Κορώνης	10
23	Δ. Μεθώνης	Κ. Μεθώνης	6
24	Δ. Νέστορος	Δ. Χώρας	11
25	Δ. Γαργαλιάνων	Δ. Γαργαλιάνων	7

26	Δ. Φιλιατρών	Δ. Φιλιατρών	6
27	Δ. Κυπαρισσίας	Δ. Κυπαρισσίας	11
28	Δ. Δωρίου	Κ. Δωρίου	9
29	Δ. Αυλώνας	Κ. Σιδηροκάστρου	10
30	Δ. Αετού	Κ. Κοπανακίου	11
31	Δ. Τριπύλης	Κ. Τριπύλης	7

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

4.4. Η εφαρμογή του προγράμματος «Ιωάννης Καποδίστριας» στο Νομό Μεσσηνίας

Με το άρθρο 1 του ν. 2539/1997 «Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης» συνιστώνται οι νέοι ΟΤΑ που απαρτίζουν την Πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση. Αναγράφονται κατά νομό τόσο οι συνιστώμενοι δήμοι και οι κοινότητες που προκύπτουν από συνένωση, όσο και οι δλήμοι και οι κοινότητες στους οποίους δεν επέρχεται μεταβολή καθώς και οι κοινότητες οι οποίες αναγνωρίζονται σε δήμος.

Γι' αυτήν τη χωροθέτηση έχουν ληφθεί υπόψη οι προτάσεις τόσο της Διοικούσας επιτροπής της ΤΕΔΚ όσο και της Επιτροπής Υποστήριξης του Προγράμματος «Ιωάννης Καποδίστριας» του κάθε νομού.

Ειδικότερα στο Νομό Μεσσηνίας συστάθηκαν 29 Δήμοι και 2 Κοινότητες που είναι οι εξής:

Νόμος 2539/1997

Νέοι ΟΤΑ	ΕΔΡΑ
Δήμος Αβίας	Κάμπος
Δήμος Αετού	Κοπανάκι
Δήμος Αίπειας	Λογγάς
Δήμος Ανδανίας	Διαβολίτσι
Δήμος Ανδρούσης	Ανδρούσα

Δήμος Άριος	Άριος
Δήμος Αριστομένων	Αριστομένης
Δήμος Αρφαρών	Αρφαρά
Δήμος Αυλώνος	Καλό Νερό
Δήμος Βουφράδων	Χατζή
Δήμος Γαργαλιάνων	Γαργαλιάνοι
Δήμος Δωρίου	Δώριο
Δήμος Είρας	Νέδα
Δήμος Θουρίας	Θουρία
Δήμος Ιθώμης	Βαλύρα
Δήμος Καλαμάτας	Καλαμάτα
Δήμος Κορώνης	Κορώνη
Δήμος Κυπαρισσίας	Κυπαρισσία
Δήμος Λεύκτρων	Καρδαμύλη
Δήμος Μεθώνης	Μεθώνη
Δήμος Μελιγαλά	Μελιγαλάς
Δήμος Μεσσήνης	Μεσσήνη
Δήμος Νέστορος	Χώρα
Δήμος Οιχαλίας	Μερόπη
Δήμος Παπαφλέσσα	Βλαχόπουλο
Δήμος Πεταλιδίου	Πεταλίδι
Δήμος Πύλου	Πύλος
Δήμος Φιλιατρών	Φιλιατρά
Δήμος Χιλιοχωρίων	Χανδρινού
Κοινότητα Τρικόρφου	Τρίκορφο
Κοινότητα Τριπύλας	Ραπτόπουλο

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Παρακάτω παρουσιάζονται οι νέοι δήμοι αναλυτικά:

Δήμος Αετού**Αριθμός συνενωμένων ΟΤΑ: 8**

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός Απογρ. '91	Έκταση (στρ)
1	Κοινότητα Σωτηριάνικων	293	8.953
2	Δήμος Σταυροπήγιου	525	13.531
3	Κοινότητα Αλτομυρών	89	15.332
4	Κοινότητα Δολών	375	18.408
5	Κοινότητα Αβίας	472	7.378
6	Κοινότητα Κέντρου	262	27.660
7	Κοινότητα Πηγαδίων	251	77.311
8	Κοινότητα Κάμπου	641	11.255
Σύνολο		2908	179.828

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Η κοινότητα Κάμπος

Φυσικά χαρακτηριστικά: Η μορφολογία του εδάφους της περιοχής είναι μια σύνθεση ορεινών και ημιορεινών περιοχών.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
98.152,671 εκατ. δρχ.	117.091,649 εκατ. δρχ.	140.679,760 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομές**Διοικητικές υπηρεσίες**

1. Κατάστημα ΕΛΤΑ: Κοινότητα Κάμπος

Κοινότητα Κάμπος	45	2
Κοινότητα Αβίας	10	1
Κοινότητα Δολούς	35	2
Δήμος Σταυροπηγίου	50	2

- **Γυμνάσιο: 1**

Κοινότητα Κάμπος	50	4
------------------	----	---

Υπάρχουν επίσης 3 κλειστά σχολεία στα δημοτικά διαμερίσματα Αβίας και Κέντρου.

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Μόνιμοι κάτοικοι: 2.700 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 1990 άτομα

Άνεργοι: 250 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας: 1.500 άτομα

Δευτερογενής τομέας: 40 άτομα

Τριτογενής τομέας: 200 άτομα

Δευτερογενής τομέας

Στον δευτερογενή τομέα υπάρχουν 7 επιχειρήσεις μεταποίησης αγροτικών προϊόντων, με 40 θέσεις εργασίας. Πρόκειται για αγροτικούς συνεταιρισμούς που απασχολούνται με την παραγωγή και διάθεση λαδιού.

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 100 επιχειρήσεις με 200 θέσεις εργασίας. Επίσης υπάρχουν 160 τουριστικά καταλύματα και ένα κάμπινγκ.

Κύρια προϊόντα: Η οικονομία της περιοχής βασίζεται στη γεωργία με κύρια προϊόντα το ελαιόλαδο, τα σύκα και τα αλιευτικά προϊόντα.

Οδικό δίκτυο

Η κατάσταση του οδικού δικτύου είναι μέτρια και σε ορισμένα σημεία επιβάλλεται η ασφαλτόστρωση και επισκευή ασφαλτοστρωμένων οδών.

Δήμος Αετού**Αριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ: 11**

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός Απογρ. '91	Έκταση (στρ)
1	Κοινότητα Αγγιλιάς	154	5127
2	Κοινότητα Αετού	811	12303
3	Κοινότητα Αρκτικίου	48	8103
4	Κοινότητα Γλυκορρίζου	137	7948
5	Κοινότητα Καμαρίου	95	4651
6	Κοινότητα Κεφαλόβρυσης	190	11129
7	Κοινότητα Κοπανακίου	1403	18581
8	Κοινότητα Κρυονερίου	63	8328
9	Κοινότητα Μοναστηρίου	81	8127
10	Κοινότητα Πολυθέας	135	5251
11	Κοινότητα Σιτοχωρίου	56	5302
Σύνολο		3173	94850

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Η κοινότητα Κοπανακίου

Φυσικά χαρακτηριστικά: Η μορφολογία του εδάφους της περιοχής χαρακτηρίζεται ορεινή και ημιορεινή.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
113,7 εκατ. δρχ.	158,7 εκατ. δρχ.	193,9 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομές**Διοικητικές υπηρεσίες**

1. Κατάστημα ΟΤΕ: Κοινότητα Κοπανακίου
2. Κατάστημα ΕΛΤΑ: Κοινότητα Κοπανακίου
3. Τράπεζες (2): Κοινότητα Κοπανακίου
4. Κατάστημα ΟΣΕ: Κοινότητα Κοπανακίου
5. Αστυνομικός σταθμός: Κοινότητα Κοπανακίου
6. Κατάστημα ΕΛΤΑ: Κοινότητα Αετού

Υπηρεσίες υγείας

1. Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Κοπανακίου
2. Κτηνιατρείο: Κοινότητα Κοπανακίου

Λοιπές υπηρεσίες

1. Ένωση γεωργικών συνεταιρισμών: Κοινότητα Κοπανακίου
2. (8) Αγροτικοί συνεταιρισμοί

Υποδομές εκπαίδευσης

• Παιδικοί σταθμοί: 1	Μαθητές	Διδάσκοντες
Κοινότητα Κοπανακίου	35	1
• Νηπιαγωγεία: 1		
Κοινότητα Κοπανακίου	15	1
• Δημοτικά: 2		
Κοινότητα Κοπανακίου	60	3
(τριθέσιο)		

Κοινότητα Αετού (τριθέσιο)	18	2
• Γυμνάσια: 1		
Κοινότητα Κοπανακίου	50	5
• Λύκεια: 1		
Κοινότητα Κοπανακίου	35	7

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Μόνιμοι κάτοικοι: 2.650 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 1693 άτομα

Άνεργοι: 0 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας: 1.500 άτομα

Δευτερογενής τομέας: 48 άτομα

Τριτογενής τομέας: 145 άτομα

Δευτερογενής τομέας

Στον δευτερογενή τομέα υπάρχουν 33 επιχειρήσεις καλύπτοντας 48 θέσεις εργασίας. Αξιοσημείωτο είναι ότι δεν υπάρχουν μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων.

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 82 επιχειρήσεις καλύπτοντας 145 θέσεις εργασίας. Αξιοσημείωτο είναι η μη ύπαρξη ξενοδοχείων, ξενώνων και τουριστικών καταλυμάτων.

Κύρια προϊόντα: Τα κύρια προϊόντα της περιοχής είναι οι ελιές, τα αμπέλια, το λάδι, το γάλα, το κρέας, το τυρί και παρατηρείται αυξημένη κτηνοτροφία και εκτροφή αιγοπροβάτων.

Οδικό δίκτυο

Η κατάσταση του οδικού δικτύου είναι μέτρια και σε ορισμένα σημεία επιβάλλεται η ασφαλτόστρωση και επισκευή ασφαλτοστρωμένων οδών.

Δήμος Αίπειας**Αριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ: 5**

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός Απογρ. '91	Έκταση (στρ)
1	Κοινότητα Λογγάς	1007	10.824
2	Κοινότητα Ανδριανής	305	16.424
3	Κοινότητα Μηλίτσας	286	14.824
4	Κοινότητα Χράνων	469	10.925
5	Κοινότητα Νέας Κορώνης	416	2.575
Σύνολο		2483	55.572

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Η κοινότητα Λογγάς (αρχαία ονομασία «Αίπεια»)

Φυσικά χαρακτηριστικά: Η μορφολογία του εδάφους της περιοχής χαρακτηρίζεται κατά το 56,2% ορεινή και κατά το 43,8% πεδινή.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
99,8 εκατ. δρχ.	120 εκατ. δρχ.	144,2 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομές**Διοικητικές υπηρεσίες**

1. Κατάστημα ΕΛΤΑ: Κοινότητα Λογγά
2. Κατάστημα ΟΤΑ: Κοινότητα Λογγά
3. Αστυνομικός σταθμός: Κοινότητα Λογγά
4. Τράπεζα: Κοινότητα Λογγά

Υπηρεσίες υγείας

1. Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Λογγά
2. Αγροτικό Κτηνιατρείο: Κοινότητα Κάμπος

Υπηρεσίες πολιτισμού

1. Βιβλιοθήκη: Κοινότητα Χράνους

Αθλητικές υπηρεσίες

1. Γήπεδο Ποδοσφαίρου: Κοινότητα Λογγά
2. Γήπεδο Ποδοσφαίρου: Κοινότητα Λογγά
3. Γήπεδο Μπάσκετ: Κοινότητα Λογγά

Τουριστικές υπηρεσίες

1. Κάμπινγκ: Κοινότητα Λογγά
2. Λιμάνι: Κοινότητα Λογγά

Λοιπές υπηρεσίες

1. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Λογγά
2. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Ανδριανή
3. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Κορώνης

Υποδομές εκπαίδευσης

• Νηπιαγωγείο: 1	Μαθητές	Διδάσκοντες
Κοινότητα Λογγά	15	1
• Δημοτικά: 2		
Κοινότητα Λογγά	37	3
Κοινότητα Νέας Κορώνης	16	1
• Γυμνάσιο – Λύκειο: 1		

Κοινότητα Λογγά

75

13

Οικονομικά χαρακτηριστικά**Οικονομικά ενεργός πληθυσμός:** 1919 άτομα**Ανεργοί:** 35 άτομα**Απασχόληση**

Πρωτογενής τομέας: 1.634 άτομα

Δευτερογενής τομέας: 90 άτομα

Τριτογενής τομέας: 160 άτομα

Πρωτογενής τομέας

Στον πρωτογενή τομέα οι κάτοικοι του δήμου ασχολούνται κυρίως με την κτηνοτροφία.

Δευτερογενής τομέας

Στον δευτερογενή τομέα υπάρχουν 24 επιχειρήσεις με 80 θέσεις εργασίας. Από αυτές οι 9 είναι μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων με 43 θέσεις εργασίας (κυρίως ελαιοτριβεία).

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 303 επιχειρήσεις με 110 θέσεις εργασίας. Από αυτές οι 8 είναι ξενοδοχειακές μονάδες με 40 θέσεις εργασίας και συνολικής δυναμικότητας 600 κλινών. Υπάρχουν επίσης 203 τουριστικά καταλύματα συνολικής δυναμικότητας 1090 κλινών.

Κύρια προϊόντα:

Η οικονομία του δήμου στηρίζεται κυρίως στον πρωτογενή τομέα. Κύριες καλλιέργειες του είναι η ελιά, η σταφίδα, τα κηπευτικά, τα αμπέλια και τα εσπεριδοειδή.

Οδικό δίκτυο

Γενικά η κατάσταση του κύριου οδικού δικτύου χαρακτηρίζεται μέτρια και χρειάζεται σίγουρα παρεμβάσεις για τη βελτίωση του.

Δήμος Ανδανίας**Αριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ: 15**

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός Απογρ. '91	Έκταση (στρ)
1	Κοινότητα Κάτω Μέλπειας	423	9253
2	Κοινότητα Καρνασίου	215	10612
3	Κοινότητα Κωνσταντίνων	221	6152
4	Κοινότητα Παραπουγκίου	119	3676
5	Κοινότητα Άνω Μέλπειας	168	14055
6	Κοινότητα Δασοχωρίου	39	5927
7	Κοινότητα Διαβολιτσίου	979	11229
8	Κοινότητα Μαντζαρίου	146	1600
9	Κοινότητα Μάνδρας	89	4602
10	Κοινότητα Μάλου	168	1625
11	Κοινότητα Κεντρικού	175	1650
12	Κοινότητα Δεσύλλα	417	7861
13	Κοινότητα Αγριλοβούνου	123	2350
14	Κοινότητα Ηλέκτρας	143	8102
	Σύνολο	3425	88694

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Η κοινότητα Διαβολιτσίου

Φυσικά χαρακτηριστικά: Η μορφολογία του εδάφους της περιοχής αποτελεί μια σύνδεση ορεινών, ημιορεινών και πεδινών εκτάσεων.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
151,314 εκατ. δρχ.	185,065 εκατ. δρχ.	198,551 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομές**Διοικητικές υπηρεσίες**

1. Κατάστημα ΕΛΤΑ: Κοινότητα Διαβολιτσίου
2. Αστυνομικός σταθμός: Κοινότητα Διαβολιτσίου
3. Τράπεζα: Κοινότητα Διαβολιτσίου
4. Συμβολαιογραφείο: Κοινότητα Διαβολιτσίου

Υπηρεσίες υγείας

1. Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Διαβολιτσίου
2. Φαρμακείο: Κοινότητα Διαβολιτσίου
3. Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Δεσύλλα
4. Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Μέλπειας

Αθλητικές υπηρεσίες

1. Γήπεδο Ποδοσφαίρου: Κοινότητα Διαβολιτσίου

Λοιπές υπηρεσίες

1. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Διαβολιτσίου
2. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Αγριλοβούνου
3. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Δεσύλλα
4. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Ηλέκτρας
5. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Κάτω Μέλπειας
6. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Κεντρικού
7. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Κωνσταντίνων
8. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Μαντζαρίου
9. Ένωση αγροτικών συνεταιρισμών: Κοινότητα Διαβολιτσίου

Υποδομές εκπαίδευσης

- Παιδικοί σταθμοί: 1 **Μαθη** **Διδάσκοντες**
ές
Κοινότητα Διαβολιτσίου

- **Νηπιαγωγεία: 1**

Κοινότητα Διαβολιτσίου	10	1
------------------------	----	---

- **Δημοτικά: 4**

Κοινότητα Διαβολιτσίου (τετραθέσιο)	70	6
-------------------------------------	----	---

Κοινότητα Δεσύλλα (τετραθέσιο)	12	1
--------------------------------	----	---

Κοινότητα Καρνασίου (τετραθέσιο)	11	1
----------------------------------	----	---

Κοινότητα Κάτω Μέλπειας (τετραθέσιο)	14	1
---	----	---

- **Γυμνάσια: 1**

Κοινότητα Διαβολιτσίου	70	9
------------------------	----	---

- **Λύκεια: 1**

Κοινότητα Διαβολιτσίου	70	6
------------------------	----	---

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Μόνιμοι κάτοικοι: 2500 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 2250 άτομα

Άνεργοι: 50 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας: 1.500 άτομα

Δευτερογενής τομέας: 200 άτομα

Τριτογενής τομέας: 500 άτομα

Δευτερογενής τομέας

Στον δευτερογενή τομέα υπάρχουν 54 επιχειρήσεις καλύπτοντας 145 θέσεις εργασίας. Οι 20 επιχειρήσεις αφορούν μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων με 65 θέσεις εργασίας.

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 91 επιχειρήσεις με 350 άτομα δυναμικό.

Κύρια προϊόντα: Τα κυριότερα προϊόντα της περιοχής είναι οι ελιές, τα σύκα, το καλαμπόκι και οι σταφίδες.

Οδικό δίκτυο

Το μεγαλύτερο μέρος του οδικού δικτύου χρειάζεται επισκευή.

Δήμος ΑνδρούσαςΑριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ: 8

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός Απογρ. '91	Έκταση (στρ)
1	Δήμος Ανδρούσας	780	15.655
2	Κοινότητα Αμφιθέας	512	4.001
3	Κοινότητα Αγγιλιάς	137	1.175
4	Κοινότητα Ελληνοεκκλησιάς	334	4.801
5	Κοινότητα Εύας	822	6.601
6	Κοινότητα Καλογερόραχης	202	4.026
7	Κοινότητα Μαγγανιακού	183	11.004
8	Κοινότητα Πολύλοφου	171	3.251
	Σύνολο	3141	50.514

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Ο δήμος Ανδρούσας

Φυσικά χαρακτηριστικά: Η μορφολογία του δήμου είναι μια σύνδεση πεδινών και ημιορεινών εκτάσεων.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
103,709 εκατ. δρχ.	115,716 εκατ. δρχ.	167,253 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομές

Κοινότητα Αμφιθέα	7	1
Κοινότητα Εύας	8	1
• Εξατάξια δημοτικά: 6		
Δήμος Ανδρούσας	33	2
Κοινότητα Αμφιθέας	17	2
Κοινότητα Ελληνοεκκλησιά	17	2
Κοινότητα Εύας	29	2
Κοινότητα Καλογερόραχη	12	1
Κοινότητα Πολύλοφου	8	1
• Γυμνάσιο: 1		
Δήμος Ανδρούσας	68	11
• Λύκειο: 1		
Δήμος Ανδρούσας	32	10

Δεν λειτουργούν 2 κτίρια στα δημοτικά διαμερίσματα Μαγγανιακό, Αγριλιά.

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Μόνιμοι κάτοικοι: 2.740 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 1.650 άτομα

Άνεργοι: 37 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας: 1493 άτομα

Δευτερογενής τομέας: 40 άτομα

Τριτογενής τομέας: 80 άτομα

Δευτερογενής τομέας

Στον δευτερογενή τομέα υπάρχουν 5 επιχειρήσεις με 40 θέσεις εργασίας ενώ υπάρχουν 3 ελαιοτριβεία στο δήμο Ανδρούσας, 3 στο δημοτικό διαμέρισμα Αμφιθέας και 3 στο δημοτικό διαμέρισμα Εύας.

Κύρια προϊόντα: Ελαιόλαδο, σύκα, σταφίδα, γάλα.

Οδικό δίκτυο

Το μεγαλύτερο μέρος του οδικού δικτύου χρειάζεται επισκευή. Το συνολικό μήκος του οδικού δικτύου δεν είναι βατό τους χειμερινούς μήνες. Η μέτρια κατάσταση του επιβάλλει την ανάγκη εκτεταμένων επισκευών.

Δήμος ΆριοςΑριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ: 6

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός Απογρ. '91	Έκταση (στρ)
1	Κοινότητα Άριος	1354	10.024
2	Κοινότητα Αλωνιών	194	2.524
3	Κοινότητα Άμμου	224	3.125
4	Κοινότητα Ανεμόμυλου	126	1.700
5	Κοινότητα Ασπροπουλιάς	153	1.300
6	Κοινότητα Αριοχωρίου	294	3.824
Σύνολο		2345	22.497

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Η κοινότητα Άριος

Φυσικά χαρακτηριστικά: Η μορφολογία του εδάφους της περιοχής χαρακτηρίζεται ως πεδινή.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
142,12 εκατ. δρχ.	151,12 εκατ. δρχ.	174,24 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομέςΔιοικητικές υπηρεσίες

1. Κατάστημα ΕΛΤΑ: Κοινότητα Άριος
2. Αστυνομικός σταθμός: Κοινότητα Άριος

3. Υποθηκοφυλάκειο: Κοινότητα Άριος

Υπηρεσίες υγείας

1. Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Άριος
2. Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Αριοχωρίου

Υπηρεσίες πολιτισμού

1. Πολιτιστικός σύλλογος: Κοινότητα Άριος

Αθλητικές υπηρεσίες

1. Γήπεδο ποδοσφαίρου: Κοινότητα Άριος
2. Γήπεδο μπάσκετ: Κοινότητα Άριος

Λοιπές υπηρεσίες

1. Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Άριος
2. Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Αλωνίων
3. Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Άμμου
4. Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Ανεμόμυλου
5. Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Ασπροπουλιάς
6. Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Αριοχωρίου
7. Αγροτικός σύλλογος: Κοινότητα Άριος

Υποδομές εκπαίδευσης

• Νηπιαγωγείο: 1	Μαθητές	Διδάσκοντες
Κοινότητα Άριος		
• Δημοτικά: 2		
Κοινότητα Άριος		
Κοινότητα Αριοχωρίου		

Στο Δήμο Άριος υπάρχουν 3 δημοτικά σχολεία τα οποία δεν λειτουργούν.

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Μόνιμοι κάτοικοι: 2.500 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 1.350 άτομα

Άνεργοι: 70 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας: 1000 άτομα

Δευτερογενής τομέας: 100 άτομα

Τριτογενής τομέας: 180 άτομα

Δευτερογενής τομέας

Στον δευτερογενή τομέα υπάρχουν 15 επιχειρήσεις, που ασχολούνται με την μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, οι οποίες καλύπτουν 100 θέσεις εργασίας (ελαιοτριβεία, φούρνοι, οινοποιεία).

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 60 επιχειρήσεις που απασχολούν 180 θέσεις εργασίας.

Κύρια προϊόντα: Κύρια προϊόντα είναι το λάδι, τα εσπεριδοειδή, τα κηπευτικά, ο αραβόσιτος και παρουσιάζεται αύξηση της κτηνοτροφίας.

Οδικό δίκτυο

Το οδικό δίκτυο αντιμετωπίζει μεγάλα προβλήματα. Θα πρέπει να βελτιωθεί η κοινοτική οδοποιία και να γίνει διάνοιξη και χαλκόστρωση των αγροτικών δρόμων.

Δήμος Αριστομένους**Αριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ: 11**

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός Απογρ. '91	Έκταση (στρ)
1	Κοινότητα Αριστομένους	557	10.078
2	Κοινότητα Βουταίνης	184	13.004
3	Κοινότητα Διοδίων	415	11.279
4	Κοινότητα Κεφαλόβρυσου	158	13.054
5	Κοινότητα Κουτίφαρη	135	4.576
6	Κοινότητα Μάνεση	456	8.878
7	Κοινότητα Πελεκανάδας	247	6.027
8	Κοινότητα Πλατανόβρυσης	90	4.901
9	Κοινότητα Πουλιτσίου	70	5.902
10	Κοινότητα Στέρνας	546	3.276
11	Κοινότητα Στρεφίου	579	9.703
	Σύνολο	3437	90.678

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Η κοινότητα Αριστομένους

Φυσικά χαρακτηριστικά: Η μορφολογία του εδάφους της περιοχής χαρακτηρίζεται ως ορεινή.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
114,111 εκατ. δρχ.	137,526 εκατ. δρχ.	155,299 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομές

Διοικητικές υπηρεσίες

1. Κατάστημα ΕΛΤΑ: Κοινότητα Αριστομένων
2. Αστυνομικός σταθμός: Κοινότητα Αριστομένων

Υπηρεσίες υγείας

1. Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Αριστομένων
2. Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Μανεσίου
3. Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Πελεκανάδας
4. Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Πλατανόβρυσης
5. Κτηνιατρίο: Κοινότητα Αριστομένων

Υπηρεσίες πολιτισμού

1. Πολιτιστικό κέντρο: Κοινότητα Κεφαλοβρύσου

Αθλητικές υπηρεσίες

1. Γήπεδο ποδοσφαίρου: Κοινότητα Μανεσίου
2. Γήπεδο μπάσκετ: Κοινότητα Αριστομένων

Λοιπές υπηρεσίες

1. Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Αριστομένων
2. Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Διοδίων
3. Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Κεφαλόβρυσου
4. Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Μανεσίου
5. Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Πελεκανάδας
6. Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Πλατανόβρυσης
7. Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Στέρνας
8. Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Στρεφίου

Υποδομές εκπαίδευσης

• Νηπιαγωγεία μονοθέσια: 1	Μαθητές
Κοινότητα Αριστομένους	16
Κοινότητα Μανεσίου	20
• Δημοτικά: 5	
Κοινότητα Αριστομένους (διθέσιο)	36
Κοινότητα Διοδίων (μονοθέσιο)	9
Κοινότητα Μανεσίου (διθέσιο)	35
Κοινότητα Στέρνας (μονοθέσιο)	13
Κοινότητα Στρεφίου (μονοθέσιο)	13
• Γυμνάσιο: 1	
Κοινότητα Αριστομένους	55
• Λύκειο: 1	
Κοινότητα Αριστομένους	37

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Μόνιμοι κάτοικοι: 3.120 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 2.250 άτομα

Άνεργοι: 100 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας: 1970 άτομα

Δευτερογενής τομέας: 65 άτομα

Τριτογενής τομέας: 115 άτομα

Δευτερογενής τομέας

Στον δευτερογενή τομέα υπάρχουν 13 επιχειρήσεις, με 65 θέσεις εργασίας. Όλες είναι μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων.

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 38 επιχειρήσεις με 76 θέσεις εργασίας.

Κύρια προϊόντα: Η οικονομία της περιοχής βασίζεται στην αγροτική παραγωγή με κυριότερα προϊόντα το ελαιόλαδο, τα σύκα και τη σταφίδα. Επίσης στην περιοχή είναι ανεπτυγμένη η κτηνοτροφία.

Οδικό δίκτυο

Το οδικό δίκτυο είναι σε κακή κατάσταση χρειάζεται επισκευές, ασφαλτοστρώσεις ενώ παρουσιάζεται και πρόβλημα προσπέλασης χειμάρρων.

Δήμος ΑρφαρώνΑριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ: 8

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός Απογρ. '91	Έκταση (στρ)
1	Κοινότητα Αγίου Φλώρου	294	8.199
2	Κοινότητα Αγγίλου	211	8.549
3	Κοινότητα Αρφαρών	1247	23.798
4	Κοινότητα Βελανιδιάς	112	7.899
5	Κοινότητα Βρομόβρυσης	158	17.023
6	Κοινότητα Πηδήματος	411	3.174
7	Κοινότητα Πλατέος	520	6.649
8	Κοινότητα Σταματινού	128	12.324
Σύνολο		3081	87.615

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Η κοινότητα Αρφαρών

Φυσικά χαρακτηριστικά: Η μορφολογία του εδάφους της περιοχής χαρακτηρίζεται από μια σύνθεση ορεινών, ημιορεινών και πεδινών εκτάσεων.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
119,13 εκατ. δρχ.	143,2 εκατ. δρχ.	168,47 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομές

Διοικητικές υπηρεσίες

1. Κατάστημα ΟΤΕ: Κοινότητα Αρφαρών
2. Κατάστημα ΕΛΤΑ: Κοινότητα Αρφαρών
3. Συμβολαιογραφείο: Κοινότητα Αρφαρών
4. Υποθηκοφυλάκειο: Κοινότητα Αρφαρών

Υπηρεσίες υγείας

1. Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Αρφαρών

Υπηρεσίες πολιτισμού

1. Πνευματικό κέντρο: Κοινότητα Αρφαρών

Αθλητικές υπηρεσίες

1. Γήπεδο ποδοσφαίρου (κοινοτικού – νομικού καθεστώτος):
Κοινότητα Αρφαρών
2. Γήπεδο ποδοσφαίρου (σωματειακού – νομικού καθεστώτος):
Κοινότητα Αρφαρών

Λοιπές υπηρεσίες

1. Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Αρφαρών
2. Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Πηδήματος

Υποδομές εκπαίδευσης

• Νηπιαγωγεία: 2	Μαθητές	Διδάσκοντες
Κοινότητα Αρφαρών	68	2
Κοινότητα Πλατέος	10	1
• Εξαθέσια δημοτικά: 2		
Κοινότητα Αρφαρών	158	8
Κοινότητα Πλατέος	30	2

- **Γυμνάσιο: 1**

Κοινότητα Αρφαρών	74	7
-------------------	----	---

- **Λύκειο: 1**

Κοινότητα Αρφαρών	68	9
-------------------	----	---

Υπάρχει επίσης στην κοινότητα Αγ. Φλώρου ένα δημοτικό το οποίο δεν λειτουργεί.

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 1.578 άτομα

Άνεργοι: 158 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας: 1403 άτομα

Δευτερογενής τομέας: 101 άτομα

Τριτογενής τομέας: 0 άτομα

Δευτερογενής τομέας

Στον δευτερογενή τομέα υπάρχουν 26 επιχειρήσεις, που καλύπτουν 60 θέσεις εργασίας. Από αυτές 14 αφορούν μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων που καλύπτουν 43 θέσεις εργασίας, οι 11 έχουν αντικείμενο τον κατασκευαστικό τομέα ενώ υπάρχει και 1 φανοποιείο αυτοκινήτων.

Κύρια προϊόντα: Η οικονομία βασίζεται στην αγροτική παραγωγή με κύριες καλλιέργειες την ελιά, τα σύκα και τα κτηνοτροφικά προϊόντα.

Οδικό δίκτυο

Το οδικό δίκτυο βρίσκεται σε μέτρια κατάσταση ενώ κρίνονται απαραίτητες οι εργασίες διαπλάτυνσης και ύπαρξης καλύτερου φωτισμού.

Δήμος ΑυλώνοςΑριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ: 10

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός Απογρ. '91	Έκταση (στρ)
1	Κοινότητα Καλού Νερού	641	19.373
2	Κοινότητα Καλίτσαινας	101	4.251
3	Κοινότητα Καρυών	136	4.076
4	Κοινότητα Ελαίας	337	8.304
5	Κοινότητα Βανάδας	134	6.186
6	Κοινότητα Αυλώνος	327	19.040
7	Κοινότητα Πλατανίων	223	11.229
8	Κοινότητα Αγαλιανής	325	15.757
9	Κοινότητα Σιδηροκάστρου	322	18.330
10	Κοινότητα Προδρόμου	94	6.352
Σύνολο		2640	112.898

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Η κοινότητα Σιδηροκάστρου

Φυσικά χαρακτηριστικά: Η μορφολογία του εδάφους είναι ορεινή στα βόρεια και ανατολικά και πεδινή στα νότια και δυτικά.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
107,35 εκατ. δρχ.	143,14 εκατ. δρχ.	151,24 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομές

Διοικητικές υπηρεσίες

1. Ειρηνοδικείο: Κοινότητα Σιδηροκάστρου
2. Ειρηνοδικείο: Κοινότητα Καλού Νερού
3. Υποθηκοφυλάκιο: Κοινότητα Σιδηροκάστρου
4. Υποθηκοφυλάκιο: Κοινότητα Καλού Νερού
5. Αστυνομικός Σταθμός: Κοινότητα Σιδηροκάστρου
6. Αστυνομικός Σταθμός: Κοινότητα Καλού Νερού
7. Καάστημα ΕΛΤΑ: Κοινότητα Σιδηροκάστρου

Υπηρεσίες υγείας

1. Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Σιδηροκάστρου
2. Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Ελαίας
3. Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Καλού Νερού

Υπηρεσίες πολιτισμού

1. Πολιτιστικό και Πνευματικό Κέντρο: Κοινότητα Κεφαλοβρύσου
2. Λαογραφικό Μουσείο: Κοινότητα Σιδηροκάστρου
3. Βιβλιοθήκη: Κοινότητα Σιδηροκάστρου
4. Πολιτιστικό και Λαογραφικό Κέντρο: Κοινότητα Αυλώνας
5. Πολιτιστικό και Πνευματικό Κέντρο: Κοινότητα Ελαίας
6. Βιβλιοθήκη: Κοινότητα Ελαίας
7. Πολιτιστικό και Λαογραφικό Κέντρο: Κοινότητα Καλού Νερού
8. Βιβλιοθήκη: Κοινότητα Καλού νερού

Αθλητικές υπηρεσίες

1. Γήπεδο ποδοσφαίρου: Κοινότητα Ελαίας
2. Γήπεδο ποδοσφαίρου: Κοινότητα Αυλώνας

Επίσης λειτουργούν 2 χώροι Αθλητισμού στο Σιδηρόκαστρο και στον Αυλώνα.

Λοιπές υπηρεσίες

1. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Σιδηροκάστρου
2. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Αγαλιανής
3. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Αυλώνος
4. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Βανάδας
5. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Ελαίας
6. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Καλού Νερού
7. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Πλατανίων
8. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Προδρόμου

Υποδομές εκπαίδευσης

• Νηπιαγωγείο: 1	Μαθητές	Διδάσκοντες
Κοινότητα Καλού Νερού	20	1
• Δημοτικά: 2		
Κοινότητα Αυλώνος	9	1
Κοινότητα Ελαίας	30	2
Κοινότητα Καλού Νερού	30	2
Κοινότητα Πλατανίων	9	1

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 976 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας: 796 άτομα

Δευτερογενής τομέας: 66 άτομα

Τριτογενής τομέας: 114 άτομα

Δευτερογενής τομέας

Στον δευτερογενή τομέα υπάρχουν 20 επιχειρήσεις, με 66 θέσεις εργασίας. Από αυτές οι 7 αποτελούν μονάδες μεταποίησης προϊόντων με 25 θέσεις εργασίας.

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 56 επιχειρήσεις με 114 θέσεις εργασίας. Από αυτές οι 5 είναι ξενοδοχεία και ξενώνες με 11 θέσεις εργασίας δυναμικότητας 114 κλινών, ενώ οι 10 είναι λοιπά τουριστικά καταλύματα δυναμικότητας 50 κλινών.

Κύρια προϊόντα: Η οικονομία της περιοχής βασίζεται στην γεωργία με κύρια προϊόντα το ελαιόλαδο, κηπευτικά, γαλακτοκομικά και κρέας.

Οδικό δίκτυο

Η κατάσταση του οδικού δικτύου χαρακτηρίζεται κακή έως μέτρια. Τα περισσότερα σημεία του οδοστρώματος χρειάζονται επισκευή και ασφαλτόστρωση.

Δήμος Βουφράδων**Αριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ: 6**

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός Απογρ. '91	Έκταση (στρ)
1	Κοινότητα Χατζή	902	15.529
2	Κοινότητα Πετρισιού	228	4.426
3	Κοινότητα Βλάσση	169	6.102
4	Κοινότητα Κουρτακίου	162	3.376
5	Κοινότητα Μηλιώτου	161	5.127
6	Κοινότητα Χαραυγής	289	7.800
Σύνολο		1911	42.360

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Η κοινότητα Χατζή

Φυσικά χαρακτηριστικά: Η μορφολογία του εδάφους της περιοχής χαρακτηρίζεται σαν ημιορεινή με ημιορεινό το δημοτικό διαμέρισμα του Βλάσση.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
53,8 εκατ. δρχ.	51,9 εκατ. δρχ.	70,41 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομές**Διοικητικές υπηρεσίες**

1. Κατάστημα ΕΛΤΑ: Κοινότητα Χατζή
2. Αστυνομικός σταθμός: Κοινότητα Χατζή
3. Αγρονομία: Κοινότητα Χατζή

4. Συμβολαιογραφείο: Κοινότητα Χατζή
5. Υποθηκοφυλάκιο: Κοινότητα Χατζή

Υπηρεσίες υγείας

1. Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Χατζή

Αθλητικές υπηρεσίες

1. Γήπεδο ποδοσφαίρου: Κοινότητα Χατζή
2. Στίβο 400 μέτρων: Κοινότητα Χατζή
3. Κλειστό γυμναστήριο: Κοινότητα Χατζή
4. Γήπεδο Μπάσκετ: Κοινότητα Χατζή
5. Παιδική χαρά: Κοινότητα Χατζή

Λοιπές υπηρεσίες

1. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Χατζή
2. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Πατρισιού
3. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Χαραυγή

Υποδομές εκπαίδευσης

Δημοτικά: 1	Μαθητές	Διδάσκοντες
Κοινότητα Χατζή (εξατάξιο)	32	2
Γυμνάσια: 1		
Κοινότητα Χατζή	60	8
Λύκεια: 1		
Κοινότητα Χατζή	30	8

Στο δήμο υπάρχουν σχολικά κτίρια στα δημοτικά διαμερίσματα Βλάσση, Πετρισιού, Μηλιώτου και Χαραυγής που δεν λειτουργούν.

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Μόνιμοι κάτοικοι: 1.190 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 940 άτομα

Άνεργοι: 10 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας: 850 άτομα

Δευτερογενής τομέας: 55 άτομα

Τριτογενής τομέας: 25 άτομα

Δευτερογενής τομέας

Στον δευτερογενή τομέα υπάρχουν 20 επιχειρήσεις, καλύπτοντας 55 θέσεις εργασίας. Οι 5 επιχειρήσεις αφορούν μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων με 20 θέσεις εργασίας.

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 10 επιχειρήσεις με 25 θέσεις εργασίας.

Κύρια προϊόντα: Τα κύρια προϊόντα της περιοχής είναι οι ελιές, οι σταφίδες, τα αμπέλια και λίγα σύκα.

Οδικό δίκτυο

Η κατάσταση του οδικού δικτύου χρειάζεται επισκευή λόγω μέτρια κατάστασης του που επιβάλλει την ανάγκη εκτεταμένων επισκευών.

Δήμος Γαργαλιάνων**Αριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ: 7**

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός Απογρ. '91	Έκταση (στρ)
1	Δήμος Γαργαλιάνων	5310	54.264
2	Κοινότητα Βάλτας	284	21.221
3	Κοινότητα Βλάσση	293	11.873
4	Κοινότητα Κουρτακίου	418	10.823
5	Κοινότητα Μηλιώτου	399	9.948
6	Κοινότητα Χαραυγής	839	8.052
7	Κοινότητα	66	6.499
Σύνολο		7609	122.680

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Δήμος Γαργαλιάνων

Φυσικά χαρακτηριστικά: Η μορφολογία του εδάφους χαρακτηρίζεται ως επί το πλείστον πεδινή ενώ μερικά διαμερίσματα είναι ημιορεινά.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
278,70 εκατ. δρχ.	308,68 εκατ. δρχ.	377,74 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομές

Διοικητικές υπηρεσίες

1. Ειρηνοδικείο: Δήμος Γαργαλιάνων
2. Αστυνομικός σταθμός: Δήμος Γαργαλιάνων
3. Πυροσβεστικός σταθμός: Δήμος Γαργαλιάνων
4. 3 Τράπεζες (Εθνική, Αγροτική, Ιονική): Δήμος Γαργαλιάνων
5. 3 Συμβολαιογραφεία: Δήμος Γαργαλιάνων
6. Υποθηκοφυλάκιο: Δήμος Γαργαλιάνων
7. Δασονομείο: Δήμος Γαργαλιάνων
8. Γραφείο Γεωργικής ανάπτυξης: Δήμος Γαργαλιάνων
9. Κατάστημα ΔΕΗ: Δήμος Γαργαλιάνων
10. Κατάστημα ΟΤΕ: Δήμος Γαργαλιάνων
11. Κατάστημα ΕΛΤΑ: Δήμος Γαργαλιάνων
12. Κατάστημα ΔΟΥ: Δήμος Γαργαλιάνων

Υπηρεσίες υγείας

1. Αγροτικό ιατρείο: Δήμος Γαργαλιάνων
2. Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Πύργου
3. Κτηνιατρείο: Δήμος Γαργαλιάνων

Υπηρεσίες πολιτισμού

1. Πνευματικό Κέντρο: Κοινότητα Κεφαλοβρύσου
2. Βιβλιοθήκη: Κοινότητα Σιδηροκάστρου
3. Φιλαρμονική: Κοινότητα Σιδηροκάστρου

Αθλητικές υπηρεσίες

1. Γήπεδο ποδοσφαίρου: Δήμος Γαργαλιάνων
2. Γήπεδο ποδοσφαίρου: Κοινότητα Πύργου
3. Γήπεδο Μπάσκετ: Δήμος Γαργαλιάνων
4. Κλειστό γυμναστήριο: Δήμος Γαργαλιάνων

Τουριστικές υπηρεσίες

1. Κάμπινγκ: Κοινότητα Μαραθούπολης
2. Λιμάνι: Κοινότητα Μαραθούπολης

Λοιπές υπηρεσίες

1. Κατάστημα της Ένωσης Αγροτικών συνεταιρισμών: Δήμος Γαργαλιάνων
2. Οινοποιητικός συνεταιρισμός «Νέστωρ»: Κοινότητα Πύργου
3. 5 Αγροτικοί συνεταιρισμοί

Υποδομές εκπαίδευσης

• Παιδικοί σταθμοί: 3	Μαθητές	Διδάσκοντες
Δήμος Γαργαλιάνων		
Δήμος Γαργαλιάνων		
Κοινότητα Πύργου		
• Νηπιαγωγεία: 4		
2 Δήμος Γαργαλιάνων	70	4
Κοινότητα Πύργου	6	1
Κοινότητα Μαραθούπολης	10	1
• Δημοτικά: 7		
3 Δήμος Γαργαλιάνων (εξατάξια)	350	26
Κοινότητα Βάλτας (μονοθέσιο)	13	1
Κοινότητα Μαραθούπολης (μονοθέσιο)	15	1
Κοινότητα Μουζάκι (μονοθέσιο)	10	1
Κοινότητα Πύργου (διθέσιο)	31	2
• Γυμνάσια: 1		
Δήμος Γαργαλιάνων	250	15

- **Λύκεια: 1**

Δήμος Γαργαλιάνων

180

16

Στο δήμο Γαργαλιάνων υπάρχουν τα Δημοτικά σχολεία Λεύκης, Τραγάνας και Φλόκας αλλά παραμένουν κλειστά λόγω έλλειψης μαθητών.

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 3.870 άτομα

Άνεργοι: 230 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας: 2640 άτομα

Δευτερογενής τομέας: 500 άτομα

Τριτογενής τομέας: 500 άτομα

Δευτερογενής τομέας

Στον δευτερογενή τομέα υπάρχουν 150 επιχειρήσεις, που απασχολούν 500 άτομα. Από αυτές οι 23 επιχειρήσεις είναι μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων (ελαιοτριβεία, οινοποιεία, φούρνοι κλπ) στις οποίες απασχολούνται 120 άτομα.

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 200 επιχειρήσεις στις οποίες απασχολούνται 500 άτομα. Όσον αφορά τον τουρισμό υπάρχουν 4 ξενοδοχειακές μονάδες στις οποίες απασχολούνται 10 άτομα. Ταυτόχρονα λειτουργούν και άλλα τουριστικά καταλύματα δυναμικότητας 140 κλινών.

Κύρια προϊόντα: Οι κυριότερες καλλιέργειες είναι η ελιά, τα αμπέλια, τα κηπευτικά και η σταφίδα.

Οδικό δίκτυο

Το οδικό δίκτυο απαιτεί εκτεταμένες επισκευές και άμεση ασφαλιτόστρωση.

Δήμος ΔωρίουΑριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ: 9

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός Απογρ. '91	Έκταση (στρ)
1	Κοινότητα Δωρίου	1628	17.631
2	Κοινότητα Άνω Δωρίου	194	9.678
3	Κοινότητα Βασιλικού	484	10.028
4	Κοινότητα Κόκλα	428	12.503
5	Κοινότητα Κούβελα	218	14.905
6	Κοινότητα Μάλθης	207	8.352
7	Κοινότητα Χαλκιά	163	6.377
8	Κοινότητα Χρυσοχωρίου	192	5.552
9	Κοινότητα Ψαρίου	539	17.806
Σύνολο		4053	102.832

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Κοινότητα Δωρίου

Φυσικά χαρακτηριστικά: Από άποψη μορφολογίας του εδάφους η περιοχή είναι μια σύνθεση πεδινών και ορεινών εκτάσεων.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
121,05 εκατ. δρχ.	132,58 εκατ. δρχ.	158,25 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομές

Διοικητικές υπηρεσίες

1. Ειρηνοδικείο: Κοινότητα Δωρίου
2. Αστυνομικός σταθμός: Κοινότητα Δωρίου
3. Αγρονομία: Κοινότητα Δωρίου
4. Τράπεζα: Κοινότητα Δωρίου
5. Συμβολαιογραφείο: Κοινότητα Δωρίου
6. Υποθηκοφυλάκιο: Κοινότητα Δωρίου
7. Κατάστημα ΕΛΤΑ: Κοινότητα Δωρίου
8. Κατάστημα ΕΛΤΑ: Κοινότητα Ψαρίου
9. Αστυνομικός σταθμός: Κοινότητα Ψαρίου

Υπηρεσίες υγείας

1. Αγροτικό περιφερειακό ιατρείο: Κοινότητα Άνω Δωρίου
2. Αγροτικό περιφερειακό ιατρείο: Κοινότητα Ψαρίου

Υπηρεσίες πολιτισμού

1. Πολιτιστικό Κέντρο: Κοινότητα Άνω Δωρίου
2. Πολιτιστικό Κέντρο: Κοινότητα Κόκλα
3. Πολιτιστικό Κέντρο: Κοινότητα Άνω Δωρίου

Αθλητικές υπηρεσίες

1. (2) Γήπεδα ποδοσφαίρου: Κοινότητα Δωρίου
2. (2) Γήπεδα μπάσκετ: Κοινότητα Δωρίου
3. Στίβο 400 μέτρων: Κοινότητα Δωρίου
4. Αθλητικός όμιλος: Κοινότητα Δωρίου
5. Γήπεδο ποδοσφαίρου: Κοινότητα Μάλθης
6. Γήπεδο ποδοσφαίρου: Κοινότητα Χρυσοχωρίου
7. Γήπεδο ποδοσφαίρου: Κοινότητα Ψαρίου

Λοιπές υπηρεσίες

1. (2) Αγροτικοί συνεταιρισμοί: Κοινότητα Δωρίου
2. Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Χρυσοχωρίου
3. Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Ψαρίου

Υποδομές εκπαίδευσης

	Μαθητές	Διδάσκοντες
• Παιδικοί σταθμοί: 1		
Κοινότητα Δωρίου	20	1
• Νηπιαγωγεία: 1		
Κοινότητα Δωρίου	10	1
• Δημοτικά: 3		
Κοινότητα Δωρίου (εξατάξιο)	70	4
Κοινότητα Βασιλικού (εξατάξιο)	8	1
Κοινότητα Ψαρίου (εξατάξιο)	6	1
• Γυμνάσια: 1		
Κοινότητα Δωρίου	55	7
• Λύκεια: 1		
Κοινότητα Δωρίου	40	7

Στο νέο δήμο υπάρχουν σχολικά κτίρια στα δημοτικά διαμερίσματα Κόκλα και Χρυσοχωρίου.

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Μόνιμοι κάτοικοι: 2.490 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 1.603 άτομα

Άνεργοι: 163 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας: 1050 άτομα

Δευτερογενής τομέας: 110 άτομα

Τριτογενής τομέας: 280 άτομα

Πρωτογενής τομέας

Στον πρωτογενή τομέα υπάρχει μεγάλη αγροτική και κτηνοτροφική παραγωγή.

Δευτερογενής τομέας

Στον δευτερογενή τομέα υπάρχουν 11 επιχειρήσεις, καλύπτοντας 70 θέσεις εργασίας. Οι 7 επιχειρήσεις εφορούν μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων με 20 θέσεις εργασίας (ελαιοτριβεία, φούρνοι).

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 63 επιχειρήσεις καλύπτοντας 75 θέσεις εργασίας. Παρατηρείται επίσης η έλλειψη στοιχειώδους τουριστικής υποδομής στην περιοχή. Σημαντικές επιχειρήσεις της περιοχής αποτελούν:

- α) Ιδιωτική επιχείρηση γαλακτοκομικών προϊόντων με την ονομασία «Παπαδογιάννης» και
- β) το γνωστό «Ιπποφορβείο» στη θέση Γουβαλάκια Δωρίου όπου εκπαιδεύονται ζώα για τον ιππόδρομο.

Κύρια προϊόντα: Τα κυριότερα προϊόντα της περιοχής είναι το λάδι, οι ζωοτροφές, το μέλι και τα κτηνοτροφικά.

Οδικό δίκτυο

Το οδικό δίκτυο δεν εξυπηρετεί τις μετακινήσεις παρά μόνο εφόσον επισκευαστούν οι σοβαρές ατέλειες του.

Δήμος Είρας**Αριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ: 8**

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός Απογρ. '91	Έκταση (στρ)
1	Κοινότητα Νέδας	254	11.854
2	Κοινότητα Συρρίγκου	139	11.229
3	Κοινότητα Σκληρού	89	16.007
4	Κοινότητα Πέτρας	121	5.727
5	Κοινότητα Κακαλετριού	129	15.953
6	Κοινότητα Αγ. Σώστη	173	12.379
7	Κοινότητα Στασίμου	124	8.428
8	Κοινότητα Αμπελιώνα	212	5.077
Σύνολο		1241	86.654

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Κοινότητα Νέδας

Φυσικά χαρακτηριστικά: Η μορφολογία του εδάφους της περιοχής χαρακτηρίζεται ως ορεινή.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
50,70 εκατ. δρχ.	57,90 εκατ. δρχ.	64,73 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομές**Υπηρεσίες υγείας**

1. Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Αμπελιώνα

Υπηρεσίες πολιτισμού

1. Παπανδρεοπούλειος βιβλιοθήκη: Κοινότητα Αμπελιώνα
2. Λαογραφικό κέντρο: Κοινότητα Αμπελιώνα

Αθλητικές υπηρεσίες

1. Γήπεδο αθλοπαιδειών: Κοινότητα Σκληρού
2. Γήπεδο αθλοπαιδειών: Κοινότητα Αμπελιώνα
3. Θερμαινόμενη πισίνα: Κοινότητα Αμπελιώνα

Τουριστικές υπηρεσίες

1. Ξενώνας: Κοινότητα Σκληρού
2. Ξενώνας: Κοινότητα Νέδας
3. Ξενώνας: Κοινότητα Στασίμου
4. Ξενώνας: Κοινότητα Αμπελιώνα

Λοιπές υπηρεσίες

1. Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Σκληρού

Υποδομές εκπαίδευσης

Σε όλα τα δημόσια διαμερίσματα υπάρχουν σχολικά κτίρια αλλά δεν λειτουργούν.

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Μόνιμοι κάτοικοι: 600 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 108 άτομα

Άνεργοι: 20 – 30 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας:

Δευτερογενής τομέας:0 άτομα

Τριτογενής τομέας:

Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού (492 άτομα) είναι συνταξιούχοι αγρότες και συνταξιούχοι άλλων κατηγοριών.

Κύρια προϊόντα: Τα κυριότερα προϊόντα της περιοχής είναι το λάδι, τα καρύδια, τα κάστανα και τα κτηνοτροφικά.

Οδικό δίκτυο

Το μεγαλύτερο μέρος του δικτύου χρειάζεται απισκευή λόγω της μέτριας κατάστασης του.

Δήμος ΘουρίαςΑριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ: 6

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός Απογρ. '91	Έκταση (στρ)
1	Κοινότητα Αιθαίας	326	1.925
2	Κοινότητα Αμφείας	658	34.447
3	Κοινότητα Ανθείας	487	4.174
4	Κοινότητα Θουρίας	1140	4.324
5	Κοινότητα Μικρομάνης	735	6.574
6	Κοινότητα Πολιανής	229	25.548
Σύνολο		3575	76.992

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Κοινότητα Θουρίας

Φυσικά χαρακτηριστικά: Χαρακτηρίζεται από ορεινές και πεδινές περιοχές.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
127,3 εκατ. δρχ.	164,2 εκατ. δρχ.	192,2 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομέςΔιοικητικές υπηρεσίες

1. Κατάστημα ΕΛΤΑ: Κοινότητα Θουρίας
2. Αστυνομικός σταθμός: Κοινότητα Θουρίας
3. Αγρονομία: Κοινότητα Θουρίας
4. Συμβολαιογραφεία (2): Κοινότητα Θουρίας

5. Υποθηκοφυλάκεια (2): Κοινότητα Θουρίας

Υπηρεσίες πολιτισμού

1. Μόνιμη Βιβλιοθήκη: Κοινότητα Ανθείας

Αθλητικές υπηρεσίες

1. Γήπεδο ποδοσφαίρου: Κοινότητα Θουρίας
2. Γήπεδο ποδοσφαίρου: Κοινότητα Αμφείας

Λοιπες υπηρεσίες

Ένας αγροτικός συνεταιρισμός σε κάθε δημοτικό διαμέρισμα.

• Νηπιαγωγεία: 3	Μαθητές	Διδάσκοντες
Κοινότητα Θουρία	30	1
Κοινότητα Αμφείας (2)	30	1
• Δημοτικά σχολεία: 4		
Κοινότητα Θουρία (1) εξαθέσιο	87	
Κοινότητα Αμφείας (2) τετραθέσια	65	
Κοινότητα Αίθαιας (1) διθέσιο	28	
Κοινότητα Μικρομάνης (1) διθέσιο	19	
• Γυμνάσιο: 1		
Κοινότητα Θουρίας	154	13
• Λύκειο: 1		
Κοινότητα Θουρίας	75	8

Δεν λειτουργούν 4 σχολεία στα δημοτικά διαμερίσματα Άνθεια (1), Μικρομάνη (2), Πολιανή (1).

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Μόνιμοι κάτοικοι: 3.890 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 3.219 άτομα

Ανεργοί: 430 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας: 2130 άτομα

Δευτερογενής τομέας: 659 άτομα

Δευτερογενής τομέας

Στον κλάδο της μεταποίησης υπάρχουν 34 επιχειρήσεις, με 545 θέσεις εργασίας ενώ τα 8 είναι ελαιοτριβεία. Υπάρχουν 67 εμπορικά καταστήματα με 116 θέσεις εργασίας. Τέλος υπάρχει ένας αγροτικός συνεταιρισμός σε κάθε δημοτικό διαμέρισμα.

Κύρια προϊόντα: Ελιές, εσπεριδοειδή, σύκα, σταφίδες, αμπέλια, κηπευτικά, αραβόσιτο, μήλα και καρύδια. Επίσης υπάρχει αυξημένη παραγωγή ελαιολάδου.

Οδικό δίκτυο

Απαιτούνται έργα οδοποιίας για την αναβάθμιση του δήμου και βελτιώσεις που αφορούν ασφαλτοστρώσεις, διαπλατύνσεις, εγκατάσταση κιγκλιδωμάτων, προστασία πρηνών και σήμανση.

Δήμος Ιθώμης

Αριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ: 8

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός Απογρ. '91	Έκταση (στρ)
1	Κοινότητα Βαλύρα	1038	11.604
2	Κοινότητα Αριστοδημείου	368	10.478
3	Κοινότητα Αρσινόης	241	6.952
4	Κοινότητα Ζερμπισίων	212	10.378
5	Κοινότητα Κεφαλινού	191	14.555
6	Κοινότητα Λάμπαινας	290	5.827
7	Κοινότητα Μαυροματίου	405	22.356
8	Κοινότητα Ρευματιάς	135	8.278
Σύνολο		2880	90.428

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Κοινότητα Βαλύρα

Φυσικά χαρακτηριστικά: Σύνθεση ορεινής και πεδινής μορφολογίας του εδάφους του δήμου.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
111,350 εκατ. δρχ.	145,58 εκατ. δρχ.	157,605 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομές**Υπηρεσίες Υγείας**

1. Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Βαλύρας
2. Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Μαυροματίου

Υπηρεσίες πολιτισμού

1. Δημοτική Βιβλιοθήκη: Κοινότητα Βαλύρας
2. Πολιτιστικός σύλλογος «Η Αρχαία Μεσσήνη»: Κοινότητα Μαυροματίου
3. Αρχαιολογικό Μουσείο: Κοινότητα Μαυροματίου

Αθλητικές υπηρεσίες

1. Γήπεδο ποδοσφαίρου: Κοινότητα Βαλύρας
2. Γήπεδο μπάσκετ: Κοινότητα Βαλύρας
3. Παιδότοπος: Κοινότητα Βαλύρας
4. Αθλητικός σύλλογος «Αστέρα»: Κοινότητα Βαλύρας

Λοιπές υπηρεσίες

1. Σύλλογος Γυναικών: Κοινότητα Βαλύρας
2. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Βαλύρας
3. Αγροτικοί Συνεταιρισμοί (2): Κοινότητα Αριστοδημείου
4. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Μαυροματίου
5. Αγροτικός Συνεταιρισμός: Κοινότητα Πετραλώνων

Υποδομές εκπαίδευσης**Νηπιαγωγείο: 3**

Κοινότητα Βαλύρας

Μαθητές

22

Διδάσκοντες

1

Εξατάξια Δημοτικά: 2

Κοινότητα Βαλύρας

67

5

Κοινότητα Μαυροματίου

19

2

Στον δήμο Ιθώμης δεν υπάρχουν γυμνάσια και λύκεια ενώ υπάρχουν 9 κλειστές μονάδες.

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Μόνιμοι κάτοικοι: 1.700 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 1.290 άτομα

Άνεργοι: 215 άτομα

Απασχόληση

1. Πρωτογενής τομέας: 2130 άτομα
2. Δευτερογενής τομέας: 659 άτομα
3. Τριτογενής τομέας: 180 άτομα

Δευτερογενής τομέας

Στο δευτερογενή τομέα υπάρχουν 14 επιχειρήσεις, με 50 θέσεις εργασίας από τις οποίες οι 9 αφορούν μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων με 37 θέσεις εργασίας.

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 40 επιχειρήσεις με 63 θέσεις εργασίας. Στο Μαυρομμάτι Ιθώμης, όσον αφορά τον τουριστικό τομέα, υπάρχουν 2 ξενοδοχεία με 4 θέσεις εργασίας και δυναμικότητας 20 κλινών.

Κύρια προϊόντα: Ελιά, σύκα, αμπέλια. Ανεπτυγμένη είναι επίσης η κτηνοτροφία.

Οδικό δίκτυο

Το σύνολο του χρειάζεται βελτίωση, επισκευή και διαπλάτυνσεις. Το δίκτυο είναι βατό κατά τους χειμερινούς μήνες.

Δήμος Καλαμάτας

Αριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ. 14

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός Απογρ. '91	Έκταση (στρ)
1	Δήμος Καλαμάτας	44052	42.621
2	Κοινότητα Αλαγονίας	410	22.093
3	Κοινότητα Αντικάλμου	345	4.850
4	Κοινότητα Αρτεμισίας	339	38.797
5	Κοινότητα Βέργας	1271	23.271
6	Κοινότητα Σπερχογείας	554	8.123
7	Κοινότητα Ελαιοχωρίου	352	24.448
8	Κοινότητα Καρβελίου	180	29.891
9	Κοινότητα Λαδά	231	12.597
10	Κοινότητα Λαϊκών	758	5.324
11	Κοινότητα Μικράς Μαντινείας	606	3.576
12	Κοινότητα Νεδούσης	206	19.802
13	Κοινότητα Πηγών	149	11.492
14	Κοινότητα Ασπροχώματος	1240	6.324
Σύνολο		50693	253.209

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Δήμος Καλαμάτας

Φυσικά χαρακτηριστικά: Η μορφολογία του εδάφους της περιοχής χαρακτηρίζεται πεδινή, ορεινή και ημιορεινή.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
2637,5 εκατ. δρχ.	3875,9 εκατ. δρχ.	3596,5 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομές

Διοικητικές υπηρεσίες

Πολεοδομικό γραφείο: Δήμος Καλαμάτας
(2) Καταστήματα ΔΕΗ: Δήμος Καλαμάτας
(2) Καταστήματα ΟΤΕ: Δήμος Καλαμάτας
Κατάστημα ΕΛΤΑ: Δήμος Καλαμάτας
Κατάστημα ΕΛΤΑ: Κοινότητα Αλαγονίας
Κατάστημα ΔΥΟ: Δήμος Καλαμάτας
Αστυνομική διεύθυνση: Δήμος Καλαμάτας
Πυροσβεστικός σταθμός: Δήμος Καλαμάτας
Λιμεναρχείο: Δήμος Καλαμάτας
Δασαρχείο: Δήμος Καλαμάτας
Αγρονομείο: Δήμος Καλαμάτας
Τελωνείο: Δήμος Καλαμάτας
(2) Γραφεία ΟΑΕΔ: Δήμος Καλαμάτας
(16) Υποκαταστήματα τραπεζών: Δήμος Καλαμάτας
(16) Συμβολαιογραφεία: Δήμος Καλαμάτας
Συμβολαιογραφείο: Κοινότητα Αλαγονίας
Υποθηκοφυλακείο: Δήμος Καλαμάτας
Υποθηκοφυλακείο: Κοινότητα Αλαγονίας

Υπηρεσίες Υγείας

Νοσοκομείο: Δήμος Καλαμάτας
Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Βέργας
Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Αρτεμισίας
Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Νεδούσης
Κτηνιατρείο: Δήμος Καλαμάτας
(2) ΚΑΠΗ: Δήμος Καλαμάτας

Υπηρεσίες πολιτισμού

Θέατρο: Δήμος Καλαμάτας
Θέατρο: Δήμος Καλαμάτας

Μπενάκειο αρχαιολογικό Μουσείο: Δήμος Καλαμάτας
 Λαογραφικό μουσείο: Δήμος Καλαμάτας
 Μουσείο Μητροπόλεως Μεσσηνίας: Δήμος Καλαμάτας
 (2) Κινηματογράφοι: Δήμος Καλαμάτας

Αθλητικές υπηρεσίες

(2) Γήπεδα ποδοσφαίρου: Δήμος Καλαμάτας
 Γήπεδο ποδοσφαίρου: Κοινότητα Ασπροχώματος
 Γήπεδο ποδοσφαίρου: Κοινότητα Σπερχογείας
 (2) Εγκαταστάσεις στίβου: Δήμος Καλαμάτας
 (2) Κλειστά γυμναστήρια: Δήμος Καλαμάτας
 (3) Γήπεδα τένις: Δήμος Καλαμάτας

Τουριστικές υπηρεσίες

Μαρίνα: Δήμος Καλαμάτας
 (5) Κάμπινγκ: Δήμος Καλαμάτας
 (3) Κάμπινγκ: Κοινότητα Βέργας
 Λιμάνι: Δήμος Καλαμάτας
 (19) Γραφεία τουριστικών πληροφοριών: Δήμος Καλαμάτας

Λοιπές υπηρεσίες

(16) Τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί: Δήμος Καλαμάτας
 Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Αλαγονίας
 Αγροτικός συνεταιρισμός: Δήμος Καλαμάτας
 Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Αντικαλάμου
 Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Αρτεμισίας
 Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Ασπροχώματος
 Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Βέργας
 Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Ελαιοχωρίου
 Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Καρβελίου
 Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Λαιίκων
 Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Μικράς Μαντίνειας
 Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Νεδούσης

Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Σπερχογείας

Υποδομές εκπαίδευσης

Παιδικοί σταθμοί: 17 **Μαθητές** **Διδάσκοντες**

(17) Δήμος Καλαμάτας

Νηπιαγωγεία: 29

(25) Δήμος Καλαμάτας	835	46
Κοινότητα Ασπροχώματος	15	1
Κοινότητα Βέργας	26	1
Κοινότητα Λαιίκων	18	1
Κοινότητα Σπερχογείας	19	1

Δημοτικά: 29

(24) Δήμος Καλαμάτας (επτατάξια)	4631	280
Κοινότητα Βέργας (εξατάξιο)	150	7
Κοινότητα Ασπροχώματος (διθέσιο)	35	2
Κοινότητα Ελαιοχωρίου (μονοθέσιο)	11	1
Κοινότητα Λαιίκων (τριθέσιο)	56	3
Κοινότητα Σπερχογείας (τριθέσιο)	40	3

Γυμνάσια: 9 **3185**

(7) Δήμος Καλαμάτας

Μουσικό γυμνάσιο Καλαμάτας

Αθλητικό γυμνάσιο Καλαμάτας

Λύκεια: 10 **3464** **312**

(9) Δήμος Καλαμάτας

Κλασσικό Λύκειο Καλαμάτας

Υπάρχουν σχολικές υποδομές σε δημοτικά διαμερίσματα που δεν λειτουργούν.

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Μόνιμοι κάτοικοι: 67.370 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 39.000 άτομα

Άνεργοι: 2.000 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας: 10.000 άτομα

Δευτερογενής τομέας: 12.000 άτομα

Τριτογενής τομέας: 15.000 άτομα

Δευτερογενής τομέας

Στο δευτερογενή τομέα υπάρχουν 776 επιχειρήσεις, οι οποίες δημιουργούν 12.000 θέσεις εργασίας. Οι 168 επιχειρήσεις αφορούν μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων με 2.467 θέσεις εργασίας.

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 354 επιχειρήσεις οι οποίες δημιουργούν 15.000 θέσεις εργασίας. Σε αυτές περιλαμβάνονται 20 ξενοδοχεία και ξενώνες με 800 θέσεις εργασίας και δυναμικότητα 2800 κλινών. Ταυτόχρονα υπάρχουν 150 λοιπά τουριστικά καταλύματα δυναμικότητας 356 κλινών.

Κύρια προϊόντα: Τα κυριότερα γεωργικά προϊόντα της περιοχής είναι το λάδι, οι ελιές και τα εσπεριδοειδή.

Οδικό δίκτυο

Το οδικό δίκτυο χρειάζεται επισκευές σε ένα μικρό μέρος.

;

Δήμος Κορώνης

Αριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ: 10

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός '91	Απογρ.	Έκταση (στρ)
1	Κοινότητα Ακριτοχωρίου	303		7.475
2	Κοινότητα Βασιλιτσίου	640		25.466
3	Κοινότητα Βουναρίων	226		3.225
4	Κοινότητα Καπλανίου	297		10.724
5	Κοινότητα Κόμπων	114		1.325
6	Κοινότητα Κορώνης	1794		6.475
7	Κοινότητα Υαμείας	136		6.600
8	Κοινότητα Φαλάνθης	352		8.925
9	Κοινότητα Χαρακοπειού	949		10.200
10	Κοινότητα Χρυσοκκελαριάς	612		24.748
Σύνολο		5423		105.163

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Κοινότητα Κορώνης

Φυσικά χαρακτηριστικά: Η μορφολογία του εδάφους της περιοχής χαρακτηρίζεται από ορεινές και πεδινές εκτάσεις.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
223,97 εκατ. δρχ.	270,35 εκατ. δρχ.	277,85 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομές

Διοικητικές υπηρεσίες

Κατάστημα ΕΛΤΑ: Κοινότητα Κορώνης
Καταστήματα ΟΤΕ: Κοινότητα Κορώνης
Κατάστημα ΔΕΗ: Κοινότητα Κορώνης
Αστυνομικός σταθμός: Κοινότητα Κορώνης
Λιμεναρχείο: Κοινότητα Κορώνης
(2) Τράπεζες: Κοινότητα Κορώνης
Συμβολαιογραφείο: Κοινότητα Κορώνης
Υποθηκοφυλάκειο: Κοινότητα Κορώνης

Υπηρεσίες Υγείας

Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Κορώνης
Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Καπλανίου
Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Χαρακοπειού

Υπηρεσίες πολιτισμού

Βιβλιοθήκη: Κοινότητα Χρυσοκκελαριάς
Λαογραφικό κέντρο: Κοινότητα Χρυσοκκελαριάς
Μουσείο: Κοινότητα Χρυσοκκελαριάς

Αθλητικές υπηρεσίες

(1) Γήπεδο ποδοσφαίρου: Κοινότητα Κορώνης

Τουριστικές υπηρεσίες

Λιμάνι: Κοινότητα Κορώνης
(2) Κάμπινγκ: Κοινότητα Κορώνης
Γραφεία τουριστικών πληροφοριών: Κοινότητα Κορώνης

Λοιπές υπηρεσίες

Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Κορώνης
Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Φαλάνθης
Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Χαρακοπειού
Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Χρυσοκκελαριάς

Κυνηγετικός σύλλογος: Κοινότητα Χρυσοκκελαριάς

Υποδομές εκπαίδευσης

Παιδικοί σταθμοί: 1

Μαθητές

Διδάσκοντες

Κοινότητα Χαρακοπειού

Νηπιαγωγεία: 4

Κοινότητα Κορώνης (εξατάξιο)	85	9
Κοινότητα Βασιλίτσι (εξατάξιο)	28	2
Κοινότητα Χρυσοκκελαριάς (εξατάξιο)	30	2
Κοινότητα Χαρακοπειού (εξατάξιο)	89	6

Γυμνάσια: 1

Κοινότητα Κορώνης	125	11
-------------------	-----	----

Λύκεια: 1

Κοινότητα Κορώνης	70	5
-------------------	----	---

Παρατηρείται η ύπαρξη σχολικών κτιρίων τα οποία δεν βρίσκονται σε λειτουργία. Συνολικά υπάρχουν 7 κλειστά δημοτικά σχολεία.

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Μόνιμοι κάτοικοι: 5.100 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 3.410 άτομα

Άνεργοι: 50 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας:	2.900 άτομα
Δευτερογενής τομέας:	90 άτομα
Τριτογενής τομέας:	370 άτομα

Πρωτογενής τομέας

Η περιοχή είναι έντονα αγροτική. Αξιοσημείωτη είναι η συμβολή του τομέα της αλιείας. Στο δήμο λειτουργεί «Ένωση Αλιέων Κορώνης και Περιχώρων η Φανερωμένη» με 36 μέλη και το «Σωματείο Ψαράδων Κορώνης το Βενετικό» με 40 μέλη που έχουν να επιδείξουν μεγάλη παραγωγή και έντονο εξοπλισμό.

Δευτερογενής τομέας

Στο δευτερογενή τομέα υπάρχουν 40 επιχειρήσεις, στις οποίες απασχολούνται 76 άτομα. Από αυτές οι 15 επιχειρήσεις είναι μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων (κυρίως ελαιολιβερία) και απασχολούν 5 εργαζόμενους.

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 210 επιχειρήσεις με 334 θέσεις εργασίας. Σημαντική ανάπτυξη παρουσιάζει ο τομέας του τουρισμού. Υπάρχουν 5 ξενοδοχεία με 25 θέσεις εργασίας δυναμικότητας 180 κλινών καθώς και 350 άλλα τουριστικά καταλύματα δυναμικότητας 1000 κλινών. Τέλος υπάρχουν 3 ελαιουργικοί συνεταιρισμοί με ιδιότητα ελαιολιβερία.

Κύρια προϊόντα: Τα κύρια προϊόντα της περιοχής είναι το ελαιόλαδο, η κορινθιακή σταφίδα, οι βρώσιμες ελιές, τα αμπέλια και τα κηπευτικά.

Οδικό δίκτυο

Όλο το μήκος του ασφαλτοστρωμένου κύριου οδικού δικτύου του ΟΤΑ χρειάζεται επισκευές, γεγονός που οφείλεται στη μέτρια κατάσταση του.

Δήμος Κυπαρισσίας

Αριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ: 11

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός '91	Απογρ.	Έκταση (στρ)
1	Κοινότητα Κυπαρισσίας	5149		26.872
2	Κοινότητα Αρμενίων	317		7.048
3	Κοινότητα Βρυσών	189		6.001
4	Κοινότητα Μουριατάδας	205		9.985
5	Κοινότητα Μύρου	109		11.589
6	Κοινότητα Ξηροκάμπου	54		6.024
7	Κοινότητα Περδικονερίου	163		8.673
8	Κοινότητα Ραχών	319		6.453
9	Κοινότητα Σπηλιάς	588		5.750
10	Κοινότητα Στασιού	99		3.675
11	Κοινότητα Φαρακλάδας	315		8.948
Σύνολο		7507		101.018

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Δήμος Κυπαρισσίας

Φυσικά χαρακτηριστικά: Από άποψη μορφολογίας του εδάφους η περιοχή αποτελεί σύνθεση παραλιακών, ημιορεινών και πεδινών εκτάσεων.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
553,7 εκατ. δρχ.	624,0 εκατ. δρχ.	717,3 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομές

Διοικητικές υπηρεσίες

Πολεοδομικό γραφείο: Δήμος Κυπαρισσίας

Καταστήματα ΟΤΕ: Δήμος Κυπαρισσίας

Κατάστημα ΔΕΗ: Δήμος Κυπαρισσίας

Κατάστημα ΕΛΤΑ: Δήμος Κυπαρισσίας

Κατάστημα ΔΟΥ: Δήμος Κυπαρισσίας

Ειρηνοδικείο: Δήμος Κυπαρισσίας

Αστυνομικός σταθμός: Δήμος Κυπαρισσίας

Λιμεναρχείο: Δήμος Κυπαρισσίας

Πυροσβεστικός σταθμός: Δήμος Κυπαρισσίας

Αγρονομία: Δήμος Κυπαρισσίας

Διεύθυνση γεωργίας: Δήμος Κυπαρισσίας

(4) Τράπεζες: Δήμος Κυπαρισσίας

Τελωνείο: Δήμος Κυπαρισσίας

(4) Συμβολαιογραφεία: Δήμος Κυπαρισσίας

Υπηρεσίες Υγείας

Νοσοκομείο: Δήμος Κυπαρισσίας

Κέντρο Υγείας: Δήμος Κυπαρισσίας

Αγροτικό ιατρείο: Δήμος Κυπαρισσίας

Κτηνιατρείο: Δήμος Κυπαρισσίας

Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Σπηλιάς

Υπηρεσίες πολιτισμού

Πολιτιστικός σύλλογος ΜΕΣΚ: Δήμος Κυπαρισσίας

Πολιτιστικός σύλλογος ΣΦΜΚΤΚ: Δήμος Κυπαρισσίας

Δημοτική βιβλιοθήκη: Δήμος Κυπαρισσίας

Λαογραφικό μουσείο: Δήμος Κυπαρισσίας

Θέατρο: Δήμος Κυπαρισσίας

Αθλητικές υπηρεσίες

Γήπεδο ποδοσφαίρου: Δήμος Κυπαρισσίας

Στίβος 400 μέτρων: Δήμος Κυπαρισσίας

Κλειστό γυμναστήριο: Δήμος Κυπαρισσίας

Τουριστικές υπηρεσίες

Λιμάνι: Δήμος Κυπαρισσίας

Κάμπινγκ: Δήμος Κυπαρισσίας

Λοιπές υπηρεσίες

(2) Ραδιοφωνικοί σταθμοί: Δήμος Κυπαρισσίας

(2) Αγροτικοί συνεταιρισμοί: Δήμος Κυπαρισσίας

Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Σπηλιάς

Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Αρμενίων

Ένωση αγροτικών συνεταιρισμών Μεσσηνίας: Δήμος Κυπαρισσίας

Υποδομές εκπαίδευσης**Παιδικοί σταθμοί: 2****Μαθητές****Διδάσκοντες**

Δήμος Κυπαρισσίας (2)

Νηπιαγωγεία: 3

Δήμος Κυπαρισσίας (3)

150

4

Δημοτικά: 4

(2) Δήμος Κυπαρισσίας (εξατάξια)

550

23

Κοινότητα Σπηλιάς (μονοθέσιο)

9

1

Κοινότητα Αρμενίων (μονοθέσιο)

8

1

Γυμνάσια: 1

Δήμος Κυπαρισσίας	380	33
-------------------	-----	----

Λύκεια: 2

Δήμος Κυπαρισσίας (2)	240	28
-----------------------	-----	----

Στο νέο δήμο υπάρχουν 10 ακόμα σχολικά κτήρια στα διάφορα δημοτικά διαμερίσματα τα οποία δεν λειτουργούν.

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Μόνιμοι κάτοικοι: 9.000 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 5.000 άτομα

Ανεργοί: 400 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας: 3.000 άτομα

Δευτερογενής τομέας: 1.000 άτομα

Τριτογενής τομέας: 600 άτομα

Δευτερογενής τομέας

Στο δευτερογενή τομέα υπάρχουν 410 επιχειρήσεις, καλύπτοντας 1000 θέσεις εργασίας. Από αυτές οι 20 επιχειρήσεις αφορούν μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων με 150 θέσεις εργασίας.

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 150 επιχειρήσεις καλύπτοντας 600 θέσεις εργασίας. Ο τουριστικός τομέας αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την οικονομία της περιοχής. Υπάρχουν 11 ξενοδοχειακές μονάδες διαφόρων κατηγοριών με 70 θέσεις εργασίας και δυναμικότητας 454

κλίνες. Τα υπόλοιπα τουριστικά καταλύματα φτάνουν τα 6 με δυναμικότητα 270 κλίνες.

Κύρια προϊόντα: Τα κυριότερα προϊόντα της περιοχής είναι το λάδι, το καρπούζι, το κρασί και τα κτηνοτροφικά.

Οδικό δίκτυο

Γενικά η κατάσταση του οδικού δικτύου είναι καλή αλλά απαιτείται βελτίωση του.

Δήμος Λεύκτρου

Αριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ: 19

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός '91	Απογρ.	Έκταση (στρ)
1	Κοινότητα Αγ. Νικολάου	607		3.051
2	Κοινότητα Αγ. Νίκωνα	182		7.459
3	Κοινότητα Εξωχωρίου	394		39.141
4	Κοινότητα Θαλαμών	196		6.002
5	Κοινότητα Καρδαμύλης	574		6.427
6	Κοινότητα Καρμυβουνίου	91		14.031
7	Κοινότητα Καστανέας	196		9.329
8	Κοινότητα Λαγκάδας	182		17.182
9	Κοινότητα Μηλέας	195		34.239
10	Κοινότητα Νεοχωρίου	1124		7.533
11	Κοινότητα Νομισί	162		5.027
12	Κοινότητα Πλάτσας	311		9.829
13	Κοινότητα Προαστίου	435		9.533
14	Κοινότητα Προσηλίου	201		10.824
15	Κοινότητα Πύργου	181		4.276
16	Κοινότητα Ριγκλίων	176		2.450
17	Κοινότητα Σαϊδόνας	236		7.203
18	Κοινότητα Τραχήλας	207		2.350
19	Κοινότητα Στερίων	258		27.095
Σύνολο		5908		222.981

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Κοινότητα Καρδαμύλης

Φυσικά χαρακτηριστικά: Η μορφολογία του εδάφους της περιοχής χαρακτηρίζεται ημιορεινή και πεδινή.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
182,931 εκατ. δρχ.	225 εκατ. δρχ.	251,9 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομές

Διοικητικές υπηρεσίες

Καταστήματα ΟΤΕ: Κοινότητα Καρδαμύλης
 Κατάστημα ΕΛΤΑ: Κοινότητα Καρδαμύλης
 Κατάστημα ΕΛΤΑ: Κοινότητα Αγ. Νικολάου
 Πρωτοδικείο: Κοινότητα Καρδαμύλης
 Αστυνομικός τμήμα: Κοινότητα Καρδαμύλης
 Τράπεζα: Κοινότητα Καρδαμύλης
 Συμβολαιογραφείο: Κοινότητα Καρδαμύλης
 Τράπεζα: Κοινότητα Νεοχωρίου

Υπηρεσίες Υγείας

Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Καρδαμύλη
 Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Αγ. Νικολάου
 Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Πλάτσα
 Κτηνιατρείο: Κοινότητα Καρδαμύλη
 Φαρμακείο: Κοινότητα Καρδαμύλη
 Φαρμακείο: Κοινότητα Αγ. Νικολάου

Υπηρεσίες πολιτισμού

Κοινοτική βιβλιοθήκη: Κοινότητα Καρδαμύλη
 Κοινοτική βιβλιοθήκη: Κοινότητα Προσηλίου
 Κοινοτική βιβλιοθήκη: Κοινότητα Νεοχωρίου
 Κοινοτική βιβλιοθήκη: Κοινότητα Θαλαμών
 Πνευματικό κέντρο: Κοινότητα Νεοχωρίου

Πολιτιστικό κέντρο: Κοινότητα Εξωχωρίου

Αθλητικές υπηρεσίες

Γήπεδο ποδοσφαίρου: Κοινότητα Πλάτσα

Γήπεδο ποδοσφαίρου: Κοινότητα Καρδαμύλη

Γήπεδο μπάσκετ και βόλεϊ (10):

Γήπεδα τένις ιδιωτικά: Κοινότητα Καδαμύλη

Γήπεδο τένις ιδιωτικό: Κοινότητα Νεοχωρίου

Γήπεδο μπάσκετ ιδιωτικό: Κοινότητα Καρδαμύλη

Τουριστικές υπηρεσίες

Κάμπινγκ: Κοινότητα Καρδαμύλη

Κάμπινγκ: Κοινότητα Νέου Προαστίου

Κάμπινγκ: Κοινότητα Νεοχωρίου

Λοιπές υπηρεσίες

Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Νεοχωρίου

Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Μηλέας

Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Προαστίου

Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Θαλαμών

Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Αγ. Νικολάου

Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Εξωχωρίου

Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Σαϊδόνας

Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Πύργου

Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Καρδαμύλη

Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Τσερίων

Συσκευαστήριο Ελαιολάδου: Κοινότητα Νεοχωρίου

Υποδομές εκπαίδευσης

Νηπιαγωγεία: 2

Κοινότητα Προαστίου

Κοινότητα Νεοχωρίου

Εξατάξιο δημοτικό: 1

Κοινότητα Νεοχωρίου

Μονοθέσια δημοτικά: 2

Κοινότητα Προσατίου

Κοινότητα Προσηλίου

Γυμνάσιο: 1

Κοινότητα Καρδαμύλης με 72 μαθητές

Λύκειο: 1

Κοινότητα Καρδαμύλη με 72 μαθητές

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 3.900 άτομα

Δευτερογενής τομέας

Στο δευτερογενή τομέα υπάρχουν 28 επιχειρήσεις με 39 θέσεις εργασίας (οικοδομές).

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 65 επιχειρήσεις με 112 θέσεις εργασίας ενώ υπάρχουν 614 τουριστικά καταλύματα.

Κύρια προϊόντα: Το λάδι.

Οδικό δίκτυο

Το οδικό δίκτυο βρίσκεται με μέτρια έως κακή κατάσταση με αποτέλεσμα η μετακίνηση εντός του δήμου να είναι χρονοβόρα και με αυξημένη επικινδυνότητα.

Δήμος Μεθώνης

Αριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ: 6

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός '91	Απογρ.	Έκταση (στρ)
1	Κοινότητα Μεθώνης	1177		29.529
2	Κοινότητα Ευαγγελισμού	488		23.300
3	Κοινότητα Καινούριο Χωριό	98		12.199
4	Κοινότητα Λαχανάδα	164		6.100
5	Κοινότητα Φοινίκη	104		5.523
6	Κοινότητα Φοινικούντα	635		20.551
Σύνολο		2666		97.202

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Κοινότητα Μεθώνης

Φυσικά χαρακτηριστικά: ο δήμος χαρακτηρίζεται κυρίως πεδινός ενώ υπάρχουν και ορεινές περιοχές.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
185,6 εκατ. δρχ.	209,3 εκατ. δρχ.	243,9 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομέςΔιοικητικές υπηρεσίες

Καταστήματα ΟΤΕ: Κοινότητα Μεθώνης

Κατάστημα ΕΛΤΑ: Κοινότητα Μεθώνης

Αστυνομικός σταθμός: Κοινότητα Μεθώνης

Νηπιαγωγεία: 2

Κοινότητα Μεθώνης	25	1
Κοινότητα Φοινικούντα	16	1

Δημοτικά σχολεία: 4

Κοινότητα Μεθώνης (εξατάξιο)	68	7
Κοινότητα Ευαγγελισμός (εξατάξιο)	8	1
Κοινότητα Λαχανάδα (εξατάξιο)	8	1
Κοινότητα Φοινικούντα (εξατάξιο)	33	2

Γυμνάσια: 1

Κοινότητα Μεθώνης	89	14
-------------------	----	----

Λύκεια: 1

Κοινότητα Μεθώνης	53	10
-------------------	----	----

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Μόνιμοι κάτοικοι: 3.346 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 2.563 άτομα

Άνεργοι: 50 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας: 1.825 άτομα

Δευτερογενής τομέας: 78 άτομα

Τριτογενής τομέας: 50 άτομα

Πρωτογενής τομέας

Στον πρωτογενή τομέα ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία, την αλιεία και τη κτηνοτροφία.

Δευτερογενής τομέας

Στο δευτερογενή τομέα υπάρχουν 20 επιχειρήσεις με 68 θέσεις εργασίας. Από αυτές οι 11 επιχειρήσεις είναι μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων με 65 θέσεις εργασίας.

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν συνολικά 419 επιχειρήσεις με 419 θέσεις εργασίας και συνολική δυναμικότητα κλινών 2.328. Από αυτές οι 18 ξενοδοχεία και ξενώνες με 112 θέσεις εργασίας και δυναμικότητας 698 κλινών, ενώ οι 380 είναι τουριστικά καταλύματα με δυναμικότητα 1630 κλινών.

Κύρια προϊόντα: Ελαιόλαδο, σταφίδα, αμπέλια, πρώιμα κηπευτικά.

Οδικό δίκτυο

Ολόκληρο το οδικό δίκτυο χρειάζεται επισκευή.

Δήμος Μελιγαλά

Αριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ: 11

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός '91	Απογρ.	Έκταση (στρ)
1	Δήμος Μελιγαλά	1405		9.628
2	Κοινότητα Νεοχωρίου Ιθώμης	331		13.629
3	Κοινότητα Καλλιρόης	414		8.085
4	Κοινότητα Μίλα	152		9.873
5	Κοινότητα Σκάλα	519		10.851
6	Κοινότητα Στενυκλάρου	124		4.576
7	Κοινότητα Ανθούσας	139		6.200
8	Κοινότητα Μαγούλας	161		1.925
9	Κοινότητα Ζευγολατιού	599		5.276
10	Κοινότητα Τσουκαλαίικων	290		3.999
11	Κοινότητα Πολίχνης	274		4.151
Σύνολο		4408		78.193

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Δήμος Μελιγαλά

Φυσικά χαρακτηριστικά: Η μορφολογία του εδάφους της περιοχής χαρακτηρίζεται ως πεδινή.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
260,5 εκατ. δρχ.	341.7 εκατ. δρχ.	395,06 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομές

Διοικητικές υπηρεσίες

Κατάστημα ΔΕΗ: Δήμος Μελιγαλά
Κατάστημα ΕΛΤΑ: Δήμος Μελιγαλά
Κατάστημα ΟΤΕ: Δήμος Μελιγαλά
Κατάστημα ΔΟΥ: Δήμος Μελιγαλά
Ειρηνοδικείο: Δήμος Μελιγαλά
Αστυνομικός σταθμός: Δήμος Μελιγαλά
Δασαρχείο: Δήμος Μελιγαλά
Αγρονομείο: Δήμος Μελιγαλά
Τράπεζες (3): Δήμος Μελιγαλά
Υποθηκοφυλάκειο: Δήμος Μελιγαλά

Υπηρεσίες Υγείας

Κέντρο Υγείας: Δήμος Μελιγαλά
Αγροτικό ιατρείο: Δήμος Μελιγαλά
Κτηνιατρείο: Δήμος Μελιγαλά
Πνευματικό κέντρο: Δήμος Μελιγαλά
Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Ανθούσα
Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Ζευγολατιό
Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Σκάλα
Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Νεοχωρίου

Υπηρεσίες πολιτισμού

Βιβλιοθήκη: Δήμος Μελιγαλά

Αθλητικές υπηρεσίες

Γήπεδο ποδοσφαίρου (2): Δήμος Μελιγαλά
Στίβος: Δήμος Μελιγαλά
Γήπεδο ποδοσφαίρου: Δήμος Μελιγαλά

Οδικό δίκτυο

Μέτρια η κατάσταση του οδικού δικτύου που επιβάλλει την ανάγκη επισκευών και υποχρεωτικής διαπλάτυνσης.

Λύκεια: 1

Δήμος Μελιγαλά 100 12

Δεν λειτουργούν 4 δημοτικά σχολεία στα δημοτικά διαμερίσματα Ανθούσας, Νεοχωρίου Ιθώμης, Μαγούλας, Στενύκλαρου.

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Μόνιμοι κάτοικοι: 3.560 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 2.435 άτομα

Άνεργοι: 200 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας: 1.800 άτομα

Δευτερογενής τομέας: 115 άτομα

Τριτογενής τομέας: 200 άτομα

Δευτερογενής τομέας

Στο δευτερογενή τομέα υπάρχουν 19 επιχειρήσεις με 112 θέσεις εργασίας, από αυτές οι 6 είναι μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων με 55 θέσεις εργασίας.

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν συνολικά 136 επιχειρήσεις με 170 θέσεις εργασίας.

Κύρια προϊόντα: Η οικονομία βασίζεται στην αγροτική παραγωγή με κυριότερες καλλιέργειες την ελιά, τη σταφίδα και το αραβόσιτο.

Δήμος Μεσσήνης

Αριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ: 14

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός '91	Απογρ.	Έκταση (στρ)
1	Δήμος Μεσσήνης	6519		21.615
2	Κοινότητα Τριόδου	229		1.700
3	Κοινότητα Σπιταλίου	154		2.950
4	Κοινότητα Πιπερίτσας	133		1.650
5	Κοινότητα Βελίκας	330		4.561
6	Κοινότητα Νεοχωρίου Αριστομένων	255		3.601
7	Κοινότητα Καρτερολίου	491		5.952
8	Κοινότητα Μευροματίου Παμίσου	356		4.624
9	Κοινότητα Μαδένης	176		2.772
10	Κοινότητα Λυκοτράφου	325		8.677
11	Κοινότητα Αναλήψεως	413		8.692
12	Κοινότητα Αβραμίου	628		8.123
13	Κοινότητα Λευκοχώρας	295		7.302
14	Κοινότητα Πιλαλίστρας	190		2.377
Σύνολο		10494		84.596

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Δήμος Μεσσήνης

Φυσικά χαρακτηριστικά: Η μορφολογία του εδάφους της περιοχής αποτελεί μια σύνθεση παραλιακών, πεδινών και ημιορεινών εκτάσεων.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
543,053 εκατ. δρχ.	643,124 εκατ. δρχ.	706,647 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομέςΔιοικητικές υπηρεσίες

- (2) Καταστήματα ΔΕΗ: Δήμος Μεσσήνης
 (2) Καταστήματα ΟΤΕ: Δήμος Μεσσήνης
 Κατάστημα ΕΛΤΑ: Δήμος Μεσσήνης
 Κατάστημα ΔΟΥ: Δήμος Μεσσήνης
 Γραφείο γεωργικής ανάπτυξης: Δήμος Μεσσήνης
 Δασαρχείο: Δήμος Μεσσήνης
 Αγρονομείο: Δήμος Μεσσήνης
 Υποθηκοφυλακείο: Δήμος Μεσσήνης
 Υποκατάστημα ΟΤΕ: Κοινότητα Βελίκας
 Ειρηνοδικείο: Δήμος Μεσσήνης
 Αστυνομικός σταθμός: Δήμος Μεσσήνης
 (5) Τράπεζες: Δήμος Μεσσήνης
 (6) Συμβολαιογραφεία: Δήμος Μεσσήνης

Υπηρεσίες Υγείας

- Κέντρο Υγείας: Δήμος Μεσσήνης
 Κτηνιατρείο: Δήμος Μεσσήνης
 Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Αβραμίου
 Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Μαδένας
 Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Καρτερολίου
 Αγροτικό ιατρείο: Κοινότητα Πιλαλίστρας

Υπηρεσίες πολιτισμού

- Πνευματικό κέντρο: Δήμος Καλαμάτας
 Πνευματικό κέντρο: Δήμος Καλαμάτας
 Βιβλιοθήκη: Δήμος Καλαμάτας

Αθλητικές υπηρεσίες

- (2) Γήπεδα ποδοσφαίρου: Δήμος Μεσσήνης

Στίβο 400 μέτρων: Δήμος Μεσσήνης
 Κλειστό γυμναστήριο: Δήμος Μεσσήνης
 Γήπεδα τένις, μπάσκετ: Δήμος Μεσσήνης
 Γήπεδο ποδοσφαίρου: Κοινότητα Αβραμίου
 Γήπεδο μπάσκετ: Κοινότητα Λευκοχώρας
 Γήπεδα μπάσκετ σε αρκετά δημοτικά διαμερίσματα.

Λοιπές υπηρεσίες

(2) Τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί: Δήμος Μεσσήνης
 Κατασκήνωση παιδιών: Κοινότητα Βελίκας
 Κατασκήνωση παιδιών: Κοινότητα Τριόδου
 Αγροτικός συνεταιρισμός: Δήμος Μεσσήνης
 Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Αβραμίου
 Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Λευκοχώρας
 Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Λυκοτράφου
 Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Νεοχωρίου
 Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Αριστομένουσ
 Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Πιλαλίστρας
 Αγροτικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Σπιταλίου
 Αγροτικός συνεταιρισμός: Οικισμός Μοσχοχωρίου

Υποδομές εκπαίδευσης

Νηπιαγωγεία: 6	Μαθητές	Διδάσκοντες
(5) Δήμος Μεσσήνης	137	8
Κοινότητα Αβραμίου	10	1
Δημοτικά: 9		
(4) Δήμος Μεσσήνης	572	40
Κοινότητα Αβραμίου		
Κοινότητα Αναλήψεως		
Κοινότητα Βελίκας	91	29

Κοινότητα Καρτερολίου

Κοινότητα Λευκοχώρας

Γυμνάσια: 2

(2) Δήμος Μεσσήνης	413	50
--------------------	-----	----

Λύκεια: 2

(2) Δήμος Μεσσήνης	339	33
--------------------	-----	----

Στο δήμο υπάρχουν σχολικές υποδομές στα δημοτικά διαμερίσματα Μαδένης, Μαυροματίου Παμίσου, Νεοχωρίου, Αριστομένους και Πιλαλίστρας τα οποία δεν λειτουργούν.

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Μόνιμοι κάτοικοι: 11.000 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 6.000 άτομα

Άνεργοι: 650 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας: 5.000 άτομα

Δευτερογενής τομέας: 250 άτομα

Τριτογενής τομέας: 100 άτομα

Δευτερογενής τομέας

Στο δευτερογενή τομέα υπάρχουν 23 επιχειρήσεις καλύπτοντας 230 θέσεις εργασίας. Οι 15 επιχειρήσεις από αυτές είναι μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων με 160 θέσεις εργασίας.

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 30 επιχειρήσεις με 70 θέσεις εργασίας ενώ από αυτές 4 ανήκουν στον τομέα του τουρισμού (ξενοδοχεία – ξενώνες) με 20 θέσεις εργασίας. Ακόμα υπάρχουν 3 ακόμα τουριστικά καταλύματα.

Κύρια προϊόντα: Τα κύρια προϊόντα της περιοχής είναι οι ελιές, οι σταφίδες, τα σύκα και πατάτες.

Οδικό δίκτυο

Το οδικό δίκτυο χρειάζεται εκτεταμένες επισκευές και άλλες διαρθρωτικές παρεμβάσεις.

Δήμος Νέστορος

Αριθμός Συνενωμένων ΟΤΑ: 8

A / A	Δημοτικά διαμερίσματα	Πληθυσμός '91	Απογρ.	Έκταση (στρ)
1	Κοινότητα Ρωμανού	360		6.780
2	Κοινότητα Μεταξάδας	167		17.616
3	Δήμος Χώρας	3135		27.336
4	Κοινότητα Μυρσινοχωρίου	125		9.448
5	Κοινότητα Φλεσιάδος	51		8.503
6	Κοινότητα Παλαιού Λουτρού	80		3.126
7	Κοινότητα Αμπελόφυτου	416		7.923
8	Κοινότητα Κορυφασίου	688		11.170
Σύνολο		5022		91.902

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα: Δήμος Χώρας

Φυσικά χαρακτηριστικά: Η μορφολογία του εδάφους της περιοχής χαρακτηρίζεται σαν σύνθεση πεδινών εκτάσεων και ορεινών - ημιορεινών όγκων.

Οικονομικά στοιχεία: Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι:

1995	1996	1997
201,63 εκατ. δρχ.	259,6 εκατ. δρχ.	282,1 εκατ. δρχ.

Πηγή: ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομές

Διοικητικές υπηρεσίες

Ειρηνοδικείο: Δήμος Χώρας

Αστυνομικός σταθμός: Δήμος Χώρας

Αγρονομεία: Δήμος Χώρας

(2) Τράπεζες: Δήμος Χώρας

Συμβολαιογραφείο: Δήμος Χώρας

Δασαρχείο: Δήμος Χώρας

Υποθηκοφυλακείο: Δήμος Χώρας

Κατάστημα ΕΛΤΑ: Δήμος Χώρας

Υπηρεσίες Υγείας

Αγροτικό ιατρείο: Δήμος Χώρας

Υπηρεσίες πολιτισμού

Πνευματικό κέντρο: Δήμος Χώρας

Μουσείο: Δήμος Χώρας

Κοινοτική βιβλιοθήκη: Δήμος Χώρας

Δημοτικός κινηματογράφος: Δήμος Χώρας

Υπαίθριο θέατρο: Δήμος Χώρας

Αθλητικές υπηρεσίες

Γήπεδο ποδοσφαίρου: Δήμος Χώρας

(3) Παιδικές χαρές: Δήμος Χώρας

Λοιπές υπηρεσίες

Ελαιουργικός συνεταιρισμός: Δήμος Μεσσήνης

Ελαιουργικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Βελίκας

Αγροτικός – Δασικός συνεταιρισμός: Κοινότητα Τριόδου

Παιδική κατασκήνωση η «Φωτοχαρά: Δήμος Μεσσήνης

Υποδομές εκπαίδευσης

Παιδικοί σταθμοί: 1 **Μαθητές** **Διδάσκοντες**

Δήμος Χώρας

Νηπιαγωγεία: 3

(2) Δήμος Χώρας 42 2

Κοινότητα Κορυφασίου 7 1

Δημοτικά: 5

(2) Δήμος Χώρας (εξατάξια) 137 15

Κοινότητα Αμπελόφυτου (μονοθέσιο) 9 1

Κοινότητα Κορυφασίου (διθέσιο) 25 2

Κοινότητα Ρωμανού (μονοθέσιο) 9 1

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: 3.775 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας: 3.413 άτομα

Δευτερογενής τομέας: 71 άτομα

Τριτογενής τομέας: 291 άτομα

Πρωτογενής τομέας

Οι κάτοικοι ασχολούνται ως επί το πλείστον με την γεωργία και την κτηνοτροφία η οποία είναι πιο ανεπτυγμένη στους ορεινούς όγκους του νέου δήμου.

Δευτερογενής τομέας

Ο τομέας αυτός είναι λιγότερο ανεπτυγμένος. Υπάρχουν 15 ελαιοτριβεία και φούρνοι αποτελούν τον εκπρόσωπο των επιχειρήσεων του δευτερογενή τομέα.

Τριτογενής τομέας

Παρατηρείται ότι τα τελευταία χρόνια υπάρχει ανάπτυξη ξενοδοχειακής υποδομής στο Πετροχώρι με σημαντικό αριθμό κλινών που έχουν δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας στην περιοχή.

Οδικό δίκτυο

Το μεγαλύτερο τμήμα του οδικού δικτύου χρειάζεται επισκευή.

Δήμος Οιχαλίας

Αριθμός συνενωμένων ΟΤΑ : 10

A/A	Δημοτικά Διαμερίσματα	Πληθυσμός (Απογρ. '91)	Έκταση (στρεμ.)
1.	Κοινότητα Μερόπης	767	8.039
2.	Κοινότητα Ανδανίας	169	2.750
3.	Κοινότητα Καλύβια	85	2.625
4.	Κοινότητα Κατσαρού	598	7.274
5.	Κοινότητα Λουτρού	140	2.125
6.	Κοινότητα Οιχαλίας	413	4.750
7.	Κοινότητα Πεύκου	146	20.623
8.	Κοινότητα Σιάμου	135	3.724
9.	Κοινότητα Σολακίου	173	3.150
10.	Κοινότητα Φίλια	234	4.000
	ΣΥΝΟΛΟ	2.860	59.060

Πηγή : ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα : Κοινότητα Μερόπης

Φυσικά χαρακτηριστικά : Η μορφολογία του εδάφους της περιοχής είναι μία σύνθεση ορεινών, ημιορεινών και πεδινών εκτάσεων.

Οικονομικά στοιχεία : Τα τακτικά έσοδα (βάσει στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι :

1995	1996	1997
111.703 εκ. δρχ	138.120 εκ. δρχ.	150.583 εκ. δρχ.

Πηγή : ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομές :Διοικητικές Υπηρεσίες :

1. Κατάστημα ΕΛΤΑ : Κοινότητα Οιχαλίας
2. Κατάστημα ΟΤΕ : Κοινότητα Οιχαλίας
3. Κατάστημα ΟΤΕ : Κοινότητα Πεύκου

Υπηρεσίες Υγείας :

1. Αγροτικό ιατρείο : Κοινότητα Οιχαλίας
2. Αγροτικό ιατρείο : Κοινότητα Κατσαρού

Υπηρεσίες Πολιτισμού:

1. Βιβλιοθήκη : Κοινότητα Σολακίου
2. Βιβλιοθήκη : Κοινότητα Οιχαλίας
3. Βιβλιοθήκη : Κοινότητα Ανδανίας

Αθλητικές Υπηρεσίες:

1. Αθλητικές υποδομές : Κοινότητα Σολακίου

Λοιπές Υπηρεσίες:

1. Παιδική χαρά : Κοινότητα Σολακίου

Υποδομές εκπαίδευσης :

Νηπιαγωγεία : 1	Μαθητές	Διδάσκοντες
Κοινότητα Μερόπης	10	1

Δημοτικά : 4

Κοινότητα Μερόπης (τριθέσιο)	35	3
Κοινότητα Οιχαλίας (διθέσιο)	24	2
Κοινότητα Κατσαρού (μονοθέσιο)	13	1
Κοινότητα Ανδανίας (μονοθέσιο)	3	1

Γυμνάσια : 1

Κοινότητα Μερόπης	38	7
-------------------	----	---

Στο δήμο υπάρχουν σχολικά κτίρια στα δημοτικά διαμερίσματα Λουτρού, Φιλια, Σιάμου και Σολακίου που δεν λειτουργούν.

Οικονομικά χαρακτηριστικά :

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός : **1245 άτομα**

Ανεργοί : 250 άτομα

Απασχόληση :

- ◆ Πρωτογενής τομέας : 750 άτομα
- ◆ Δευτερογενής τομέας : 154 άτομα
- ◆ Τριτογενής τομέας : 91 άτομα

Δευτερογενής τομέας:

Στο δευτερογενή τομέα υπάρχουν 22 επιχειρήσεις καλύπτοντας 162 θέσεις εργασίας. Από αυτές οι 15 επιχειρήσεις είναι μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων με 104 θέσεις εργασίας.

Τριτογενής τομέας:

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 22 επιχειρήσεις καλύπτοντας 48 θέσεις εργασίας.

Κύρια προϊόντα :

Τα κυριότερα προϊόντα της περιοχής είναι το ελαιόλαδο , οι βρώσιμες ελιές, τα σύκα και τα κτηνοτροφικά προϊόντα.

Οδικό δίκτυο :

Η κατάσταση του οδικού δικτύου είναι μέτρια και επιβάλλεται η ανάγκη εκτεταμένων επισκευών και παρεμβάσεων.

Δήμος Παπαφλέσσα

Αριθμός συνενωμένων ΟΤΑ : 5

A/A	Δημοτικά Διαμερίσματα	Πληθυσμός (Απογρ. '91)	Έκταση (στρεμ.)
1.	Κοινότητα Βλαχόπουλου	1.172	21.181
2.	Κοινότητα Μανιακίου	73	4.576
3.	Κοινότητα Μεταμορφώσεως	322	4.876
4.	Κοινότητα Μαργελίου	74	4.101
5.	Κοινότητα Παπαφλέσσα	125	7.403
	ΣΥΝΟΛΟ	1.766	42.137

Πηγή : ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας.

Έδρα : Η Κοινότητα Βλαχόπουλο.

Φυσικά χαρακτηριστικά : Η μορφολογία του εδάφους χαρακτηρίζεται ημιορεινός.

Οικονομικά στοιχεία : Τα τακτικά έσοδα (βάσεις των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι :

1995,	1996	1997
82,9 εκ. δρχ.	67,9 εκ. δρχ.	90,5 εκ. δρχ.

Πηγή : ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

*Κοινωνικές υποδομές :*Υπηρεσίες Υγείας :

1. Αγροτικό ιατρείο : Κοινότητα Βλαχόπουλο

Υπηρεσίες Πολιτισμού :

1. Πολιτιστικός Σύλλογος : Κοινότητα Βλαχόπουλο

2. Πολιτιστικός σύλλογος : Κοινότητα Μεταμόρφωση

3. Τριμηνιαία εφημερίδα «Βλαχοπουλαίικα Νέα» : Κοινότητα Βλαχόπουλο
4. Λαογραφικό και ιστορικό μουσείο : Κοινότητα Μανιακίου

Αθλητικές υπηρεσίες :

1. Γήπεδο ποδοσφαίρου : Κοινότητα Βλαχόπουλο
2. Αθλητικός σύλλογος «Μαγκλαβάς» : Κοινότητα Βλαχόπουλο

Λοιπές Υπηρεσίες :

1. Αγροτικός συνεταιρισμός : Κοινότητα Βλαχόπουλο
2. Αγροτικός συνεταιρισμός : Κοινότητα Μεταμόρφωση

Υποδομές εκπαίδευσης :

- Νηπιαγωγείο : 1 Μαθητές
Κοινότητα Βλαχόπουλο 10

- Δημοτικό (Εξατάξιο) : 2

Κοινότητα Βλαχόπουλο (τριθέσιο) 45

Κοινότητα Μεταμόρφωση (μονοθέσιο) 13

Επίσης υπάρχουν 3 σχολεία στα δημοτικά διαμερίσματα Μανιάκι, Μαργέλι και Παπαφλέσσα που δεν λειτουργούν.

Οικονομικά χαρακτηριστικά :

Μόνιμοι κάτοικοι : 1.525 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός : 1.167 άτομα

Ανεργοί : 10 άτομα

Απασχόληση :

Πρωτογενής τομέας : 1.075 άτομα

Δευτερογενής τομέας : 52 άτομα

Τριτογενής τομέας : 30 άτομα

Δευτερογενής τομέας :

Στο δευτερογενή τομέα υπάρχουν 13 επιχειρήσεις με 45 θέσεις εργασίας. Απ' αυτές οι 3 αφορούν μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων (ελαιοτριβεία, φούρνοι)

Τριτογενής τομέας :

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 12 επιχειρήσεις με 30 θέσεις εργασίας (εμπορικά καταστήματα, υπηρεσίες).

Κύρια προϊόντα: Η οικονομία του δήμου βασίζεται στην κτηνοτροφία και την αγροτική παραγωγή με κυριότερες καλλιέργειες την ελιά, τη σταφίδα και τα αμπέλια.

Οδικό δίκτυο :

Η κατάσταση του οδικού δικτύου κρίνεται μέτρια σε όλο του το μήκος. Απαιτεί συντήρηση, διάνοιξη, διαπλάτυνση και οπωσδήποτε ασφαλτόστρωση.

Δήμος Πεταλιδίου

Αριθμός συνενωμένων ΟΤΑ : 12

A/A	Δημοτικά Διαμερίσματα	Πληθυσμός (Απογρ. '91)	Έκταση (στρεμ.)
1.	Κοινότητα Αχλαδοχωρίου	220	11.599
2.	Κοινότητα Δάρα	314	11.304
3.	Κοινότητα Δροσιάς	115	4.426
4.	Κοινότητα Καλοχωρίου	209	3.975
5.	Κοινότητα Καρποφόρων	98	6.691
6.	Κοινότητα Καστανίων	43	6.550
7.	Κοινότητα Κοκκίνου	118	7.425
8.	Κοινότητα Λυκκίσης	29	9.350
9.	Κοινότητα μαθίας	78	13.249
10.	Κοινότητα Νερομούλου	454	8.027
11.	Κοινότητα Πανιπερίου	230	11.599
12.	Κοινότητα Πεταλιδίου	1.138	10.775
	ΣΥΝΟΛΟ	3.906	104.970

Πηγή : ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα : Κοινότητα Πεταλιδίου

Φυσικά χαρακτηριστικά : Ο δήμος από άποψη μορφολογίας αποτελεί ένα ανομοιογενές σύνολο παραλιακών, πεδινών και ορεινών περιοχών.

Οικονομικά στοιχεία : Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι :

1995	1996	1997
186,7 εκ. δρχ.	213,2 εκ. δρχ.	234,4 εκ. δρχ.

Πηγή : ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Διοικητικές υπηρεσίες :

- 1) Κατάστημα ΟΤΕ : Κοινότητα Πεταλιδίου
- 2) Κατάστημα ΕΛΤΑ : Κοινότητα Πεταλιδίου
- 3) Αστυνομικό τμήμα : Κοινότητα Πεταλιδίου
- 4) Αγρονομείο : Κοινότητα Πεταλιδίου

- 5) Τράπεζες (2) : Κοινότητα Πεταλιδίου
 6) Συμβολαιογραφείο: Κοινότητα Πεταλιδίου
 7) Υποθηκοφυλακείο: Κοινότητα Πεταλιδίου

Υπηρεσίες υγείας :

- 1) Αγροτικό ιατρείο : Κοινότητα Πεταλιδίου

Λοιπές Υπηρεσίες :

- 1) Αγροτικός Συνεταιρισμός : Κοινότητα Πεταλιδίου

Υποδομές Εκπαίδευσης :

		Μαθητές	Διδάσκοντες
- Νηπιαγωγείο	1		
Κοινότητα Πεταλιδίου		40	2
- Δημοτικό σχολείο	1		
Κοινότητα Πεταλιδίου		152	8
Κοινότητα Νερομούλου (τετρατάξιο)		13	1
Κοινότητα Πανυπερίου (τριτάξιο)		6	1
- Γυμνάσιο	1		
Κοινότητα Πεταλιδίου		60	10
- Λύκειο	1		
Κοινότητα Πεταλιδίου		60	9

Επίσης υπάρχουν σχολικά κτίρια σε 6 δημοτικά διαμερίσματα στο Αχλαδοχώριο, στου Δάρα , στο Καλοχώριο, στην Καρποφόρα και στην Λύκκισα.

Οικονομικά στοιχεία :

Μόνιμοι κάτοικοι : 3.986 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός : 2.481 άτομα

Άνεργοι : 100 άτομα

Απασχόληση :

Πρωτογενής τομέας : 1.900 άτομα

Δευτερογενής τομέας : 171 άτομα

Τριτογενής τομέας : 310 άτομα

Δευτερογενής τομέας :

Στο δευτερογενή τομέα υπάρχουν 25 επιχειρήσεις εκ των οποίων οι 8 αποτελούν μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων με 40 θέσεις εργασίας και καλύπτουν τις μισές θέσεις που δημιουργεί ο κλάδος και ανέρχονται σε 80.

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 148 επιχειρήσεις με 422 θέσεις εργασίας. Απ' αυτές 126 ασχολούνται με τον τουρισμό (ξενοδοχεία, ξενώνες, τουριστικά καταλύματα). Η συνολική δυναμικότητα των κλινών είναι 1.100 και 300 των άλλων τουριστικών καταλυμάτων.

Κύρια προϊόντα

Ελιά, σταφίδα, σύκα, μικρό, ποσοστό πατάτας, εσπεριδοειδών και κηπευτικών προϊόντων. Ανεπτυγμένη είναι επίσης η κτηνοτροφία ενώ ένα ποσοστό ασχολείται με την αλιεία.

Οδικό δίκτυο

Η κατάσταση του οδικού δικτύου είναι μέτρια και επιβάλλει εκτεταμένες επισκευές και την υποχρεωτική ασφαλτόστρωση.

Δήμος Πύλου

Αριθμός συνενωμένων ΟΤΑ : 11

A/A	Δημοτικά Διαμερίσματα	Πληθυσμός (Απογρ. '91)	Έκταση (στρεμ.)
1.	Δήμος Πύλου	2.473	38.476
2.	Κοινότητα Αμπελοκήπων	140	11.624
3.	Κοινότητα Γλυφάδας	262	8.965
4.	Κοινότητα Ίκλαινας	342	5.450
5.	Κοινότητα Καλλιθέας	556	19.173
6.	Κοινότητα Κυνηγού	506	28.699
7.	Κοινότητα Μεσοχωρίου	207	6.550
8.	Κοινότητα Παππουλίων	208	6.524
9.	Κοινότητα Πηδάσου	174	5.200
10.	Κοινότητα Πύλας	190	6.525
11.	Κοινότητα Χωματάδας	282	6.725
	ΣΥΝΟΛΟ	5.340	143.911

Πηγή : ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα : Ο δήμος Πύλου

Φυσικά χαρακτηριστικά : Ο δήμος από άποψη μορφολογίας αποτελεί ένα ανομοιογενές σύνολο παραλιακών, ημιορεινών και πεδινών εκτάσεων.

Οικονομικά στοιχεία : Τα τακτικά έσοδα (βάσεις των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι :

1995	1996	1997
305,8 εκ. δρχ.	425,7 εκ. δρχ.	641, 3 εκ. δρχ.

Πηγή : ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας.

Κοινωνικές υποδομές :Διοικητικές υπηρεσίες

1. Πολεοδομικό Γραφείο : Δήμος Πύλου

2. Κατάστημα ΔΕΗ : Δήμος Πύλου
3. Κατάστημα ΟΤΕ : Δήμος Πύλου
4. Κατάστημα ΕΛΤΑ : Δήμος Πύλου
5. Κατάστημα Δ.Ο.Υ. : Δήμος Πύλου
6. Ειρηνοδικείο : Δήμος Πύλου
7. Αστυνομικός σταθμός : Δήμος Πύλου
8. Λιμεναρχείο : Δήμος Πύλου
9. Δασαρχείο : Δήμος Πύλου
10. Αγρονομείο : Δήμος Πύλου
11. Τράπεζα (3) : Δήμος Πύλου
12. Τελωνείο : Δήμος Πύλου
13. Συμβολαιογραφεία (4): Δήμος Πύλου
14. Υποθηκοφυλακείο : Δήμος Πύλου

Υπηρεσίες Υγείας

1. Νοσοκομείο : Δήμος Πύλου
2. Κέντρο Υγείας : Δήμος Πύλου
3. Αγροτικό ιατρείο : Δήμος Πύλου
4. Κτηνιατρείο : Δήμος Πύλου
5. Αγροτικό ιατρείο : Κοινότητα Καλλιθέας
6. Αγροτικό ιατρείο : Κοινότητα Χωματάδας

Υπηρεσίες Πολιτισμού

1. Δημοτική βιβλιοθήκη : Δήμος Πύλου
2. Αρχαιολογικό μουσείο : Δήμος Πύλου

Αθλητικές υπηρεσίες :

1. Γήπεδο ποδοσφαίρου : Δήμος Πύλου
2. Γήπεδο ποδοσφαίρου : Κοινότητα Καλλιθέας

Τουριστικές υπηρεσίες

1. Λιμάνι : Δήμος Πύλου
2. Μαρίνα : Δήμος Πύλου

Δήμος Πύλου

Νηπιαγωγεία : 2

Δήμος Πύλου	63	2
Κοινότητα Καλλιθέας	10	1

- Δημοτικά εξατάξια : 2

Δήμος Πύλου	201	16
Κοινότητα Καλλιθέας	40	2

- Γυμνασίο : 1

Δήμος Πύλου	226	19
-------------	-----	----

- Λύκειο : 1

Δήμος Πύλου	134	17
-------------	-----	----

Επίσης υπάρχουν 11 δημοτικά σχολεία στον δήμο που δεν λειτουργούν.

Οικονομικά Χαρακτηριστικά

Μόνιμοι κάτοικοι : 5.429 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός : 3.980 άτομα

Ανεργοί : 210 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας : 3.000 άτομα

Δευτερογενής τομέας : 570 άτομα

Τριτογενής τομέας : 180 άτομα

Δευτερογενής τομέας :

Στον δευτερογενή τομέα υπάρχουν 195 επιχειρήσεις με 590 θέσεις εργασίας από τις οποίες οι 25 αφορούν μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων με 120 θέσεις εργασίας.

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 155 επιχειρήσεις με 183 θέσεις εργασίας. Από αυτές οι 10 είναι ξενοδοχειακές μονάδες με 51 θέσεις εργασίας με δυναμικότητα 380 κλινών και 90 λοιπά τουριστικά καταλύματα (ενοικιαζόμενα δωμάτια) δυναμικότητας 210 κλινών.

Κύρια προϊόντα : Ελιά, σταφίδα, αμπέλια, κηπευτικά και λίγα εσπεριδοειδή. Η οικονομία του δήμου βασίζεται στην αγροτική παραγωγή.

Οδικός δίκτυο

Η κατάσταση του οδικού δικτύου είναι μέτρια και επιβάλλει την ανάγκη εκτεταμένων επισκευών.

Δήμος Φιλιατρών

Αριθμός συνενωμένων ΟΤΑ : 6

A/A	Δημοτικά Διαμερίσματα	Πληθυσμός (Απογρ. '91)	Έκταση (στρεμ.)
1.	Δήμος Φιλιατρών	6.592	52.939
2.	Κοινότητα Χαλαζονίου	250	6.524
3.	Κοινότητα Χριστιανουπόλεως	384	18.746
4.	Κοινότητα Πλάτης	226	9.972
5.	Κοινότητα Εξοχικού	196	2.525
6.	Κοινότητα Μάλης	105	24.170
	ΣΥΝΟΛΟ	7.753	114.877

Πηγή : ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα : Η ομώνυμη πόλη των Φιλιατρών**Φυσικά χαρακτηριστικά :** Το μεγαλύτερο μέρος του δήμου είναι πεδινό χαρακτηρίζεται όμως και από ημιορεινές και ορεινές περιοχές.**Οικονομικά στοιχεία :** Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι :

1995	1996	1997
490 εκ. δρχ.	795,2 εκ. δρχ.	715,4 εκ. δρχ.

Πηγή : ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας.

Κοινωνικές Υποδομές :**Διοικητικές Υπηρεσίες**

1. Κατάστημα ΔΕΗ	: Δήμος Φιλιατρών
2. Κατάστημα ΟΤΕ	: Δήμος Φιλιατρών
3. Κατάστημα ΕΛΤΑ	: Δήμος Φιλιατρών
4. Κατάστημα Δ.Ο.Υ.	: Δήμος Φιλιατρών

5. Ειρηνοδικείο : Δήμος Φιλιατρών
6. Αστυνομικό τμήμα : Δήμος Φιλιατρών
7. Αγρονομείο : Δήμος Φιλιατρών
8. Τράπεζες (3) : Δήμος Φιλιατρών
9. Συμβολαιογραφεία (2) : Δήμος Φιλιατρών
10. Υποθηκοφυλακείο : Δήμος Φιλιατρών

Υπηρεσίες Υγείας

1. Κέντρο Υγείας : Δήμος Φιλιατρών
2. ΚΑΠΗ : Δήμος Φιλιατρών
3. Ασυλο Ανιάτων : Δήμος Φιλιατρών
3. Θεραπευτήριο χρόνιων παθήσεων : Δήμος Φιλιατρών

Υπηρεσίες Πολιτισμού

1. Πολιτιστικός σύλλογος «Πυρσός» : Δήμος Φιλιατρών
2. Φουρναράκειο πνευματικό κέντρο : Δήμος Φιλιατρών
3. Σύλλογος Φιλοπροόδων Φιλιατρών: Δήμος Φιλιατρών
4. Χορευτικά τμήματα : Δήμος Φιλιατρών
5. Τμήμα Φιλαρμονικής : Δήμος Φιλιατρών
6. Αίθουσα κινηματογράφου : Δήμος Φιλιατρών
7. Αίθουσα Θεάτρου : Δήμος Φιλιατρών
8. Βιβλιοθήκη † : Δήμος Φιλιατρών
9. Βιβλιοθήκη : Κοινότητα Χριστιανουπόλεως

Αθλητικές Υπηρεσίες

1. Γήπεδα ποδοσφαίρου (2) : Δήμος Φιλιατρών
2. Γήπεδα μπάσκετ (5) : Δήμος Φιλιατρών
3. Στίβος στο Γυμνάσιο- Λύκειο: Δήμος Φιλιατρών
4. Γήπεδο Τένις : Δήμος Φιλιατρών
5. Γήπεδο μπάσκετ : Δήμος Φιλιατρών
6. Γήπεδο βόλει : Δήμος Φιλιατρών
7. Γήπεδο ποδοσφαίρου : Δήμος Φιλιατρών

Λοιπές Υπηρεσίες

1. Ραδιοφωνικός τοπικός σταθμός «Ράδιο Νίκη»	Δήμος Φιλιατρών
2. Γεωργικός συνεταιρισμός	εκτός έδρας
3. Γεωργικοί συνεταιρισμοί (2)	Δήμος Φιλιατρών
4. Πρότυπο κέντρο εδαφολογίας	Δήμος Φιλιατρών

Υποδομές εκπαίδευσης

- Παιδικός σταθμός

Δήμος Φιλιατρών

- Νηπιαγωγεία	: 3	Μαθητές	Διδάσκοντες
---------------	-----	---------	-------------

Δήμος Φιλιατρών	75	4
-----------------	----	---

- Δημοτικά : 3

Δήμος Φιλιατρών	350	20
-----------------	-----	----

Δήμος Χριστιανουπόλεως (εξατάξιο)	8	1
-----------------------------------	---	---

- Γυμνάσιο : 1

Δήμος Φιλιατρών	178	12
-----------------	-----	----

- Λύκειο : 1

Δήμος Φιλιατρών	120	15
-----------------	-----	----

- ΙΕΚ με πολλές ειδικότητες

Δήμος Φιλιατρών

Υπάρχουν επίσης 3 δημοτικά που δεν λειτουργούν στα δημοτικά διαμερίσματα Χαλαζονίου, Πλάτη, Εξοχικό

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Απασχόληση

Πρωτογενής τομέας : 4.440 άτομα

Δευτερογενής τομέας: 530 άτομα

Τριτογενής τομέας : 820 άτομα

Πρωτογενής τομέας

Στον πρωτογενή τομέα ασχολείται το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού 70%. Κατά κύριο λόγο ασχολείται με την καλλιέργεια της ελιάς ενώ ένα σημαντικό ποσοστό ασχολείται με τις κηπευτικές καλλιέργειες και ειδικότερα τις θερμοκηπιακές.

Σημαντική είναι επίσης η καλλιέργεια της σταφίδας και η παραγωγή του κρασιού.

Δευτερογενής τομέας

Στον δευτερογενή τομέα υπάρχουν 24 επιχειρήσεις από τις οποίες οι 7 είναι μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων με 380 συνολικές θέσεις εργασίας.

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 180 επιχειρήσεις με 340 θέσεις εργασίας. Υπάρχουν επίσης 4 ξενοδοχεία – ξενώνες με 19 θέσεις εργασίας και συνολικής δυναμικότητας 105 κλινών.

Κύρια προϊόντα : Ελιά, κηπευτικά, σταφίδα, κρασί.

Οδικό δίκτυο

Το μεγαλύτερο μέρος του οδικού δικτύου χρειάζεται επισκευή και συντήρηση ενώ υπάρχουν πολλά προβλήματα λόγω κακής κατάστασης του οδοστρώματος.

Δήμος Χιλιοχωρίων

Αριθμός συνενωμένων ΟΤΑ : 5

Α/Α	Δημοτικά Διαμερίσματα	Πληθυσμός (Απογρ. '91)	Έκταση (στρεμ.)
1.	Κοινότητα Χανδρινού	1.002	28.648
2.	Κοινότητα Κουκουνάρας	643	5.728
3.	Κοινότητα Κρεμμυδίων	947	14.075
4.	Κοινότητα Σουληναρίου	372	14.874
5.	Κοινότητα Μεσσοποτάμου	575	10.625
	ΣΥΝΟΛΟ	3.539	73.950

Πηγή : ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα : Κοινότητα Χανδρινού

Φυσικά χαρακτηριστικά : Η μορφολογία του εδάφους της περιοχής χαρακτηρίζεται ως ημιορεινή.

Οικονομικά στοιχεία : Τα τακτικά έσοδα (βάσει στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996 και 1997) είναι :

1995	1996	1997
120,5 εκ. δρχ.	136 εκ. δρχ.	144,4 εκ. δρχ.

Πηγή : ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές Υποδομές

♦ Διοικητικές υπηρεσίες

1. Αστυνομικός σταθμός : Κοινότητα Χανδρινού
2. Κατάστημα ΕΛΤΑ : Κοινότητα Χανδρινού

♦ Υπηρεσίες Υγείας

1. Οδοντοιατρείο : Κοινότητα Χανδρινού
2. Φαρμακείο : Κοινότητα Χανδρινού
3. Κτίριο γηροκομείου που δεν λειτουργεί : Κοινότητα Σουληναρίου

- ◆ Υπηρεσίες Πολιτισμού
 1. Πολιτιστικό Κέντρο : Κοινότητα Σουληναρίου
 2. Βιβλιοθήκη : Κοινότητα Σουληναρίου
 3. Θεμιστόκλειο Πνευματικό Κέντρο : Κοινότητα Κρεμμυδίων
 4. Δημονιαία εφημερίδα «Η ΠΡΟΟΔΟΣ» : Κοινότητα Κρεμμυδίων
- ◆ Αθλητικές Υπηρεσίες
 1. Γήπεδο Ποδοσφαίρου : Κοινότητα Χανδρινού
 2. Γήπεδο Ποδοσφαίρου : Κοινότητα Σουληναρίου
 3. Γήπεδο μπάσκετ : Κοινότητα Χανδρινού
 4. Γήπεδο μπάσκετ : Κοινότητα Κρεμμυδίων
 5. Παιδική χαρά : Κοινότητα Χανδρινού

Λοιπές υπηρεσίες

1. Αγροτικός συνεταιρισμός : Κοινότητα Χανδρινού
2. Αγροτικός συνεταιρισμός : Κοινότητα Κρεμμυδίων
3. Αγροτικός συνεταιρισμός : Κοινότητα Κουκουνάρας

Υπηρεσίες εκπαίδευσης

◆ Νηπιαγωγεία : 4	Μαθητές	Διαδάσκοντες
Κοινότητα Χανδρινού	9	1
Κοινότητα Στενωσιάς	8	1
Κοινότητα Κρεμμυδίων	12	1
Κοινότητα Σουληναρίου	6	1
◆ Δημοτικά : 5		
Κοινότητα Χανδρινού (διθέσιο)	37	2
Κοινότητα Κουκουνάρας (3/θέσιο)	44	3
Κοινότητα Στενωσιάς (2/θέσιο)	41	2
Κοινότητα Κρεμμυδίων (2/θέσιο)	36	2
Κοινότητα Σουληναρίου (2/θέσιο)	19	2

Στο δημοτικό διαμέρισμα του Μεσοποτάμου υπάρχει δημοτικό σχολείο που δεν λειτουργεί.

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Μόνιμοι κάτοικοι : 3.130 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός : 2.320 άτομα

Ανεργοί : 10 άτομα

Απασχόληση :

♦ Πρωτογενής τομέας : 2.167 άτομα

Πρωτογενής τομέας

Στον πρωτογενή τομέα παρατηρείται μεγάλη αύξηση της παραγωγής γεωργικών προϊόντων

Δευτερογενής τομέας

Στο δευτερογενή τομέα υπάρχουν 25 επιχειρήσεις καλύπτοντας 100 θέσεις εργασίας. Οι 12 επιχειρήσεις απ' αυτές αφορούν μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων (ελαιοτριβεία, οινοποιεία) οι οποίες καλύπτουν 90 θέσεις εργασίας.

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα δεν υπάρχουν ούτε ξενοδοχεία ούτε τουριστικά καταλύματα. Ο τομέας αυτός δεν έχει καμία ανάπτυξη.

Κύρια προϊόντα : Τα κύρια προϊόντα της περιοχής είναι οι ελιές, το ελαιόλαδο, η σταφίδα, τα αμπέλια, τα κρασιά, τα αντινίδια και τα σταφύλια.

Οδικό δίκτυο

Το οδικό δίκτυο βρίσκεται σε κακή κατάσταση, χρειάζεται επισκευές και απαιτείται η κατασκευή δύο γεφυρών στο δρόμο Χανδρινού – Κουκουνάρας.

Κοινότητα Τρικόρφου

Αριθμός συνενωμένων ΟΤΑ : 5

A/A	Δημοτικά Διαμερίσματα	Πληθυσμός (Απογρ. '91)	Έκταση (στρεμ.)
1.	Κοινότητα Τρικόρφου	10.153	475
2.	Κοινότητα Δραΐνας	7.002	76
3.	Κοινότητα Κλήματος	5.927	130
4.	Κοινότητα Κορομηλέας	7.827	115
5.	Κοινότητα Παλαιοκάστρου	12.029	182
	ΣΥΝΟΛΟ	42.938	978

Πηγή : ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα : Κοινότητα Τρικόρφου

Φυσικά χαρακτηριστικά : Ο Δήμος χαρακτηρίζεται από καλλιεργήσιμες εκτάσεις, βοσκοτόπους, δάση και ημιορεινές περιοχές.

Κοινωνικές υποδομές**Διοικητικές υπηρεσίες**

1. Αστυνομικός σταθμός : Κοινότητα Τρικόρφου

Υπηρεσίες Υγείας

1. Αγροτικό ιατρείο : Κοινότητα Τρικόρφου

Λοιπές Υπηρεσίες

1. Αγροτικός συνεταιρισμός : Κοινότητα Τρικόρφου

Υποδομές εκπαίδευσης

◆ Νηπιαγωγείο : 1	Μαθητές	Διδάσκοντες
Κοινότητα Τρικόρφου	13	1
◆ Δημοτικά : 2		
Κοινότητα Τρικόρφου (5/τάξιο)	17	1
Κοινότητα Δραϊνας (4/τάξιο)	9	1

Δεν λειτουργούν άλλα 4 σχολεία στο Κλήμα, στην Κορομηλέα και στο Παλαιόκαστρο (2)

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Μόνιμοι κάτοικοι : 850 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός : 500 άτομα

Απασχόληση

Πρωτογενής : 450 άτομα

Δευτερογενής : 27 άτομα

Τριτογενής : 17 άτομα

Απασχόληση

Στο δευτερογενή τομέα υπάρχουν 5 επιχειρήσεις με 27 θέσεις εργασίας.

Τριτογενής τομέας

Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν 17 επιχειρήσεις με 17 θέσεις εργασίας.

Κύρια προϊόντα : Ελαιόλαδο, κτηνοτροφικά, ελιές και σύκα.

Οδικό δίκτυο

Το μεγαλύτερο μέρος του οδικού δικτύου είναι σε κακή κατάσταση που επιβάλλει την ανάγκη εκτεταμένων επισκευών.

Κοινότητα Τριπύλας

Αριθμός συνενωμένων ΟΤΑ : 7

Α/Α	Δημοτικά Διαμερίσματα	Πληθυσμός (Απογρ. '91)	Έκταση (στρεμ.)
1.	Κοινότητα Ραπτόπουλου	218	19.338
2.	Κοινότητα Καλογερεσίου	78	7.252
3.	Κοινότητα Λαντζουνάτου	54	3.901
4.	Κοινότητα Λυκουδεσίου	48	6.752
5.	Κοινότητα Ροδιάς	113	17.073
6.	Κοινότητα Σελλά	201	11.204
7.	Κοινότητα Τριπύλας	88	4.176
	ΣΥΝΟΛΟ	800	69.696

Πηγή : ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Έδρα : Κοινότητα Ραπτόπουλου

Φυσικά χαρακτηριστικά : Η μορφολογία του εδάφους της περιοχής είναι ορεινή.

Οικονομικά στοιχεία : Τα τακτικά έσοδα (βάσει των στοιχείων απολογισμού των ΟΤΑ των ετών 1995, 1996, και 1997) είναι :

1995	1996	1997
38,90 εκ. δρχ.	48,20 εκ. δρχ.	68,50 εκ. δρχ.

Πηγή : ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας

Κοινωνικές υποδομές

- ◆ Διοικητικές υπηρεσίες
 1. Κατάστημα ΟΤΕ : Κοινότητα Ραπτόπουλου
- ◆ Υπηρεσίες Υγείας
 1. Αγροτικό ιατρείο : Κοινότητα Ραπτόπουλου
 2. Αγροτικό ιατρείο : Κοινότητα Σελλά
- ◆ Λοιπές Υπηρεσίες
 1. Αγροτικός συνεταιρισμός : Κοινότητα Σελλά

◆ Υποδομές εκπαίδευσης

Οι υποδομές εκπαίδευσης στη νέα κοινότητα είναι ανύπαρκτες ή μη λειτουργούσες.

Οικονομικά χαρακτηριστικά

Μόνιμοι κάτοικοι : 550 άτομα

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός : 317 άτομα

Ανεργία : 0 άτομα

Απασχόληση :

◆ Πρωτογενής τομέας : 300 άτομα

◆ Δευτερογενής τομέας : 1 άτομο

◆ Τριτογενής τομέας : 16 άτομα

Η οικονομία βασίζεται στην αγροτική παραγωγή και την κτηνοτροφία αιγοπροβάτων και βοοειδών.

Κύρια προϊόντα : Τα κυριότερα προϊόντα της περιοχής είναι το λάδι, το κρέας, το τυρί και το γάλα.

Οδικό δίκτυο :

Το οδικό δίκτυο βρίσκεται σε κακή κατάσταση που επιβάλλει την ανάγκη εκτεταμένων επισκευών και την υποχρεωτική ασφαλτόστρωση σε μεγάλο μέρος του.

4.5. Σύγκριση πρότασης ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας και προγράμματος «Ιωάννης Καποδίστριας».

Παρατηρούμε ότι οι απόψεις της ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας για τις συνενώσεις διαφέρουν με την τελική εφαρμογή του προγράμματος «Ιωάννης Καποδίστριας» στα εξής σημεία :

Η ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας πρότεινε στο Ν. Μεσσηνίας να συσταθούν 28 δήμοι και 1 κοινότητα. Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» σύστασε τελικώς 29 δήμους και 2 κοινότητες.

Οι δήμοι και οι κοινότητες που συστάθηκαν έτσι ακριβώς όπως προτάθηκαν είναι : 1) ο Δήμος Αβίας, 2) ο Δήμος Καλαμάτας, 3) ο Δήμος Ιθώμης, 4) ο Δήμος Οιχαλίας, 5) ο Δήμος Είρας, 6) ο Δήμος Χιλιοχωρίων, 7) ο Δήμος Πύλου, 8) ο Δήμος Πεταλιδίου, 9) ο Δήμος Αιπείας, 10) ο Δήμος Κορώνης, 11) ο Δήμος Μεθώνης, 12) ο Δήμος Γαργαλιάνων, 13) ο Δήμος Φιλιατρών, 14) ο Δήμος Κυπαρισσίας, 15) ο Δήμος Δωρίου, 16) ο Δήμος Αυλώνος και 17) η Κοινότητα Τριπύλας.

Οι δήμοι και οι κοινότητες που διαφοροποιούνται είναι οι εξής :

1) Δήμος Θουρίας

Στο δήμο Θουρίας η ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας συμπεριλάμβανε και τις κοινότητες Άριος και Άμμου, που με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας», συμπεριλαμβάνονται στο Δήμο Άριος.

2) Δήμος Αρφαρών

Στο δήμο Αρφαρών η ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας συμπεριλάμβανε και τις κοινότητες Ανεμομύλου, Αριοχωρίου, Αλωνίων και Ασπροπουλιάς, που με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας», συμπεριλαμβάνονται στο Δήμο Άριος

3) Δήμος Μεσσήνης

Στο δήμο Μεσσήνης η ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας συμπεριλάμβανε και την κοινότητα Αμφιθέας, που με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας», συμπεριλαμβάνεται στο Δήμο Ανδρούσας.

4) Δήμος Ανδρούσας

Στο δήμο Ανδρούσας η ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας συμπεριλάμβανε και τις κοινότητες Κορομηλέας, Τρικόρφου, Παλαιοκάστρου, Δραΐνας και Κλήματος, που με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας», συμπεριλαμβάνονται στην Κοινότητα Τρικόρφου.

5) Δήμος Μελιγαλά

Στο δήμο Μελιγαλά η ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας συμπεριλάμβανε και την Κοινότητα Μαντζαρίου, που με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας», συμπεριλαμβάνεται στο δήμο Ανδανίας.

6) Δήμος Αριστομένη

Στο δήμο Αριστομένη η ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας συμπεριλάμβανε και τις Κοινότητες Μαργελίου και Μηλιώτου, που με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας», συμπεριλαμβάνονται στο δήμο Βουφράδων.

7) Δήμος Νέστορος

Στο δήμο Νέστορος η ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας συμπεριλάμβανε και τις Κοινότητες Μεταμόρφωσης, Παπαφλέσσα και Μανιακίου, που με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας», συμπεριλαμβάνονται στο δήμο Παπαφλέσσα.

8) Δήμος Καρδαμύλης

Στο δήμο Καρδαμύλης προτάθηκε από την ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας αλλά δεν συστάθηκε με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας». Οι κοινότητες που συμπεριλαμβάνονταν στο δήμο Καρδαμύλης, Καρδαμύλης, Εξωχωρίου, Προσηλίου, Προαστίου Σαϊδόνας και Τσερίων, στο πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» συμπεριλαμβάνονται στο δήμο Λεύκτρου.

9) Δήμος Χαραυγής

Ο δήμος Χαραυγής προτάθηκε από την ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας αλλά δεν συστάθηκε με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας». Οι κοινότητες που συμπεριλαμβάνονταν στο δήμο Χαραυγής, Βλαχόπουλο, Χατζή, Πετρίτσι, Χαραυγής, Κουρτακίου και Βλάσση, στο πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» η κοινότητα Βλαχόπουλου συμπεριλαμβάνεται στο δήμο Παπαφλέσσα και οι υπόλοιπες στο δήμο Βουφράδων.

10) Δήμος Κοπανακίου

Ο δήμος Κοπανακίου προτάθηκε από την ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας αλλά δεν συστάθηκε με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας». Οι κοινότητες που συμπεριλαμβάνονταν στο δήμο Κοπανακίου, Μοναστηρίου, Πολυθέας, Κρουονερίου, Αρτικίου, Γλυκορυζίου, Καμαρίου, Αγγιλιάς, Σιτοχωρίου, Κεφαλόβρυσης και Κοπανακίου, στο πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» συμπεριλαμβάνονται στο δήμο Αετού.

Όσον αφορά τις έδρες των δήμων που ορίστηκαν έτσι όπως προτάθηκαν είναι :

1. Στο δήμο Αβίας με έδρα την κοινότητα Κάμπου, 2) στο δήμο Καλαμάτας με έδρα το δήμο Καλαμάτας, 3) στο δήμο Θουρίας με έδρα την κοινότητα Θουρίας, 4) στο δήμο Αρφαρών με έδρα την κοινότητα Αρφαρών, 5) στο δήμο Μεσσήνης με έδρα το δήμο Μεσσήνης, 6) στο δήμο Ανδρούσης με έδρα το δήμο Ανδρούσης, 7) στο δήμο Οιχαλίας με έδρα την κοινότητα Μερόπης, 8) στο δήμο Μελιγαλά με έδρα το δήμο Μελιγαλά, 9) στο δήμο Ανδανίας με έδρα την κοινότητα Διαβολιτσίου, 10) στο δήμο Είρας με έδρα την κοινότητα Νέδας, 11) στο δήμο Αριστομένη με έδρα την κοινότητα Αριστομένους, 12) στο δήμο Χιλιοχωρίων με έδρα την κοινότητα Χανδρινού, 13) στο δήμο Πύλου με έδρα το δήμο Πύλου, 14) στο δήμο Πεταλιδίου με έδρα την κοινότητα Πεταλιδίου, 15) στο δήμο Αίπειας με έδρα την κοινότητα την Λογγά, 16) στο δήμο Κορώνης με έδρα την κοινότητα Κορώνης, 17) στο δήμο

Μεθώνης με έδρα την κοινότητα Μεθώνης, 18) στο δήμο Νέστορος με έδρα το δήμο Χώρας, 19) στο δήμο Γαργαλιάνων με έδρα το δήμο Γαργαλιάνων, 20) στο δήμο Φιλιατρών με έδρα το δήμο Φιλιατρών, 21) στο δήμο Δωρίου με έδρα την κοινότητα Δωρίου και 23) στο δήμο Αυλώνας με έδρα την κοινότητα Σιδηροκάστρου.

Οι έδρες των δήμων και κοινοτήτων που διαφοροποιούνται είναι οι εξής:

- 1) Στο δήμο Λεύκτρου προτάθηκε από την ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας η κοινότητα Πλάτσας, ενώ ορίστηκε η κοινότητα Καρδαμύλης.
- 2) Στο δήμο Καρδαμύλης, που δεν συστάθηκε, είχε προταθεί από την ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας ως έδρα της η κοινότητα Κραδαμύλης.
- 3) Στο δήμο Ιθώμης προτάθηκε από την ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας η κοινότητα μαυρομματίου Ιθώμης, ενώ ορίστηκε η κοινότητα Βαλύρας.
- 4) Στο δήμο Χαραυγής, που δεν συστάθηκε, είχε προταθεί από την ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας ως έδρα της η κοινότητα Βλαχόπουλου.
- 5) Στο δήμο Κοπανακίου, που δεν συστάθηκε, είχε προταθεί από την ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας ως έδρα της η κοινότητα Κοπανακίου.
- 6) Στην κοινότητα Τριπύλας προτάθηκε από την ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας η κοινότητα Σελλά, ενώ ορίστηκε η κοινότητα Ραπτόπουλου.
- 7) Στο δήμο Βουφράδων, που δεν προτάθηκε από την ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας ορίστηκε ως έδρα της η κοινότητα Χατζή.
- 8) Στο δήμο Άριος, που δεν προτάθηκε από την ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας, ορίστηκε ως έδρα της η κοινότητα Άριος.
- 9) Στο δήμο Αετού, που δεν προτάθηκε από την ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας, ορίστηκε ως έδρα της η κοινότητα Κοπανακίου.

- 10) Στο δήμο Παπαφλέσσα, που δεν προτάθηκε από την ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας, ορίστηκε ως έδρα της η κοινότητα Βλαχόπουλου και
- 11) Στην κοινότητα Τρικόρφου, που δεν προτάθηκε από την ΔΕ της ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας, ορίστηκε ως έδρα της η κοινότητα Τρικόρφου.

4.6 Σύγκριση προτάσεων Επιτροπής Υποστήριξης προγράμματος «Ιωάννης Καποδίστριας» νομού Μεσσηνίας με το πρόγραμμα « Ιωάννης Καποδίστριας»

Οι απόψεις της Επιτροπής Υποστήριξης του προγράμματος «Ιωάννης Καποδίστριας» του Νομού Μεσσηνίας για τις συνενώσεις διαφέρουν με την τελική εφαρμογή του προγράμματος. Η επιτροπή πρότείνει στο Νομό Μεσσηνίας να συσταθούν 30 Δήμοι και 1 Κοινότητα. Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» σύστασε τελικώς 29 Δήμους και 2 Κοινότητες.

Οι Δήμοι και οι Κοινότητες που συστάθηκαν έτσι όπως προτάθηκαν είναι οι εξής :

- 1) Δήμος Αυλῶνος
- 2) Δήμος Αετού
- 3) Δήμος Γαργαλιάνων
- 4) Δήμος Δωρίου
- 5) Δήμος Είρας
- 6) Δήμος Κορώνης
- 7) Δήμος Κυπαρισσίας
- 8) Δήμος Μεθώνης

- 9) Δήμος Μελιγαλά
- 10) Δήμος Οιχαλίας
- 11) Δήμος Πεταλιδίου
- 12) Δήμος Πύλου
- 13) Δήμος Φιλιατρών
- 14) Κοινότητα Τριπύλας.

Οι Δήμοι και οι Κοινότητες που συστάθηκαν διαφορετικά από ότι είχαν προταθεί είναι οι εξής :

1. Δήμος Αβίας
Στο Δήμο Αβίας η επιτροπή συμπεριελάμβανε και τις κοινότητες Βέργας και Μικρής μαντινείας. Με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» και οι δύο κοινότητες περιλαμβάνονται στο Δήμο Καλαμάτας.
2. Δήμος Αίπειας.
Ο Δήμος Αίπειας του προγράμματος «Ιωάννης Καποδίστριας» ταυτίζεται με το δήμο Ανατολής της Επιτροπής.
3. Δήμος Ανδανίας
Ο Δήμος Ανδανίας του προγράμματος «Ιωάννης Καποδίστριας» ταυτίζεται με το δήμο Ηλέκτρας της επιτροπής.
4. Δήμος Ανδρούσας
Στο Δήμο Ανδρούσης η επιτροπή συμπεριλάμβανε και τις κοινότητες Αριστοδημείου, Κορομηλέας, Τρικόρφου, Παλαιοκάστρου, Δραΐνας και Κλήματος. Με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» η κοινότητα Αριστοδημείου περιλαμβάνεται στο Δήμο Ιθώμης, ενώ οι κοινότητες Κορομηλέας, Τρικόρφου, Παλαιοκάστρου, Δραΐνας και Κλήματος περιλαμβάνονται στην Κοινότητα Τρικόρφου.

5. Δήμος Άριος
Στο δήμο Άριος σύμφωνα με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» περιλαμβάνονται οι κοινότητες Αριοχωρίου και Ανεμομούλου. Η επιτροπή είχε συμπεριλάβει την κοινότητα Αριοχωρίου στο Δήμο Θουρίας και την κοινότητα Ανεμομούλου στο Δήμο Αρφαρών.
6. Δήμος Αριστομένους
Στο δήμο Αριστομένους η επιτροπή συμπεριελάμβανε και τις κοινότητες Μηλιώτου και Μαργελίου. Με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» η κοινότητα Ληλιώτου περιλαμβάνεται στο Δήμο Βουφράδων και η κοινότητα Μαργελίου περιλαμβάνεται στο δήμο Παπαφλέσσα.
7. Δήμος Αρφαρών
Ο Δήμος Αρφαρών σύμφωνα με την επιτροπή περιελάμβανε και την κοινότητα Ανεμομούλου η οποία με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» περιελαμβάνονταν στο δήμο Άριος.
8. Δήμος Βουφράδων
Η επιτροπή είχε προτείνει το Δήμο Χαραυγής που ταυτίζεται με το Δήμο Βουφράδων εκτός από τις κοινότητες Βλαχόπουλου και Μηλιώτου που σύμφωνα με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» η πρώτη περιλαμβάνεται στο Δήμο Παπαφλέσσα και η δεύτερη στο Δήμο Αριστομένη.
9. Δήμος Θουρίας
Η επιτροπή στο Δήμο Θουρίας συμπεριελάμβανε και την κοινότητα Αριοχωρίου που με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» περιλαμβάνεται στο Δήμο Άριος.
10. Δήμος Ιθώμης
Η επιτροπή στο Δήμο Ιθώμης δεν συμπεριελάμβανε την κοινότητα Αριστοδημείου που ανήκε στο Δήμο Ανδρούσας. Με το

πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» η κοινότητα Αριστοδημείου συμπεριλήφθηκε στο Δήμο Ιθώμης.

11. Δήμος Καλαμάτας
Ο Δήμος Καλαμάτας περιλαμβάνει σύμφωνα με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» και τις Κοινότητες Αλαγονίας, Αρτεμηςίας, Βέργας, Λαδά, Καρβελίου, Νεδούσης, Πηγών και Μικρής Μαντίνειας. Σύμφωνα με την πρόταση της επιτροπής οι κοινότητες Αλαγονίας, Αρτεμηςίας, Λαδά, Καρβελίου, Νεδούσης και Πηγών αποτελούσαν το Δήμο Αλαγονίας που τελικώς δεν συστάθηκε. Η Κοινότητα Μικρής Μαντίνειας συμπεριλαμβάνονταν στο Δήμο Αβίας όπως επίσης και κοινότητα Βέργας, σύμφωνα με την πρόταση της επιτροπής.
12. Δήμος Λεύκτρου
Ο Δήμος Λεύκτρου σύμφωνα με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» περιλαμβάνει και τις κοινότητες που αποτελούσαν το Δήμο Καρδαμύλης που πρότεινε η επιτροπή και τελικά συγχωνεύθηκε στο Δήμο Λεύκτρου.
13. Δήμος Μεσσήνης
Η επιτροπή πρότεινε στο Δήμο Μεσσήνης να συμπεριληφθεί και η κοινότητα Αμφιθέας που σύμφωνα με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» συμπεριλήφθηκε στο Δήμο Ανδρούσης.
14. Δήμος Νέστορος.
Η επιτροπή πρότεινε στο Δήμο Νέστορος να συμπεριληφθούν και οι κοινότητες Μεταμόρφωσης, Παπαφλέσσα και Μανιακίου. Σύμφωνα με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» οι Κοινότητες Μεταμορφώσεως, Παπαφλέσσα και Μανιακίου συμπεριλαμβάνονται στο Δήμο Παπαφλέσσα.
15. Δήμος Παπαφλέσσα
Η επιτροπή δεν είχε συστήσει το Δήμο Παπαφλέσσα

16. Δήμος Χιλιοχωρίων
Ο δήμος Χιλιοχωρίων σύμφωνα με την πρόταση της επιτροπής ονομαζόταν δήμος Χανδρινού.
17. Κοινότητα Τρικόρφου
Η επιτροπή δεν είχε προτείνει την σύσταση της κοινότητας Τρικόρφου

Όσον αφορά τις έδρες των δήμων :

1. Δήμος Αβίας
Η επιτροπή πρότεινε ως έδρα του Δήμου την Κοινότητα Κάμπου. Με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» έδρα του Δήμου ορίστηκε η Κοινότητα Κάμπου.
2. Δήμος Αετού
Η επιτροπή πρότεινε ως έδρα του Δήμου την Κοινότητα Κοπανακίου. Με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» έδρα του Δήμου ορίστηκε η Κοινότητα Κοπανακίου.
3. Δήμος Αίπειας
Η επιτροπή πρότεινε ως έδρα του Δήμου Ανατολής, όπως είχε ονομάσει το Δήμο Αίπειας, την Κοινότητα Λογγά. Με την επιτροπή σύμφωνο ήταν και το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας».
4. Δήμος Ανδανίας
Η επιτροπή πρότεινε ως έδρα του Δήμου Ηλέκτρας όπως είχε ονομάσει το Δήμο Ανδανίας, την Κοινότητα Διαβολιτσίου. Με την επιτροπή σύμφωνο ήταν και το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας».
5. Δήμος Ανδρούσης
Τόσο η επιτροπή όσο και το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισαν ως έδρα το Δήμο Ανδρούσης

6. Δήμος Άριος

Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισε ως έδρα την κοινότητα Άριος όπως είχε προτείνει και η επιτροπή.

7. Δήμος Αριστομένους

Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισε ως έδρα την Κοινότητα Αριστομένους, όπως είχε προτείνει και η επιτροπή.

8. Δήμος Αρφαρών.

Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισε ως έδρα την Κοινότητα Αρφαρών, όπως είχε προτείνει και η επιτροπή.

9. Δήμος Αυλώνος

Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισε ως έδρα την Κοινότητα Καλού Νερού, όπως είχε προτείνει και η επιτροπή.

10. Δήμος Βουφράδων

Ο Δήμος Βουφράδων δεν είχε προταθεί από την επιτροπή με αυτό το όνομα. Το όνομα του Δήμου ήταν Χαραυγής με έδρα την Κοινότητα Βλαχόπουλο. Η έδρα του Δήμου Βουφράδων ορίσθηκε σύμφωνα με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» η Κοινότητα Χατζή.

11. Δήμος Γαργαλιάνων

Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισε ως έδρα το Δήμο Γαργαλιάνων όπως είχε προτείνει η επιτροπή.

12. Δήμος Δωρίου

Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισε ως έδρα την Κοινότητα Δωρίου όπως είχε προτείνει η επιτροπή

13. Δήμος Είρας

Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισε ως έδρα την Κοινότητα Νέδας όπως είχε προτείνει η επιτροπή.

14. Δήμος Θουρίας

Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισε ως έδρα την Κοινότητα Θουρίας όπως είχε προτείνει και η επιτροπή.

15. Δήμος Ιθώμης

Η επιτροπή είχε προτείνει ως έδρα την κοινότητα Μαυρομματίου Ιθώμης ενώ το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισε ως έδρα την κοινότητα Βαλύρας.

16. Δήμος Καλαμάτας

Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισε ως έδρα το Δήμο Καλαμάτας, όπως είχε προτείνει και η επιτροπή.

17. Δήμος Κορώνης

Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισε ως έδρα την κοινότητα Κορώνης, όπως είχε προτείνει και η επιτροπή.

18. Δήμος Κυπαρισσίας

Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισε ως έδρα το Δήμο Κυπαρισσίας, όπως είχε προτείνει και η επιτροπή.

19. Δήμος Λεύκτρου

Ο Δήμος με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» έχει ως έδρα την Κοινότητα Καρδαμύλης. Όπως όμως είχε προτείνει η επιτροπή, έδρα του δήμου είχε προταθεί η κοινότητα Πλάσας.

20. Δήμος Μεθώνης

Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισε ως έδρα την κοινότητα Μεθώνης, όπως είχε προτείνει και η επιτροπή.

21. Δήμος Μελιγαλά

Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισε ως έδρα το Δήμο Μελιγαλά, όπως είχε προτείνει και η επιτροπή.

22. Δήμος Μεσσήνης

Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισε ως έδρα το Δήμο Μεσσήνης, όπως είχε προτείνει και η επιτροπή.

23. Δήμος Νέστορος

Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισε ως έδρα το Δήμο Χώρας, όπως είχε προτείνει και η επιτροπή.

24. Δήμος Οιχαλίας

Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισε ως έδρα την Κοινότητα Μερόπης , όπως είχε προτείνει και η επιτροπή.

25. Δήμος Παπαφλέσσα

Ο Δήμος δεν είχε προταθεί από την επιτροπή. Με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» ορίσθηκε ως έδρα του δήμου η Κοινότητα Βλαχόπουλο.

26. Δήμος Πεταλιδίου

Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισε ως έδρα την Κοινότητα Πεταλιδίου, όπως είχε προτείνει και η επιτροπή.

27. Δήμος Πύλου

Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισε ως έδρα το Δήμο Πύλου, όπως είχε προτείνει και η επιτροπή.

28. Δήμος Φιλιατρών

Το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισε ως έδρα το Δήμο Φιλιατρών, όπως είχε προτείνει και η επιτροπή.

29. Δήμος Χιλιοχωρίων

Ο δήμος Χιλιοχωρίων ονομαζόταν από την επιτροπή Δήμος Χανδρινού. Με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» ορίσθηκε έδρα η κοινότητα Χανδρινού, όπως είχε προταθεί και από την επιτροπή.

30. Κοινότητα Τρικόρφου

Η κοινότητα Τρικόρφου δεν είχε προταθεί από την επιτροπή. Με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» έδρα ορίσθηκε η κοινότητα Τρικόρφου.

31. Κοινότητα Τριπύλας.

Η επιτροπή είχε προτείνει για έδρα την κοινότητα Τριπύλας ενώ το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» όρισε έδρα την κοινότητα Ραπτόπουλου.

’
,

ΜΕΡΟΣ 3ο

Συμπεράσματα

Συμπεράσματα

Από την όλη ανάλυση και παρουσίαση του προγράμματος "Ιωάννης Καποδίστριας" και την έως τώρα εφαρμογή του, μπορέσαμε να προβούμε στις εξής διαπιστώσεις :

- 1) Στο Νομό Μεσσηνίας συστάθηκαν 29 Δήμοι και 2 Κοινότητες. Σύμφωνα με τις υπάρχουσες υποδομές τους, διοικητικές, κοινωνικές, εκπαίδευσης, υγείας, αθλητισμού, οδικού δικτύου και συστήματος ύδρευσης – αποχέτευσης παρατηρούμε ότι μόνο 6 δήμοι είναι ικανοί να διεκπεραιώσουν την υψηλή αποστολή που τους έχει ανατεθεί. Αυτοί οι δήμοι είναι ο δήμος Καλαμάτας, ο δήμος Μεσσήνης, ο δήμος Κυπαρισσίας, ο δήμος Πύλου, ο δήμος Γαργαλιάνων και ο δήμος Φιλιατρών. Οι υπόλοιποι 23 δήμοι όπως και οι 2 κοινότητες έχουν βασικές ελλείψεις, οι οποίες μπορούν να καλυφθούν με τη διακοινοτική συνεργασία ικανοποιητικά.
- 2) Οι υπάρχουσες παροχές υπηρεσιών στους πολίτες των εκάστοτε ΟΤΑ που συνενώθηκαν, κρίνονται ελλείψεις. Οι νέοι δήμοι θα πρέπει να αυξήσουν και να βελτιώσουν τις παροχές υπηρεσιών αλλά και να εφοδιαστούν με μηχανολογικό εξοπλισμό.
- 3) Με το πρόγραμμα «Ιωάννης Καποδίστριας» προβλέφθηκε με σκοπό την οικονομική ενίσχυση των νέων δήμων να ισχύει σε κάθε νέο δήμο ένα πρόγραμμα ονομαζόμενο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ε.Π.Τ.Α.). Το πρόγραμμα αυτό είναι πενταετές, δεν έχει αρχίσει ακόμα να υλοποιείται και βρίσκεται στη φάση της κατάρτισής του. Το ΕΠΤΑ αποτελείται από πέντε Υποπρογράμματα :

Υποπρόγραμμα Ι :

Το υποπρόγραμμα αυτό θα χρηματοδοτήσει τις αναγκαίες λειτουργικές δαπάνες των νέων Δήμων και Κοινοτήτων.

Υποπρόγραμμα II :

Το υποπρόγραμμα αυτό θα χρηματοδοτήσει την εκπόνηση των αναγκαίων μελετών, τη μηχανογράφηση και την ανάπτυξη του Ανθρώπινου δυναμικού των νέων ΟΤΑ.

Υποπρόγραμμα III :

Το υποπρόγραμμα αυτό θα χρηματοδοτήσει μελέτες και κατασκευές έργων τεχνικής υποδομής, προστασίας του περιβάλλοντος και αναβάθμισης της ποιότητας ζωής για τους νέους ΟΤΑ, καθώς και έργα Δημοσίων Επενδύσεων τοπικής Ανάπτυξης. Είναι το βασικό πρόγραμμα των έργων που θα προγραμματιστούν για κάθε νέο Δήμο.

Υποπρόγραμμα IV :

Το υποπρόγραμμα αυτό θα χρηματοδοτήσει τις αθλητικές, διοικητικές και πολιτιστικές υποδομές, καθώς και τον μηχανολογικό εξοπλισμό και τα οχήματα των νέων ΟΤΑ.

Υποπρόγραμμα V :

Το υποπρόγραμμα αυτό θα είναι ανάλογο με τα υποπρογράμματα II, III και IV και αφορούν δήμους Αττικής και Θεσσαλονίκης.

Με τη μη εφαρμογή αυτού του προγράμματος η οικονομική δυνατότητα των νέων δήμων που είναι η βασική προϋπόθεση για την άσκηση πραγματικού αυτοδιοικητικού ρόλου είναι μειωμένη. Οι νέοι δήμοι με την έναρξη υλοποίησης αυτού του προγράμματος φιλοδοξούν να καλύψουν τις ελλείψεις τους με απώτερο σκοπό την απόλυτη αυτοδυναμία του κάθε ΟΤΑ.

- 4) Παρατηρούμε επίσης ότι οι νέοι δήμοι παρ' όλες τις προσπάθειες που κάνουν για να εκμεταλλευθούν τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συναντούν τροχοπέδη στην έλλειψη ενημέρωσης και καταρτισμένου επιστημονικού προσωπικού. Στα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

πλαίσια του προγράμματος «Ι. Καποδίστριας» η Ε.Ε.Τ.Α.Α. σε συνεργασία με την ΤΕΔΚ του εκάστοτε νομού πραγματοποίησε προγράμματα επιμόρφωσης επιστημόνων που θα στελεχώσουν τις υπηρεσίες νέων δήμων. Με αυτά τα προγράμματα προσδοκάται η καλύτερη οργάνωση των υπηρεσιών των δήμων και η εκμετάλλευση νέων προοπτικών.

λ
ε

Βιβλιογραφία

1. Ανδρονόπουλος Β. – Μαθιουδάκη Μ., «Νεοελληνική Διοικητική Ιστορία – Περιφερειακή διοίκησης / Τοπική Αυτ/ση, Διοικητική Μεταρρύθμιση», Αθήνα 1988
2. Αποστολόπουλος Ν. Τάσος, «Η ιστορική πορεία της τοπικής αυτοδιοίκησης Μεσσηνίας (1833 – 1997)», Εκδόσεις Α.Γ. κάππος, Καλαμάτα 1997
3. ΕΕΤΑΑ «Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας», Π.Δ. 410/95 (ΦΕΚ Α' 231), Αθήνα 1995
4. ΕΕΤΑΑ, «Έρευνα – Η υφιστάμενη κατάσταση των μορφών συνεργασίας και συνενώσεων ΟΤΑ», Αθήνα 1992
5. Θελερίτη Μαρία, «Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτ/ση, σημειώσεις μαθήματος», Καλαμάτα 1995
6. Κλειώση Π. Χρήσου, «Ιστορία της Τοπικής Αυτ/σης – από τους προϊστορικούς χρόνους μέχρι σήμερα», Αθήνα 1997.
7. Κουτσούρη Δήμητρα, «Συμβούλια Περιοχής», Εκδόσεις πανελλήνια Ομοσπονδία Εργαζομένων ΟΤΑ (ΠΟΕ – ΟΤΑ), Αθήνα, Μάρτιος 1996
8. Παπαδημητρίου Γ. , «Η τοπική αυτοδιοίκηση στη σύγχρονη Δημοκρατία», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 1988
9. Σκιαδάς Γ. Ελ. «Ιστορικό διάγραμμα των Δήμων της Ελλάδος 1833 – 1912», Αθήνα 1989
10. ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας, «Νομός Μεσσηνίας – Υφιστάμενη κατάσταση και δυνατότητες ανάπτυξης», Καλαμάτα Νοέμβριος 1998
11. ΤΕΔΚ Ν. Μεσσηνίας, Μελέτη με τίτλο «Το προφίλ των Νέων Δήμων», Καλαμάτα 1998

12. Τσενές Γ. Ηλίας, «Τοπική Αυτ/ση – Θεωρία και πράξη», Εκδόσεις «Φοίβος» Β. Σελλούντος και ΣΙΑ ΟΕ, Αθήνα 1986
13. ΥΠΕΣΔΔΑ και Α. : «Πρόγραμμα Ιωάννης Καποδίστριας», Αθήνα, Φεβρουάριος 1997.
14. Χλέπας Νικόλαος – Κομνηνός, «Η πολυβάθμια αυτοδιοίκηση – θεωρητικές αναζητήσεις και θεσμικές αναμορφώσεις», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1994.

ΔΗΜΟΣ ΑΒΙΑΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:150000

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1998

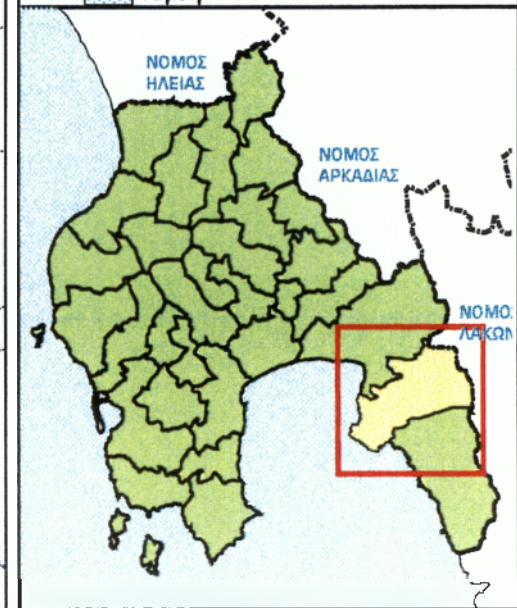
- Ακτογραμμή
- Όρια Νομού
- Όρια Περιφέρειας
- Όρια Επικράτειας
- Διοικητικά Όρια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Όρια πρώην ΟΤΑ

- Εδρα ΟΤΑ
- Εδρα Σ.Π.
- Πρωτεύουσα Νομού
- Εδρες Νέων ΟΤΑ

ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)

- Πρωτεύον (Εθνικό)
- Δευτερεύον (Εθνικό)
- Τριτεύον (Εθνικό)
- Πρωτεύον (Επαρχιακό)
- Δευτερεύον (Επαρχιακό)
- Λοιπά Επαρχιακά

Λίμνη

ΔΗΜΟΣ ΑΕΤΟΥ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1998

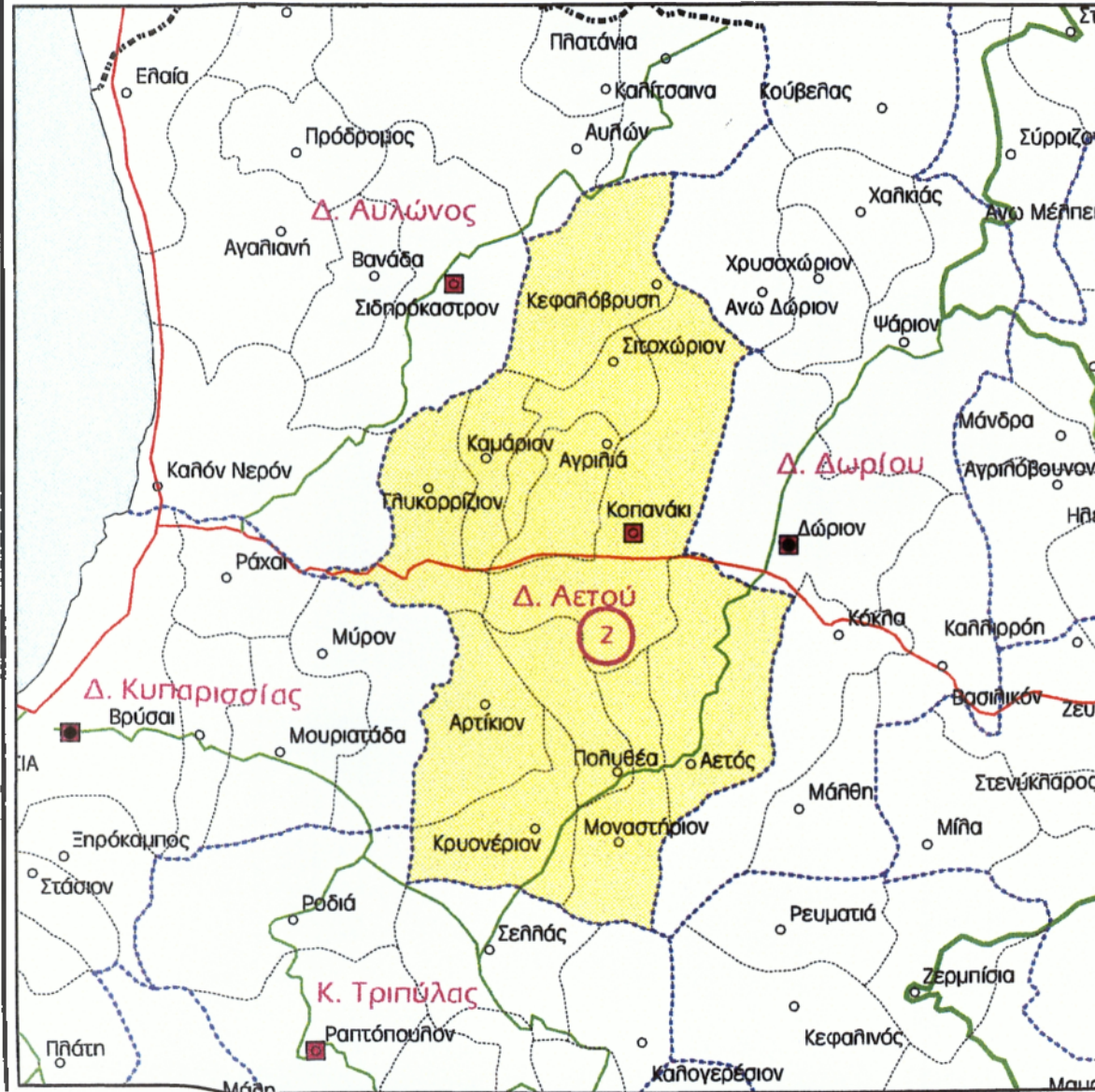

ArcView GIS

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ

1:150064

- Ακτογραμμή
- Ορια Νομού
- Ορια Περιφέρειας
- Ορια Επικράτειας
- Διοικητικά Ορια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Ορια πρώην ΟΤΑ

- Εδρα ΟΤΑ
- Εδρα Σ.Π.
- Πρωτεύουσα Νομού
- Εδρες Νέων ΟΤΑ

ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)

- Πρωτεύουσα (Εθνικό)
- Δευτερεύουσα (Εθνικό)
- Τριτεύουσα (Εθνικό)
- Πρωτεύουσα (Επαρχιακό)
- Δευτερεύουσα (Επαρχιακό)
- Λοιπά Επαρχιακά

Λίμνη

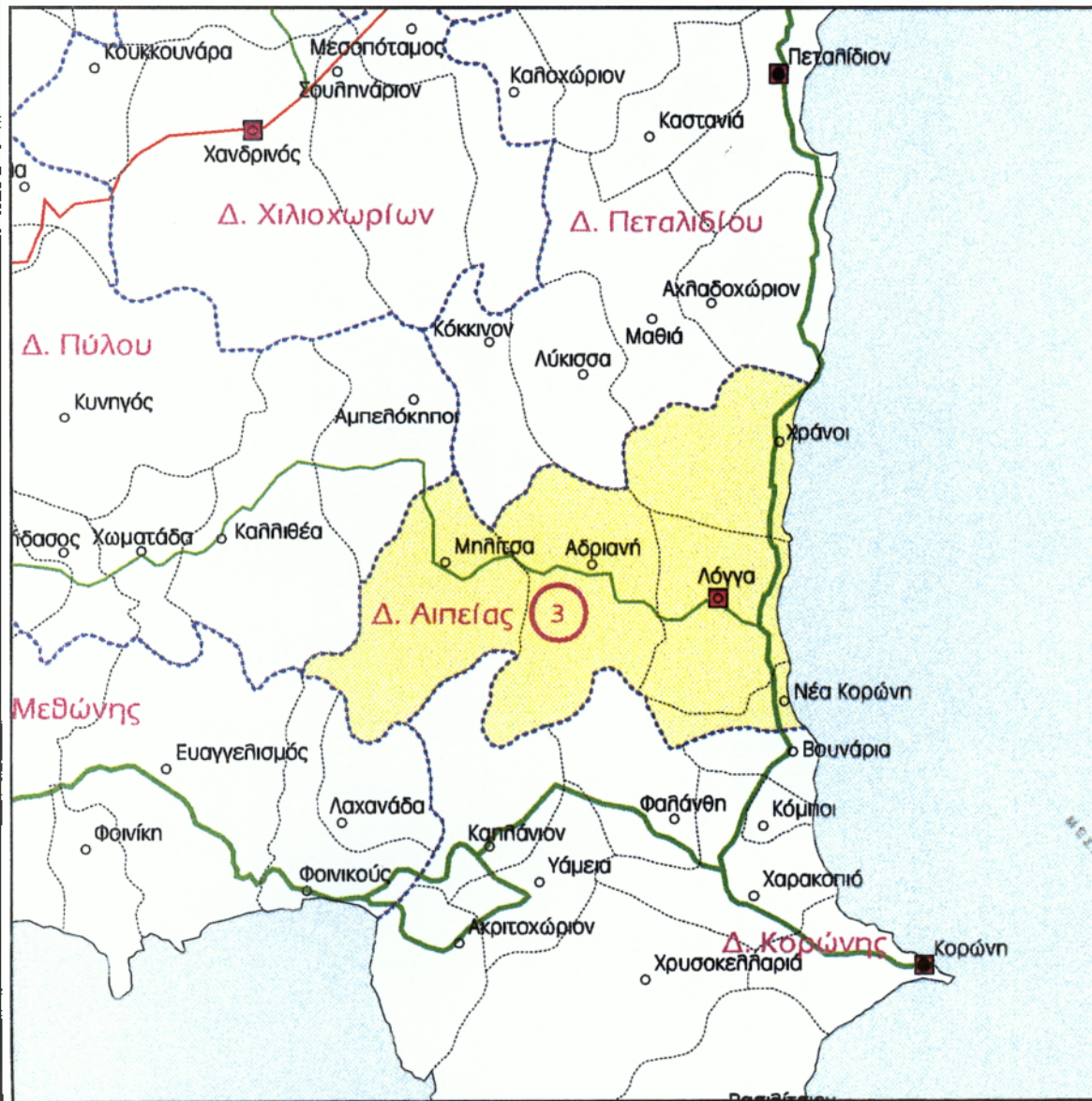

ΔΗΜΟΣ ΑΙΠΕΙΑΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1998

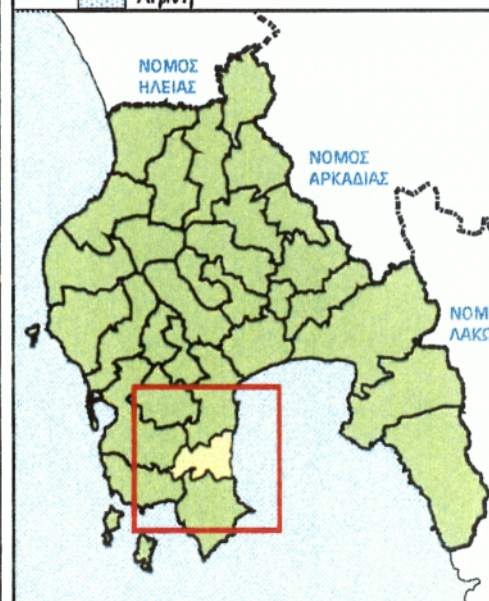
- Ακτογραμμή
- Όρια Νομού
- Όρια Περιφέρειας
- Όρια Επικράτειας
- Διοικητικά Όρια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Όρια πρώην ΟΤΑ

- Έδρα ΟΤΑ
- Έδρα Σ.Π.
- ⊙ Πρωτεύουσα Νομού
- Έδρες Νέων ΟΤΑ

ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)

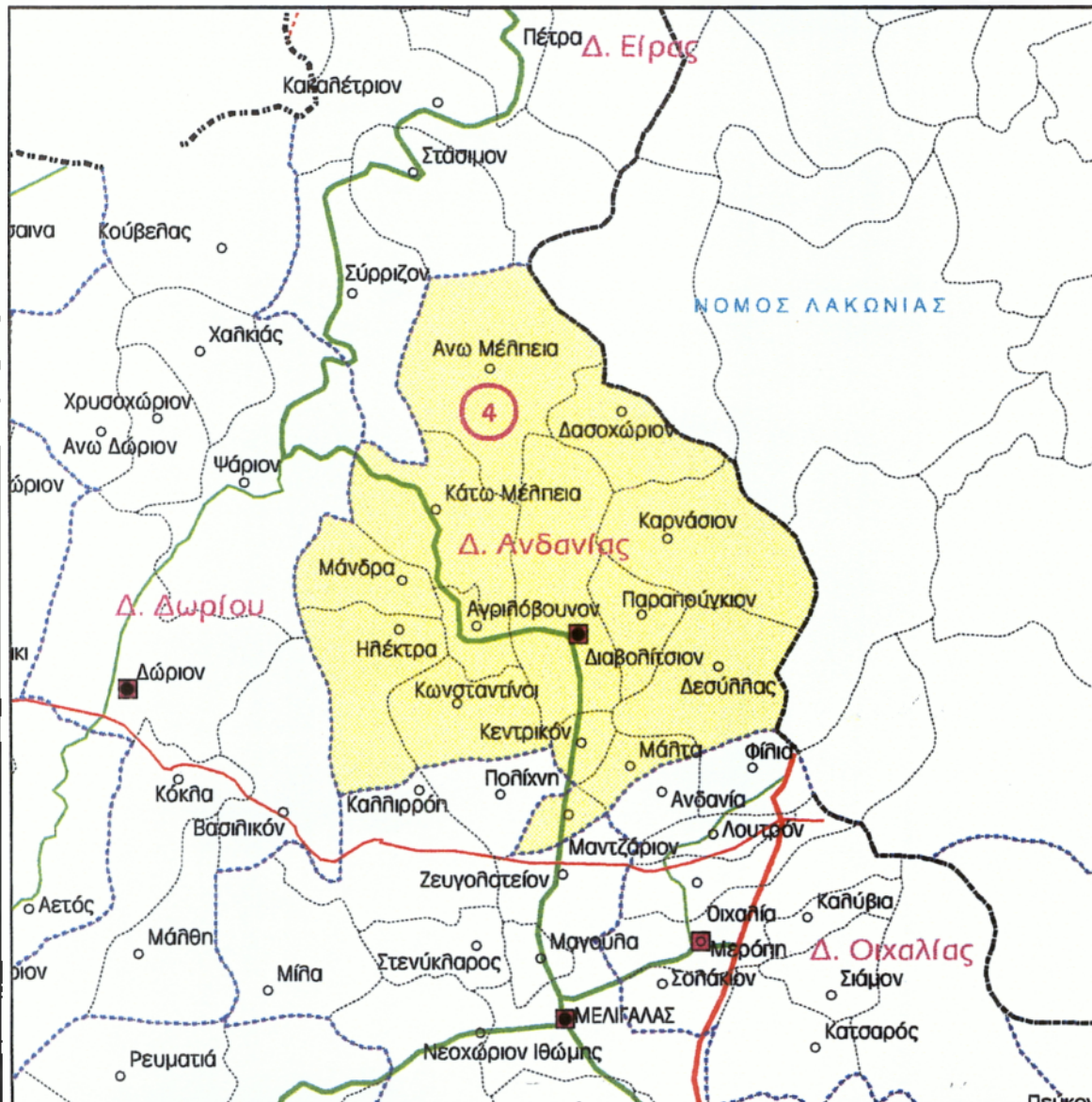
- Πρωτεύουσα (Εθνικό)
- Δευτερεύουσα (Εθνικό)
- Τριτεύουσα (Εθνικό)
- Πρωτεύουσα (Επαρχιακό)
- Δευτερεύουσα (Επαρχιακό)
- Λοιπά Επαρχιακά

Λίμνη

ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΑΝΙΑΣ

ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1998

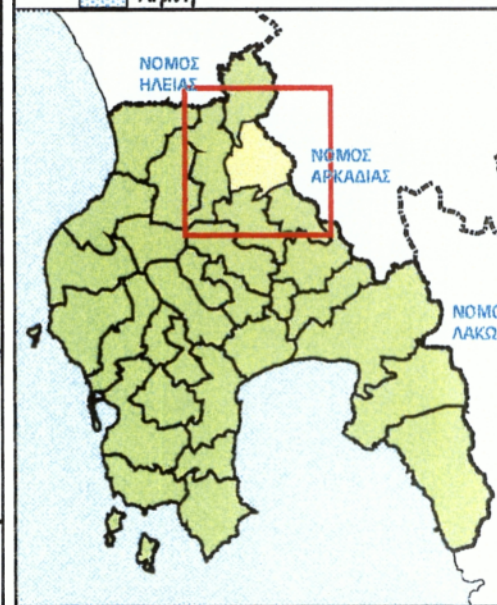
ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

- Ακτογραμμή
- Ορια Νομού
- Ορια Περιφέρειας
- Ορια Επικράτειας
- Διοικητικά Ορια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Ορια πρώην ΟΤΑ

- Εδρα ΟΤΑ
- Εδρα Σ.Π.
- Πρωτεύουσα Νομού
- Εδρες Νέων ΟΤΑ
- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)
- Πρωτεύον (Εθνικό)
- Δευτερεύον (Εθνικό)
- Τριτεύον (Εθνικό)
- Πρωτεύον (Επαρχιακό)
- Δευτερεύον (Επαρχιακό)
- Λοιπό Επαρχιακό

Λίμνη

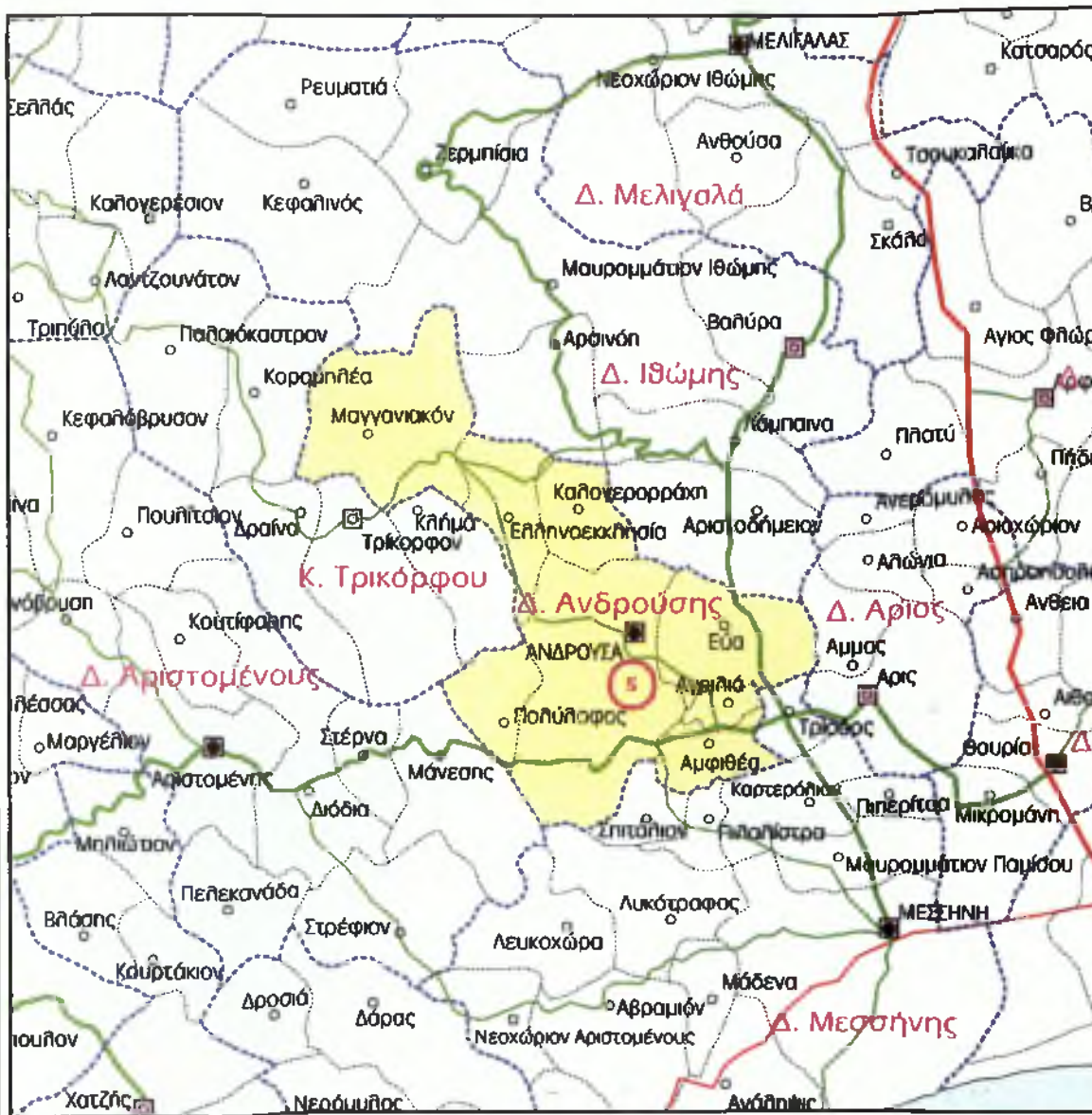
ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΟΥΣΗΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

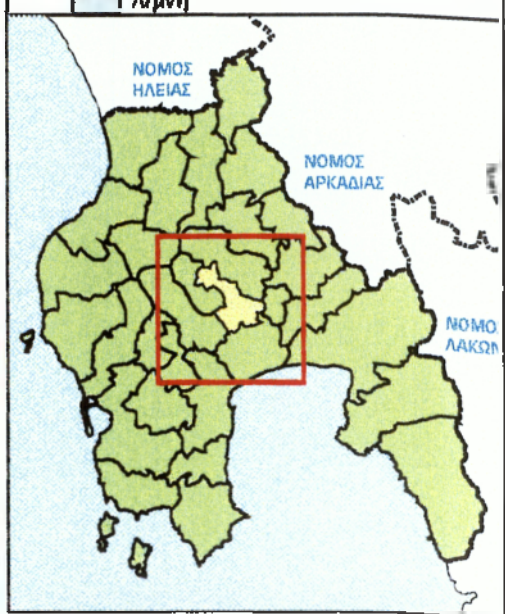
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1998

AreView GIS

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

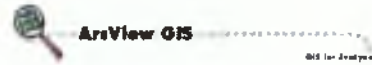

- Ακτογραμμή
- Όρια Νομού
- Όρια Περιφέρειας
- Όρια Επικράτειας
- Διοικητικά Όρια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Όρια πρώην ΟΤΑ
- Έδρα ΟΤΑ
- Έδρα Σ.Π.
- ⊙ Πρωτεύουσα Νομού
- Έδρες Νέων ΟΤΑ
- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)
- ▬ Πρωτεύον (Εθνικό)
- ▬ Δευτερεύον (Εθνικό)
- ▬ Τριτεύον (Εθνικό)
- ▬ Πρωτεύον (Επαρχειακό)
- ▬ Δευτερεύον (Επαρχειακό)
- ▬ Λοιπό Επαρχειακό
- Λίμνη

ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΟΣ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1998

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

- Ακτογραμμή
- Ορια Νομού
- Ορια Περιφέρειας
- Ορια Επικράτειας
- Διοικητικά Ορια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Ορια πρώην ΟΤΑ
- Εδρα ΟΤΑ
- Εδρα Σ.Π.
- Πρωτεύουσα Νομού
- Εδρες Νέων ΟΤΑ
- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)**
- Πρωτεύον (Εθνικό)
- Δευτερεύον (Εθνικό)
- Τριτεύον (Εθνικό)
- Πρωτεύον (Επαρχιακό)
- Δευτερεύον (Επαρχιακό)
- Λοιπό Επαρχιακό
- Δήμη

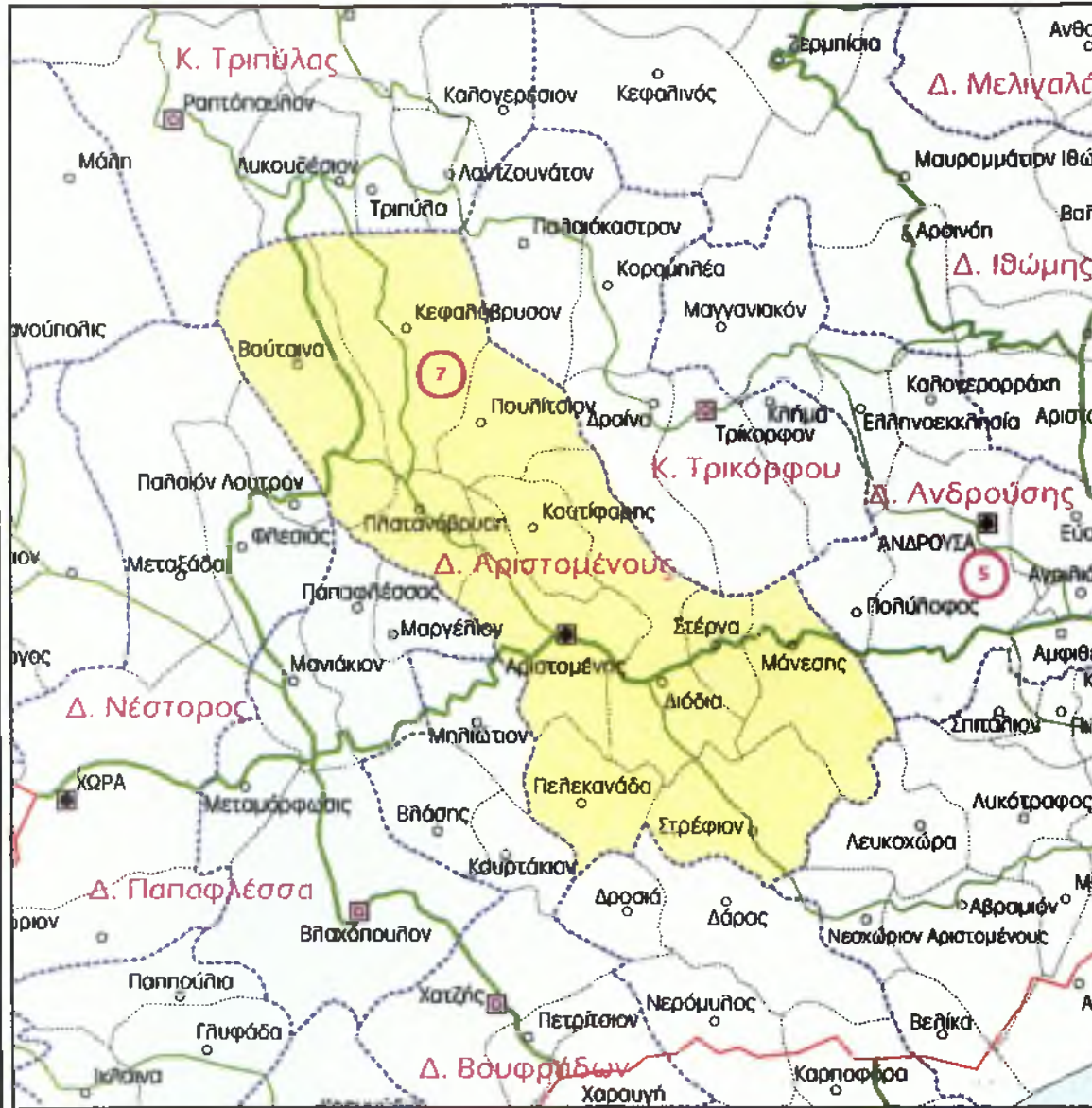

ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΟΥΣ

ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1998

ArcView GIS

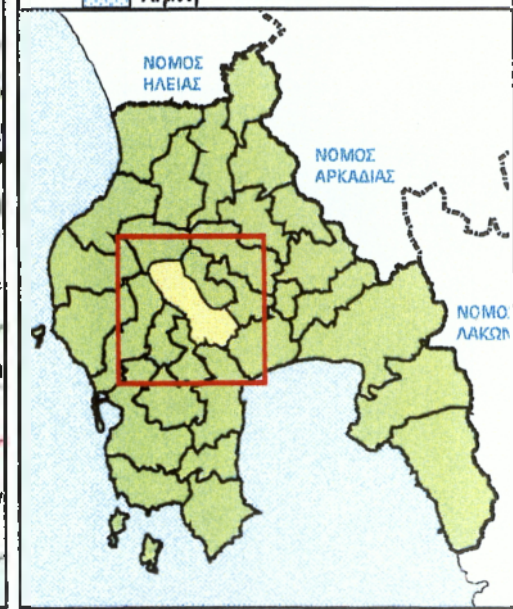

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ

1:150000

- Ακτογραμμή
- Ορια Νομού
- Ορια Περιφέρειας
- Ορια Επικράτειας
- Διοικητικά Ορια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Ορια πρώην ΟΤΑ
- Εδρα ΟΤΑ
- Εδρα Σ.Π.
- Πρωτεύουσα Νομού
- Εδρες Νέων ΟΤΑ
- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)**
- Πρωτεύον (Εθνικό)
- Δευτερεύον (Εθνικό)
- Τριτεύον (Εθνικό)
- Πρωτεύον (Επαρχιακό)
- Δευτερεύον (Επαρχιακό)
- Λοιπό Επαρχιακό
- Λίμνη

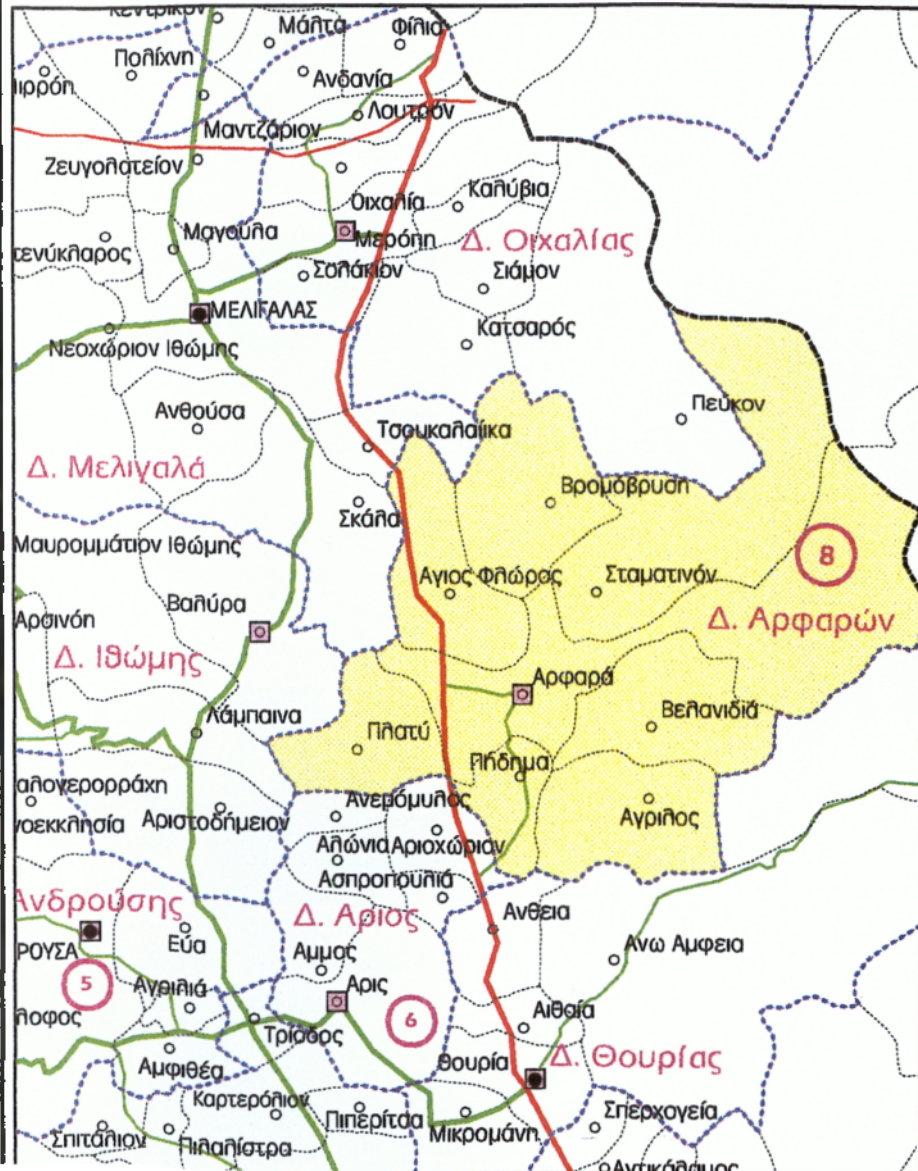

ΔΗΜΟΣ ΑΡΦΑΡΩΝ

ArcView GIS

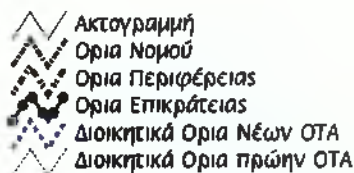
ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1998

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ

1:150000

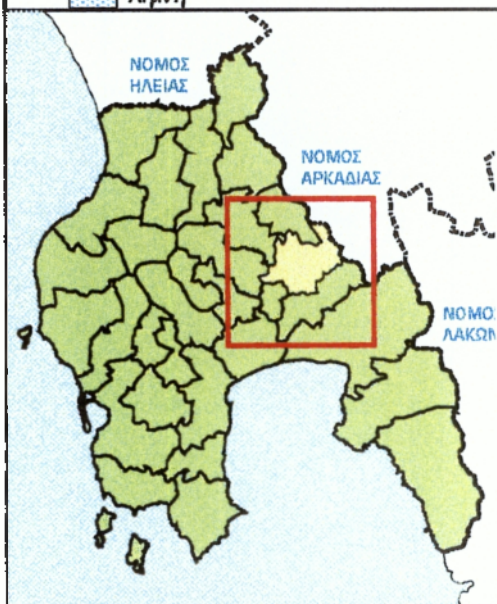

- Έδρα ΟΤΑ
- Έδρα Σ.Π.
- ⊙ Πρωτεύουσα Νομού
- Έδρες Νέων ΟΤΑ

ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)

- Πρωτεύον (Εθνικό)
- Δευτερεύον (Εθνικό)
- Τριτεύον (Εθνικό)
- Πρωτεύον (Επαρχιακό)
- Δευτερεύον (Επαρχιακό)
- Λοιπό Επαρχιακό

■ Λίμνη

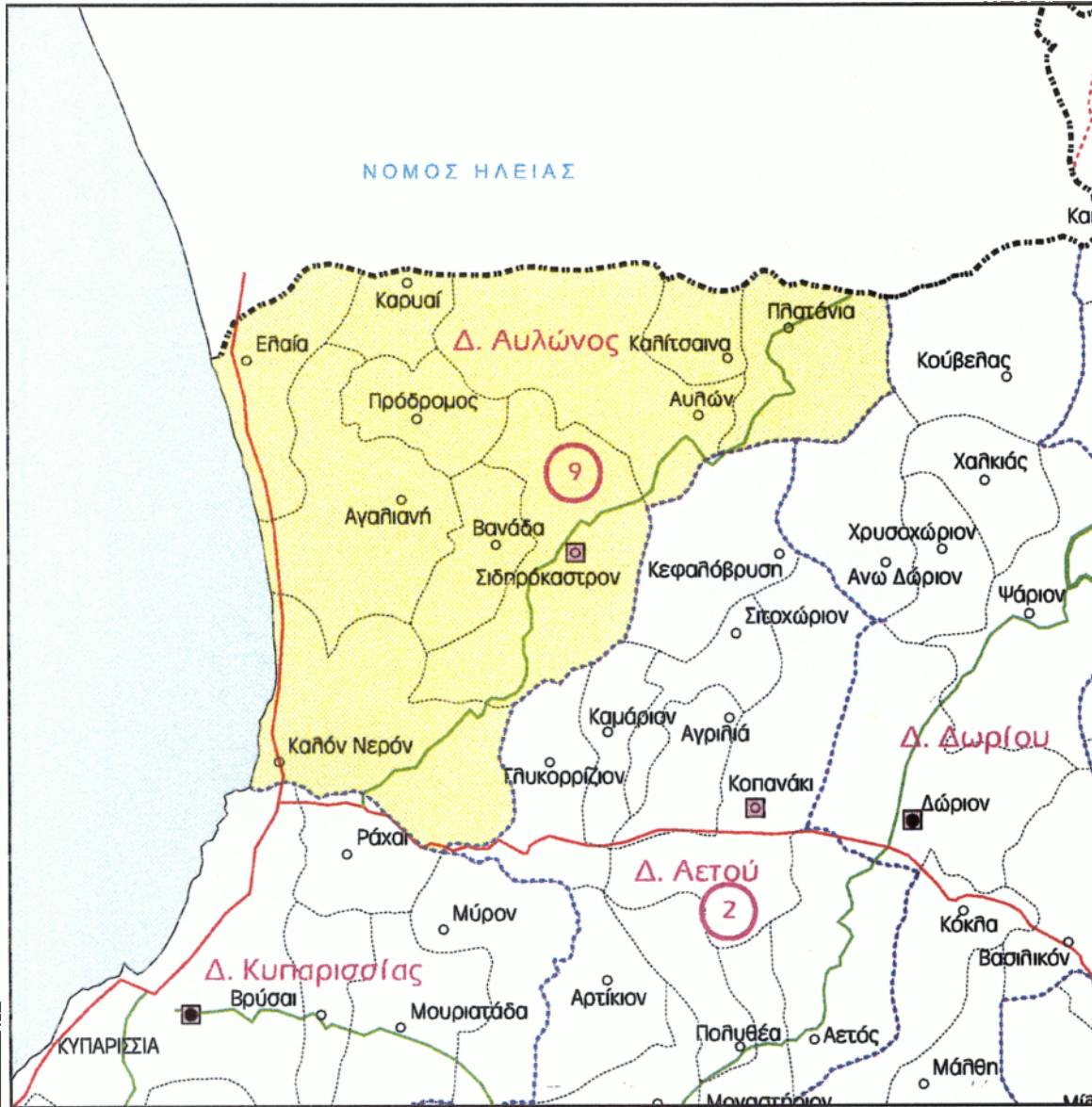
ΔΗΜΟΣ ΑΥΛΩΝΟΣ

ΥΠΟΜΗΜΑ

ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1998

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

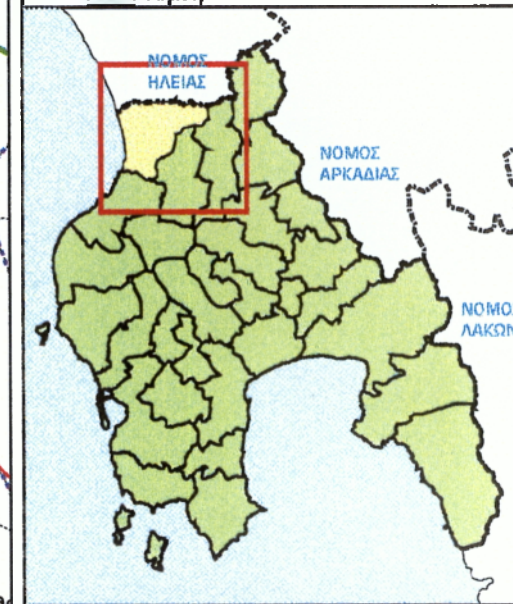
- Ακτογραμμή
- Ορια Νομού
- Ορια Περιφέρειας
- Ορια Επικράτειας
- Διοικητικά Ορια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Ορια πρώην ΟΤΑ

- Έδρα ΟΤΑ
- Έδρα Σ.Π.
- ⊙ Πρωτεύουσα Νομού
- ⊠ Έδρες Νέων ΟΤΑ

ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)

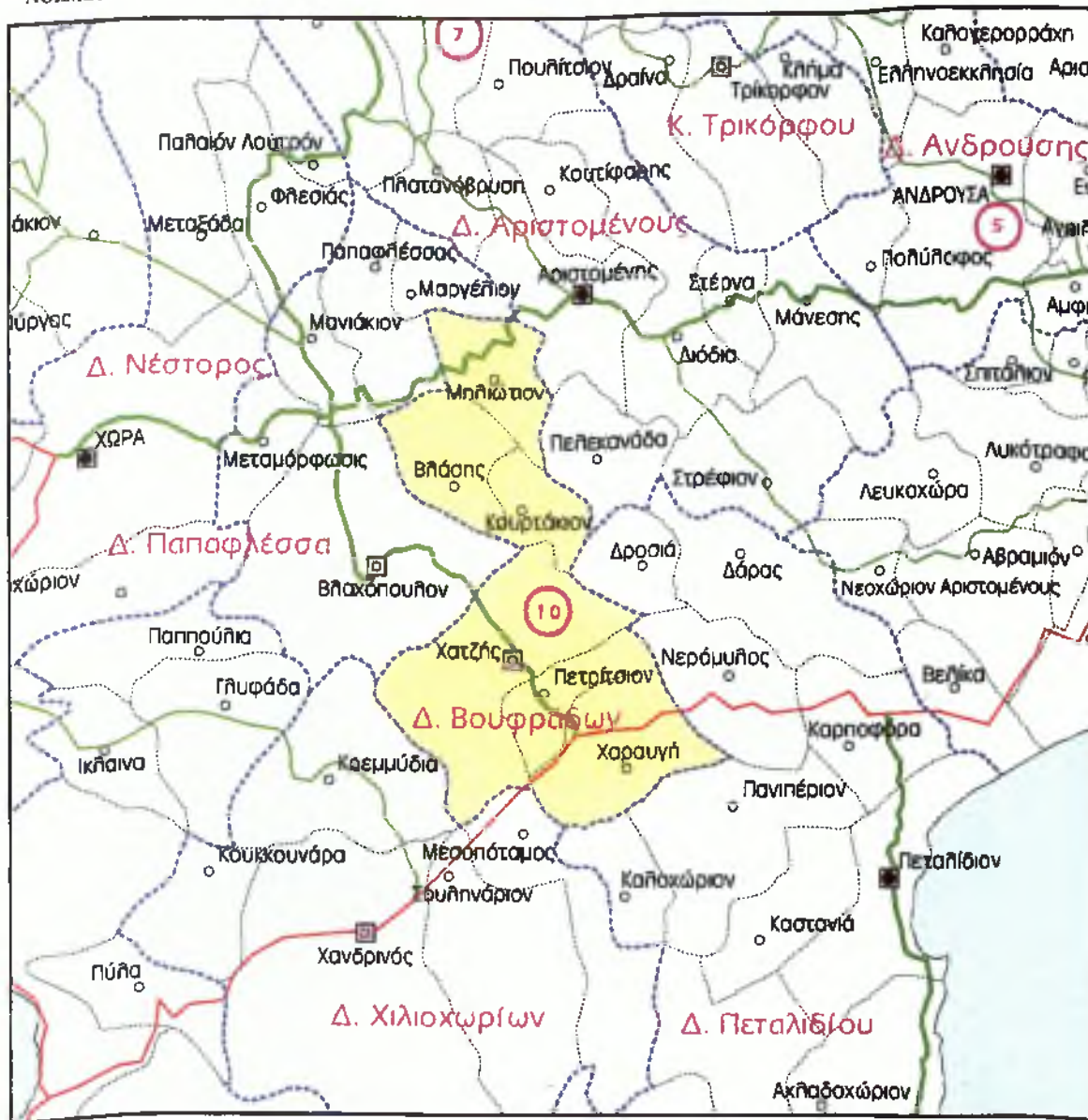
- Πρωτεύον (Εθνικό)
- Δευτερεύον (Εθνικό)
- Τριτεύον (Εθνικό)
- Πρωτεύον (Επαρχιακό)
- Δευτερεύον (Επαρχιακό)
- Λοιπό Επαρχιακό

□ Λίμνη

ΔΗΜΟΣ ΒΟΥΦΡΑΔΩΝ

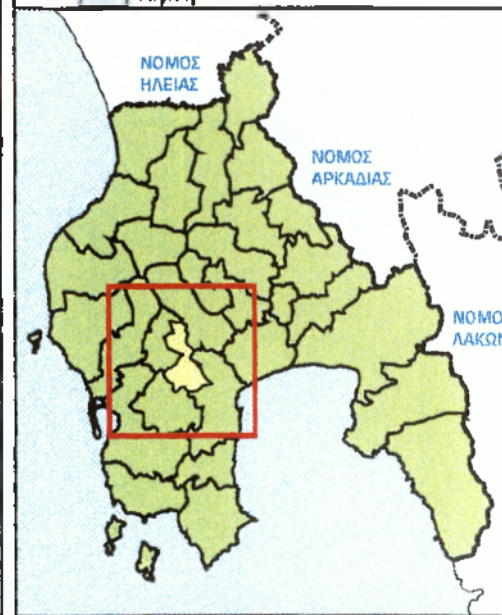
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1998

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

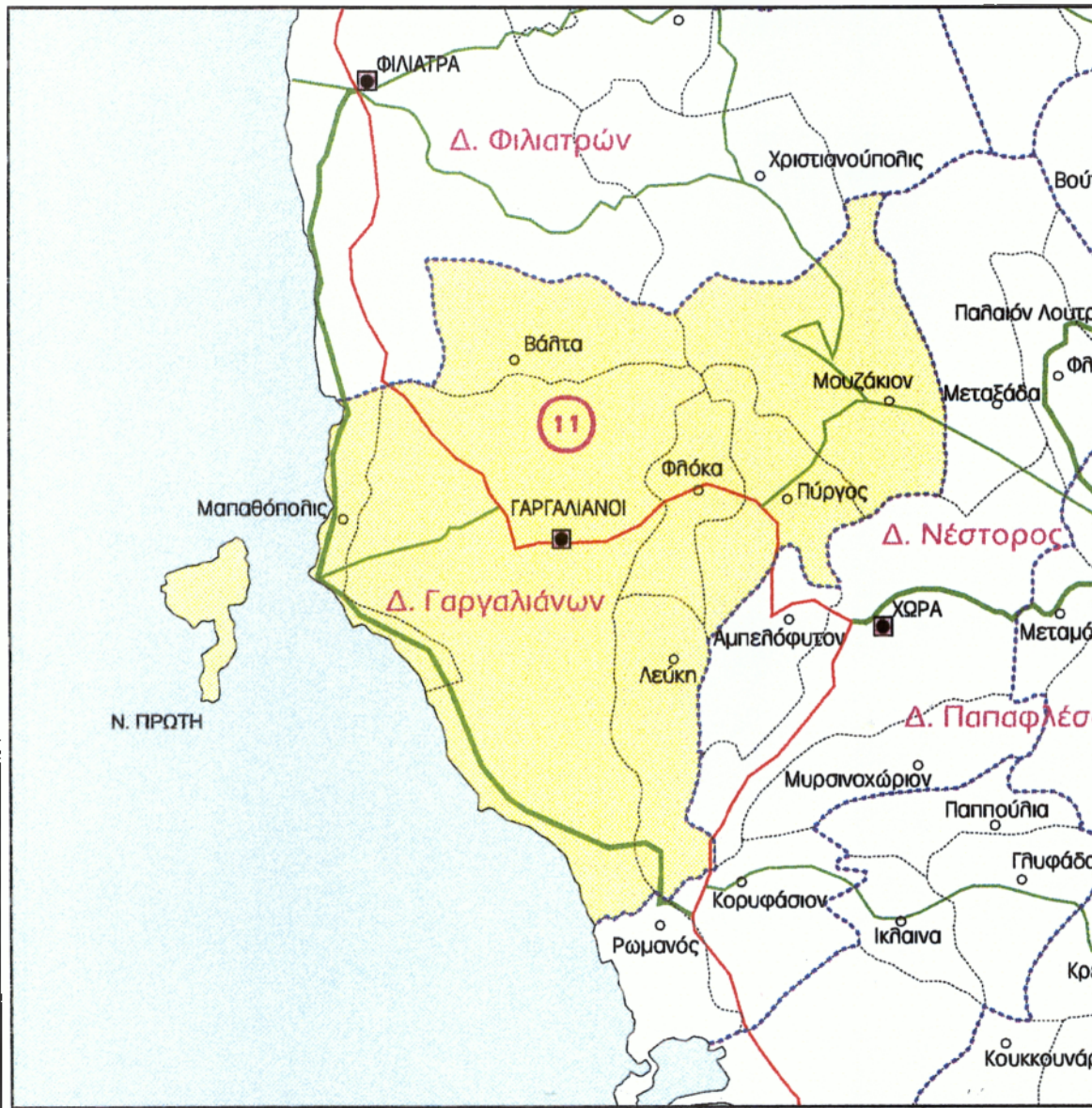
ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

- Ακτογραμμή
- Ορια Νομού
- Ορια Περιφέρειας
- Ορια Επικράτειας
- Διοικητικά Ορια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Ορια πρώην ΟΤΑ
- Εδρα ΟΤΑ
- Εδρα Σ.Π.
- Πρωτεύουσα Νομού
- Εδρες Νέων ΟΤΑ
- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)**
- Πρωτεύον (Εθνικό)
- Δευτερεύον (Εθνικό)
- Τριτεύον (Εθνικό)
- Πρωτεύον (Επαρχιακό)
- Δευτερεύον (Επαρχιακό)
- Λοιπά Επαρχιακά
- Λίμνη

ΔΗΜΟΣ ΓΑΡΓΑΛΙΑΝΩΝ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1998

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

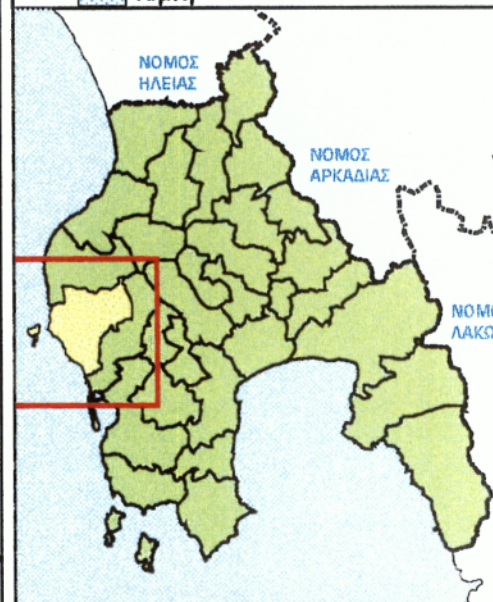
- Ακτογραμμή
- Όρια Νομού
- Όρια Περιφέρειας
- Όρια Επικράτειας
- Διοικητικά Όρια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Όρια πρώην ΟΤΑ

- Έδρα ΟΤΑ
- Έδρα Σ.Π.
- ⊙ Πρωτεύουσα Νομού
- Έδρες Νέων ΟΤΑ

ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)

- Πρωτεύον (Εθνικό)
- - Δευτερεύον (Εθνικό)
- · - Τριτεύον (Εθνικό)
- Πρωτεύον (Επαρχιακό)
- - Δευτερεύον (Επαρχιακό)
- · - Λοιπό Επαρχιακό

■ Λίμνη

ΔΗΜΟΣ ΔΩΡΙΟΥ

ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1998

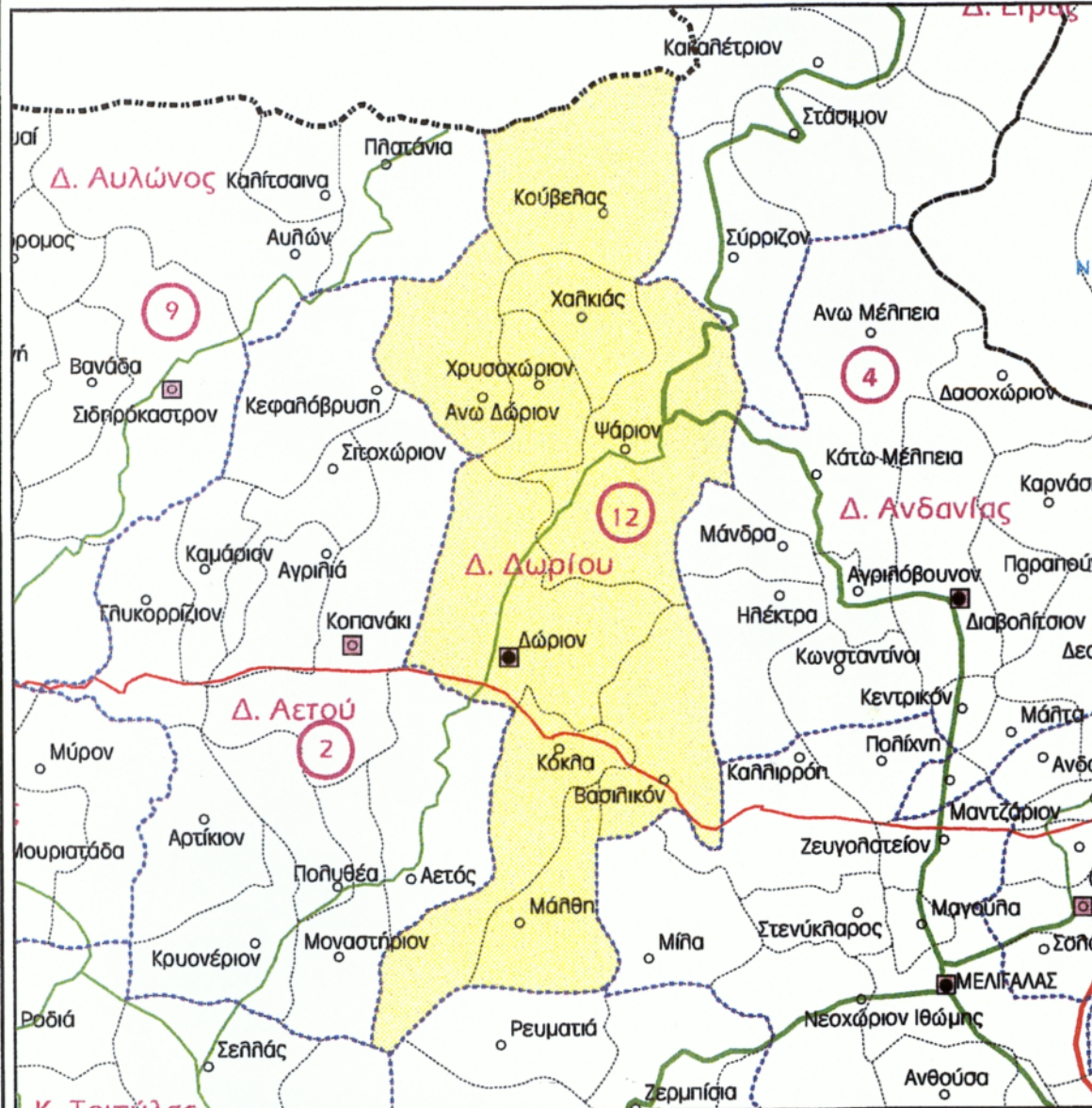
ArcView GIS

GIS for Everyone

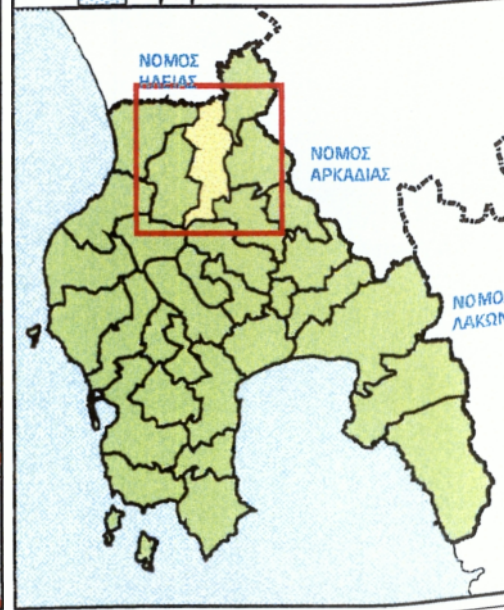
ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ

1:150000

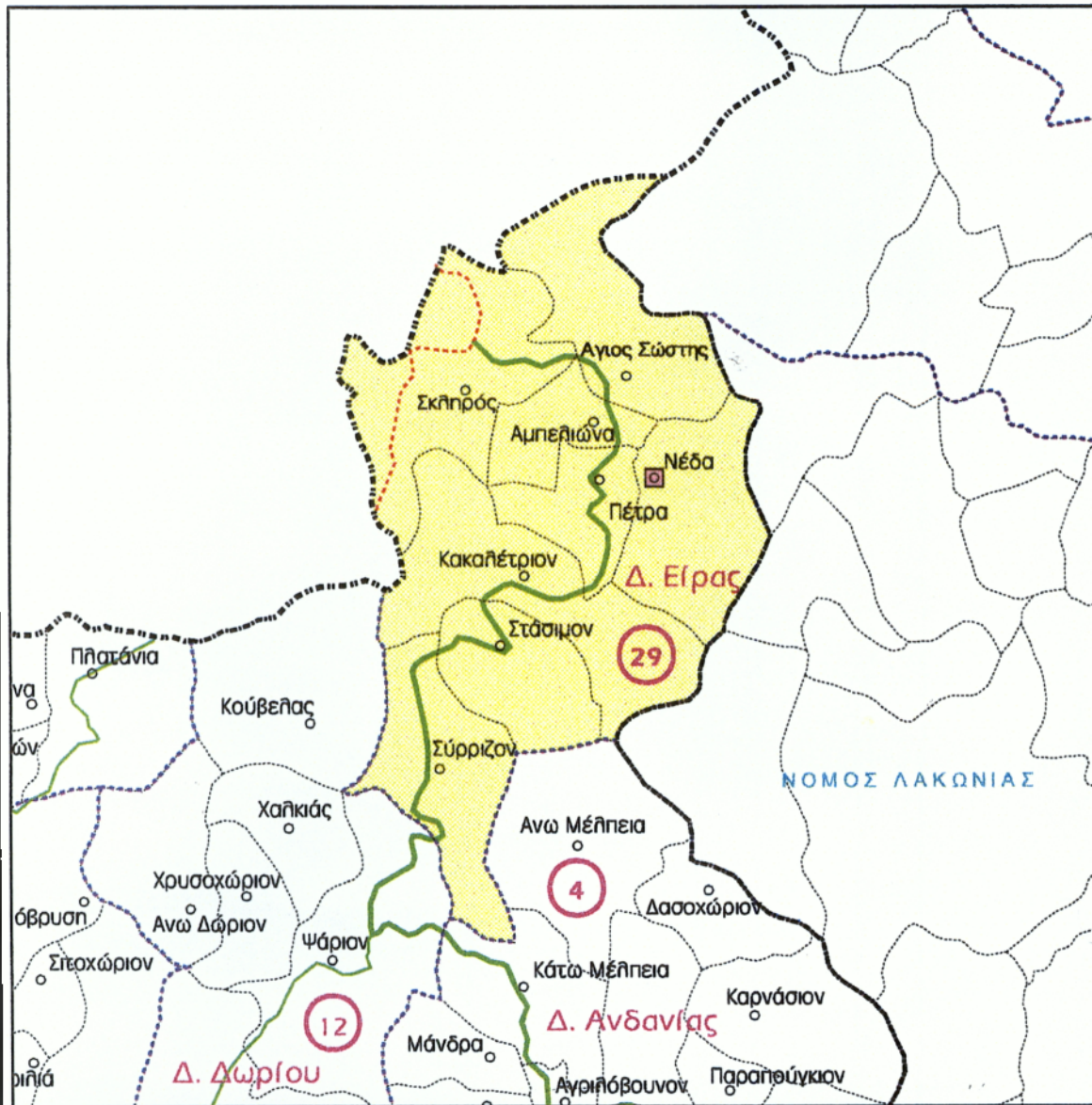
- Ακτογραμμή
 - Ορια Νομού
 - Ορια Περιφέρειας
 - Ορια Επικράτειας
 - Διοικητικά Ορια Νέων ΟΤΑ
 - Διοικητικά Ορια πρώην ΟΤΑ
 - Εδρα ΟΤΑ
 - Εδρα Σ.Π.
 - Πρωτεύουσα Νομού
 - Εδρες Νέων ΟΤΑ
- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)**
- Πρωτεύουσ (Εθνικό)
 - Δευτερεύουσ (Εθνικό)
 - Τριτεύουσ (Εθνικό)
 - Πρωτεύουσ (Επαρχιακό)
 - Δευτερεύουσ (Επαρχιακό)
 - Λοιπό Επαρχιακό
- Λίμνη

Κ. Τσιπύλλας

ΔΗΜΟΣ ΕΙΡΑΣ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1998

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ

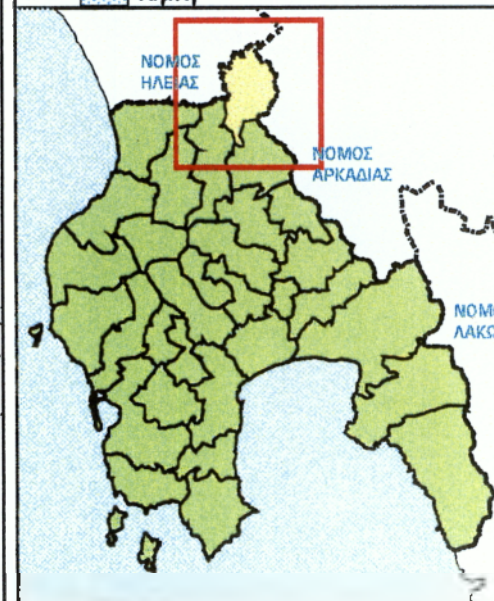
1:150000

- Ακτογραμμή
- Όρια Νομού
- Όρια Περιφέρειας
- Όρια Επικράτειας
- Διοικητικά Όρια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Όρια πρώην ΟΤΑ

- Εβρα ΟΤΑ
 - Εβρα Σ.Π.
 - ⊙ Πρωτεύουσα Νομού
 - Εβρες Νέων ΟΤΑ
- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)

- Πρωτεύον (Εθνικό)
- Δευτερεύον (Εθνικό)
- Τριτεύον (Εθνικό)
- Πρωτεύον (Επαρχιακό)
- Δευτερεύον (Επαρχιακό)
- Λοιπό Επαρχιακό

Λίμνη

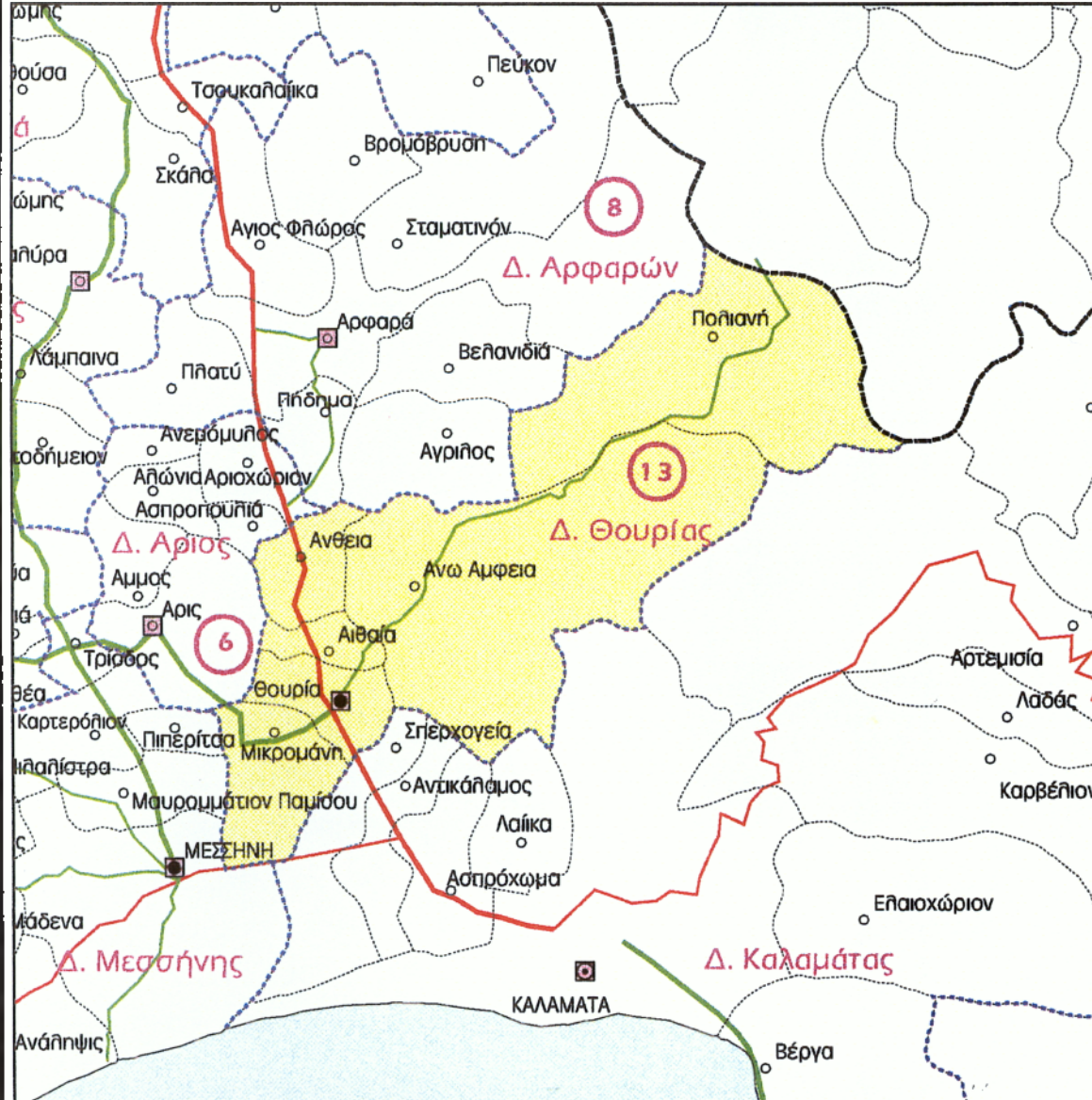

ΔΗΜΟΣ ΘΟΥΡΙΑΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

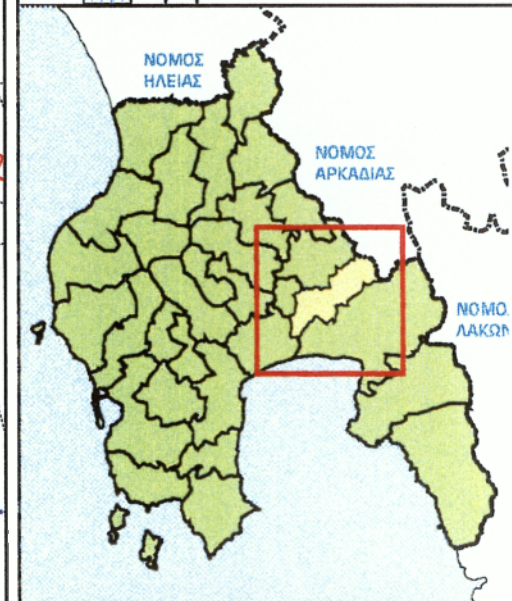
ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1998

- Ακτογραμμή
- Όρια Νομού
- Όρια Περιφέρειας
- Όρια Επικράτειας
- Διοικητικά Όρια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Όρια πρώην ΟΤΑ

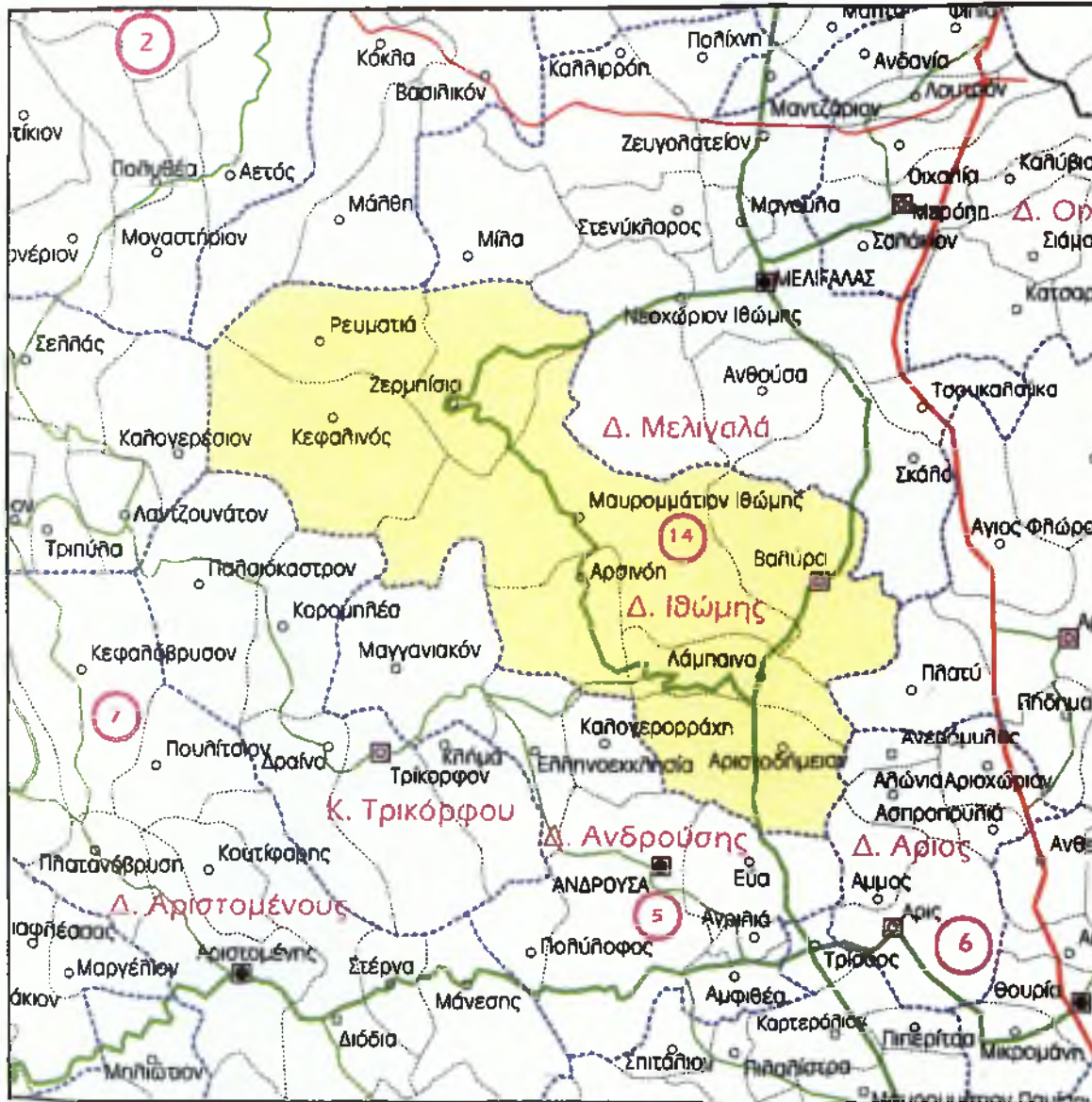
- Εδρα ΟΤΑ
- Εδρα Σ.Π.
- Πρωτεύουσα Νομού
- Εδρες Νέων ΟΤΑ
- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)**
- Πρωτεύον (Εθνικό)
- Δευτερεύον (Εθνικό)
- Τριτεύον (Εθνικό)
- Πρωτεύον (Επαρχιακό)
- Δευτερεύον (Επαρχιακό)
- Λοιπό Επαρχιακό

Λίμνη

ΔΗΜΟΣ ΙΘΩΜΗΣ

ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1998

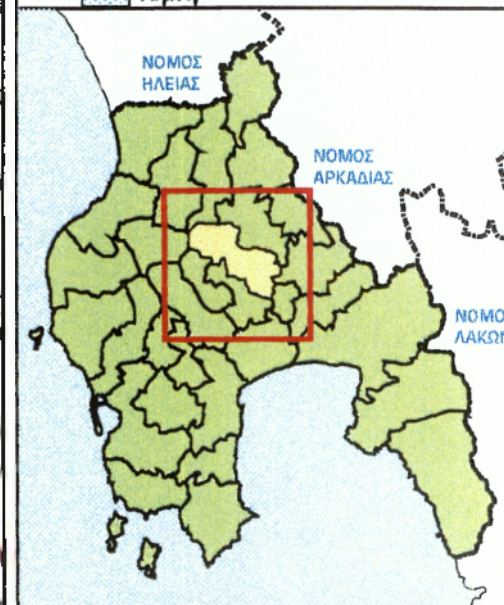
ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

- Ακτογραμμή
- Όρια Νομού
- Όρια Περιφέρειας
- Όρια Επικράτειας
- Διοικητικά Όρια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Όρια πρώην ΟΤΑ

- Έδρα ΟΤΑ
 - Έδρα Σ.Π.
 - ⊙ Πρωτεύουσα Νομού
 - ⊠ Έδρες Νέων ΟΤΑ
- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)
- Πρωτεύον (Εθνικό)
 - Δευτερεύον (Εθνικό)
 - Τριτεύον (Εθνικό)
 - Πρωτεύον (Επαρχειακό)
 - Δευτερεύον (Επαρχειακό)
 - Λοιπό Επαρχειακό

Λίμνη

ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1998

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ

1:160000

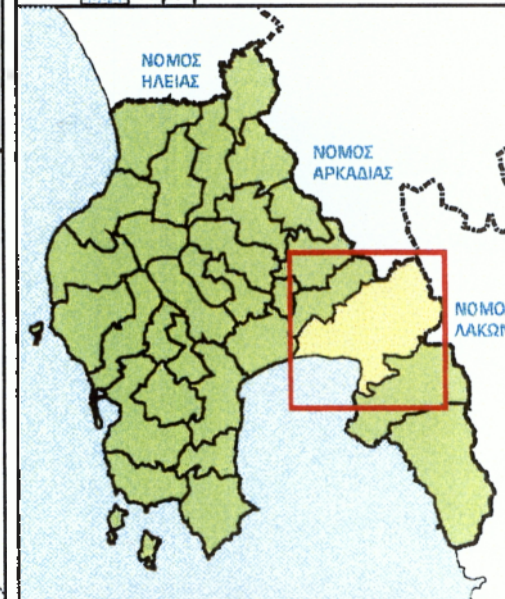
- Ακτογραμμή
- Όρια Νομού
- Όρια Περιφέρειας
- Όρια Επικράτειας
- Διοικητικά Όρια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Όρια πρώην ΟΤΑ

- Έδρα ΟΤΑ
- Έδρα Σ.Π.
- Πρωτεύουσα Νομού
- Έδρες Νέων ΟΤΑ

ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)

- Πρωτεύων (Εθνικό)
- Δευτερεύων (Εθνικό)
- Τριτεύων (Εθνικό)
- Πρωτεύων (Επαρχιακό)
- Δευτερεύων (Επαρχιακό)
- Λοιπά Επαρχιακό

Λίμνη

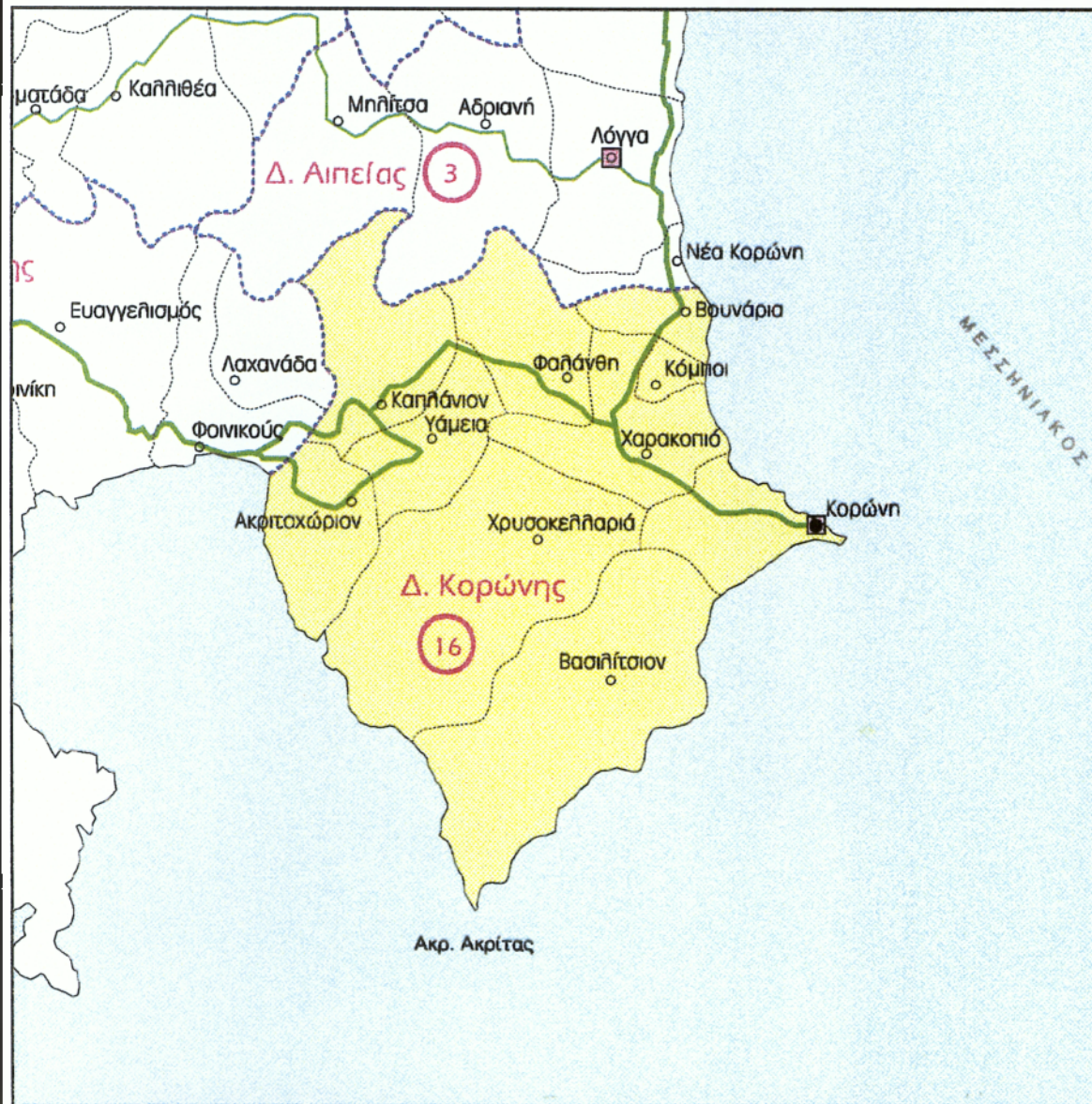
ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΩΝΗΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1998

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

- Ακτογραμμή
- Όρια Νομού
- Όρια Περιφέρειας
- Όρια Επικράτειας
- Διοικητικά Όρια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Όρια πρώην ΟΤΑ

- Έδρα ΟΤΑ
- Έδρα Σ.Π.
- ⊙ Πρωτεύουσα Νομού
- Έδρες Νέων ΟΤΑ

ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)

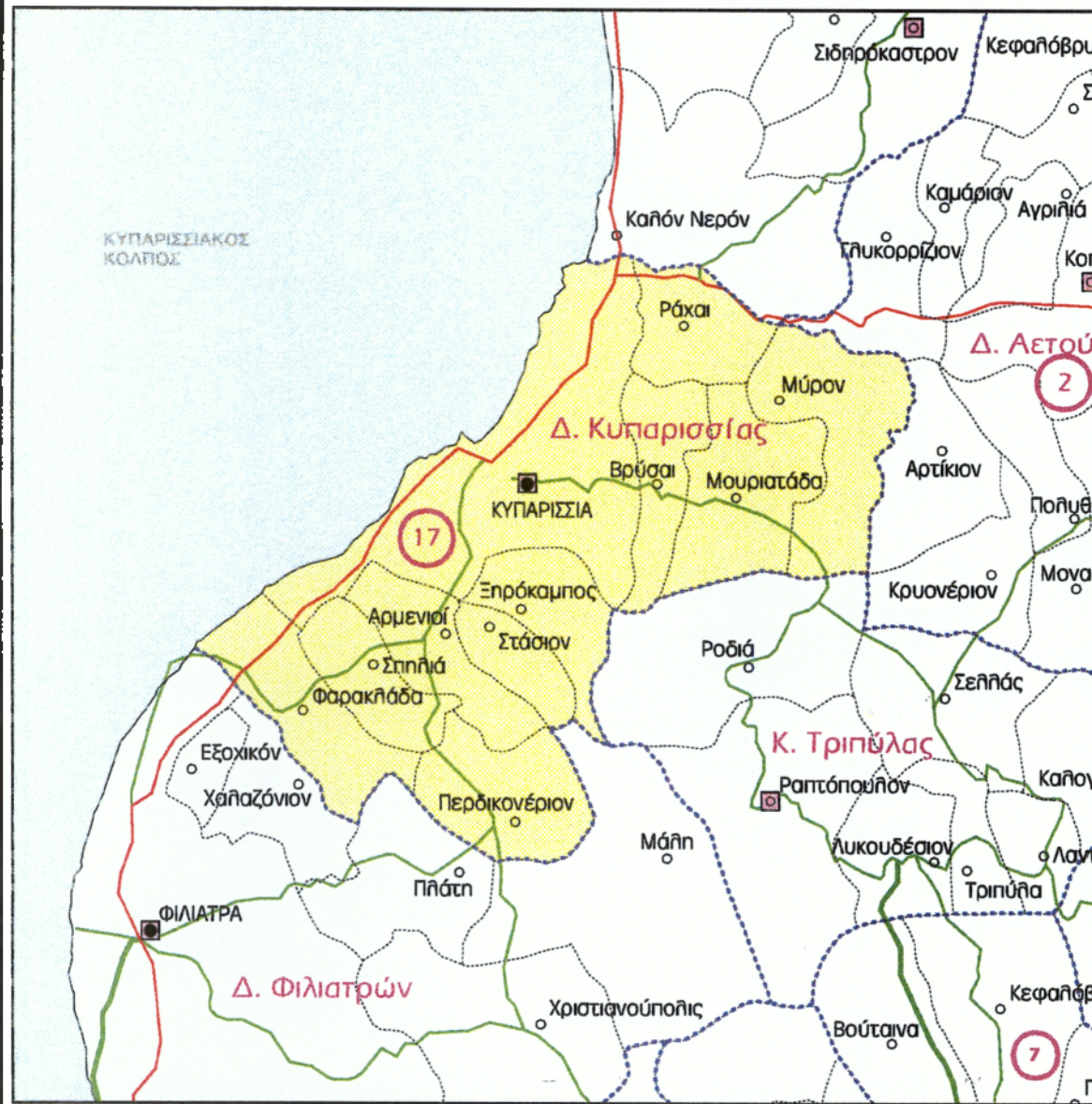
- Πρωτεύον (Εθνικό)
- Δευτερεύον (Εθνικό)
- Τριτεύον (Εθνικό)
- Πρωτεύον (Επαρχιακό)
- Δευτερεύον (Επαρχιακό)
- Λοιπό Επαρχιακό

λίμνη

ΔΗΜΟΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ

ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1998

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

- Ακτογραμμή
- Ορια Νομού
- Ορια Περιφέρειας
- Ορια Επικράτειας
- Διοικητικά Ορια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Ορια πρώην ΟΤΑ

- Εδρα ΟΤΑ
- Εδρα Σ.Π.
- Πρωτεύουσα Νομού
- Εδρες Νέων ΟΤΑ

ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)

- Πρωτεύουσ (Εθνική)
- Δευτερεύουσ (Εθνική)
- Τριτεύουσ (Εθνική)
- Πρωτεύουσ (Επαρχιακή)
- Δευτερεύουσ (Επαρχιακή)
- Λοιπά Επαρχιακή

Λίμνη

ΔΗΜΟΣ ΛΕΥΚΤΡΟΥ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1998

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:160000

- Ακτογραμμή
- Ορια Νομού
- Ορια Περιφέρειας
- Ορια Επικράτειας
- Διοικητικά Ορια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Ορια πρώην ΟΤΑ

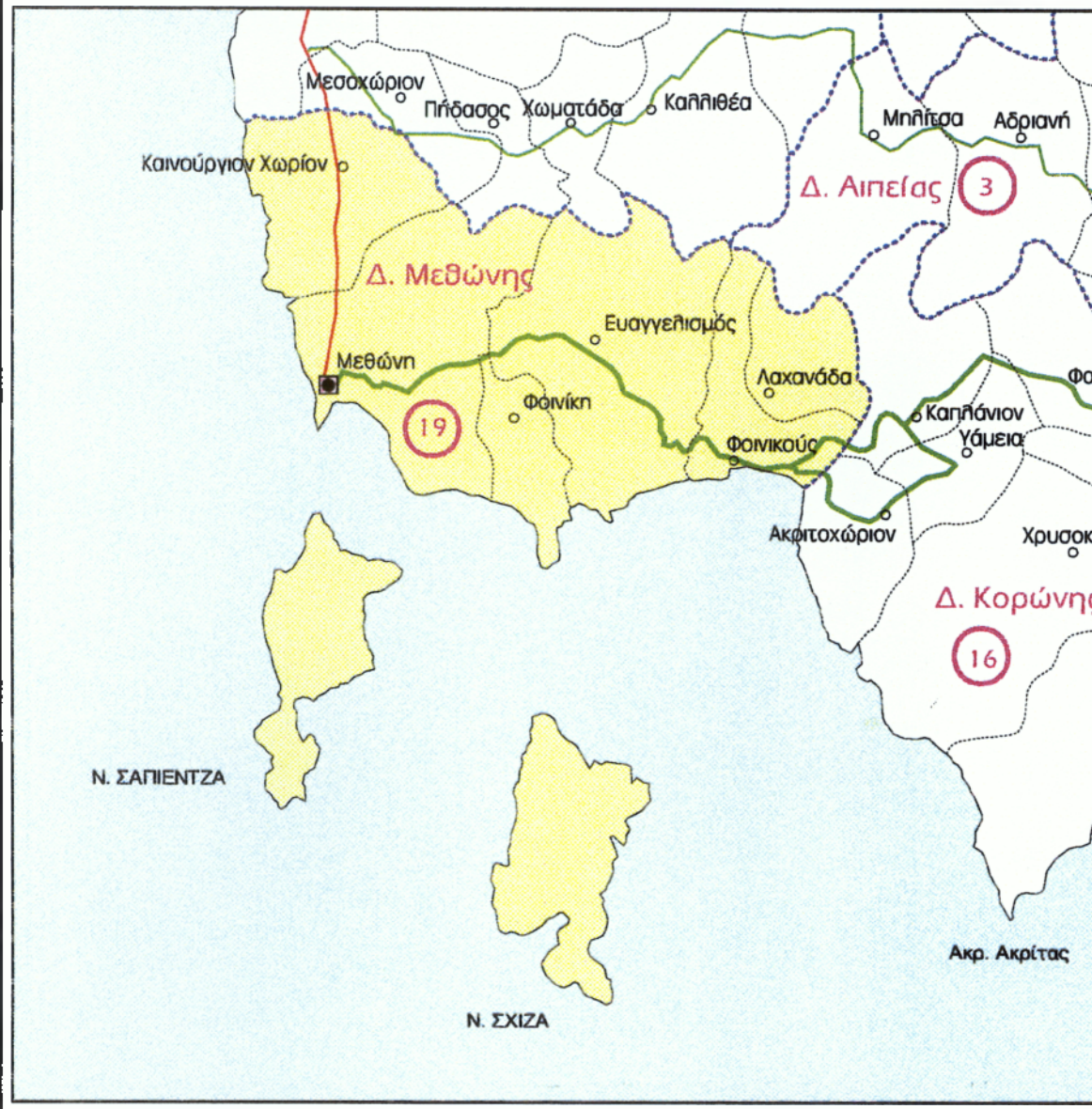
- Εβρα ΟΤΑ
 - Εβρα Σ.Π.
 - Πρωτεύουσα Νομού
 - Εβρες Νέων ΟΤΑ
- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)
- Πρωτεύον (Εθνικό)
 - Δευτερεύον (Εθνικό)
 - Τριτεύον (Εθνικό)
 - Πρωτεύον (Επαρχιακό)
 - Δευτερεύον (Επαρχιακό)
 - Λοιπά Επαρχιακά

Λίμνη

ΔΗΜΟΣ ΜΕΘΩΝΗΣ

ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1998

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

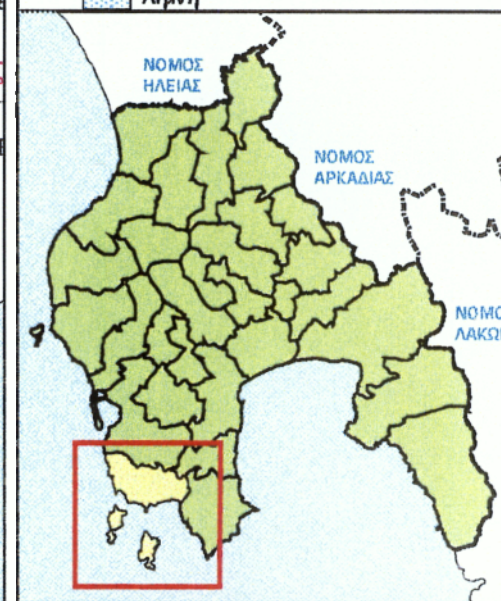
- Ακτογραμμή
- Ορια Νομού
- Ορια Περιφέρειας
- Ορια Επικράτειας
- Διοικητικά Ορια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Ορια πρώην ΟΤΑ

- Εδρα ΟΤΑ
- Εδρα ΣΠ.
- Πρωτεύουσα Νομού
- Εδρες Νέων ΟΤΑ

ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)

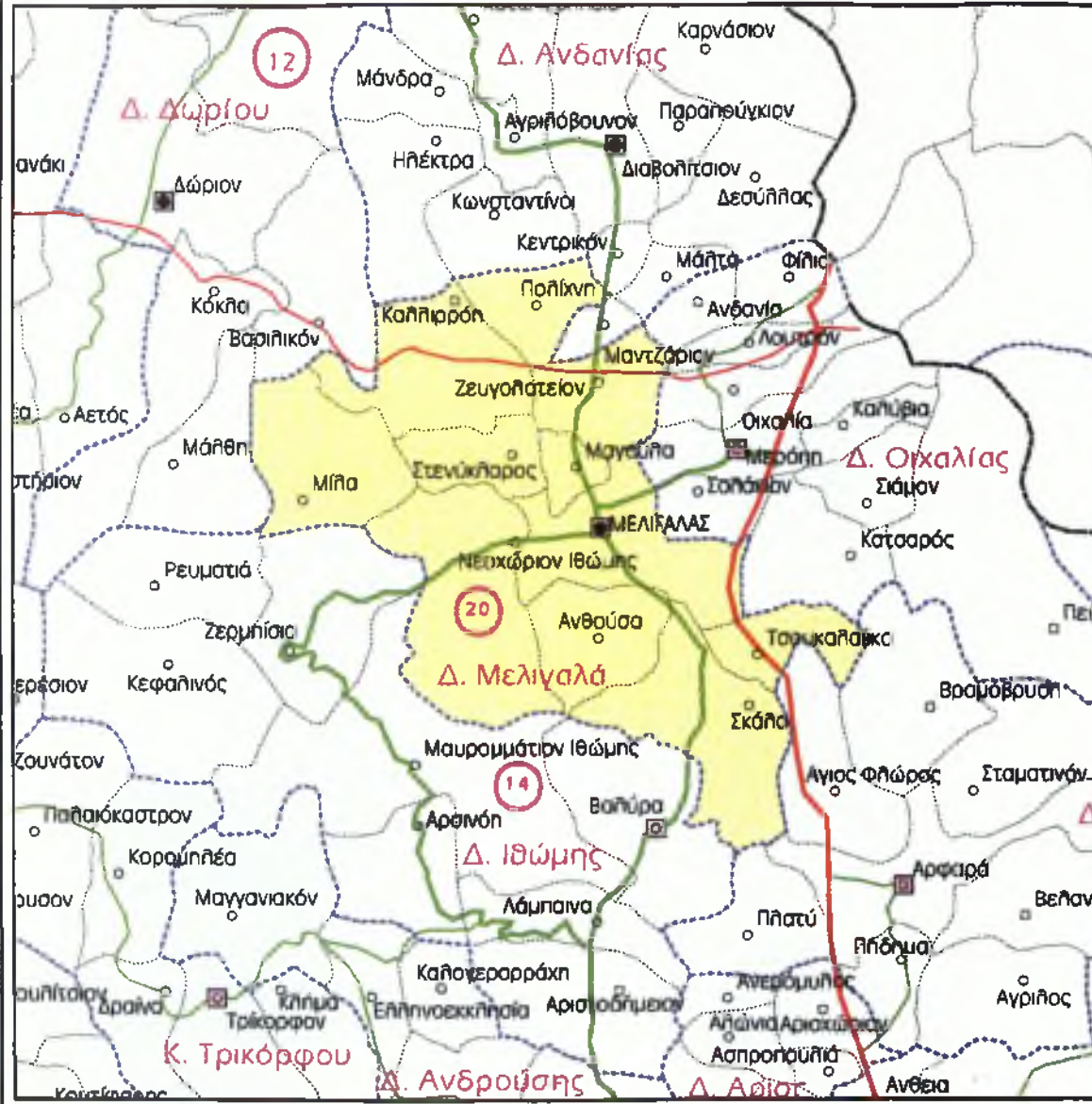
- Πρωτεύον (Εθνικό)
- Δευτερεύον (Εθνικό)
- Τριτεύον (Εθνικό)
- Πρωτεύον (Επαρχιακό)
- Δευτερεύον (Επαρχιακό)
- Λοιπό Επαρχιακό

Λίμνη

ΔΗΜΟΣ ΜΕΛΙΓΑΛΑ

ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1998

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

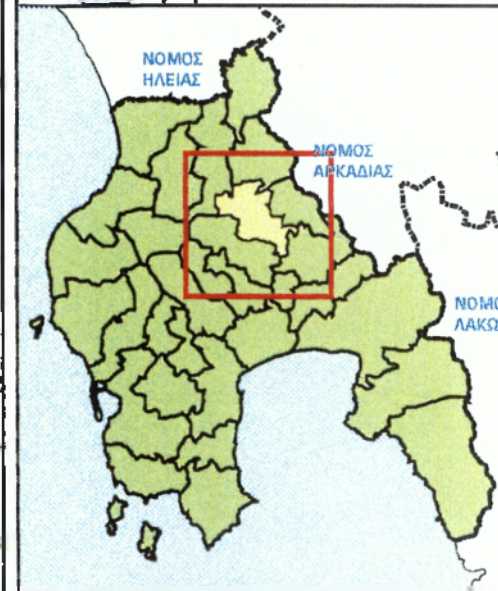
- Ακτογραμμή
- Ορια Νομού
- Ορια Περιφέρειας
- Ορια Επικράτειας
- Διοικητικά Ορια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Ορια πρώην ΟΤΑ

- Εδρα ΟΤΑ
- Εδρα Σ.Π.
- Πρωτεύουσα Νομού
- Εδρες Νέων ΟΤΑ

ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)

- Πρωτεύον (Εθνικό)
- Δευτερεύον (Εθνικό)
- Τριτεύον (Εθνικό)
- Πρωτεύον (Επαρχειακό)
- Δευτερεύον (Επαρχειακό)
- Λοιπά Επαρχειακά

Λίμνη

ΔΗΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ

ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1998

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

- Ακτογραμμή
- Ορια Νομού
- Ορια Περιφέρειας
- Ορια Επικράτειας
- Διοικητικά Ορια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Ορια πρώην ΟΤΑ

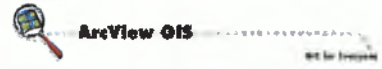
- Εδρα ΟΤΑ
- Εδρα Σ.Π.
- Πρωτεύουσα Νομού
- Εδρες Νέων ΟΤΑ
- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)**
- Πρωτεύον (Εθνικό)
- Δευτερεύον (Εθνικό)
- Τριτεύον (Εθνικό)
- Πρωτεύον (Επαρχιακό)
- Δευτερεύον (Επαρχιακό)
- Λοιπό Επαρχιακό

Λίμνη

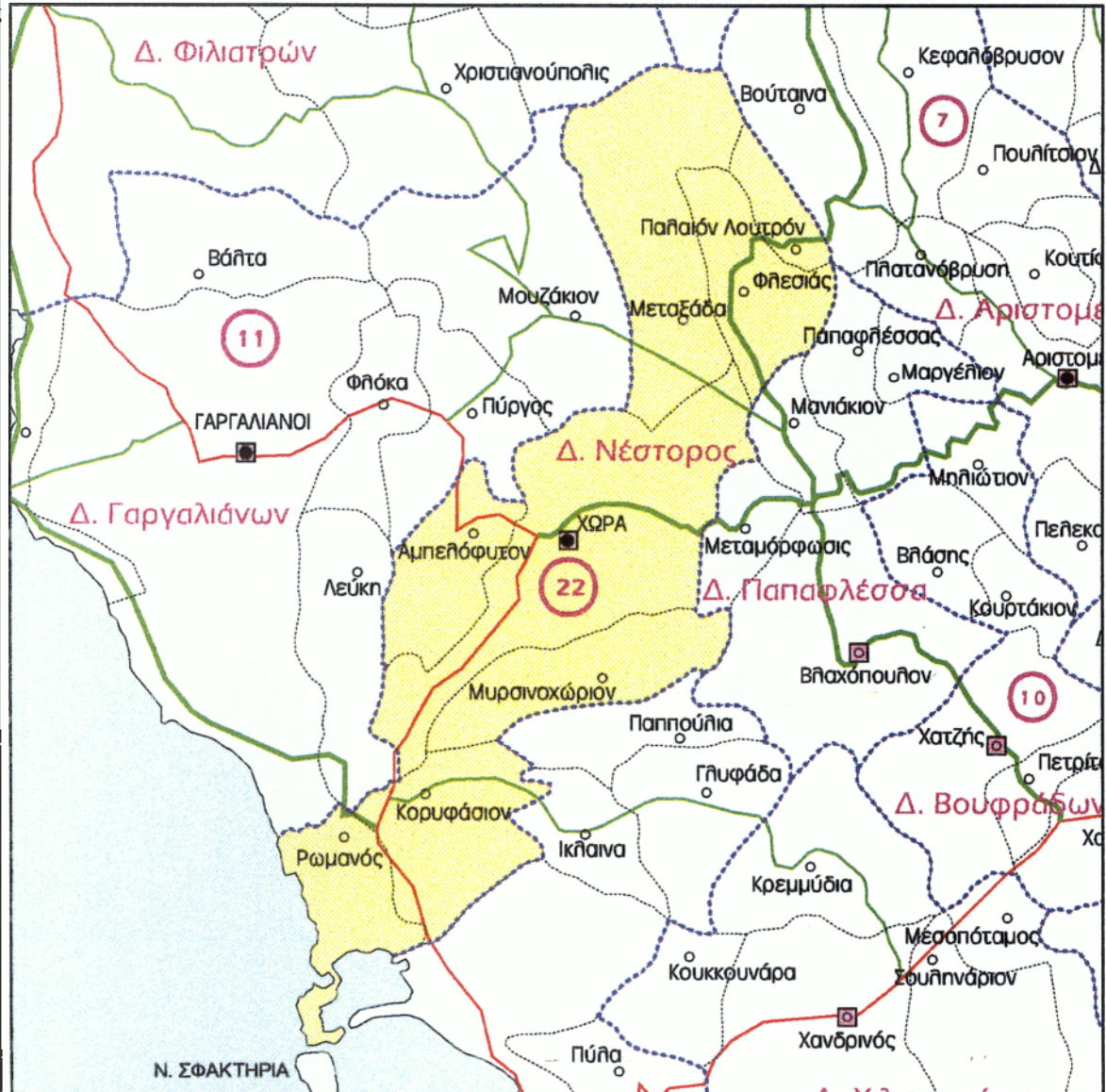
ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΡΟΣ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1998

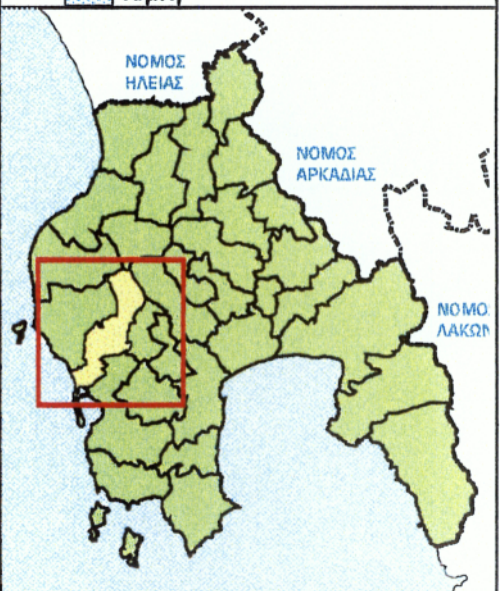

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

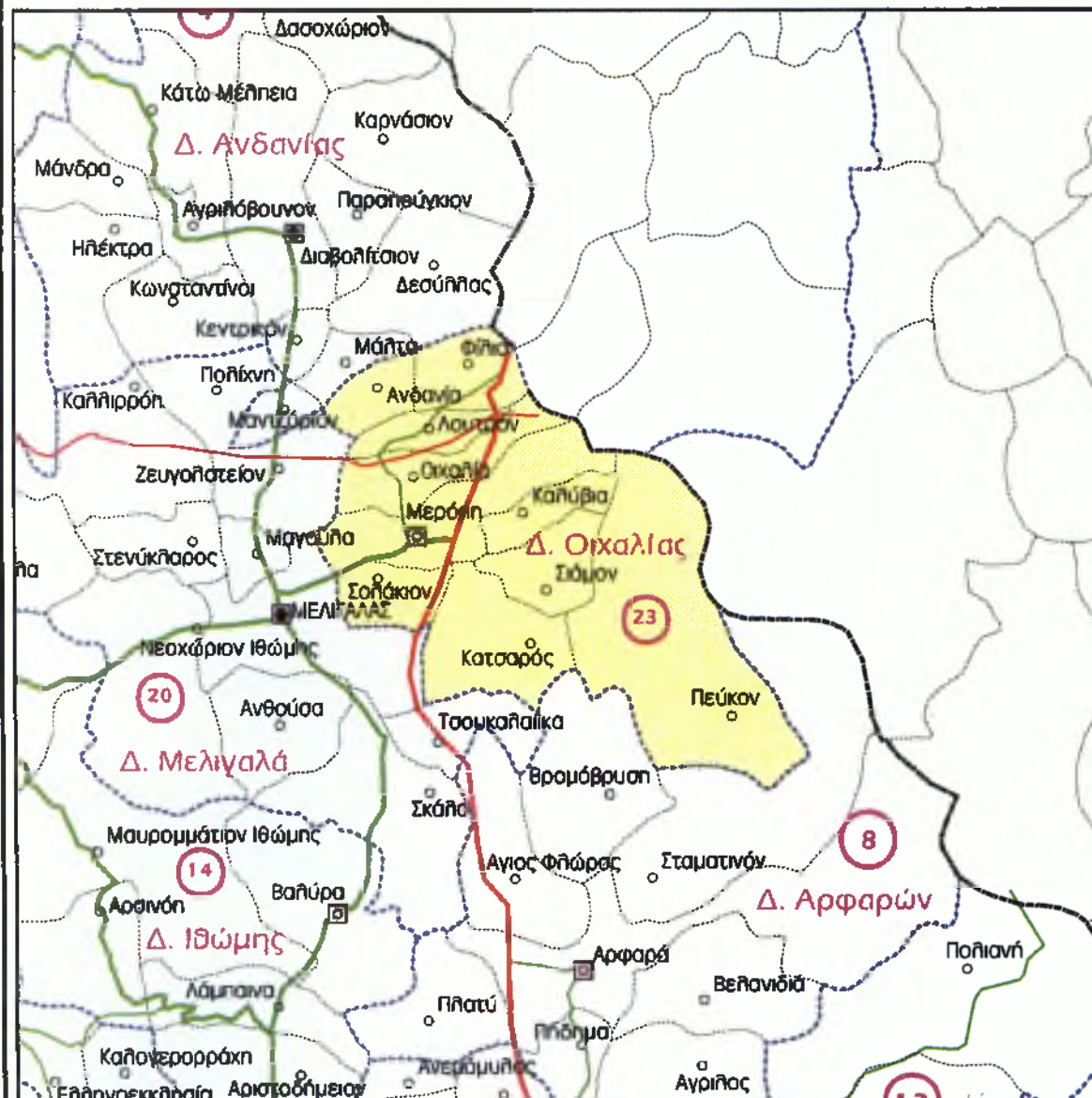
- Ακτογραμμή
 - Όρια Νομού
 - Όρια Περιφέρειας
 - Όρια Επικράτειας
 - Διοικητικά Όρια Νέων ΟΤΑ
 - Διοικητικά Όρια πρώην ΟΤΑ
 - Εδρα ΟΤΑ
 - Εδρα Σ.Π.
 - Πρωτεύουσα Νομού
 - Εδρες Νέων ΟΤΑ
- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)
- Πρωτεύον (Εθνικό)
 - Δευτερεύον (Εθνικό)
 - Τριτεύον (Εθνικό)
 - Πρωτεύον (Επαρχιακό)
 - Δευτερεύον (Επαρχιακό)
 - Λοιπό Επαρχιακό
- Λίμνη

Ν. ΣΦΑΚΤΗΡΙΑ

ΔΗΜΟΣ ΟΙΧΑΛΙΑΣ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1998

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

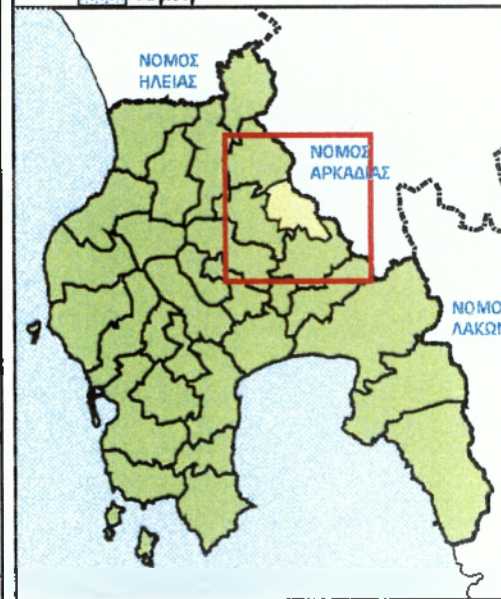
ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

- Ακτογραμμή
- Ορια Νομού
- Ορια Περιφέρειας
- Ορια Επικράτειας
- Διοικητικά Ορια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Ορια πρώην ΟΤΑ

- Εδρα ΟΤΑ
- Εδρα Σ.Π.
- Πρωτεύουσα Νομού
- Εδρες Νέων ΟΤΑ

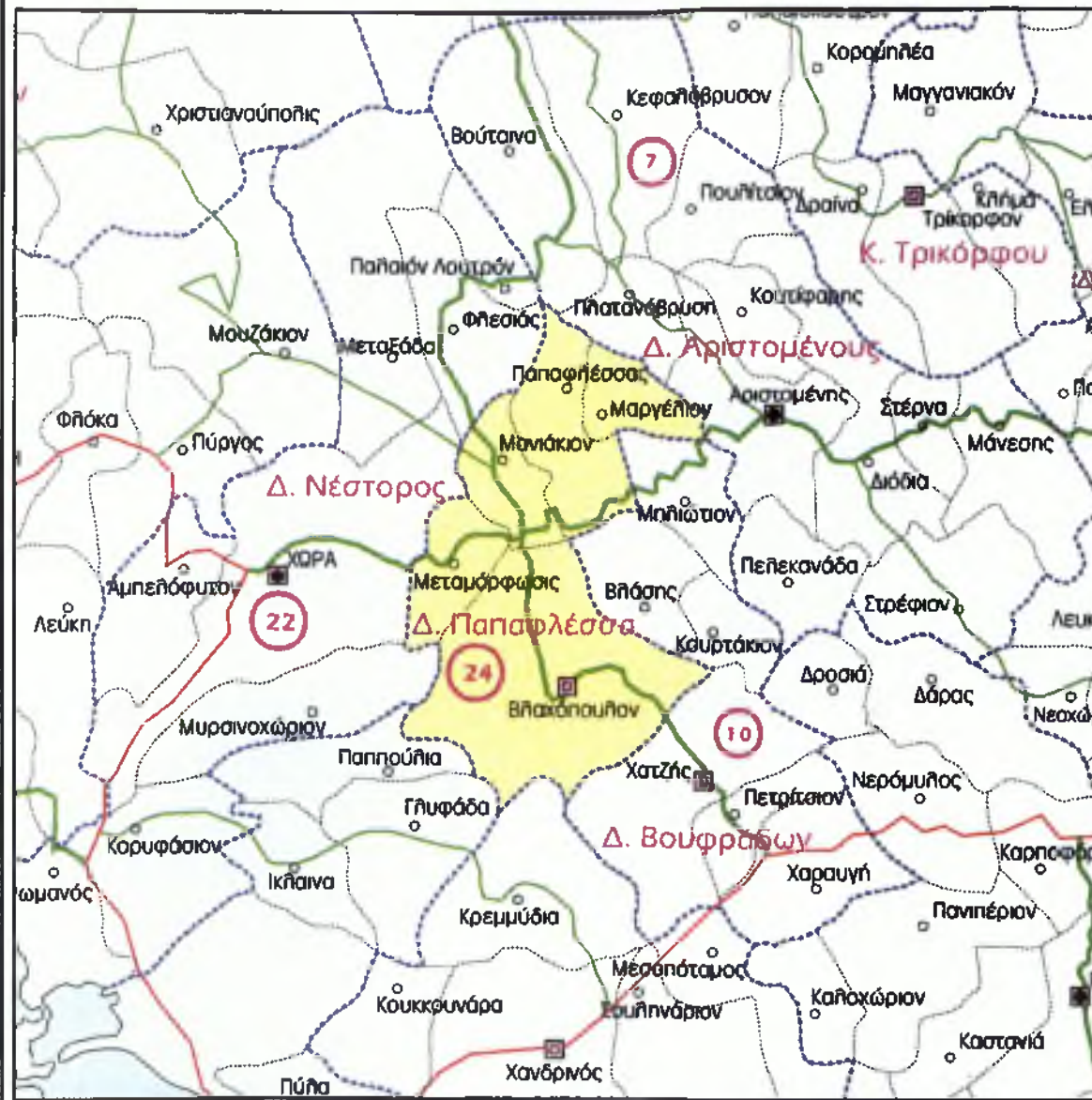
- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)**
- Πρωτεύον (Εθνικό)
- Δευτερεύον (Εθνικό)
- Τριτεύον (Εθνικό)
- Πρωτεύον (Επαρχιακό)
- Δευτερεύον (Επαρχιακό)
- Λοιπό Επαρχιακό

- Λίμνη

ΔΗΜΟΣ ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑ

ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1998

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

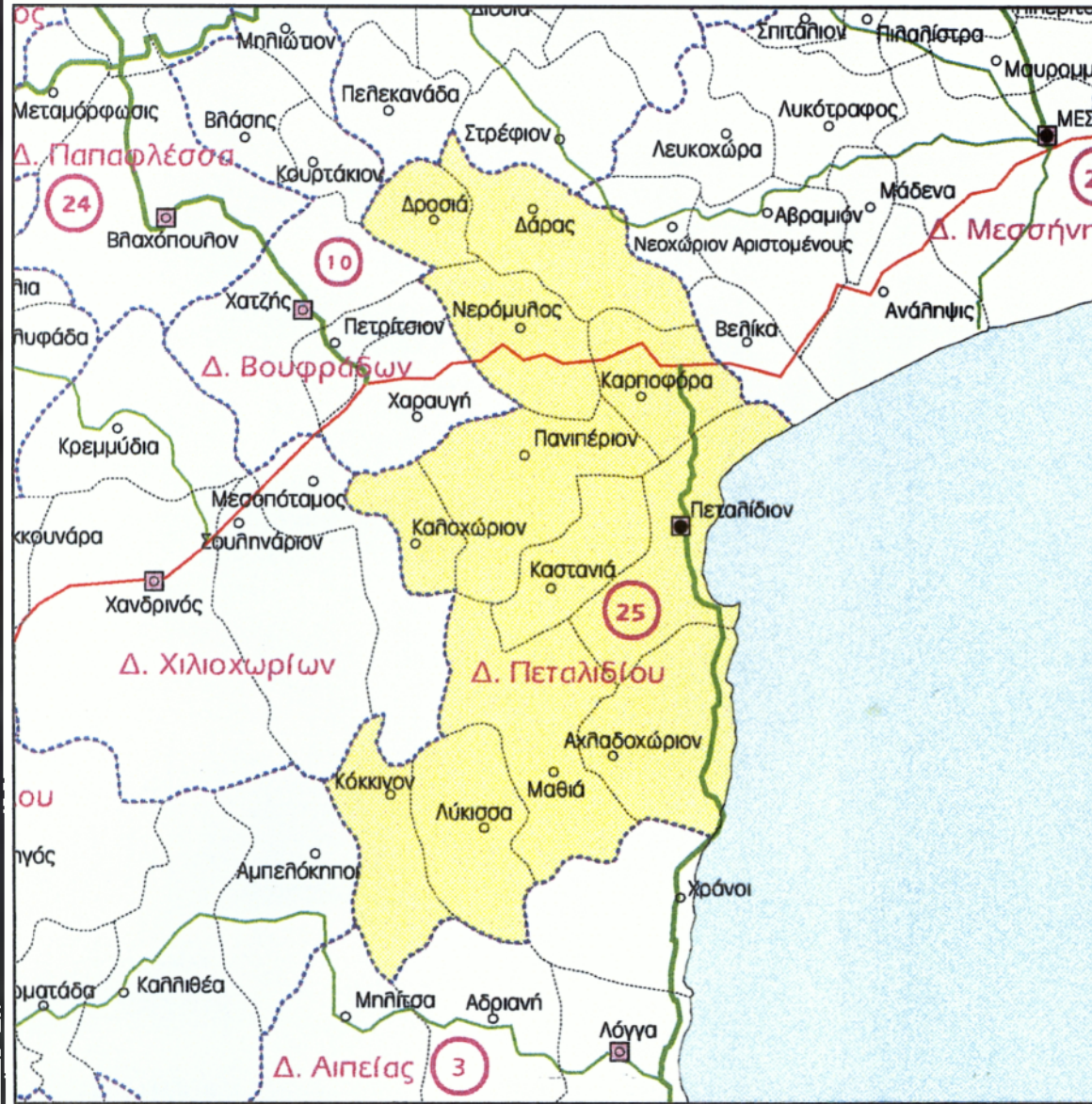
ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

- Ακτογραμμή
 - Ορια Νομού
 - Ορια Περιφέρειας
 - Ορια Επικράτειας
 - Διοικητικά Ορια Νέων ΟΤΑ
 - Διοικητικά Ορια πρώην ΟΤΑ
 - Εδρα ΟΤΑ
 - Εδρα Σ.Π.
 - Πρωτεύουσα Νομού
 - Εδρες Νέων ΟΤΑ
- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΚΑΔΕ 1995)
- Πρωτεύον (Εθνικό)
 - Δευτερεύον (Εθνικό)
 - Τριτεύον (Εθνικό)
 - Πρωτεύον (Επαρχειακό)
 - Δευτερεύον (Επαρχειακό)
 - Λοιπά Επαρχειακά
- Δήμη

ΔΗΜΟΣ ΠΕΤΑΛΙΔΙΟΥ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1998

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

- Ακτογραμμή
- Ορια Νομού
- Ορια Περιφέρειας
- Ορια Επικράτειας
- Διοικητικά Ορια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Ορια πρώην ΟΤΑ

- Εδρα ΟΤΑ
 - Εδρα Σ.Π.
 - Πρωτεύουσα Νομού
 - Εδρες Νέων ΟΤΑ
- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)
- Πρωτεύον (Εθνικό)
 - Δευτερεύον (Εθνικό)
 - Τριτεύον (Εθνικό)
 - Πρωτεύον (Επαρχιακό)
 - Δευτερεύον (Επαρχιακό)
 - Λοιπό Επαρχιακό

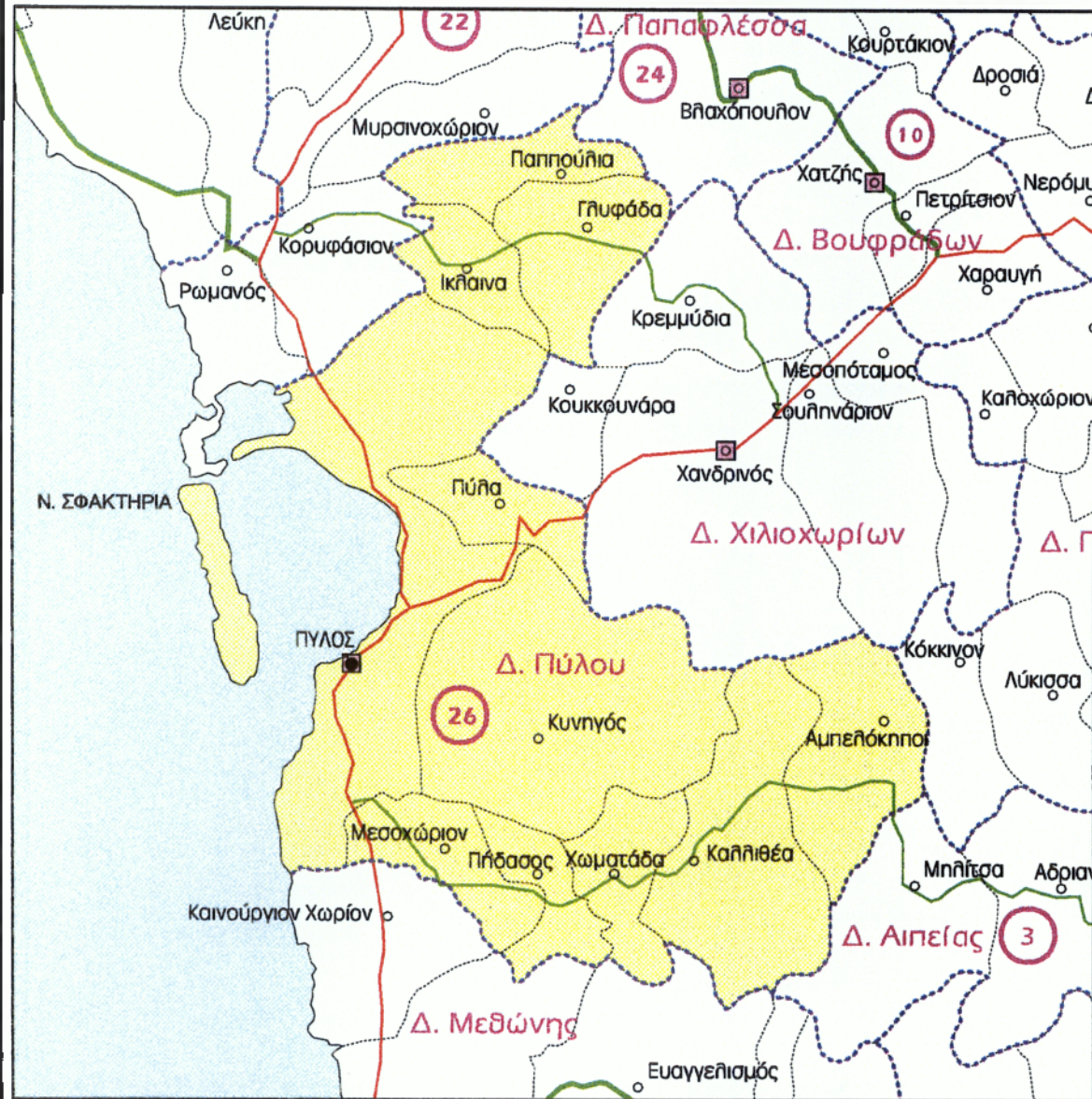
Λίμνη

ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΟΥ

ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1998

AutoView GIS

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

- Ακτογραμμή
- Όρια Νομού
- Όρια Περιφέρειας
- Όρια Επικράτειας
- Διοικητικά Όρια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Όρια πρώην ΟΤΑ

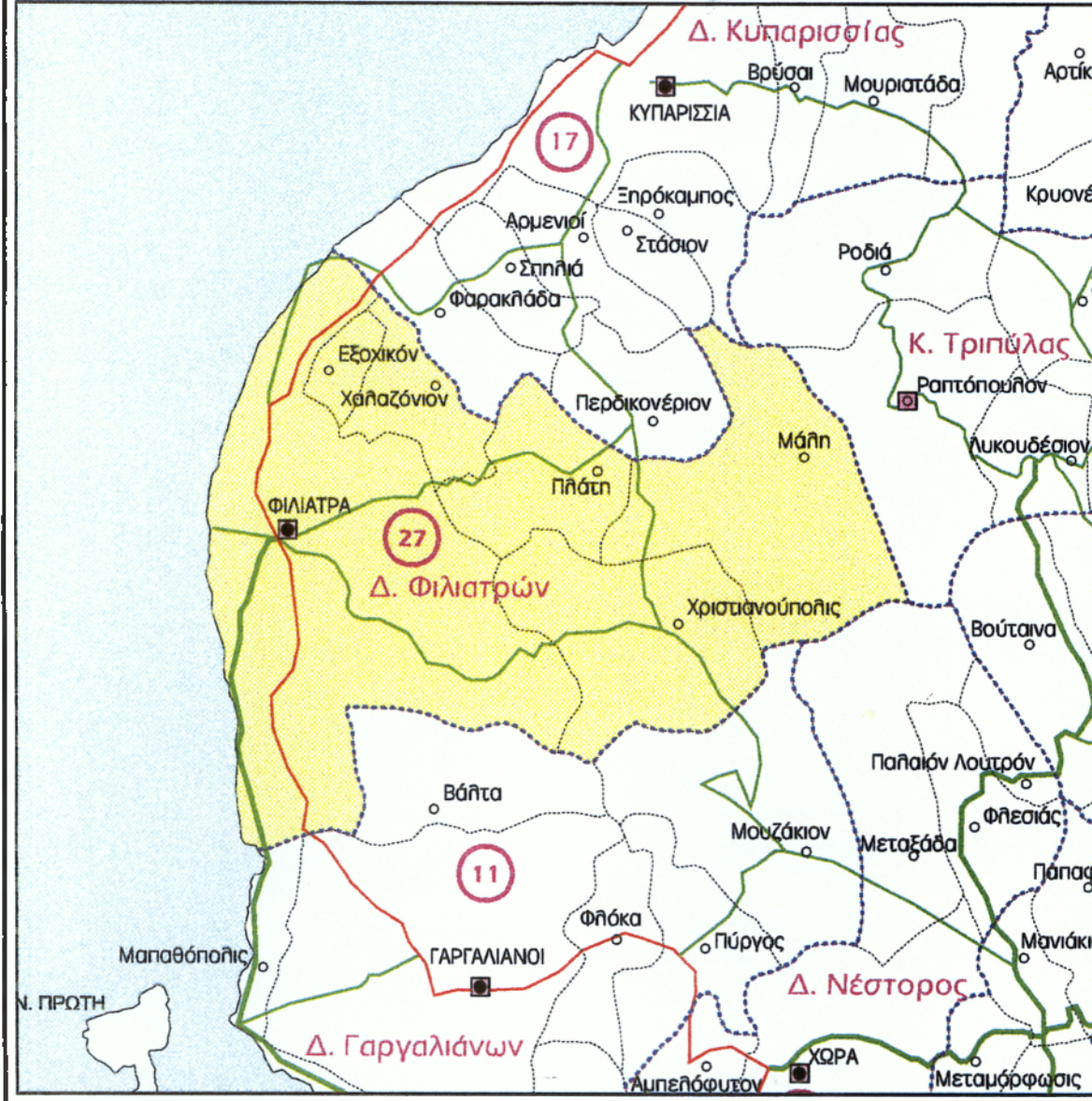
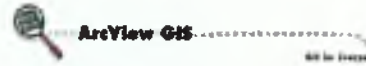
- Έδρα ΟΤΑ
 - Έδρα Σ.Π.
 - ⊙ Πρωτεύουσα Νομού
 - ⊠ Έδρες Νέων ΟΤΑ
- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)
- Πρωτεύον (Εθνικό)
 - Δευτερεύον (Εθνικό)
 - Τριτεύον (Εθνικό)
 - Πρωτεύον (Επαρχιακό)
 - Δευτερεύον (Επαρχιακό)
 - Λοιπό Επαρχιακό

Λίμνη

ΔΗΜΟΣ ΦΙΛΙΑΤΡΩΝ

ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1998

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

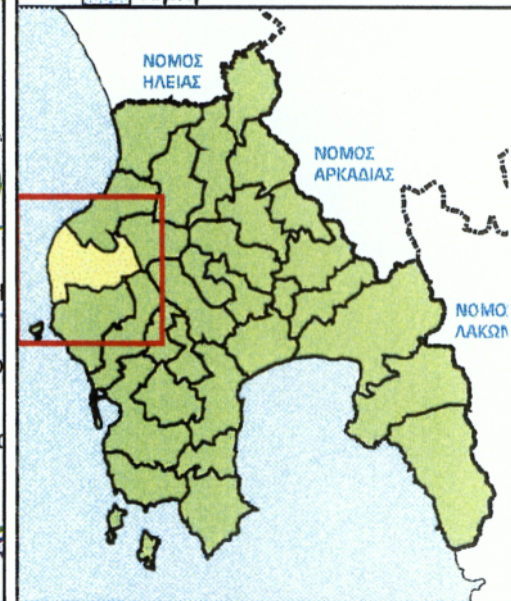
- Ακτογραμμή
- Ορια Νομού
- Ορια Περιφέρειας
- Ορια Επικράτειας
- Διοικητικά Ορια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Ορια πρώην ΟΤΑ

- Εβρα ΟΤΑ
- Εβρα Σ.Π.
- ⊙ Πρωτεύουσα Νομού
- Εδρες Νέων ΟΤΑ

ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)

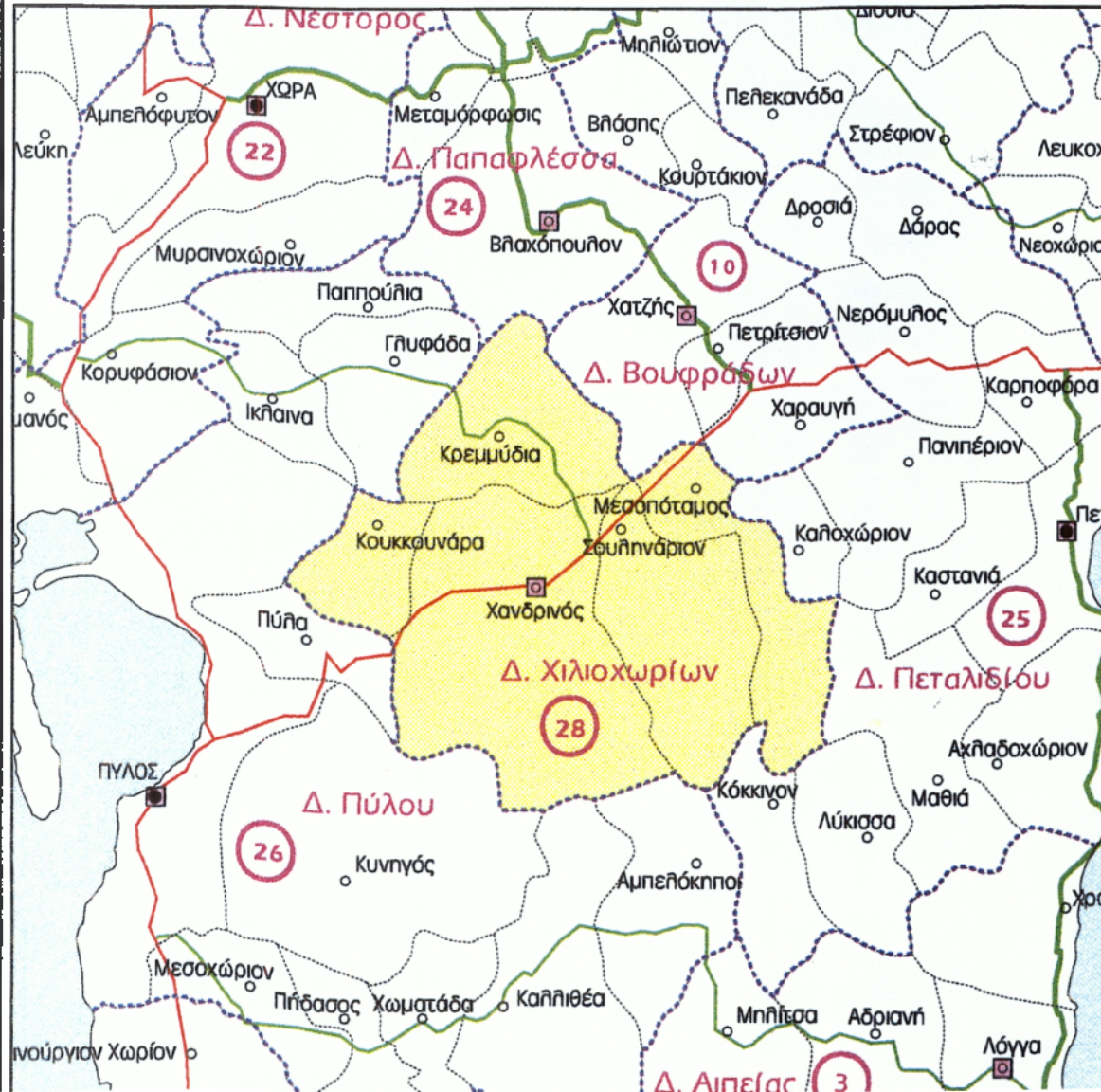
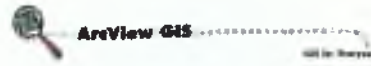
- Πρωτεύον (Εθνικό)
- Δευτερεύον (Εθνικό)
- Τριτεύον (Εθνικό)
- Πρωτεύον (Επαρχιακό)
- Δευτερεύον (Επαρχιακό)
- Λοιπό Επαρχιακό

Λίμνη

ΔΗΜΟΣ ΧΙΛΙΟΧΩΡΙΩΝ

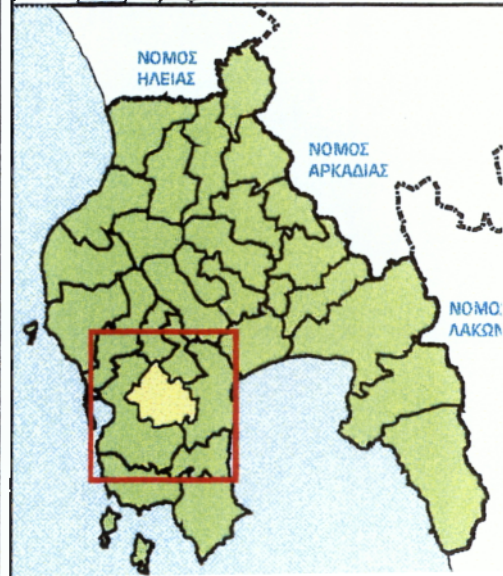
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1998

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

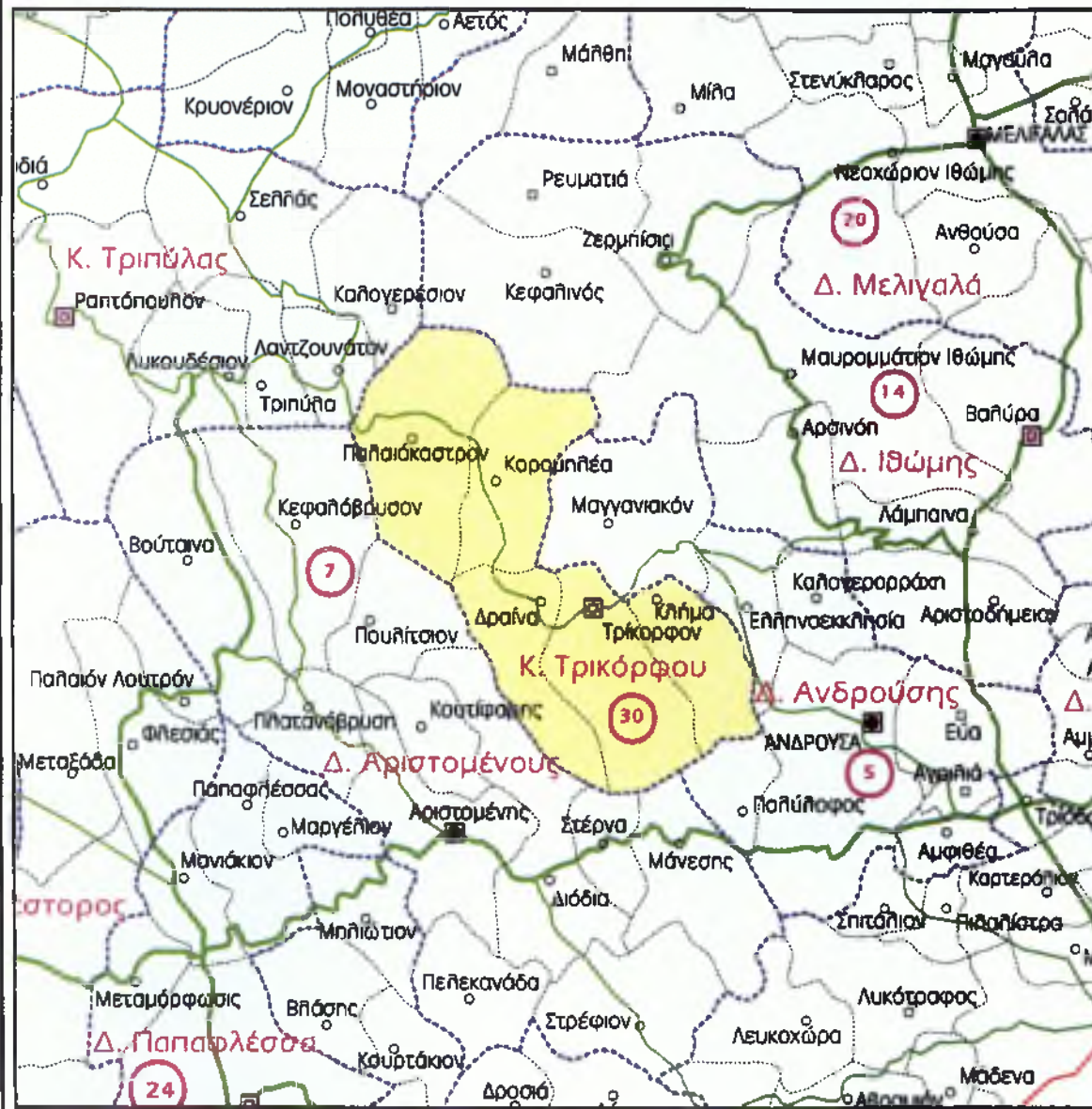
- Ακτογραμμή
- Ορια Νομού
- Ορια Περιφέρειας
- Ορια Επικράτειας
- Διοικητικά Ορια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Ορια πρώην ΟΤΑ
- Εδρα ΟΤΑ
- Εδρα Σ.Π.
- Πρωτεύουσα Νομού
- Εδρες Νέων ΟΤΑ
- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)**
- Πρωτεύουσα (Εθνική)
- Δευτερεύουσα (Εθνική)
- Τριτεύουσα (Εθνική)
- Πρωτεύουσα (Επαρχιακή)
- Δευτερεύουσα (Επαρχιακή)
- Λοιπά Επαρχιακά
- Λίμνη

ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΚΟΡΦΟΥ

ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1998

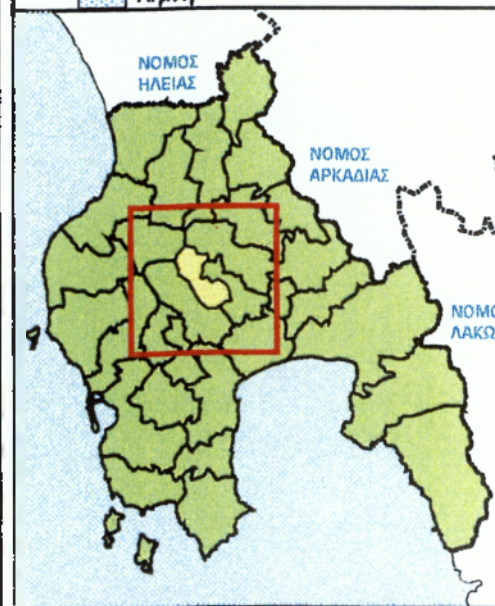
ArtView GIS

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

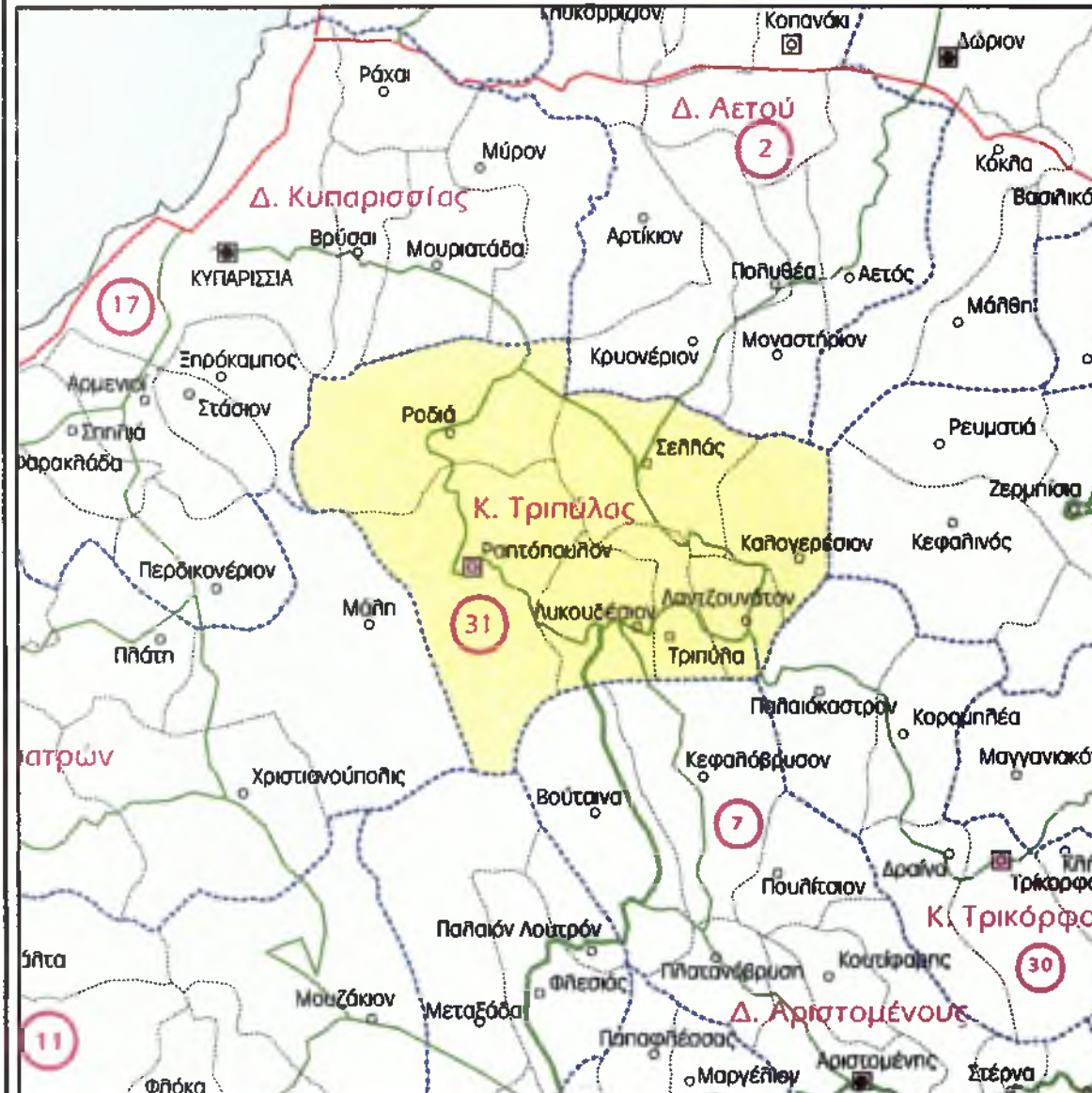
- Ακτογραμμή
- Ορια Νομού
- Ορια Περιφέρειας
- Ορια Επικράτειας
- Διοικητικά Ορια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Ορια πρώην ΟΤΑ
- Εβρα ΟΤΑ
- Εβρα Σ.Π.
- Πρωτεύουσα Νομού
- Εδρες Νέων ΟΤΑ
- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)**
- Πρωτεύουσιν (Εθνικό)
- Δευτερεύουσιν (Εθνικό)
- Τριτεύουσιν (Εθνικό)
- Πρωτεύουσιν (Επαρχιακό)
- Δευτερεύουσιν (Επαρχιακό)
- Λοιπό Επαρχιακό
- Λίμνη

ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΠΥΛΑΣ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1998

ArcView GIS

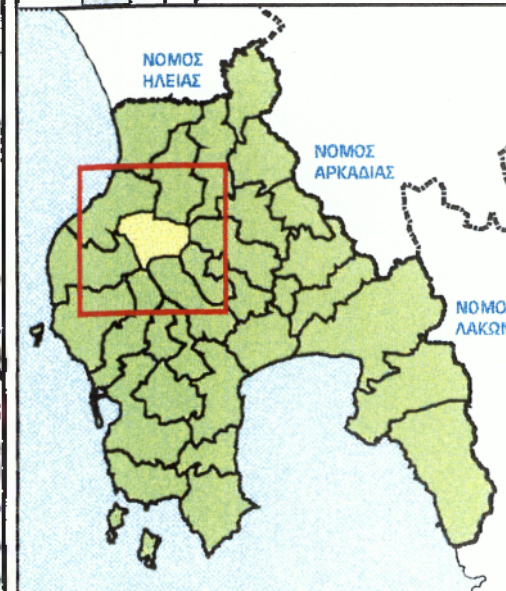

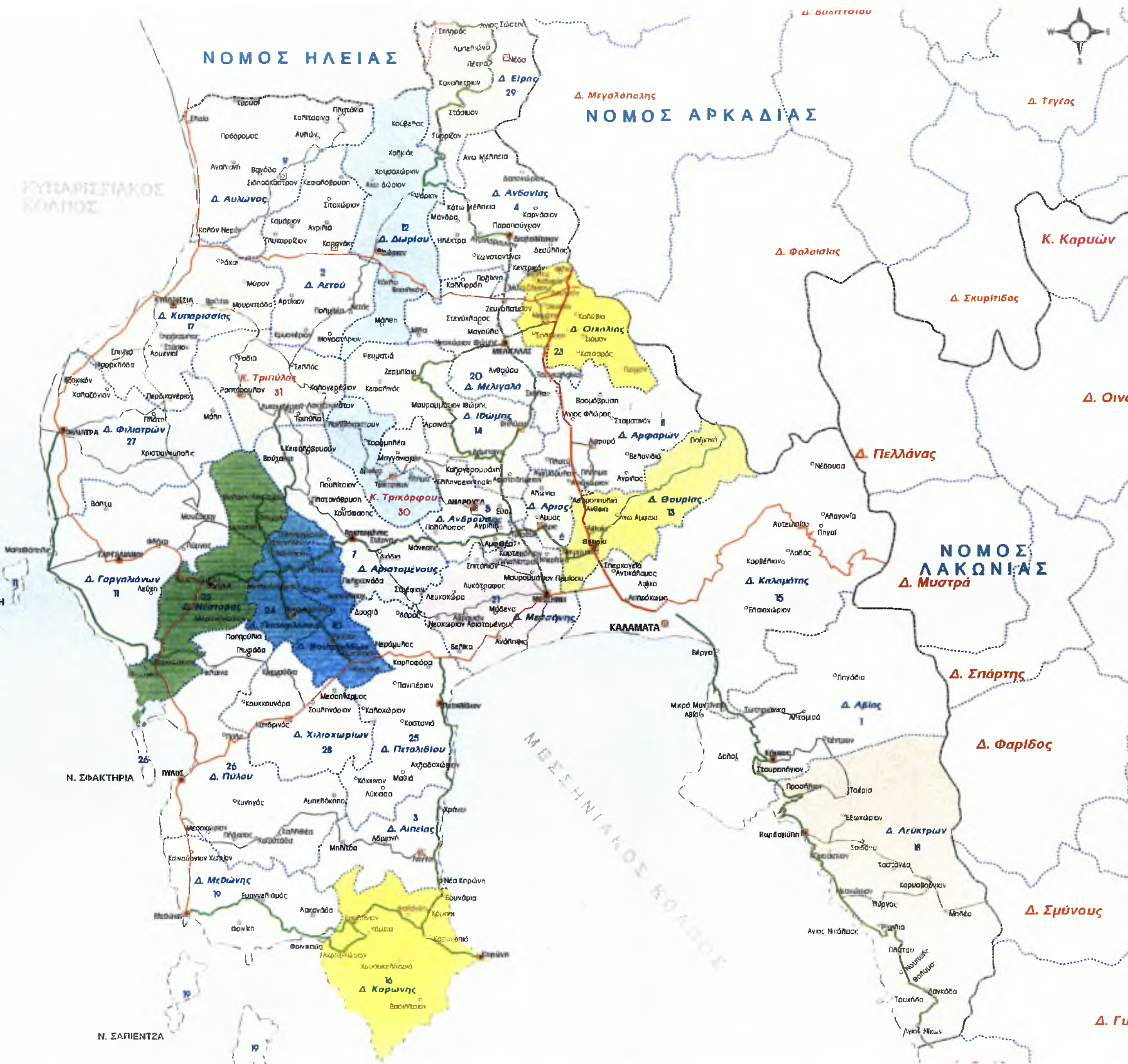
ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:150000

- Ακτογραμμή
- Ορια Νομού
- Ορια Περιφέρειας
- Ορια Επικράτειας
- Διοικητικά Ορια Νέων ΟΤΑ
- Διοικητικά Ορια πρώην ΟΤΑ

- Εδρα ΟΤΑ
 - Εδρα Σ.Γ.
 - Πρωτεύουσα Νομού
 - Εδρες Νέων ΟΤΑ
- ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΩΔΕ 1995)
- Πρωτεύον (Εθνικό)
 - Δευτερεύον (Εθνικό)
 - Τριτεύον (Εθνικό)
 - Πρωτεύον (Επαρχειακό)
 - Δευτερεύον (Επαρχειακό)
 - Λοιπό Επαρχειακό
- Δήμη

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ Α.Ε.
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ"

ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
ΔΗΜΟΙ 29
ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ 2

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΚΑΙΤΜΑΚΑ 1:200000

Ακτογραμμή
 Όρια Νομού
 Όρια Περιφέρειας
 Όρια Επικράτειας
 Διοικητικά Όρια Νέων ΟΤΑ
 Εβρα ΟΤΑ
 Εβρα Σ. Π.
 Πρωτεύουσα Νομού
 Εβρα Νέου ΟΤΑ
 ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ (ΥΠΕΧΘΕ 1995)
 Πρωτεύον (Εθνικό)
 Δευτερεύον (Εθνικό)
 Τριτεύον (Εθνικό)
 Πρωτεύον (Επαρχιακό)
 Δευτερεύον (Επαρχιακό)
 Λοιπά Επαρχιακά
 Λίμνη

Επιλογή χάρτη: Κάτω: Μεσογειακό

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΝΕΩΝ ΟΤΑ
ΝΟΜΟΣ Μεσσηνίας

12-Feb-98

Α/Α ΟΝΟΜΑ ΝΕΩΝ ΟΤΑ	ΠΛΗΘ. ΣΤΗ ΟΤΑ	ΕΚΤΑΣΗ (ΣΤΡΕΨ. ΙΠΛΗΘ. 91)
1. Δ. Αργολίς	8	176.858
2. Δ. Αρκαδίας	11	94.860
3. Δ. Αιτωλίας	5	45.572
4. Δ. Αχαΐας	14	68.094
5. Δ. Ανδρουλάς	8	50.514
6. Δ. Αρκαδίας	6	22.487
7. Δ. Αρκαδίας	11	90.678
8. Δ. Αρκαδίας	4	87.615
9. Δ. Αρκαδίας	10	112.898
10. Δ. Αρκαδίας	6	42.760
11. Δ. Αρκαδίας	7	122.680
12. Δ. Αρκαδίας	9	102.432
13. Δ. Αρκαδίας	6	76.992
14. Δ. Αρκαδίας	8	70.428
15. Δ. Αρκαδίας	14	252.288
16. Δ. Αρκαδίας	10	105.162
17. Δ. Αρκαδίας	11	101.018
18. Δ. Αρκαδίας	10	222.981
19. Δ. Αρκαδίας	6	67.202
20. Δ. Αρκαδίας	11	76.192
21. Δ. Αρκαδίας	14	64.602
22. Δ. Αρκαδίας	8	61.902
23. Δ. Αρκαδίας	10	59.050
24. Δ. Αρκαδίας	5	42.132
25. Δ. Αρκαδίας	12	104.970
26. Δ. Αρκαδίας	11	143.312
27. Δ. Αρκαδίας	6	114.972
28. Δ. Αρκαδίας	5	73.350
29. Δ. Αρκαδίας	8	66.654
30. Κ. Τριφυλίας	5	42.938
31. Κ. Τριφυλίας	7	68.698
ΣΥΝΟΛΟ	278	2.990.901

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1998